

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ 2015 - 2019

ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ 2015

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.1 Χαρακτηριστικά και Στόχοι του Επιχειρησιακού Προγράμματος	5
1.2 Περιεχόμενο και Διάρθρωση του Προγράμματος.....	7
1.2.1 Δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος.....	8
1.3 Θεωρητικό Πλαίσιο	9
1.4 Μεθοδολογική προσέγγιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος	12
1.4.1 Βασικά Στάδια Κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος	12
1.5 Χρηματοδοτικά Εργαλεία & Προοπτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο	15
1.5.1 Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ.....	15
1.5.2 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ)	62
1.5.3 ΕΠ Αλιεία και Θάλασσα	63
1.5.4 Κοινοτικοί Πόροι: Προγράμματα & Κοινοτικές Πρωτοβουλίες.....	64
1.5.5 Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.....	117
1.5.6 Συμπράξεις Δημόσιου & Ιδιωτικού Τομέα.....	118
2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	123
2.1 Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης.....	123
2.1.1 Γεωγραφική Θέση	123
2.1.2 Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση	124
2.1.3 Θέση και Ρόλος του Δήμου στο Νομό και την Περιφέρεια	128
2.1.4 Δημογραφικά - Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά	129
2.1.5 Περιβάλλον και ποιότητα ζωής.....	139
2.1.6 Κοινωνική πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός & Αθλητισμός.....	155
2.1.7 Τοπική Οικονομία και Απασχόληση.....	193
2.1.8 Εσωτερικό Περιβάλλον	197

2.2 Δημοτική ακίνητη περιουσία	219
2.3 Οικονομικά Στοιχεία	221
2.4 Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης.....	265
2.5 Στρατηγική του Ο.Τ.Α. και αναπτυξιακές προτεραιότητες	282
2.5.1 Η στρατηγική του Δήμου Κομοτηνής για την περίοδο 2012-2014.....	282
2.5.2 Οι στόχοι του Δήμου Κομοτηνής για την περίοδο 2012-2014.....	285
2.5.3 Πολιτικές Κατάρτισης Στρατηγικού Σχεδιασμού και Επιχειρησιακού Προγράμματος	286
2.5.4 Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες- Άξονες Επιχειρησιακού Προγράμματος.	290

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα «Καλλικράτης»), που αποτελεί Νόμο του ελληνικού κράτους από το 2010 και εφαρμόζεται στην αυτοδιοίκηση α' βαθμού από το 2011, συνιστά μια σημαντική αλλαγή στη διοικητική διάρθρωση της χώρας, καθώς θεμελίωσε για πρώτη φορά την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, δημιούργησε λιγότερους και ισχυρότερους συγκριτικά με το παρελθόν Δήμους, μετέφερε την άσκηση αρμοδιοτήτων στο τοπικό επίπεδο εξυπηρετώντας τις αρχές της εγγύτητας και της αποτελεσματικότητας, περιορίζει σε μεγάλο βαθμό το συγκεντρωτικό χαρακτήρα του κεντρικού κράτους, εναρμονίζει τις διοικητικές λειτουργίες της Ελλάδας με τις δομές και την πρακτική που ισχύει σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, δημιουργεί οικονομίες κλίμακας και θεμελιώνει αναπτυξιακή προοπτική. Πρόκειται για μια μεταρρύθμιση που, ενώ έχει τεχνικό κανονιστικό περιεχόμενο, θέτει σε κίνηση βαθύτατα πολιτικές διεργασίες, αλλάζοντας την καθημερινότητα των Ελλήνων.

Με τη διαμόρφωση μιας νέας, επιχειρησιακά ικανής και δημοκρατικά υπεύθυνης αυτοδιοίκησης δύο βαθμίδων, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την αναδιάρθρωση της αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης σε μεγαλύτερη κλίμακα, έτσι ώστε να διευκολύνεται ο οργανωτικός της εξορθολογισμός, αλλά και η αποσυμφόρησή της από αρμοδιότητες που μπορούν να ασκηθούν αποτελεσματικότερα κοντά στον πολίτη και με επίγνωση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων.

Οι νέοι δήμοι μπορούν να προσφέρουν στους πολίτες της χώρας τις υπηρεσίες της αυτοδιοίκησης του 21ου αιώνα, στελεχωμένοι κατάλληλα και ικανοί να εφαρμόσουν μεθόδους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, αναλυτικής λογιστικής και διοίκησης με στόχους, με ένα νέο σύστημα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης αλλά και με νέους θεσμούς ελέγχου και εποπτείας της δράσης τους.

Βέβαια, η οικονομική κρίση, που εντωμεταξύ σοβεί στην Ελλάδα, δημιουργεί νέες προκλήσεις και προβλήματα, που καλούνται πλέον να αντιμετωπίσουν οι Δήμοι, με συνεχώς μειούμενα οικονομικά μέσα και περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό, κάτω από ένα ασφυκτικό πολλές φορές νομοθετικό πλαίσιο, ιδιαίτερα στις δύσκολες πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες.

Με τα άρθρα 203-207 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006), θεσπίστηκε η υποχρέωση κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α και με τον Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ») άρθρο 266 ορίζεται ότι για τον μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό των δήμων εκπονείται το Πενταετές Τεχνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Τ.Ε.Π.) το οποίο εξειδικεύεται κατ' έτος σε Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης (Ε.Π.Δ.) και ετήσιο Προϋπολογισμό.

Η θεσμική υποχρέωση σύνταξης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων αποσκοπεί στην εισαγωγή μόνιμων εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων προγραμματισμού στους ΟΤΑ.

1.1 Χαρακτηριστικά και Στόχοι του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα των Ο.Τ.Α. συνιστά ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής και οργανωτικής - λειτουργικής ανάπτυξης, σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις αναπτυξιακού σχεδιασμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Αφορά δηλαδή όχι μόνον στις υποδομές και στις τοπικές επενδύσεις, αλλά και στη βελτίωση της υφιστάμενης οργάνωσης και λειτουργίας των Ο.Τ.Α., στο πλαίσιο του γενικότερου περιβάλλοντος στο οποίο δρουν, μεριμνώντας για τη βελτίωση της διαβίωσης των πολιτών και την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα εμπεριέχει ένα συνεκτικό σύνολο αξόνων προτεραιότητας για δράσεις τοπικής ανάπτυξης και αποσκοπεί στην υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού του ΟΤΑ.

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι προτεραιότητες της τοπικής ανάπτυξης, καθώς και η οργάνωση των Υπηρεσιών του ΟΤΑ και των επιχειρήσεων του, και παράλληλα εξειδικεύονται οι δράσεις της τετραετίας για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Στόχοι του επιχειρησιακού προγράμματος είναι η ανάπτυξη της περιοχής στους τομείς αρμοδιοτήτων της και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου.

Οι γενικοί σκοποί του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι η προώθηση της τοπικής και εσωτερικής ανάπτυξης του Δήμου και η ενίσχυση των συνεργασιών του, σε

εναρμόνιση με εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες και κατευθύνσεις. Ειδικότερα:

A) Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα κατά κύριο λόγο θα προσδιορίζει τις νέες δραστηριότητες που θα πρέπει να εκτελέσει ο Δήμος στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, με απώτερους σκοπούς :

α) την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής του, μέσω της κατασκευής τεχνικών έργων, της παροχής υπηρεσιών συντήρησης των τεχνικών υποδομών και της θέσπισης κανονιστικών όρων και ρυθμίσεων, και

β) τη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των κατοίκων της περιοχής του, γεγονός που συνεπάγεται την παροχή υπηρεσιών στους τομείς: Κοινωνικής πολιτικής, Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού, Οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης.

B) Εσωτερική ανάπτυξη του ΟΤΑ ως οργανισμού

Εκτός από τις δράσεις για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα περιλαμβάνει υποπρογράμματα για τη βελτίωση της διοικητικής Ικανότητας του Δήμου ως δημόσιου οργανισμού (ως φορέα παροχής συλλογικών αγαθών και υπηρεσιών αλλά και ως κοινωνικού και πολιτικού θεσμού), με σκοπούς τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της λειτουργίας του. Ειδικότερα οι σχετικές δράσεις αποσκοπούν: στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων και στην καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, στη βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας του Δήμου, μέσω του μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού προσλήψεων, της ανάπτυξης του υφιστάμενου προσωπικού, της μηχανοργάνωσης, της προμήθειας εξοπλισμού και της εξασφάλισης γης και κτιριακών εγκαταστάσεων, στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου, μέσω του μεσοπρόθεσμου οικονομικού προγραμματισμού, της παρακολούθησης του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ορθολογικότερης οικονομικής διαχείρισης.

Γ) Ανάπτυξη των συνεργασιών του Δήμου και της επιρροής άλλων φορέων

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα εκτός από τις υπηρεσίες, τα έργα και τις ρυθμίσεις για τα οποία είναι αρμόδιος ο Δήμος, είναι δυνατό να εντοπίζει δραστηριότητες που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων δημόσιων φορέων και να προσδιορίζει τις αναγκαίες ενέργειες συνεργασίας και επιρροής των φορέων αυτών από τον ΟΤΑ.

Στόχος είναι λοιπόν η αναβάθμιση του επιπέδου συνεργασίας του Δήμου με φορείς του ιδιωτικού, δημόσιου και κοινωνικού τομέα, για τη συντονισμένη προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και την από κοινού παροχή τοπικών υπηρεσιών.

1.2 Περιεχόμενο και Διάρθρωση του Προγράμματος

Στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, οι αναπτυξιακές προτεραιότητες του Δήμου και οι δράσεις που πρόκειται να υλοποιήσει την επόμενη χρονική περίοδο σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων της (περιβάλλον, υποδομές, κοινωνική μέριμνα κοκ). Επίσης, περιλαμβάνονται στόχοι και δράσεις για τη βελτίωση της εσωτερικής της οργάνωσης και λειτουργίας. Τέλος, συμπεριλαμβάνονται όλες οι δράσεις των Νομικών Προσώπων που εποπτεύει ο Δήμος.

Με βάση την Υπουργική απόφαση 18183,ΦΕΚ 534,Β, 13/4/2007 καθορίστηκε το περιεχόμενο και η δομή των επιχειρησιακών προγραμμάτων των ΟΤΑ, τα οποία περιλαμβάνουν ενδεικτικά τις ακόλουθες ενότητες και κεφάλαια :

Ενότητα 1: Στρατηγικός σχεδιασμός

Κεφάλαιο1.1:Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης

Κεφάλαιο1.2: Στρατηγική του Δήμου και αναπτυξιακές προτεραιότητες

Ενότητα 2: Επιχειρησιακός προγραμματισμός

Κεφάλαιο2.1:Στόχοι και δράσεις

Κεφάλαιο2.2:Τετραετής προγραμματισμός των δράσεων

Ενότητα 3: Οικονομικός προγραμματισμός και δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης

Κεφάλαιο 3.1.:Οικονομικός προγραμματισμός

Κεφάλαιο 3.2.: Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος

1.2.1 Δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Κομοτηνής αναπτύσσεται σε πέντε (5) κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται τα γενικά χαρακτηριστικά και οι στόχοι των επιχειρησιακών προγραμμάτων εν γένει, αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο και αναφέρεται το νομοθετικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο συντάσσεται το παρόν, παραθέτει αναλυτικά τη μεθοδολογική προσέγγιση όπως αυτή ορίζεται από σχετικά νομοθετήματα και περιγράφει τα βήματα που ακολουθήθηκαν για την παραγωγή του Επιχειρησιακού Προγράμματος από την ομάδα έργου. Τέλος παρουσιάζονται όλες οι δυνατές πηγές χρηματοδότησης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και χρηματοδοτικά εργαλεία τα οποία ελήφθησαν υπόψιν στο σχεδιασμό και τη ρεαλιστική στοχοθεσία.

Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά στο στρατηγικό σχεδιασμό. Ξεκινά με την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης αναλύοντας όλες τις παραμέτρους στο εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον του Δήμου Κομοτηνής και τα οικονομικά στοιχεία της προηγούμενης τριετίας. Προχωρά στην αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και κλείνει με τη στρατηγική του Δήμου Κομοτηνής και τις αναπτυξιακές του προτεραιότητες. Αυτές διαιρούνται σε τέσσερις βασικούς άξονες οι οποίοι αναλύονται σε μέτρα που προκύπτουν από τους στόχους του Δήμου για την επόμενη πενταετία.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναπτύσσεται ο επιχειρησιακό προγραμματισμός. Ορίζονται οι στόχοι και οι δράσεις και γίνεται πενταετής προγραμματισμός δράσεων.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τον οικονομικό προγραμματισμό καθώς και δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων που έχουν ορισθεί. Αναλύεται η μεθοδολογία εξαγωγής δεικτών και περιγράφονται αναλυτικά για κάθε προτεινόμενο μέτρο του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Το πέμπτο κεφάλαιο είναι ο επίλογος του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

1.3 Θεωρητικό Πλαίσιο

Η δεύτερη διοικητική μεταρρύθμιση που αφορά στην αυτοδιοίκηση και την αποκεντρωμένη διοίκηση της χώρας, πραγματοποιείται στο πλαίσιο μιας οικονομικής κρίσης τόσο εθνικής όσο και παγκόσμιας. Η κακή δημοσιονομική κατάσταση των Δήμων, δύναται να οδηγήσει σε οπισθοδρόμηση τη διαδικασία ανάπτυξης. Σε αυτό το δυσμενές περιβάλλον, ο Δήμος Κομοτηνής καλείται να ιεραρχήσει τις ανάγκες του, να αξιολογήσει τη δράση του, να ωριμάσει διαδικασίες για έργα υποδομών, να εκσυγχρονίσει και να εξορθολογήσει τις υπηρεσίες του, να ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό του.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα των Δήμων έρχονται να πλαισιώσουν όλες τις παραπάνω διαδικασίες, να θέσουν στόχους ρεαλιστικούς και να ιεραρχήσουν τις ανάγκες, να επισημάνουν τις δυστοκίες και να προτείνουν λύσεις.

Ο Δήμος Κομοτηνής καλείται να συνδιατυπώσει το όραμά του για το επόμενο διάστημα, να χαράξει στρατηγικές και μεθόδους υλοποίησης και να θεσπίσει όργανο για τη διαδικασία αυτή το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

Βάσει του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΔΚ Ν.3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»-ΦΕΚ114/Α'/08.06.2006) προβλέπεται η υποχρεωτική εκπόνηση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων-Σχεδίων για ΟΤΑ με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Θεματικά κινούνται στην τεκμηρίωση δράσεων που θα κληθεί να υλοποιήσει ένας ΟΤΑ στους τομείς της αρμοδιότητάς του, αλλά και στην περιγραφή δράσεων που εκτιμάται ότι είναι σκόπιμες να υλοποιηθούν από άλλους φορείς που έχουν ως χώρο δράσης τα όρια του κάθε ΟΤΑ. Η προβλεπόμενη διάρκεια υλοποίησης είναι με βάση των Κώδικα η διάρκεια μιας δημοτικής θητείας.

Με την Υπουργική Απόφαση 18183/02-04-2007 (ΦΕΚ Β' 534/13-04-2007), όπως τροποποιήθηκε από την Υπουργική απόφαση 5694/03-02-2011, καθορίστηκε η δομή και το περιεχόμενο των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Ο.Τ.Α.

Με το Προεδρικό Διάταγμα 185/03-05-2007 «Όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) Α΄ βαθμού» καθορίστηκε η διαδικασία κατάρτισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Παράλληλα ο Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης) εισήγαγε νέα βήματα στη διαδικασία κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος όπως είναι για παράδειγμα η γνωμοδότηση της δημοτικής επιτροπής διαβούλευσης στο δημοτικό συμβούλιο σχετικά με το επιχειρησιακό πρόγραμμα και το τεχνικό πρόγραμμα του δήμου (άρθρο 76 παρ.2α Ν.3852/2010) και η αποστολή για έλεγχο της Απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου ,για την ψήφιση του επιχειρησιακού προγράμματος του Δήμου, στον Ελεγκτή νομιμότητας (ή στον Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης έως την τοποθέτηση του Ελεγκτή Νομιμότητας) μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών (άρθρο 225 Ν.3852/2010). Τέλος, στο άρθρο 266 του Ν.3852/2010 καθορίζεται η διαδικασία κατάρτισης του Τεχνικού Επιχειρησιακού Προγράμματος και των Ετήσιων Προγραμμάτων Δράσης που το εξειδικεύουν

Με βάση το παραπάνω θεσμικό πλαίσιο εισάγονται μόνιμες εσωτερικές διαδικασίες και συστήματα προγραμματισμού στους ΟΤΑ ώστε η διαδικασία του προγραμματισμού, της παρακολούθησης και της μέτρησης των αποτελεσμάτων των δράσεων τους να αποτελέσει μια σταθερή εσωτερική λειτουργία , στην οποία θα συμμετέχει σε όλες τις φάσεις, με συγκεκριμένο ρόλο, το ανθρώπινο δυναμικό τους.

Σχετική Νομοθεσία

- Αριθμ. 18183/02.04.2007 (ΦΕΚ 534/13.04.2007 τεύχος Β΄): Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α΄ βαθμού.
- Διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 206 του ν. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α΄) «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων».
- Υπ΄ αριθμ. 27/890/14.3.2007 γνωμοδότηση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΕΔΚΕ επί του σχεδίου υπουργικής απόφασης και προεδρικού διατάγματος για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

- Π.Δ. 89/2011 (ΦΕΚ 213/29.09.2011 τεύχος Α')
- Π.Δ. 185/07 (ΦΕΚ 221/12.09.2007 τεύχος Α')
- Ν. 3463/06 , άρθρα 203- 207 "Επιχειρησιακά Σχέδια Δήμων"
- ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. 58939/ΕΓΚ.45/25 Οκτωβρίου 2006 : Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ε.Π.) ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. 18183/07 (ΦΕΚ 534 Β/13-4-2007 - Διορθ. Σφαλμ. Στο ΦΕΚ- 759 Β/14-5-07): Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού.
- ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. 50837/ΕΓΚ.66/14-9-07 : Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) ΟΤΑ
- ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. 45038/17-8-2007 Υπουργική Απόφαση «Τροποποίηση της υπ' αριθμ.18183/02-04-2007 Υπουργικής Απόφασης» (Β' 1613).
- Π.Δ. 185/07 (ΦΕΚ 221 Α/12-9-2007): Όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων
- των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού.
- ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. 71841/08 (ΦΕΚ 19 Β/14-1-2008) : Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 18183/2.4.2007 υπουργικής απόφασης «Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού»
- ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. 8910/12-2-2008/ΕΓΚ. 8/2008
- ΥΠ.ΕΣ. 15814/13-3-08 : Διευκρινίσεις επί της Εγκυκλίου 8
- Ν. 3852/2010 "Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης", άρθρο 86 και 266
- ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α 5694/11 (ΦΕΚ 382 Β/11-3-2011) : Τροποποίηση της υπ' αριθμ.18183/2-4-2007(ΦΕΚ 534 Β'/ 13.4.2007) Υπουργικής Απόφασης με τίτλο «Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων των ΟΤΑ α βαθμού

1.4 Μεθοδολογική προσέγγιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Η Υπουργική Απόφαση 18183/02.04.2007 (ΦΕΚ 534/13.04.2007 τεύχος Β') του ΥΠΕΣΔΔΑ, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ.5694/03.02.2011 απόφασης του ΥΠ.ΕΣ.Α&Η.Δ καθορίζει το περιεχόμενο, τη δομή και τον τρόπο υποβολής των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού κατά τη διαδικασία εκπόνησής τους. Σύμφωνα με αυτές, κατά την εκπόνησης του επιχειρησιακού σχεδίου του Δήμου, συμμετέχουν και συνεργάζονται όλες οι υπηρεσίες του Δήμου σε όλες τις φάσεις του (στρατηγικό σχεδιασμό, επιχειρησιακό και οικονομικό προγραμματισμό).

1.4.1 Βασικά Στάδια Κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Η σύνταξη της Ά Ενότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Στρατηγικός Σχεδιασμός), πραγματοποιήθηκε με βάση τη μεθοδολογία που προτείνεται στον Οδηγό Κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΟΤΑ, της Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ ΑΕ), κατ' αντιστοιχία με όσα προβλέπονται στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο (ΥΑ και στο ΠΔ και αφορούν στο περιεχόμενο και στη διαδικασία κατάρτισης των ΕΠ). Ειδικότερα, η προτεινόμενη μεθοδολογία για την ολοκλήρωση του στρατηγικού σχεδιασμού, αναφέρεται σε μια διαδικασία 5 βημάτων που περιγράφονται ως εξής:

ΣΤΑΔΙΟ Α: Αποτύπωση και Αξιολόγηση του Εξωτερικού και Εσωτερικού Περιβάλλοντος του ΟΤΑ- Στρατηγικός Σχεδιασμός

Βήμα 1: Προετοιμασία και οργάνωση

Το πρώτο βήμα αφορά στην προετοιμασία και οργάνωση της όλης διαδικασίας κατάρτισης του επιχειρησιακού προγράμματος, μέσω ενεργειών όπως η συγκρότηση της ομάδας έργου, η διατύπωση των αρχικών κατευθύνσεων της δημοτικής αρχής, η οργάνωση και ο προγραμματισμός του έργου και η ενημέρωση του προσωπικού των υπηρεσιών και των ΝΠ του Δήμου.

Βήμα 2: Συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης της περιοχής του Δήμου

Κατά το 2ο βήμα περιγράφεται συνοπτικά η γενική, μακροσκοπική εικόνα της περιοχής του Δήμου και αναφέρονται τα γεωγραφικά, πληθυσμιακά, κοινωνικά, οικονομικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της. Στη συνέχεια αξιολογείται η κατάσταση της περιοχής και εντοπίζονται τα κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης σε κάθε θεματικό τομέα («Περιβάλλον και ποιότητα ζωής», «Κοινωνική Πολιτική, Παιδεία, Πολιτισμός και Αθλητισμός», «Τοπική Οικονομία και Απασχόληση», «Καθημερινότητα», «Διακυβέρνηση»). Για το σκοπό αυτό, η ομάδα έργου χρησιμοποιεί στατιστικά στοιχεία καθώς και στοιχεία από άλλες μελέτες που αφορούν στην περιοχή του Δήμου αλλά και πηγές όπως η βιβλιογραφία, η αρθρογραφία και το διαδίκτυο. Επίσης, στελέχη του Δήμου αξιολογούν την κατάσταση στην περιοχή του Δήμου, σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία που αντιστοιχούν στις αρμοδιότητες και την ειδικότητα τους.

Βήμα 3 : Συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση του Δήμου και των νομικών προσώπων του ως οργανισμών.

Για τις ανάγκες του 3ου βήματος συμπληρώθηκε από τους προϊστάμενους του Δήμου και των Νομικών Προσώπων, ερωτηματολόγιο, στο οποίο περιγράφουν και αξιολογούν συνοπτικά τα βασικά λειτουργικά, οργανωτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της οικείας υπηρεσίας, στις εξής ενότητες: δραστηριότητες & διαδικασίες λειτουργίας της υπηρεσίας, οργάνωση και συνεργασίες, ανθρώπινο δυναμικό & υλικοτεχνική υποδομή και οικονομικά της υπηρεσίας. Στη συνέχεια η ομάδα έργου, αξιοποιώντας τις απαντήσεις στα προηγούμενα ερωτηματολόγια αλλά και τα αποτελέσματα του Κοινού Πλαισίου Αξιολόγησης που εφαρμόστηκε πρόσφατα στις υπηρεσίες του Δήμου, καταγράφει τα δυνατά και αδύνατα σημεία της κάθε υπηρεσίας και εντοπίζει τα κρίσιμα ζητήματα εσωτερικής ανάπτυξης σε κάθε μία από τις προηγούμενες θεματικές ενότητες.

Βήμα 4: Καθορισμός της στρατηγικής και των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων του Δήμου.

Σκοποί του βήματος είναι α) η επιλογή της στρατηγικής που θα ακολουθήσει ο Δήμος μέσω του καθορισμού γενικών στόχων και πολιτικών δράσης, β) η ομαδοποίηση των γενικών στόχων σε Άξονες και Μέτρα και γ) η διατύπωση του οράματος και των αρχών λειτουργίας και διακυβέρνησης. Οι ενέργειες αυτές εκτελούνται από την ομάδα έργου σε συνεργασία με τη Δημοτική αρχή, με βάση τα: συμπεράσματα της αξιολόγησης του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος του Δήμου, το ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό αναπτυξιακό πλαίσιο και τις προτεραιότητες της Δημοτικής Αρχής.

ΣΤΑΔΙΟ Β: Έγκριση Στρατηγικού Σχεδίου - Διαβούλευση

Βήμα 5: Έγκριση του στρατηγικού σχεδίου και διαδικασίες διαβούλευσης

Το 5ο και τελευταίο βήμα για την ολοκλήρωση του Στρατηγικού Σχεδιασμού περιλαμβάνει τις εξής ενέργειες :

- Έγκριση του στρατηγικού σχεδίου από το Δημοτικό Συμβούλιο
- Δημοσιοποίηση του στρατηγικού σχεδίου μέσω των διαθέσιμων μέσων
- επικοινωνίας (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Ιστοσελίδα του Δήμου)
- Σύνοψη των συμπερασμάτων των διαδικασιών διαβούλευσης και
- Ενημέρωση των αρμόδιων υπηρεσιών.

Στάδιο Γ: Επιχειρησιακός Σχεδιασμός

Βήμα 6: Κατάρτιση σχεδίων δράσης

Καταρτίζονται τα σχέδια δράσης, τα οποία περιλαμβάνουν στόχους και δράσεις για την επίτευξη του κάθε ενός από τους γενικούς στόχους του στρατηγικού σχεδίου με σκοπό την εφαρμογή της στρατηγικής του Δήμου

Βήμα 7: Πενταετής προγραμματισμός των δράσεων

Σκοποί του βήματος είναι η ιεράρχηση και ο προγραμματισμός των δράσεων που περιλαμβάνονται στα σχέδια δράσης, η ομαδοποίηση, ο έλεγχος και η οριστικοποίηση όλων των δράσεων του ΕΠ και ο αναλυτικός προγραμματισμός των δράσεων πρώτης προτεραιότητας.

Βήμα 8: Οικονομικός προγραμματισμός

Πραγματοποιείται εκτίμηση των εσόδων του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του ανά πηγή χρηματοδότησης, για κάθε έτος της επόμενης πενταετίας, κατανέμονται τα έσοδα στις δράσεις πρώτης προτεραιότητας και καταρτίζεται συγκεντρωτικός πίνακας δαπανών ανά μέτρο και άξονα και συντάσσονται οι χρηματοδοτικοί πίνακες.

Βήμα 9: Ολοκλήρωση του προγράμματος & τελικές ενέργειες

Οι ενέργειες στο στάδιο αυτό αφορούν:

- Στην ολοκλήρωση του σχεδίου επιχειρησιακού προγράμματος από την ομάδα έργου και η υποβολή του στο Δήμαρχο
- Στην έγκριση του σχεδίου από το Δημοτικό Συμβούλιο
- Στον έλεγχο της διαδικασίας κατάρτισης του προγράμματος από την Περιφέρεια
- Στη δημοσιοποίηση του προγράμματος από το Δήμο

1.5 Χρηματοδοτικά Εργαλεία & Προοπτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο

Μέσα στην παρούσα συγκυρία, υπό συνθήκες ασφυκτικής οικονομικής πίεσης, γίνεται ακόμη μεγαλύτερη η ανάγκη αξιοποίησης όλων των χρηματοδοτικών ευκαιριών μέσα από συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα σε Εθνικό, Περιφερειακό και Διακρατικό Επίπεδο.

Στη συνέχεια γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των κυριότερων χρηματοδοτικών εργαλείων.

1.5.1 Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ

Το **ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης)** 2014-2020 αποτελεί το βασικό στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη της χώρας με τη συνδρομή σημαντικών πόρων που προέρχονται από τα **Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)** της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μέσω της υλοποίησης του ΕΣΠΑ επιδιώκεται η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών της χώρας που συνετέλεσαν στην εμφάνιση της οικονομικής κρίσης αλλά και των προβλημάτων, οικονομικών και κοινωνικών, που αυτή δημιούργησε. Επίσης, το ΕΣΠΑ 2014-2020 καλείται να συνδράμει στην επίτευξη των εθνικών στόχων έναντι της **Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»**. Στόχος της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι η προαγωγή μιας ανάπτυξης:

- έξυπνης, με αποτελεσματικότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία,
- βιώσιμης, χάρη στην αποφασιστική μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, και
- χωρίς αποκλεισμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση της φτώχειας.

Το αναπτυξιακό όραμα του ΕΣΠΑ

«Συμβολή στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρέφει, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.»

Χρηματοδοτικές προτεραιότητες

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας

- Μετάβαση σε δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας
- Δημιουργία περιβάλλοντος φιλικού προς τις επιχειρήσεις που προσελκύει επενδύσεις
- Αξιοποίηση της έρευνας και της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων

2. Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση

- Εκπαίδευση και διά βίου μάθηση
- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και πρόσβαση στην απασχόληση με έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας ειδικά για τους νέους
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας

3. Προστασία του περιβάλλοντος – Μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον

- Προστασία του περιβάλλοντος
- Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης των κινδύνων
- Μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα

4. Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – ολοκλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη

- Δίκτυα μεταφορών με έμφαση στην ολοκλήρωση των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, τους κάθετους άξονες και τη λειτουργική διασύνδεση των μεταφορικών μέσων
- Ενεργειακά δίκτυα
- Ευρυζωνικά δίκτυα

5. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης

Καθοριστικό στοιχείο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιόδου 2014-2020 αποτέλεσε η εκπόνηση της εθνικής και των περιφερειακών **Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση**. Στο πλαίσιο των στρατηγικών αυτών, η χώρα και οι Περιφέρειές της καλούνται να εντοπίσουν τις δραστηριότητες εκείνες στις οποίες παρουσιάζουν ή είναι σε θέση να οικοδομήσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και σε αυτές να επικεντρώσουν τους διαθέσιμους πόρους και τις προσπάθειες ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη σημαντικών αναπτυξιακών

αποτελεσμάτων. Σε εθνικό επίπεδο έχουν προσδιοριστεί οκτώ κλάδοι στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα και αναμένεται να έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στην οικονομική μεγέθυνση. Οι κλάδοι αυτοί είναι οι εξής:

- Αγρο-διατροφή
- Υγεία – φάρμακα
- Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- Ενέργεια
- Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη
- Μεταφορές
- Υλικά – κατασκευές
- Τουρισμός, πολιτισμός, δημιουργικές βιομηχανίες

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του αναπτυξιακού σχεδιασμού της περιόδου 2014-2020 αποτελούν οι **Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις**. Πρόκειται για εργαλεία ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών σε περιοχές που παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα ή διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δεξιότητες. Στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων είναι δυνατή η υλοποίηση συνδυασμένων επενδύσεων, οι οποίες χρηματοδοτούνται από περισσότερα του ενός Ταμεία, με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων ή την πλήρη αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων μιας περιοχής.

Το ΕΣΠΑ 2014-2020 αποτελείται από 20 Προγράμματα, από τα οποία τα 7 είναι Τομεακά και τα 13 Περιφερειακά:

- Τα Τομεακά Προγράμματα αφορούν ένα ή περισσότερους τομείς και έχουν ως γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής όλη τη χώρα
- Τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), ένα για κάθε μία από τις ελληνικές Περιφέρειες, περιλαμβάνουν δράσεις περιφερειακής εμβέλειας

Τομεακά ΕΠ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ)

Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτεί δράσεις και έργα που ενισχύονται κυρίως από το ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) αλλά και από το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) προκειμένου να εξασφαλίζεται και η συντονισμένη με τις επενδύσεις αντιμετώπιση αναγκών κατάρτισης ανθρωπίνων πόρων και διοικητικής μεταρρύθμισης. Στρατηγικός στόχος του ΕΠΑνΕΚ είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και η αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας. Σηματοδοτεί την κύρια στροφή στο νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα που αναδεικνύει σε κεντρικό ρόλο παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς κλάδους, όπως ο τουρισμός, ο αγροδιατροφικός τομέας, αλλά και η μεταποίηση και οι υπηρεσίες υψηλής εγχώριας προστιθέμενης αξίας, ώστε να αυξηθούν η κλίμακα/μέγεθος των μονάδων παραγωγής, να επιταχυνθεί η εισαγωγή νέων προϊόντων/υπηρεσιών που δημιουργούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στη χώρα και τις επιμέρους περιφέρειες και ενσωματώνουν νέα γνώση, παράγοντας προϊόντα υψηλής ποιότητας και ανταγωνιστικά σε παγκόσμιο επίπεδο.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΥΜΕΠΕΡΑΑ)

Το πρόγραμμα είναι πολυτομεακό και πολυταμειακό (ΕΤΠΑ και ΤΣ) και χρηματοδοτεί μέσω των Ταμείων αυτών κυρίως τις βασικές υποδομές των μεταφορών και του περιβάλλοντος. Ένα μέρος του προϋπολογισμού που αφορά στο περιβάλλον, και ειδικότερα του Ταμείου Συνοχής, εκχωρείται προς τα 13 ΠΕΠ, προκειμένου να τα διαχειριστούν οι Περιφέρειες για την υλοποίηση κυρίως έργων διαχείρισης υγρών αποβλήτων. Οι στόχοι του ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» ως προς τον τομέα των μεταφορών συνίστανται στην προώθηση της ολοκλήρωσης των υποδομών του βασικού ΔΕΔ-Μ (οδικών, σιδηροδρομικών, λιμένων, αεροδρομίων), την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος μεταφορών, τη βελτίωση της

οδικής ασφάλειας, καθώς και την ανάπτυξη βιώσιμων και οικολογικών αστικών μεταφορών (αστικών μέσων σταθερής τροχιάς) για την ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Στον τομέα του περιβάλλοντος οι στόχοι συνίστανται στην προστασία και αξιοποίηση του περιβάλλοντος, ως μέσου για την υποστήριξη της μετάβασης της Χώρας σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον με ταυτόχρονη υποστήριξη της δημιουργίας ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων στο σύνολο των τομέων της οικονομίας τη διευκόλυνση της προσέλκυσης επενδύσεων και την παροχή ευκαιριών άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον ίδιο τον τομέα του περιβάλλοντος.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Το πρόγραμμα είναι πολυτομεακό και μονοταμειακό (ΕΚΤ) και αποτελεί το κύριο υποστηρικτικό «εργαλείο» της Χώρας που σε συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τα άλλα ΕΠ θα συμβάλει στην οικονομική ανάκαμψη, καθώς περιλαμβάνει ολοκληρωμένες πολιτικές για τη στήριξη της δημιουργίας βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, την προώθηση της ενεργητικής ένταξης στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, την ισχυροποίηση της σύνδεσης της εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης με την αγορά εργασίας, με βασικό στόχο τον περιορισμό η/και την εξάλειψη των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, ή/και την ελαχιστοποίηση του κόστους που προκαλείται από την υψηλή ανεργία.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα»

Περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην εισαγωγή μεταρρυθμίσεων μέσω και νέων τεχνολογιών και πληροφορικής στον Δημόσιο Τομέα. Το πρόγραμμα είναι πολυτομεακό και πολυταμειακό (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης αποτελεί βασική προτεραιότητα της χώρας δεδομένου ότι επηρεάζει οριζόντια όλα τα επίπεδα λειτουργίας, παραγωγής και ανάπτυξης και αποτελεί ταυτόχρονα βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική υλοποίηση μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς. Το ΕΠ θα συμβάλει στην εθνική προσπάθεια προκειμένου στα επόμενα χρόνια, η ελληνική Δημόσια Διοίκηση να καταστεί συνεκτική, καλά

συντονισμένη, ευέλικτη, εξωστρεφής και προσανατολισμένη στο αποτέλεσμα, αποκαθιστώντας τη σχέση εμπιστοσύνης του κράτους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, παρέχοντας πολιτοκεντρικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες υπηρεσίες αποτελώντας έτσι έναν από τους βασικούς πυλώνες για την ανάκαμψη της χώρας.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια»

Το πρόγραμμα είναι πολυταμειακό (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και ΤΣ) και στοχεύει στην υποστήριξη της λειτουργίας και της εφαρμογής όλων των ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη» (ΠΑΑ) (σε εθνικό επίπεδο)

Το πρόγραμμα είναι πολυτομιακό και μονοταμειακό (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης - ΕΓΤΑΑ). Το ΠΑΑ στοχεύει στην επίτευξη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και της βιώσιμης ανταγωνιστικότητας του αγροτικού χώρου μέσω της μετάβασης σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγροδιατροφικό σύστημα και της αύξησης της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών περιοχών. Από το συγκεκριμένο πρόγραμμα εκχωρείται για διαχείριση στις Περιφέρειες περίπου το 30%.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιείας και Θάλασσας»

Το πρόγραμμα είναι μονοταμιακό (Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας - ΕΤΘΑ). Οι κύριοι στόχοι του ΕΠ είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης, η βιωσιμότητα της θαλάσσιας αλιείας και η βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών που εξαρτώνται παραδοσιακά από την αλιεία. Το πρόγραμμα αφορά επίσης την ανάγκη προστασίας και αποκατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των έμβιων πόρων, τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, τη συλλογή αλιευτικών δεδομένων και τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Στο πλαίσιο της Πολιτικής της Συνοχής, η **Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (ΕΕΣ)** αποτελεί βασικό εργαλείο για την ενδυνάμωση των χωρικών συνεργασιών στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, αλλά και με τρίτες χώρες και συνιστά μία από τις κύριες επιλογές για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Η ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία σε επίπεδο κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υλοποιείται μέσω προγραμμάτων

διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Τα εν λόγω προγράμματα διακρίνονται σε διμερή και πολυμερή.

Τα 5 διμερή προγράμματα αφορούν τη συνεργασία με ισάριθμες χώρες που γειτνιάζουν με την Ελλάδα. Από τις χώρες αυτές οι τρεις αποτελούν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κύπρος, Βουλγαρία και Ιταλία) και λαμβάνουν χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ, ενώ οι δύο άλλες είναι υποψήφια κράτη-μέλη (Αλβανία και πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας) και χρηματοδοτούνται από το Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ).

Τα διμερή Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας αποτελούν σημαντικό μοχλό ανάπτυξης των περιφερειών που συμμετέχουν και από τις δύο πλευρές των συνόρων, για τη δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού χώρου συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων αλλά και των δυτικών και νοτίων συνόρων της χώρας.

Τα πολυμερή Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, στα οποία συμμετέχουν περιφέρειες της χώρας μας, είναι τα εξής:

- Αδριατικής-Ιονίου (διακρατικό)
- MED (διακρατικό)
- MED ENI CBC (διασυνοριακό)
- Black Sea basin ENI CBC (διασυνοριακό)
- INERREG EUROPE (διαπεριφερειακό)
- Balkan Meditteranean (διακρατικό)

Επίσης, η Ελλάδα διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση και υλοποίηση της **Μακροπεριφερειακής Στρατηγικής Αδριατικής-Ιονίου** και είναι επικεφαλής του πυλώνα της Γαλάζιας Ανάπτυξης της Μακροπεριφέρειας. Η στρατηγική αυτή, η οποία αποτελεί μια εκ των τεσσάρων μακροπεριφερειακών στρατηγικών της Ευρώπης, θα υποστηριχθεί από το διακρατικό πρόγραμμα Αδριατικής-Ιονίου στην υλοποίησή της.

Τέλος, στα προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας περιλαμβάνονται τα δίκτυα συνεργασιών **URBACT** και **ESPON**, καθώς και το **INTERACT**, το οποίο παρέχει τεχνική υποστήριξη σε όλα τα προγράμματα ΕΕΣ στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου

Κρίσιμοι παράγοντες για την επιτυχή εφαρμογή της αναπτυξιακής στρατηγικής για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 αποτελούν η αποτελεσματική διαχείριση και υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και ο συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων στον προγραμματισμό, στη διαχείριση, παρακολούθηση και υλοποίηση αυτών, σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ), το οποίο συνίσταται στα παρακάτω:

- Ορισμός των αρχών/φορέων που αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης, ελέγχου και συντονισμού, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1303/2013.
- Οργανωτική δομή και τις επιμέρους αρμοδιότητες των εν λόγω αρχών/φορέων.
- Λειτουργική συσχέτιση των αρχών/φορέων και συμμόρφωση προς την αρχή διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων.
- Γραπτές διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζονται.
- Κανονιστικές πράξεις που απαιτούνται για τον ορισμό των αρχών/φορέων και την εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι βασικές αρχές που διέπουν το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου 2014-2020 επικεντρώνονται στα εξής:

- Ύπαρξη κοινών κανόνων στη διαχείριση και παρακολούθηση των ΕΠ σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και με στόχο τον καλύτερο έλεγχο ενδεχόμενων αποκλίσεων στην εφαρμογή τους και την έγκαιρη λήψη και εφαρμογή διορθωτικών μέτρων.
- Υποχρεωτική ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των αρχών διαχείρισης και των δικαιούχων των πράξεων, μέσω του Ολοκληρωμένου

Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ), με στόχο τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης των εμπλεκόμενων αρχών και φορέων.

- Ενδυνάμωση της ηλεκτρονικής επικοινωνίας του ΟΠΣ με τα πληροφοριακά συστήματα των Δικαιούχων και των Ενδιάμεσων Φορέων, αλλά και άλλων φορέων της Γενικής Κυβέρνησης με στόχο την μείωση της γραφειοκρατίας και την αποτελεσματικότερη λειτουργία των εμπλεκόμενων αρχών και φορέων.
- Έγκαιρη χρηματοδότηση των πράξεων μέσω του Κεντρικού Λογαριασμού ΕΣΠΑ σε συνδυασμό με την ηλεκτρονική διασύνδεση των Πληροφοριακών Συστημάτων ΟΠΣ – ΠΔΕ και Τράπεζας της Ελλάδας.

Ο σχεδιασμός του ΣΔΕ έλαβε υπόψη την αρχιτεκτονική του νέου αναπτυξιακού σχεδιασμού, τις νέες απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, καθώς και την εμπειρία της εφαρμογής του ΣΔΕ 2007-2013, συμπεριλαμβανομένων των βελτιώσεων που διενεργήθηκαν ή και κρίθηκαν ως αναγκαίες στο πλαίσιο αυτού.

1.5.1.1. Τομεακά Προγράμματα

Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) αφορούν ένα ή περισσότερους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και έχουν ως γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής όλη τη χώρα.

Πιο συγκεκριμένα τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 είναι τα εξής:

- ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
- ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
- ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
- ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα
- ΕΠ Τεχνική Βοήθεια
- Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

- ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας

Ειδικότερα:

ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ)

Προϋπολογισμός

Συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης: **4.665.144.578 ευρώ**, εκ των οποίων το ποσό των 3.646.378.272 ευρώ είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 1.018.766.306 ευρώ είναι η Εθνική συμμετοχή.

Όραμα

«Το ΕΠΑνΕΚ κατέχει κεντρική θέση στην προσπάθεια της χώρας για τη δημιουργία και στήριξη ενός νέου παραγωγικού μοντέλου που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης.»

Στόχοι

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, της μετάβασης στην ποιοτική επιχειρηματικότητα με αιχμή την καινοτομία και την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

- Στροφή σε ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα, που αναδεικνύει σε κεντρικό ρόλο παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς τομείς της οικονομίας.
- Υλοποίηση στρατηγικής «Έξυπνης Εξειδίκευσης» με στόχο τη σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και την ενίσχυση των υφιστάμενων πλεονεκτημάτων της Ελλάδας.

Ενδεικτικές Δράσεις

Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας με Τομεακές προτεραιότητες

- Ενίσχυση νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για την εκμετάλλευση της γνώσης που προκύπτει από την επιστημονική έρευνα.

- Συνεργατικές δράσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα έρευνας και καινοτομίας, με εστίαση στους τομείς που ανιχνεύεται δυναμικό επιχειρηματικότητας και ερευνητικής αριστείας.
- Υποδομές εκκόλαψης νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων έντασης γνώσης και θερμοκοιτίδες.
- Στοχευμένες ενισχύσεις Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων με την αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων και με έμφαση στην εξωστρέφεια, την καινοτομία και την εγχώρια προστιθέμενη αξία.
- Προώθηση συνεργασίας επιχειρήσεων για την ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας (συνεργατικές ενέργειες διεθνοποίησης των προϊόντων, μείωσης του κόστους παραγωγής και διακίνησης, ανάπτυξης και αξιοποίησης καινοτομιών).
- Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε νέες αναπτυσσόμενες θεματικές αγορές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και αναβάθμιση πληροφοριακών υποδομών δημόσιας διοίκησης για υποστήριξη εξωστρέφειας & επιχειρηματικότητας.
- Ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού.
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας (ΑΠΕ/ΣΗΘΥΑ).

Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις

- Υποστήριξη σχεδίων προσαρμογής & αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων και βελτίωσης των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού τους.
- Ενίσχυση νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, με δημιουργία θέσεων απασχόλησης.
- Σχέδια για την αναβάθμιση επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων εργαζομένων σε συνδυασμό με πιστοποίηση τους βάσει αναγνωρισμένων προτύπων.

- Αποτελεσματική σύνδεση εκπαιδευτικού συστήματος με τις ανάγκες της αγοράς.
- Ενίσχυση ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και των μηχανισμών της, που θα εξασφαλίσουν ένα περιβάλλον φιλικότερο για την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας

- Ενίσχυση υποδομών έρευνας & καινοτομίας, και προαγωγή κέντρων ικανότητας.
- Επέκταση υποδομών ευρυζωνικών υπηρεσιών, δικτύων υψηλών ταχυτήτων και ψηφιακών υπηρεσιών ΤΠΕ (ευρυζωνικές υποδομές νέας γενιάς, ενίσχυση υποδομών νέφους).
- Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση συστήματος μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.
- Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση συστήματος μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου.
- Ενεργειακή αναβάθμιση οικιών, δημοσίων κτιρίων και εγκατάσταση ευφυών μετρητών.
- Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη υποδομών προστασίας και αξιοποίησης του φυσικού κεφαλαίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω δράσεις είναι ενδεικτικές. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να προστεθούν και άλλες που συνάδουν με τους στόχους του προγράμματος ή να μην υπάρξει πρόσκληση για κάποιες από αυτές αν επιτάσσεται κάτι τέτοιο από την εφαρμογή. Σε κάθε περίπτωση οι δικαιούχοι/ωφελοούμενοι θα πρέπει να βασίζονται στις επιλογές τους στην εξειδίκευση του προγράμματος όπως αυτή θα αποτυπώνεται στις προσκλήσεις που θα εκδίδονται και θα αναρτώνται στον διαδικτυακό τόπο του προγράμματος.

Ποιοι μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις – ποιοι ωφελούνται από τις χρηματοδοτούμενες δράσεις:

- Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας
- Νεοδημιουργούμενες πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, νέοι επαγγελματίες (προτεραιότητα στη στήριξη των κοινωνικών ομάδων που εμφανίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας, καθώς και επιστήμονες και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό)
- Νέοι (επαγγελματικά) επιχειρηματίες για να ιδρύουν και να αναπτύσσουν επιχειρήσεις έντασης γνώσης με διεθνή ορίζοντα παραγωγικής και εμπορικής δραστηριότητας
- Θερμοκοιτίδες για ανάπτυξη καινοτόμου και νεοφυούς επιχειρηματικότητας
- Φορείς Διαχείρισης Μέσων χρηματοοικονομικής Τεχνικής, Ταμεία Επιχειρηματικού Κινδύνου, Επιχειρηματικοί Άγγελοι, κλπ.
- Επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες ΤΠΕ (Πάροχοι ΤΠΕ) & επιχειρήσεις που αποτελούν ζήτηση για ΤΠΕ προϊόντα & υπηρεσίες
- Συστάδες επιχειρηματικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων (clusters) που δημιουργούν νέες νησίδες εξειδίκευσης έντασης γνώσης για την ελληνική οικονομία, με παγκόσμια επιφάνεια
- Ερευνητικές υποδομές εθνικής εμβέλειας, βάσει του Εθνικού Οδικού Χάρτη
- Εργαστήρια ερευνητικών και ακαδημαϊκών φορέων που παρέχουν υπηρεσίες ΕΤΑΚ, Ερευνητικές Ομάδες για συμμετοχή σε ερευνητικές υποδομές άλλων κρατών σε υποδομές της ΕΕ και άλλων κρατών και διεθνών οργανισμών, Κέντρα Ικανότητας (Centers of Competence), Δίκτυα Ανάπτυξης Καινοτομίας
- Ερευνητικοί και ακαδημαϊκοί φορείς, Ερευνητές, Συνεργασίες επιχειρήσεων με ΑΕΙ και ερευνητικά ιδρύματα στους στρατηγικούς τομείς
- Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας

- Πολίτες που αναβαθμίζουν ενεργειακά τις κατοικίες τους
- Επιχειρήσεις που εμφανίζουν υψηλές ή και ιδιαίτερες ενεργειακές καταναλώσεις για προώθηση μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. τουριστικά καταλύματα κλπ.), μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις, για υιοθέτηση μέτρων βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης κατά τη λειτουργία τους
- Δημόσια κτίρια για ενεργειακή αναβάθμιση
- Δημόσιοι φορείς που δραστηριοποιούνται σε θέματα προώθησης σε νέες αγορές του εξωτερικού
- Δημόσια διοίκηση και δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμοί, αρμόδιοι για δράσεις βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Δημόσιες αρχές και φορείς του εθνικού συστήματος ποιότητας, φορείς διαχείρισης επιχειρηματικών υποδομών π.χ. βιομηχανικών & επιχειρηματικών περιοχών
- Οι διαχειριστές των δικτύων (ΑΔΜΗΕ, ΔΕΔΔΗΕ, ΔΕΣΦΑ, ΕΠΑ) οι οποίοι έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα ανάπτυξης των δικτύων ΛΑΓΗΕ, ΔΕΠΑ, κοκ. Κοινωνικοί εταίροι, επαγγελματικές/κλαδικές ενώσεις, σύνδεσμοι.

Αρμόδια Αρχή για τη διαχείριση του Προγράμματος

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

URL: www.antagonistikotita.gr

ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη

Προϋπολογισμός

Συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης: **5.186.665.141 ευρώ**, εκ των οποίων το ποσό των 4.333.917.411 ευρώ είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 852.747.730 ευρώ είναι η Εθνική συμμετοχή.

Όραμα

«Προστασία του περιβάλλοντος, μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον, ανάπτυξη, εκσυγχρονισμός και συμπλήρωση υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.»

«Συμβολή στην ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη, τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και τη μείωση του θορύβου, προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας μέσω ανάπτυξης συστημάτων μεταφορών φιλικών προς το περιβάλλον (προαστιακός, μετρό, τραμ).»

Στόχοι

Για τις Μεταφορές:

- Προώθηση της ολοκλήρωσης μέρους των υποδομών του βασικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), οδικών και σιδηροδρομικών και περαιτέρω ανάπτυξη/ αναβάθμιση του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ, με έμφαση στο οδικό και σιδηροδρομικό, αλλά και επιλεγμένες παρεμβάσεις λιμένων και αεροδρομίων.
- Προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και εκσυγχρονισμός του συστήματος μεταφορών (σιδηροδρομικές συνδέσεις με τα λιμάνια του βασικού ΔΕΔ-Μ και τα εμπορευματικά κέντρα, οδικές συνδέσεις διευρωπαϊκών λιμανιών και αεροδρομίων της ηπειρωτικής και νησιωτικής χώρας).
- Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών (οδική ασφάλεια, ασφάλεια ναυσιπλοΐας και λιμενικών εγκαταστάσεων, ασφάλεια αεροναυτιλίας).
- Ανάπτυξη και επέκταση των βιώσιμων και οικολογικών αστικών μεταφορών (αστικών μέσων σταθερής τροχιάς και λοιπών καθαρών επιφανειακών μέσων).

Για το Περιβάλλον:

- Εκπλήρωση των απαιτήσεων του περιβαλλοντικού κεκτημένου της ΕΕ στους τομείς των Αποβλήτων και των Υδάτων.
- Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή - Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.
- Διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας.

- Βιώσιμη αστική ανάπτυξη - Αστική αναζωογόνηση.

Ενδεικτικές Δράσεις

Πρώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων

- Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-M).
- Ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον (περιλαμβανομένων των συστημάτων χαμηλού θορύβου) με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών πλωτών οδών και των θαλάσσιων μεταφορών, των λιμένων, των πολυτροπικών συνδέσεων και των υποδομών αερολιμένων, με σκοπό την προαγωγή της βιώσιμης περιφερειακής/ τοπικής κινητικότητας.
- Ανάπτυξη συνεκτικού και διαλειτουργικού συστήματος σιδηροδρομικών μεταφορών υψηλής ποιότητας.
- Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-M περιλαμβανομένων των διατροπικών κόμβων.

Υποστήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς

- Προώθηση στρατηγικών για χαμηλές εκπομπές άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδίως τις αστικές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, των καθαρών αστικών μεταφορών και των σχετικών μέτρων άμβλυνσης και προσαρμογής.
- Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων και στον τομέα της στέγασης.
- Προώθηση της χρήσης συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού με υψηλή απόδοση βάσει της ζήτησης για χρήσιμη θερμότητα.

Πρωώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων μέσω στοχευμένων δράσεων υποστήριξης της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, και αντιμετώπισης υψηλής επικινδυνότητας πλημμυρικών φαινομένων

- Στήριξη επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των βασιζόμενων στο οικοσύστημα προσεγγίσεων.
- Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών

Διατήρηση και προστασία περιβάλλοντος και πρωώθηση της αποδοτικότητας των πόρων μέσω δράσεων για ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στους τομείς των αποβλήτων και των υδάτων, εμβληματικών παρεμβάσεων για βελτίωση και αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος και στοχευμένων δράσεων για μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, περιορισμό του θορύβου και προστασία της βιοποικιλότητας

- Προαγωγή επενδύσεων στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη-μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις - Υποδομές και Διαχείριση Υγρών Αποβλήτων και Υδάτινων Πόρων.
- Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την πρωώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.
- Προαγωγή επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών, που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη-μέλη, για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.

- Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προώθηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος, μεταξύ άλλων μέσω και του δικτύου Natura 2000, και των πράσινων υποδομών.

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω δράσεις είναι ενδεικτικές. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να προστεθούν και άλλες που συνάδουν με τους στόχους του προγράμματος ή να μην υπάρξει πρόσκληση για κάποιες από αυτές αν επιτάσσεται κάτι τέτοιο από την εφαρμογή. Σε κάθε περίπτωση οι δικαιούχοι/ωφελοούμενοι θα πρέπει να βασίζονται στις επιλογές τους στην εξειδίκευση του προγράμματος όπως αυτή θα αποτυπώνεται στις προσκλήσεις που θα εκδίδονται και θα αναρτώνται στον διαδικτυακό τόπο του προγράμματος.

Ποιοι μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις:

Τομέας Μεταφορών:

- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / Γενική Διεύθυνση Μεταφορών
- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / Γενική Διεύθυνση Οδικής Ασφάλειας
- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / Διεύθυνση Οδικών Υποδομών
- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / Διεύθυνση Ασφάλειας Οδικών Υποδομών
- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / ΕΥΔΕ Κατασκευής και Συντήρησης Συγκοινωνιακών Υποδομών
- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / ΕΥΔΕ Κατασκευής Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης Πελοποννήσου και Βορείου Ελλάδας
- Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων / ΕΥΔΕ Κατασκευής Έργων με Σύμβαση Παραχώρησης Κεντρικής και Δυτικής Ελλάδας
- Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού / ΕΥΔ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ / Μονάδα Γ'

- Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής / Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας / Γενική Διεύθυνση Οικονομικού Σχεδιασμού / Διεύθυνση Διαχείρισης Ευρωπαϊκών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης / Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Επιτελικού Σχεδιασμού / Διεύθυνση Δημοσιονομικής Διαχείρισης / Συγχρηματοδοτούμενα έργα αρμοδιότητας Ελληνικής Αστυνομίας
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης / Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Επιτελικού Σχεδιασμού / Διεύθυνση Δημοσιονομικής Διαχείρισης/ Συγχρηματοδοτούμενα έργα αρμοδιότητας Πυροσβεστικού Σώματος
- ΥΠΑ
- ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ
- ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ
- Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης
- ΟΣΕ ΑΕ
- ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ
- ΟΑΣΑ ΑΕ
- ΣΤΑΣΥ ΑΕ
- ΟΣΥ ΑΕ

Τομέας Περιβάλλοντος:

- Υπηρεσίες του ΥΠΕΚΑ και των εποπτευόμενων φορέων του
- Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων
- Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- Τοπική Αυτοδιοίκηση 1ου και 2ου βαθμού
- Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ)

- Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ)

Αρμόδια Αρχή για τη διαχείριση του Προγράμματος

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

URL: www.epep.gr www.epper.gr

ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Προϋπολογισμός

Συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης: **2.667.494.908 ευρώ**, εκ των οποίων 2.104.926.538 ευρώ είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 562.568.370 ευρώ είναι η Εθνική συμμετοχή.

Όραμα

«Η συμβολή του Προγράμματος μέσω του σχεδιασμού και της υλοποίησης παρεμβάσεων απασχόλησης, κατάρτισης, εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης, στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την απασχόληση, την καταπολέμηση της φτώχειας και την εκπαίδευση, υποστηρίζοντας έτσι το συνολικό όραμα της χώρας για τη αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.»

Στόχοι

- Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας.
- Αντιμετώπιση της ανεργίας και αύξηση της βιώσιμης απασχόλησης για όλους.
- Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας όλων των βαθμίδων του εκπαιδευτικού συστήματος.
- Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και βελτίωση της συνάφειας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
- Καταπολέμηση της ανεργίας, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ενίσχυση της απασχόλησης και ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας με βραχυπρόθεσμα μέτρα σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας για το σύνολο του

εργατικού δυναμικού, κυρίως σε ομάδες με μεγάλα ποσοστά ανεργίας (μακροχρόνια άνεργοι, άνεργοι με μειωμένα τυπικά προσόντα, γυναίκες, άνεργοι 30-44 ετών).

- Ανάπτυξη των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, ιδίως άτομα μειωμένων τυπικών προσόντων, με στόχο την ένταξη ή/και επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.
- Μείωση της ανεργίας των νέων 15-29 ετών, ιδιαίτερα εκείνων εκτός εργασίας, δομών εκπαίδευσης ή κατάρτισης, με τη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά εργασίας και ενίσχυσης των δεξιοτήτων τους.
- Εκσυγχρονισμός και περαιτέρω ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας.
- Εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.
- Ένταξη ή/και επανένταξη στην αγορά εργασίας ωφελούμενων στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής του «Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος».
- Ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων (ΕΚΟ), μέσω και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας.
- Μείωση της σχολικής διαρροής, ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ΠΕΣ)
- Αναβάθμιση και διασύνδεση των συστημάτων Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
- Προώθηση της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
- Ενδυνάμωση των δεσμών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και τον επιχειρηματικό κόσμο.
- Ενίσχυση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης μέσω της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και της ενδυνάμωσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού.

- Αναβάθμιση του συστήματος Διά Βίου Μάθησης και αύξηση της συμμετοχής σε αυτήν.

Ενδεικτικές Δράσεις

Συστημικές παρεμβάσεις των θεσμών της εργασίας και της πρόνοιας

- Σύστημα διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας.
- Θεσμική και επιχειρησιακή ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων.
- Ενδυνάμωση του Εθνικού Αναπηρικού Κινήματος.

Βελτίωση προοπτικών απασχόλησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού

- Προώθηση απασχόλησης μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα.
- Προγράμματα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα για ανέργους και ειδικές ομάδες ανέργων.
- Απασχόληση ανέργων σε κλάδους αιχμής.
- Προγράμματα κατάρτισης ανέργων ναυτικών και παροχή επαγγελματικής πιστοποίησης.
- Κατάρτιση, πρακτική άσκηση και πιστοποίηση ανέργων σε κλάδους αιχμής.
- Προγράμματα για την εναρμόνιση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.
- Λειτουργία περιφερειακών μηχανισμών της ανάπτυξης & προώθησης των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων.
- Υποστήριξη της απασχόλησης σε Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.
- Υποστήριξη της απασχόλησης ΑΜΕΑ σε Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις.

Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων: Διευκόλυνση της Πρόσβασης στην Απασχόληση των Νέων έως 29 ετών (ΠΑΝ)

- Επιταγή εισόδου για νέους από 18-24 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.

- Δράσεις Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για νέους έως 24 ετών.
- Προώθηση των νέων έως 24 ετών από την ανεργία στην αυτοαπασχόληση, με επιδότηση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης έως 12 μήνες.
- Προώθηση της νεανικής επιχειρηματικότητας (18-24) μέσω της προώθησης της καινοτομίας και παροχής συμβουλευτικής για τη δημιουργία start ups με στόχο την ενίσχυση της νεανικής καινοτομικής επιχειρηματικότητας.
- Απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και ένταξης στην απασχόληση για νέους 18-24 ετών.
- Ευκαιρίες κατάρτισης και πιστοποίησης για άνεργους νέους 18-24 ετών σε ειδικότητες που αφορούν σε τομείς αιχμής της ελληνικής οικονομίας.
- Προγράμματα μαθητείας για νέους 15-24 ετών.
- Επιταγή εισόδου για νέους από 25-29 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- Επιταγή εισόδου για νέους έως 29 ετών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού, για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.
- Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και ένταξης στην απασχόληση για νέους 25-29 ετών.
- Προώθηση νέων 25-29 ετών στην αυτοαπασχόληση

Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος

- Ένταξη Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων (ΕΚΟ) στα Δημοτικά σχολεία - Τάξεις υποδοχής.
- Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών από διαμεσολαβητές Ρομά για την αρμονική ένταξη στο σχολείο μαθητών/τριών με πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες.
- Στήριξη των σχολείων με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (ΕΑΕΠ).
- Ενισχυτική διδασκαλία στη β' βαθμια εκπαίδευση.

- Ολοήμερα Δημοτικά σχολεία.
- Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων που αφορούν στην αντιμετώπιση του φαινομένου της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης.
- Πρόγραμμα εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Ανάπτυξη υποστηρικτών δομών για την ένταξη και συμπερίληψη στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ψηφιακών τεχνολογιών στη διδακτική πράξη (επιμόρφωση β' επιπέδου στις τεχνολογίες πληροφορικής & επικοινωνιών - ΤΠΕ).
- Ολοήμερο Νηπιαγωγείο.
- Ενίσχυση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης διδακτορικής έρευνας.
- Υποστήριξη των νέων ερευνητών με έμφαση στους κατόχους μεταπτυχιακού διπλώματος.
- Ανάπτυξη της διά βίου μάθησης και βελτίωση της συνάφειας της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.
- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας.
- Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ).
- Πρακτική Άσκηση σπουδαστών Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) επί πλοίου.
- Πρακτική άσκηση των ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ.

- Αναδιάρθρωση ναυτικής εκπαίδευσης των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.
- Πρακτική άσκηση στην γ' βάθμια εκπαίδευση.

Τεχνική Βοήθεια

- Συμπληρωματικά/εξειδικευμένα συστήματα και εργαλεία οργάνωσης της διαχείρισης.
- Πληροφόρηση και Επικοινωνία.
- Αξιολόγηση, Μελέτες, Εμπειρογνομοσύνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι.

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω δράσεις είναι ενδεικτικές. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να προστεθούν και άλλες που συνάδουν με τους στόχους του προγράμματος ή να μην υπάρξει πρόσκληση για κάποιες από αυτές αν επιτάσσεται κάτι τέτοιο από την εφαρμογή. Σε κάθε περίπτωση οι δικαιούχοι/ωφελοούμενοι θα πρέπει να βασίζονται στις επιλογές τους στην εξειδίκευση του προγράμματος όπως αυτή θα αποτυπώνεται στις προσκλήσεις που θα εκδίδονται και θα αναρτώνται στον διαδικτυακό τόπο του προγράμματος.

Ποιοι μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις – ποιοι ωφελούνται από τις χρηματοδοτούμενες δράσεις

- Φορείς της Κυβέρνησης
- Επιτελικές δομές Υπουργείων
- Εθνικές, Περιφερειακές και Τοπικές Αρχές και Αναπτυξιακοί Φορείς (Αυτοδιοίκηση και φορείς της, ΟΤΑ α' και β' βαθμού, αναπτυξιακές εταιρείες ΟΤΑ, κλπ.)
- Φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών
- Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, Ερευνητικά Κέντρα – Ινστιτούτα, Τεχνολογικοί Φορείς, Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ιδρύματα κ.ά.
- Επιμελητήρια, κλαδικές, επαγγελματικές και επιστημονικές ενώσεις κ.ά.
- Οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι

- Αναπτυξιακές συμπράξεις
- Κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.)
- Δικαιούχοι του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος
- Οργανισμοί που εκπροσωπούν επιχειρήσεις
- ΚΕΚ, επαγγελματικές σχολές, ΜΚΟ κ.ά.
- Κοινωνικές Δομές, όπως Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης, Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, Οργανισμοί πρόνοιας, ειδικές εκπαιδευτικές μονάδες κ.ά.
- Εκπαιδευτικές μονάδες, διευθύνσεις εκπαίδευσης κ.ά.
- Ειδικές κατηγορίες και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (μητέρες, άνεργοι, μαθητές α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης, φοιτητές, σπουδαστές, εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων, γονείς, καταρτιζόμενοι, νέοι έως 29 ετών, μετανάστες, παλιννοστούντες, άτομα με αναπηρία, Ρομά, κ.ά.)

Αρμόδια Αρχή για τη διαχείριση του Προγράμματος

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

URL: Τομέας Εκπαίδευσης: www.edulll.gr - Τομέας Εργασίας: www.epanad.gov.gr

ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα

Προϋπολογισμός

Συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης: **486.913.882 ευρώ**, εκ των οποίων 377.228.416 ευρώ είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 109.685.466 ευρώ είναι η Εθνική συμμετοχή.

Όραμα

«Μέσα στα επόμενα 7 χρόνια, η ελληνική Δημόσια Διοίκηση να καταστεί συνεκτική, καλά συντονισμένη, ευέλικτη, εξωστρεφής και αποτελεσματική αποκαθιστώντας τη σχέση εμπιστοσύνης του κράτους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, παρέχοντας

πολιτοκεντρικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες υπηρεσίες αποτελώντας έτσι έναν από τους βασικούς πυλώνες για την ανάκαμψη της χώρας.»

Στόχοι

- Ενίσχυση της οργανωτικής, θεσμικής και επιχειρησιακής ικανότητας της δημοσίας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης μέσα από παρεμβάσεις που θα αλλάξουν τη δομή την οργάνωση και τη λειτουργία των υπηρεσιών προς όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων.
- Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο Δημόσιο Τομέα η οποία σε συνδυασμό με συστημικές δράσεις και πολιτικές, θα αποτελέσουν τα κύρια εργαλεία μετασχηματισμού των υφιστάμενων διαδικασιών βελτιώνοντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες και καθιστώντας τη Διοίκηση πιο αποτελεσματική και αποδοτική.
- Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα, μέσω: της ορθολογικής κατανομής των ανθρώπινων πόρων, της καλύτερης αξιοποίησης των στελεχών της διοίκησης καθώς και της παροχής αναβαθμισμένων υπηρεσιών κατάρτισης/εκπαίδευσης, με στόχο την ατομική ανάπτυξη των υπαλλήλων και την ανταπόκρισή τους στις αυξημένες ανάγκες.

Ενδεικτικές Δράσεις

- Αναβάθμιση των διαδικασιών σχεδιασμού, εφαρμογής και παρακολούθησης δημοσίων πολιτικών.
- Αναδιοργάνωση φορέων της Δημόσιας Διοίκησης.
- Κωδικοποιήσεις νομοθεσίας.
- Ανάπτυξης και εφαρμογής συστημάτων στοχοθεσίας και αξιολόγησης.
- Ανασχεδιασμός εσωτερικών και εξωστρεφών διεργασιών και απλούστευση διοικητικών διαδικασιών.
- Ενίσχυση ελεγκτικών μηχανισμών.
- Προώθηση αρχών διαφάνειας και καταπολέμησης της διαφθοράς.
- Εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης:

- δημιουργία ή αναβάθμιση συστημάτων ΤΠΕ για την υποστήριξη της καλύτερης οργάνωσης και λειτουργίας του Δημοσίου Τομέα.
- ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων.
- ενίσχυση της διαλειτουργικότητας μεταξύ δημοσίων υπηρεσιών.
- Εκπαίδευση – κατάρτιση δημοσίων υπαλλήλων

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω δράσεις είναι ενδεικτικές. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να προστεθούν και άλλες που συνάδουν με τους στόχους του προγράμματος ή να μην υπάρξει πρόσκληση για κάποιες από αυτές αν επιτάσσεται κάτι τέτοιο από την εφαρμογή. Σε κάθε περίπτωση οι δικαιούχοι/ωφελοούμενοι θα πρέπει να βασίζονται στις επιλογές τους στην εξειδίκευση του προγράμματος όπως αυτή θα αποτυπώνεται στις προσκλήσεις που θα εκδίδονται και θα αναρτώνται στον διαδικτυακό τόπο του προγράμματος.

Ποιοι μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις – ποιοι ωφελούνται από τις χρηματοδοτούμενες δράσεις

- Δημόσια Διοίκηση
- Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- Τοπική Αυτοδιοίκηση
- Δημόσιοι υπάλληλοι
- Δημόσιοι λειτουργοί
- Πολίτες
- Κοινωνικοί εταίροι
- Επιχειρήσεις

Αρμόδια αρχή για τη διαχείριση του Προγράμματος

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

URL: www.epdm.gr

1.5.1.2. ΠΕΠ Μακεδονίας και Θράκης

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (ΑΜΘ) 2014-2020 θα στηρίξει την αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας ΑΜΘ, και θα συμβάλλει τόσο στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2014 - 2020 της Ελλάδος, όσο και στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική «Ευρώπη 2020». Οι κύριες προτεραιότητες του προγράμματος έχουν επιλεγεί κατόπιν εκτεταμένης διαβούλευσης τόσο με τους κοινωνικο-οικονομικούς εταίρους όσο και με τα άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα της περιόδου 2014-2020 που διεξήχθη κατά τη διάρκεια των ετών 2013 και 2014. Η παρούσα περίληψη συνοψίζει το ΠΕΠ ΑΜΘ όπως υπεβλήθη επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Νοέμβριο 2014.

1. Υφιστάμενη Κατάσταση

Βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (ΠΑΜΘ) αποτελεί η, ως προς τη χώρα αλλά και η ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), συνοριακή της θέση, η οποία μέχρι σχετικά πρόσφατα (1989), επέβαλε σημαντικούς περιορισμούς στην προς βορρά και προς ανατολάς κινητικότητα. Την τελευταία δεκαετία η ΠΑΜΘ μετασχηματίζεται από «ακριτική περιφέρεια» σε «πύλη της χώρας και της ΕΕ» μέσω της ολοκλήρωσης της Εγνατίας Οδού και των Καθέτων Αξόνων της, της διέλευσης από το έδαφός της σημαντικών ενεργειακών δικτύων και μέσω της διεύρυνσης της ΕΕ σε γειτονικά κράτη (Βουλγαρία, Ρουμανία).

Παρ' όλα αυτά, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΠΑΜΘ δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει το 75% του μ.ο. της ΕΕ σε όλη την ενδεκαετία 2000-2010. Αυτό οφείλεται στο ότι τα διαρθρωτικά προβλήματα της ΠΑΜΘ δεν έχουν μέχρι σήμερα αντιμετωπισθεί συστηματικά και παρά τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν. Έτσι, συγκριτικά με τις λοιπές Περιφέρειες της Χώρας, η οικονομία της ΠΑΜΘ διακρίνεται από τρία κύρια χαρακτηριστικά:

- ιστορικά χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης,
- παραδοσιακή παραγωγική δομή με έντονο αγροτικό προσανατολισμό και
- σημαντική συσσώρευση επενδεδυμένου κεφαλαίου, αλλά κυρίως με τη μορφή υποδομών (μεταφορών και ενέργειας).

Στο χώρο της ΠΑΜΘ οι ανισότητες επιμένουν, ενώ η φτώχεια και η ανεργία αυξάνονται, ιδιαίτερα μετά το 2008. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης αποτυπώνονται στην απώλεια **34.205** θέσεων εργασίας κατά την περίοδο 2008-2011. Παράλληλα, η συμμετοχή της ΠΑΜΘ στην απασχόληση, συνεχίζει να υπολείπεται τόσο του Ευρωπαϊκού μ.ο. όσο και του Εθνικού ενώ είναι ιδιαίτερα χαμηλή στους νέους (έως 24 ετών).

Εν τούτοις το πλούσιο **ενδογενές δυναμικό** της ΠΑΜΘ (φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι αλλά και ανθρώπινο δυναμικό) παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης με κυριότερα δυνατά σημεία:

- τη σχετικά ευρεία παραγωγική βάση,
- την πρόσφατη δυναμική δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων της σε E&A,
- το πλούσιο υδατικό και ενεργειακό δυναμικό (ιδίως ΑΠΕ), το πλούσιο φυσικό περιβάλλον και οικολογικό απόθεμα, τους πολιτιστικούς και ορυκτούς πόρους,
- ικανοποιητικά ανεπτυγμένες υποδομές οδικών μεταφορών και προοπτικές διασύνδεσης με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα,
- σημαντικές σε ποσότητα και ισόρροπα αναπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης (ΒΙΠΕ/ΒΙΟΠΑ),
- την ισχυρή ταυτότητα των κύριων αστικών κέντρων και τη διαπολιτισμικότητα και
- τη σχετική εμπέδωση πνεύματος κατευθυνόμενου από την προσέγγιση της αειφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.

Ταυτόχρονα, η γεωγραφική θέση της ΠΑΜΘ τόσο σε σχέση με τα Βαλκάνια και τις Δημοκρατίες της Μαύρης Θάλασσας, όσο και σε σχέση με την Ασιατική Ήπειρο και τη Μεσόγειο παρουσιάζει σημαντικές αναπτυξιακές ευκαιρίες σε 3 τομείς: τις εξαγωγές, τον τουρισμό και την ενέργεια. Από τον περιβάλλοντα γεωγραφικό χώρο ξεχωρίζουν ως εμπορικοί εταίροι η Τουρκία, η Βουλγαρία, η FYROM και η Ρουμανία καθώς αποτελούν σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς, ενώ πρόσφατα αναπτυσσόμενες αγορές είναι η Γεωργία και το γειτονικό της Αζερμπαϊτζάν, η Μολδαβία, η Ρωσία, ο Λίβανος και η Μάλτα. Από τις χώρες αυτές η Ρωσία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον

λόγω του μεγέθους της. Πρόσφατα, οι χώρες της Βαλκανικής και της Μαύρης Θάλασσας καθώς και η γειτονική Τουρκία παρουσίασαν ένα πρόσθετο ενδιαφέρον, καθώς αντιπροσωπεύουν πλέον σημαντικές και ανερχόμενες τουριστικές αγορές. Σημαντική διευκόλυνση τόσο για τις εξαγωγές όσο και την τουριστική ανάπτυξη αποτελούν τα κατασκευαζόμενα Διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών. Παράλληλα, η διέλευση ενός αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου (ΔΕΣΦΑ) και η προγραμματιζόμενη διέλευση του TAP από την επικράτεια της ΠΑΜΘ παρουσιάζει σημαντικές ευκαιρίες τόσο στον τομέα της παραγωγής ενέργειας, όσο και σε σχέση με τη βελτίωση των οικονομικών συντελεστών των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Αναπτυξιακή Στρατηγική

Πρόθεση της ΠΑΜΘ είναι η αναστροφή του αρνητικού κλίματος που δημιουργήθηκε από την πρόσφατη οικονομική κρίση, και η εδραίωση ενός νέου προτύπου ανάπτυξης το οποίο στοχεύει σε **«ενδογενή-αυτοτροφοδοτούμενη»** και όχι **«επιδοτούμενη» ανάπτυξη** και βασίζεται στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου μέσω:

- της **αξιοποίησης των διαθέσιμων αλλά ανεκμετάλλετων περιφερειακών πόρων και υποδομών** καθώς και των διαθέσιμων εθνικών, ευρωπαϊκών και ιδιωτικών κεφαλαίων- ώστε να τροφοδοτηθεί βραχυπρόθεσμα η διαδικασία ενεργοποίησης των παραπάνω πόρων και να παραχθεί μακροπρόθεσμα τοπική υπεραξία που θα καταστήσει την αναπτυξιακή διαδικασία «αυτοτροφοδοτούμενη» και
- της **αξιοποίησης του ευρύτερου γεωγραφικού περιβάλλοντος** (διασυνοριακή περιοχή, Μεσόγειος, αναδυόμενες αγορές Μαύρης Θάλασσας) και των εδραιωμένων ή δυνητικών σχέσεων με αυτό.

Η υλοποίηση των παραπάνω πρέπει να γίνει μέσω της **ενίσχυσης των παραγόντων και διαδικασιών που επηρεάζουν την επιχειρηματική επιτυχία** και όχι με κίνητρα που απλώς επηρεάζουν τη χωροθέτηση επιχειρήσεων.

Το αναπτυξιακό όραμα της ΠΑΜΘ για το 2020 είναι η «ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας ώστε, να μετασχηματιστεί σε τουριστικό προορισμό αριστείας και σημαντικό βιομηχανικό πόλο, αξιοποιώντας το συγκριτικό

της πλεονέκτημα στο αγροδιατροφικό σύμπλεγμα, το πλούσιο ενδογενές της δυναμικό, τη γεωγραφική της θέση και προωθώντας την κοινωνική συνοχή με την κινητοποίηση υφιστάμενων αλλά και νέων κοινωνικών συλλογικοτήτων», η δε αναπτυξιακή της στρατηγική βασίζεται σε:

α. Στον τομέα της οικονομίας:

- Ενίσχυση επιλεγμένων οικονομικών δραστηριοτήτων με συγκριτικά πλεονεκτήματα ως πυλώνων ανάπτυξης της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής επιτυχίας μέσα από ταχεία ενσωμάτωση υφιστάμενης τεχνολογίας, παραγωγή εγχώριας καινοτομίας και επέκταση επιχειρήσεων στην αλυσίδα καθετοποίησης και διασύνδεση παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και προώθηση σε νέες αγορές των πλέον εξαγωγίμων προϊόντων/υπηρεσιών.

β. Στον κοινωνικό τομέα:

- Βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσα από στοχευμένες δράσεις για την χωρίς διακρίσεις πρόσβαση όλων των κατοίκων της ΠΑΜΘ.
- Αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της φτώχειας, μέσα από την υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών, ενεργητικών πολιτικών για ένταξη στην αγορά εργασίας ειδικών ομάδων που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης, ή/και δια βίου μάθησης και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας ως μοντέλου οργάνωσης της παραγωγής, της οικονομίας και της συλλογικής ζωής.
- Βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης ποσοτικά και ποιοτικά, με τη συμπλήρωση της κτιριακής υποδομής, την πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής, την ενίσχυση της συμμετοχής ειδικών ομάδων του πληθυσμού στην εκπαίδευση και σε προγράμματα δια βίου μάθησης και τη σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες του κοινωνικο-οικονομικού συστήματος της ΠΑΜΘ.

γ. Στον τομέα του περιβάλλοντος και των υποδομών:

- Διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ως αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της Π-ΑΜΘ, μέσα από τη βελτίωση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών μέτρησης και παρακολούθησης του περιβάλλοντος και τεχνολογιών διαχείρισης αποβλήτων, με έμφαση στην ανακύκλωση / επαναχρησιμοποίηση, μέσα από τη δημιουργία αποτελεσματικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών και συνεργασίας με τις τοπικές κοινωνίες για την προώθηση σχεδιασμού με βάση τις αρχές της αειφορίας.
- Βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων και του δυναμικού ΑΠΕ μέσα από την προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων, την προώθηση αποτελεσματικότερης τεχνολογίας για τη μείωση των απωλειών και τη διαχείριση ακραίων φαινομένων και κρίσεων.
- Ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών μέσα από τη συνδυασμένη λειτουργία δικτύων και εγκαταστάσεων αποθήκευσης, εισαγωγής, εξαγωγής και μεταφοράς, κυρίως με την αξιοποίηση υφιστάμενων και προγραμματιζόμενων αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου.

Βασικό άξονα της παραπάνω αναπτυξιακής στρατηγικής αποτελεί η υλοποίηση της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης η οποία εκπονήθηκε το διάστημα 2013-2014 με τη συμμετοχή της επιχειρηματικής και της ερευνητικής κοινότητας.

Άξονες Προτεραιότητας και Ειδικοί Στόχοι

Οι γενικοί στόχοι του ΠΕΠ ΑΜΘ περιλαμβάνουν:

- τη διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας,
- την αύξηση της απασχόλησης,
- την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και
- τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΠΑΜΘ ως τόπο κατοικίας και παραγωγής.

Ωστόσο οι πόροι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) της περιόδου 2014-2020, που αναλογούν στο ΠΕΠ ΑΜΘ, επαρκούν για την επίτευξη

μικρού μέρους των παραπάνω στόχων και επομένως θα πρέπει να κατευθυνθούν στην επίτευξη **επιλεγμένων ειδικών στόχων υψηλής προτεραιότητας** διασφαλίζοντας ταυτόχρονα και τη συμβολή στην πολιτική συνοχής της Κοινότητας. Οι επιλεγμένοι αυτοί στόχοι υψηλής προτεραιότητας περιλαμβάνουν τη(ν):

- Αντιμετώπιση της ανεργίας και της φτώχειας μέσω της επιχειρηματικότητας και μέσω της ένταξης μειονεκτικών ομάδων στην αγορά εργασίας.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής αγροτικής οικονομίας μέσω της ανάπτυξης του αγροδιατροφικού τομέα, και της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας βιομηχανίας μέσα από την ενσωμάτωση τεχνολογίας, καινοτομίας και την ένταξη σε αλυσίδες αξίας και συνεργατικά σχήματα,
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας του τριτογενή τομέα με βελτίωση της ποιότητας της τουριστικής προσφοράς.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και βελτίωση της ικανότητας υποδομών & δομών να στηρίζουν μακροπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, με έμφαση:
  - στην ενέργεια (γεωθερμία, βιομάζα),
  - στις μεταφορές (διασύνδεση Εγνατίας, αναβάθμιση οδικών υποδομών),
  - στην υγεία (βελτίωση αποδοτικότητας, κάλυψη υποεξυπηρετούμενων πληθυσμών),
  - στην εκπαίδευση (βελτίωση μορφωτικού επιπέδου, μείωση σχολικής διαρροής) και
  - στις ψηφιακές υπηρεσίες.
- Προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης της ΠΑΜΘ.
- Προστασία του Περιβάλλοντος (αντιμετώπιση πλημμυρών, διαχείριση στερεών αποβλήτων, υδατικών πόρων και προστατευόμενων περιοχών).

Οι δράσεις του προγράμματος για την υλοποίηση των στόχων αυτών διαρθρώνονται σε 4 άξονες προτεραιότητας ως εξής:

- Άξονας Προτεραιότητας 1 (ΕΤΠΑ): Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας της Τοπικής Οικονομίας
- Άξονας Προτεραιότητας 2 (ΕΤΠΑ): Βελτίωση της Ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως Τόπου Εγκατάστασης Επιχειρήσεων και Ατόμων
- Άξονας Προτεραιότητας 3 (ΕΤΠΑ): Υποδομές Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Ενίσχυσης Κοινωνικής Συνοχής
- Άξονας Προτεραιότητας 4 (ΕΚΤ): Ανάπτυξη Ανθρώπινων Πόρων και Κοινωνική Συνοχή

Το πρόγραμμα παρουσιάζει υψηλό βαθμό συσχέτισης με τους γενικούς και ειδικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και ειδικότερα οι παρεμβάσεις:

- στο επίπεδο της οικονομίας βρίσκονται σε συνάφεια τόσο με το στόχο της «Έξυπνης Ανάπτυξης» (smart growth) όσο και με τον στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τον ΑΠ 1,
- στο επίπεδο των υποδομών και περιβάλλοντος βρίσκονται σε συνάφεια με τον στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τον ΑΠ 2 και
- στο επίπεδο του κοινωνικού τομέα βρίσκονται σε συνάφεια με το στόχο της «Ανάπτυξης χωρίς Αποκλεισμούς» (inclusive growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τους ΑΠ 3 & ΑΠ 4.

Η συνολική χρηματοδότηση του προγράμματος ανέρχεται σε **507.739.340 €** (ΕΤΠΑ + ΕΚΤ + Εθνική Συμμετοχή) και το ποσοστό συγχρηματοδότησης είναι 85%. Αναλυτικότερα οι προβλεπόμενοι ειδικοί στόχοι και δράσεις του προγράμματος περιγράφονται παρακάτω ανά άξονα προτεραιότητας.

Άξονας Προτεραιότητας 1 - "Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας της Τοπικής Οικονομίας"

Αποτελεί **βασικό άξονα παρέμβασης** για την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014 - 2020, καθώς περιλαμβάνει παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας, η οποία είναι βασική προϋπόθεση για τη μακροπρόθεσμη και βιώσιμη βελτίωση κρίσιμων

κοινωνικοοικονομικών δεικτών. Συνδυάζει δε παρεμβάσεις επιχειρηματικότητας με παρεμβάσεις καινοτομίας και τεχνολογίας, ώστε να είναι εφικτή η εφαρμογή της στρατηγικής της «έξυπνης εξειδίκευσης», δηλαδή να επιτευχθεί ο «μετασχηματισμός» της τοπικής οικονομίας από βιομηχανικό πόλο *χαμηλού κόστους* σε βιομηχανικό πόλο *έντασης γνώσης*. Στο πλαίσιο αυτό, οι προγραμματιζόμενες δράσεις αποσκοπούν στο διπλασιασμό των επενδύσεων των επιχειρήσεων σε έρευνα και ανάπτυξη, στην αξιοποίηση ενδογενούς και εισαγόμενης γνώσης και στην αξιοποίηση νέων συλλογικοτήτων που θα απελευθερώσουν δημιουργικές δυνάμεις και θα ενδυναμώσουν τη βάση του δημιουργικού δυναμικού της. Η επίτευξη του φιλόδοξου στόχου του μετασχηματισμού της οικονομίας προϋποθέτει τόσο την ανασυγκρότηση όσο και τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού προτύπου, την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας, και την υποστήριξη με συμπληρωματικές δράσεις ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα και με έμφαση στον πολιτισμό και τον τουρισμό.

Ο ΑΠ 1 χρηματοδοτείται με **70.423.094 €** (ΕΤΠΑ + Εθνική Συμμετοχή). Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από αυτό τον άξονα προτεραιότητας θα εμπίπτουν σε έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω 6 ειδικούς στόχους (Ε.Σ.):

Ε.Σ.1 Αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από δράσεις επιχειρηματικών επενδύσεων σε εφαρμοσμένη έρευνα για το σχεδιασμό νέων προϊόντων, μέσω κουπονιών καινοτομίας και μέσα από συμπράξεις ομάδων επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς για εφαρμοσμένη έρευνα κοινού ενδιαφέροντος. Όλες οι δράσεις θα αφορούν κατ' αποκλειστικότητα τους κλάδους RIS3.

Ε.Σ.2 Ενίσχυση της συνεργατικής έρευνας μεταξύ ερευνητικών, ακαδημαϊκών φορέων και επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).

Οι δράσεις που προβλέπονται για την επίτευξη του στόχου περιλαμβάνουν: δράσεις δημόσιων ερευνητικών φορέων για την προώθηση των ερευνητικών τους αποτελεσμάτων, δράσεις μεταφοράς τεχνολογίας προς επιχειρήσεις, επιδεικτικά έργα από ερευνητικούς φορείς, ανάπτυξη κοινών δομών πειραματισμού μεταξύ ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων και επενδύσεις σε εταιρείες-τεχνοβλαστούς (spin-off).

Ε.Σ.3 Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού

Ο στόχος αυτός προβλέπει δράσεις ψηφιοποίησης πολιτιστικού περιεχομένου και δημόσιων δεδομένων, δράσεις ανοιχτής πρόσβασης δημόσιων δεδομένων, και συστήματα αλληλεπίδρασης των Δήμων και άλλων δημόσιων φορέων με τους δημότες και επισκέπτες. Οι δράσεις θα αφορούν κατά προτεραιότητα τον τομέα τουρισμού-πολιτισμού.

Ε.Σ.4 Αύξηση των Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας (NE- ET) στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).

Δύο διακριτές δράσεις προβλέπονται για την επίτευξη του στόχου: η δημιουργία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας, και η ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και καινοτομίας για την ίδρυση και αρχική λειτουργία τους.

Ε.Σ.5 Αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ΜΜΕ.

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί αφενός μέσα από την ενίσχυση επιχειρήσεων για την εισαγωγή βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής (η δράση απευθύνεται αποκλειστικά σε επιχειρήσεις των κλάδων RIS3), και αφετέρου μέσα από την ενίσχυση επιχειρήσεων για την εισαγωγή διεργασιακών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών, τη βελτίωση ενεργειακής απόδοσης και την αξιοποίηση των ΑΠΕ, της γεωθερμίας και της βιομάζας (η δράση απευθύνεται κατ' προτεραιότητα σε επιχειρήσεις τομέων προτεραιότητας της RIS3 και δύναται να επεκταθεί σε όλους του κλάδους της περιφερειακής οικονομίας).

Ε.Σ.6 Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ

Για την επίτευξη του στόχου θα χρηματοδοτηθούν αφενός η δημιουργία Δικτύων ή/και Συστάδων Καινοτομίας, σε επιλεγμένες αλυσίδες αξίας της RIS3, και αφετέρου δράσεις συνεργασίας των τομέων τουρισμού-πολιτισμού με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση) με στόχο την ενίσχυση των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προορισμών.

Άξονας Προτεραιότητας 2 - "Βελτίωση της Ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως Τόπου Εγκατάστασης Επιχειρήσεων και Ατόμων"

Αποτελεί το σημαντικότερο από άποψη χρηματοδοτικής βαρύτητας άξονα του προγράμματος ενώ λειτουργεί συμπληρωματικά και υποστηρικτικά προς τον ΑΠ 1 καθώς χρηματοδοτεί παρεμβάσεις που:

- βελτιώνουν την αποδοτικότητα υποδομών οι οποίες στηρίζουν την τοπική οικονομία,
- αυξάνουν την προστιθέμενη αξία σε ενισχυόμενες παραγωγικές δραστηριότητες μέσα από την καλύτερη αξιοποίηση υφιστάμενων πόρων, και
- αυξάνουν την ελκυστικότητα της ΠΑΜΘ ως τόπου εγκατάστασης ατόμων και επιχειρήσεων μέσα από τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Ο κύριος στόχος του είναι να συμβάλλει στη βιωσιμότητα του τοπικού παραγωγικού συστήματος μέσα από την επίτευξη «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» και απαιτεί τη συνδυασμένη παρέμβαση στους θεματικούς στόχους (ΘΣ) 4, 5, 6 και 7 της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Ο συνδυασμός των ανωτέρω ΘΣ σε κοινό άξονα προτεραιότητας επιδιώκει τόσο τη μείωση του διαχειριστικού κόστους όσο και την αύξηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων καθώς γίνεται δυνατή η υλοποίηση «ολοκληρωμένων παρεμβάσεων» είτε στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (ΟΧΕ), είτε σημειακών αλλά ολοκληρωμένων θεματικών παρεμβάσεων. Ιδιαίτερη σημασία έχει η ΟΧΕ Τουρισμού-Πολιτισμού η οποία στοχεύει στη δημιουργία «ολοκληρωμένων τουριστικών προορισμών» με ένα πλέγμα παρεμβάσεων σε σημαντικούς πόρους φυσικής ή/και πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αστικά κέντρα και σε πόλους τουριστικής ανάπτυξης που δημιουργούν τουριστικά δίκτυα, συνδυαζόμενες με παρεμβάσεις προσβασιμότητας - είτε αυτές αφορούν τη

διασύνδεση με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα και τους δευτερεύοντες/τριτεύοντες κόμβους όπως π.χ. τα λιμάνια, είτε αυτές αφορούν την τοπική προσβασιμότητα - και παρεμβάσεις βελτίωσης χωρικού σχεδιασμού (θεσμοθετήσεις, αναπλάσεις, κ.α.) και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Μέσω του άξονα προτεραιότητας επιδιώκεται:

- η ενίσχυση της προσπελασιμότητας και διασυνδεσιμότητας του μεταφορικού δικτύου και των συστημάτων μεταφοράς ενέργειας (π.χ. φυσικού αερίου),
- η βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών μέσα από:
  - την ικανοποίηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων για τα στερεά απόβλητα,
  - την προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος,
  - την προστασία από πλημμύρες και φαινόμενα διάβρωσης, και
- η αξιοποίηση ΑΠΕ (όπως π.χ. η γεωθερμία) και η ενεργειακή εξοικονόμηση.

Πολλές όμως από τις υποδομές που κρίνονται απαραίτητες διακρίνονται από μεγάλο κόστος υλοποίησης. Για να επιτευχθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο αποτελεσμάτων είναι απαραίτητη και η συμβολή του αντίστοιχου τομειακού προγράμματος.

Ο ΑΠ 2 χρηματοδοτείται με **271.059.379 €** (ΕΤΠΑ + Εθνική Συμμετοχή). Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από αυτό τον άξονα προτεραιότητας θα εμπίπτουν σε έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω 11 ειδικούς στόχους (Ε.Σ.):

Ε.Σ.7 Αύξηση της χρήσης της γεωθερμίας για θερμικές εφαρμογές

Ο στόχος αυτός προβλέπει την ανάπτυξη των βασικών αναγκαίων υποδομών για την αξιοποίηση της γεωθερμίας σε αστικές, αγροτικές και βιομηχανικές χρήσεις.

Ε.Σ.8 Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσιες υποδομές

Η επίτευξη της ενεργειακής εξοικονόμησης θα γίνει κυρίως μέσα από παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων στην εκπαίδευση, την υγεία, και τη δημόσια διοίκηση και δευτερευόντως μέσα από παρεμβάσεις ενεργειακής εξοικονόμησης σε άλλες δημόσιες υποδομών (π.χ. δίκτυα φωτισμού σε δρόμους, πάρκα, πλατείες, κλπ) στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων.

Ε.Σ.9 Μείωση της επικινδυνότητας και των επιπτώσεων από φυσικούς κινδύνους και καταστροφές

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, έργα αποκατάστασης / προστασίας από τη διάβρωση στην παράκτια ζώνη, έργα σεισμικής θωράκισης κατασκευών, και δράσεις πολιτικής προστασίας (εξοπλισμοί, συστήματα, κ.α.).

Ε.Σ.10 Υποστήριξη της ολοκληρωμένης και βιώσιμης διαχείρισης απορριμμάτων στην ΠΑΜΘ

Η υλοποίηση του ΠΕΣΔΑ ΑΜΘ θα υλοποιηθεί μόνο εν μέρει από το ΠΕΠ ΑΜΘ και θα περιλαμβάνει δράσεις ανακύκλωσης όπως προμήθεια εξοπλισμού προεπεξεργασίας στερεών αποβλήτων και κομποστοποίησης, προμήθεια απορριμματοφόρων, προμήθεια κάδων ανακύκλωσης, και προμήθεια εξοπλισμού λειτουργίας ΚΔΑΥ. Οι λοιπές απαιτούμενες δράσεις θα επιτευχθούν με παρεμβάσεις από το ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» 2014-2020.

Ε.Σ.11 Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί κυρίως μέσα από δράσεις αναβάθμισης δικτύων ύδρευσης για την αντιμετώπιση των διαρροών και δράσεις εξοικονόμησης ύδατος, κάποια έργα επεξεργασίας υγρών λυμάτων (ΕΕΛ) και δικτύων αποχέτευσης, και συστήματα παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων (συμπεριλαμβανομένων των υδάτων κολύμβησης), και της λειτουργίας των ΕΕΛ.

Ε.Σ.12 Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Για την επίτευξη του στόχου αυτού προβλέπονται έργα προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων, Αρχαιολογικών χώρων και στοιχείων της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, έργα ανάδειξης, προβολής, και βελτίωσης της επισκεψιμότητας ιστορικών τόπων, εθνικών πάρκων, τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλους, και άλλων αξιόλογων περιοχών, και δράσεις αναβάθμισης αστικών συνόλων και παραδοσιακών οικισμών.

Ε.Σ.13 Προστασία του οικολογικού αποθέματος

Στην επίτευξη του στόχου θα συμβάλλουν η σύνταξη και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης σε περιοχές του δικτύου Natura 2000, δράσεις ερμηνείας περιβάλλοντος και διαχείρισης / προσέλκυσης επισκεπτών σε προστατευόμενες περιοχές, έργα πράσινων υποδομών και οικολογικών διαδρόμων και δράσεις ενίσχυσης της προσαρμοστικότητας των οικοσυστημάτων στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Ε.Σ.14 Βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων

Προβλέπεται η υλοποίηση 1-2 Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για την αντιμετώπιση πολλαπλών προκλήσεων σε αστικές περιοχές και η εκπόνηση Τοπικών και Ειδικών Χωρικών σχεδίων για την αντιμετώπιση προβλημάτων συγκρούσεων γης στον αστικό ή εξωαστικό χώρο.

Ε.Σ.15 Βελτίωση της σύνδεσης της ΠΑΜΘ με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών

Ο στόχος αυτός προϋποθέτει την κατασκευή / αναβάθμιση κάθετων αξόνων Εγνατίας Οδού και τη δημιουργία κόμβων διασυνδεδεμένων πολυτροπικών μεταφορών.

Ε.Σ.16 Βελτίωση της συνδεσιμότητας δυσπρόσιτων - νησιωτικών περιοχών για την αντιμετώπιση κοινωνικών - αναπτυξιακών προβλημάτων

Ο φιλόδοξος αυτός στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από τη διασύνδεση του οδικού δικτύου με χώρους οικονομικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος και με άλλες υποδομές μεταφορών, και μέσα από τη βελτίωση των χαρακτηριστικών του οδικού δικτύου με έμφαση σε ορεινές & νησιωτικές περιοχές. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι παρεμβάσεις να αποτελούν είτε μέρος μια ολοκληρωμένης τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής (π.χ. ΟΧΕ) είτε μέρος μιας σημειακής ολοκληρωμένης παρέμβασης που αποτελείται από πλέγμα συμπληρωματικών έργων/δράσεων εκ των οποίων τα έργα οδικού δικτύου είναι ένα μόνο τμήμα.

Ε.Σ.17 Αύξηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου

Προβλέπεται η κατασκευή δικτύων φυσικού αερίου μέσης και χαμηλής πίεσης.

Άξονας Προτεραιότητας 3 - " Υποδομές Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Ενίσχυσης Κοινωνικής Συνοχής "

Ο άξονας προτεραιότητας 3 επιτελεί διττό ρόλο:

- αφενός λειτουργεί συμπληρωματικά και υποστηρικτικά προς τον ΑΠ 2 χρηματοδοτώντας παρεμβάσεις που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και επομένως αυξάνουν την ελκυστικότητα της ΠΑΜΘ ως τόπου εγκατάστασης ατόμων και επιχειρήσεων, και

- αφετέρου συμβάλλει στην «Ανάπτυξη Χωρίς Αποκλεισμούς» με τη συνδυασμένη παρέμβαση του ΕΤΠΑ σε δύο τομείς οι οποίοι επιδεικνύουν μεγάλη συσχέτιση με φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού: την υγεία και την εκπαίδευση.

Βασική επιδίωξη είναι να αυξηθεί η δυναμικότητα των συστημάτων υγείας και εκπαίδευσης να προσφέρουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά τους στην παροχή υπηρεσιών, επιτρέποντας έτσι τη διεύρυνση της κάλυψης του πληθυσμού και ιδίως των ομάδων που χρήζουν ειδικής μέριμνας. Ειδικά στον τομέα της εκπαίδευσης, ο ΑΠ στοχεύει στην καταπολέμηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής - το οποίο έχει ιδιαίτερα ανησυχητικές διαστάσεις στην ΑΜΘ - με δύο τρόπους:

- με τη συμπλήρωση/βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης εκεί όπου παρατηρούνται σήμερα ανεπάρκειες, είτε λόγω πρόσφατης αύξησης της συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στην εκπαίδευση, είτε λόγω μετακινήσεων πληθυσμών, είτε λόγω παλαιότητας υποδομών, και

- με δράσεις που αντιμετωπίζουν απευθείας τη σχολική διαρροή.

Στον τομέα της υγείας, ο ΑΠ στοχεύει στην ενίσχυση του δημοσίου συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας το οποίο - λόγω της πρόσφατης «φτωχοποίησης» του πληθυσμού - δέχεται αυξημένες πιέσεις. Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στοχεύουν τόσο στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας (όπως μέσα από σύγχρονους και ακριβέστερους διαγνωστικούς εξοπλισμούς), όσο και στη μείωση του κόστους παροχής υπηρεσιών ή/και στην αύξηση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας των δομών υγείας (όπως μέσα από τη χρήση ΤΠΕ και την κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού σε αυτές).

Ο ΑΠ 3 χρηματοδοτείται με **91.568.827 €** (ΕΤΠΑ + Εθνική Συμμετοχή). Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από αυτό τον άξονα προτεραιότητας θα εμπίπτουν σε έναν από τους παρακάτω 2 ειδικούς στόχους (Ε.Σ.):

Ε.Σ.18 Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από την ανάπτυξη νέων ή την αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών Υγείας, και υποδομών Κοινωνικής Φροντίδας και μέσα από την εξειδικευμένη εκπαίδευση λειτουργών υγείας/κοινωνικής φροντίδας στις νέες δομές και νέους εξοπλισμούς.

Ε.Σ.19 Βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών εκπαίδευσης

Προβλέπει την ανάπτυξη νέων ή την αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών εκπαίδευσης, και δράσεις για τον περιορισμό της σχολικής διαρροής (πχ ενημέρωση, συμβουλευτική, αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν στη μετακίνηση μαθητών ευπαθών ομάδων, κλπ.)

Άξονας Προτεραιότητας 4 - " Ανάπτυξη Ανθρώπινων Πόρων και Κοινωνική Συνοχή "

Ο τέταρτος ΑΠ συνδυάζει παρεμβάσεις για την ικανοποίηση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κοινωνικών αναγκών στην ΠΑΜΘ. Ο κύριος στόχος του είναι να συμβάλλει στην «Ανάπτυξη Χωρίς Αποκλεισμούς» με δράσεις του ΕΚΤ και περιλαμβάνει τη συνδυασμένη παρέμβαση στους ΘΣ 8 και 9 της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Βασική στόχευση του ΑΠ είναι η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με δύο τρόπους:

- άμεσα, δηλ. αντιμετωπίζοντας τη φτώχεια, την ανεργία και την πρόσβαση στην εκπαίδευση, υγεία και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, και
- έμμεσα, δηλ. μέσα από την ενίσχυση των δύο άλλων αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος και κυρίως συμβάλλοντας στον ΑΠ 1 μέσα από τις δράσεις του ΘΣ 8.

Για την ισόρροπη ανάπτυξη, σύμφωνα και με τον κανονισμό του ΕΚΤ, θα πρέπει ο ΑΠ 4, να περιλαμβάνει και δράσεις για την προώθηση της Απασχόλησης και της Δια Βίου

Μάθησης, οι οποίες λείπουν σε μεγάλο βαθμό από το ΠΕΠ λόγω έλλειψης πόρων. Για το λόγο αυτό, και λόγω της γενικής δημοσιονομικής στενότητας, η δυνατότητα άντλησης πόρων από τομεακά προγράμματα ΕΚΤ.

Οι κύριες παρεμβάσεις για την απασχόληση (ΘΣ 8) θα υλοποιηθούν από το αντίστοιχο τομεακό πρόγραμμα, βάσει εθνικού σχεδιασμού. Οι προβλεπόμενες από το ΠΕΠ ΑΜΘ δράσεις του ΘΣ 8 στοχεύουν μόνο στη στήριξη της απασχόλησης σε σχέση με τους κλάδους προτεραιότητας της RIS3, σε σχέση με τις ΟΧΕ τουρισμού-πολιτισμού (που συνδέεται άμεσα με τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς ο τουρισμός αποτελεί αναδυόμενο κλάδο), και τα σχέδια ΒΑΑ. Για την καλύτερη εφαρμογή των δράσεων του ΘΣ 8 του ΠΕΠ ΑΜΘ - και έως την πλήρη εφαρμογή του Συστήματος Διάγνωσης των αναγκών της Αγοράς Εργασίας σε Εθνικό επίπεδο - η Περιφέρεια προτίθεται να συστήσει ένα μηχανισμό για τη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής αγοράς εργασίας, προκειμένου με τρόπο λειτουργικό να επιτύχει τον συστηματικό και περιοδικό προσδιορισμό των ζητούμενων αναγκών σε δεξιότητες.

Ο ΑΠ 4 χρηματοδοτείται με **65.343.147 €** (ΕΚΤ + Εθνική Συμμετοχή). Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από αυτό τον άξονα προτεραιότητας θα εμπίπτουν σε έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω 6 ειδικούς στόχους (Ε.Σ.):

Ε.Σ.20 Υποστήριξη της απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)

Περιλαμβάνει Ολοκληρωμένες Δράσεις προώθησης της απασχόλησης κατ' αποκλειστικότητα σε τομείς της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης. Ενδεικτικά θα πραγματοποιηθούν: προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων απασχολούμενων, προγράμματα νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων, κ.α.. Επιμέρους ενέργειες αυτών των προγραμμάτων δύναται να αφορούν σε συμβουλευτική, κατάρτιση, δικτύωση, κλπ. των νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων, επιδότηση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας.

Ε.Σ.21 Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης (Τ.Π.Α.) στον Τουρισμό - Πολιτισμό και σε παρεμβάσεις ΒΑΑ

Ο στόχος αυτός προβλέπει Ολοκληρωμένες Δράσεις προώθησης της απασχόλησης στις ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ) τουρισμού-πολιτισμού και στα σχέδια

ΒΑΑ. Ενδεικτικά θα πραγματοποιηθούν: προγράμματα υποστήριξης και ενίσχυσης της τοπικής απασχόλησης αξιοποιώντας τη δυναμικότητα των τομέων τουρισμού (π.χ. ειδικές μορφές τουρισμού) και πολιτισμού (π.χ. δημιουργικές βιομηχανίες) στο πλαίσιο της ΟΧΕ τουρισμού-πολιτισμού και ενέργειες σε συμβουλευτική, κατάρτιση, δικτύωση, κλπ. ανέργων, με στόχο της επανένταξή τους στην αγορά εργασίας στο πλαίσιο της υλοποίησης των σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Ε.Σ.22 Βελτίωση της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων στην αγορά εργασίας

Η επίτευξη του στόχου θα γίνει μέσα από δράσεις επαγγελματικού προσανατολισμού και επαναπροσανατολισμού, προώθησης στην απασχόληση, στοχευμένα προγράμματα επιμόρφωσης / κατάρτισης και παροχή υπηρεσιών φροντίδας παιδιών. Για την καλύτερη υλοποίηση των παραπάνω δράσεων θα λειτουργήσουν One - Stop Shops σε επιλεγμένες ευπαθείς ομάδες με διευρυμένες υπηρεσίες ενίσχυσης της επαγγελματικής αποκατάστασης.

Ε.Σ.23 Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μειονεκτούντων ατόμων και περιθωριοποιημένων ομάδων

Για την επίτευξη του στόχου προβλέπονται δράσεις ανάπτυξης / αναβάθμιση κοινωνικών δομών (όπως κέντρα ημέρας, κινητές μονάδες, κέντρα ευπαθών ομάδων, γραφεία διαμεσολάβησης, δημιουργική απασχόληση παιδιών, ενισχυτική διδασκαλία, κ.α.), η δημιουργία ανοιχτής δομής για μετανάστες, και η ανάπτυξη δικτύου Αλληλεγγύης για το συντονισμό και την αξιολόγηση των δράσεων των δομών καταπολέμησης της φτώχειας. Ειδικά για την ένταξη των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα υλοποιηθούν δράσεις εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης.

Ε.Σ.24 Βελτίωση της πρόσβασης ευάλωτων ομάδων πληθυσμού σε υπηρεσίες υγείας - πρόνοιας

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από δράσεις προαγωγής της γενικής υγείας των ομάδων στόχου (όπως προληπτική ιατρική και διαχείριση χρόνιων παθήσεων), παρεμβάσεις πρόληψης/διαχείρισης έναντι παραγόντων κινδύνου για τη δημόσια υγεία (όπως επιδημιολογική προστασία, δράσεις δημόσιας υγείας στους τομείς παιδείας, εργα-

σίας, μεταναστών, ειδικών ομάδων πληθυσμού, ευπαθών ομάδων πληθυσμού, κ.α.). Συμπληρωματικά, η υλοποίηση νέων μοντέλων παροχής υπηρεσιών υγείας - κοινωνικής φροντίδας (π.χ. ΠΕΔΥ Δήμων) και η εκπαίδευση λειτουργών υγείας θα συμβάλουν προς την κατεύθυνση της δημιουργίας βελτιωμένων μοντέλων προσφερόμενων υπηρεσιών.

Ε.Σ.25 Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων

Η επίτευξη του στόχου θα γίνει μέσα από Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης στην Κοινωνική Οικονομία που θα περιλαμβάνουν ολοκληρωμένες δράσεις για τη δημιουργία και τη στήριξη της λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων κάθε μορφής.

Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται επίσης δύο άξονες Τεχνικής Βοήθειας, συνολικής χρηματοδότησης **9.344.893 €** (ΕΤΠΑ + ΕΚΤ + Εθνική Συμμετοχή) που έχουν σαν στόχο την αποτελεσματική εφαρμογή και διαχείριση του προγράμματος, παράλληλα με την ενίσχυση του Περιφερειακού Μηχανισμού Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας.

2. Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις

Κύριος στόχος της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης του ΠΕΠ ΑΜΘ είναι η προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης των περιοχών της περιφέρειας, ο οποίος είναι και ένας από τους επιλεγμένους στόχους υψηλής προτεραιότητας στους οποίους βασίζεται ο σχεδιασμός του ΠΕΠ. Στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, η ΠΑΜΘ επιχειρεί μέσω της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης να αμβλύνει ενδοπεριφερειακές ή/και τοπικές αναπτυξιακές ανισότητες. Δευτερευόντως, τα εργαλεία της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης χρησιμοποιούνται για να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων και αλληλοσυμπληρούμενων συμπλεγμάτων παραγωγικών και άλλων δραστηριοτήτων για την επίτευξη μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας.

Ο στόχος της χωρικής προσέγγισης μέσω του ΠΕΠ είναι:

- να αντιμετωπιστούν κρίσιμες χωρικές συγκεντρώσεις πολλαπλών προβλημάτων που είτε αφορούν στην άναρχη επέκταση αστικών και τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος,

είτε στη χωρική συγκέντρωση ακραίων κοινωνικοοικονομικών φαινομένων (δημογραφικός μαρασμός, φτώχεια, παραβατικότητα, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, χαμηλή οικονομική δραστηριότητα, ρύπανση, κ.α.), και

- να αξιοποιηθεί η συμπληρωματικότητα δράσεων για την ενεργοποίηση «οικονομιών κλίμακας» (π.χ. χωρικά φυσικά - τουριστικά - πολιτιστικά - οικονομικά-μεταφορικά δίκτυα) με κύριο στόχο τη δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας.

Έτσι προωθείται κατ' αρχάς η υλοποίηση των εξής τύπων ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης:

- Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ). Θα υλοποιηθούν:
  - έως δύο διακριτά σχέδια ολοκληρωμένης τουριστικής αξιοποίησης σε περιοχές που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών - φυσικών πόρων με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση,
  - ένα σχέδιο σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς και σε οικισμούς όπου διαβιούν Ρομά με στόχο την κοινωνικοοικονομική ένταξή τους, και
  - έως δύο διακριτά σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.
- Σχέδια με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (ΤαΠΤΟΚ) δεδομένου ότι εκχωρούνται πόροι από το Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη 2014 - 2020». Θα υλοποιηθούν:
  - ένα σχέδιο στις ορεινές περιοχές της Ροδόπης (σε μικρούς πυρήνες) για την αντιμετώπιση δημογραφικών, κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, και
  - ένα σχέδιο στον παράκτιο χώρο για την αντιμετώπιση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων - συγκρούσεων γης.

1.5.2 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ)

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Προϋπολογισμός

Συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης: **5.400.579.911 ευρώ**, εκ των οποίων 4.223.960.793 ευρώ Συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 1.176.619.118 ευρώ Εθνική Συμμετοχή.

Όραμα

«Η επίτευξη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και της βιώσιμης ανταγωνιστικότητας του αγροτικού χώρου μέσω της μετάβασης σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγροδιατροφικό σύστημα και της αύξησης της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών περιοχών.»

Στόχοι

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των ΜΜΕ), μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού - ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση.
- Προστασία του περιβάλλοντος - μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον

Αρμόδια Αρχή για τη διαχείριση του Προγράμματος

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

URL: www.agrotikianaptixi.gr

1.5.3 ΕΠ Αλιεία και Θάλασσα

ΕΠ Αλιεία και Θάλασσα

Προϋπολογισμός

Συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης: **523.406.309 ευρώ**, εκ των οποίων 388.777.914 ευρώ είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 134.628.395 ευρώ είναι η Εθνική συμμετοχή.

Όραμα

«Η ενίσχυση της περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου και ανταγωνιστικής αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και η προώθηση της γαλαζίας ανάπτυξης και των θαλάσσιων δεξιοτήτων στην Ελλάδα.»

Στόχοι

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης.
- Βιωσιμότητα της θαλάσσιας αλιείας και βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών που εξαρτώνται παραδοσιακά από την αλιεία.
- Προστασία και αποκατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των έμβιων πόρων, έλεγχος των αλιευτικών δραστηριοτήτων, συλλογή αλιευτικών δεδομένων και βελτίωση των γνώσεων σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Αρμόδια Αρχή για τη διαχείριση του Προγράμματος

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

URL: www.alieia.gr

1.5.4 Κοινοτικοί Πόροι: Προγράμματα & Κοινοτικές Πρωτοβουλίες

INTERREG EUROPE

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εργάζεται για τη μείωση των ανισοτήτων στα επίπεδα της ανάπτυξης, και της ποιότητας ζωής στις Ευρωπαϊκές περιφέρειες μέσω της Πολιτικής Συνοχής.

Πρωθεί δράσεις περισσότερο καινοτόμες στην Ευρώπη, πιο βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς. Αυτή είναι η ατζέντα των πολιτικών της ΕΕ γνωστή ως Στρατηγική ΕΕ2020.

Ενώ η μεγάλη πλειοψηφία των χρηματοδοτήσεων, που προορίζονται για τη μείωση αυτών των ανισοτήτων, διαχειρίζονται σε εθνικό επίπεδο, η ΕΕ και τα κράτη μέλη πιστεύουν ότι η περιφερειακή ανάπτυξη μπορεί να βελτιωθεί μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας.

Το πρόγραμμα INTERREG EUROPE, το οποίο ενισχύεται οικονομικά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει τη διαδικασία της μάθησης της πολιτικής μεταξύ των δημόσιων αρχών **για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πολιτικών και των προγραμμάτων για την περιφερειακή ανάπτυξη**. Επιτρέπει στις δημόσιες αρχές σε όλη την Ευρώπη να ανταλλάσσουν πρακτικές και ιδέες για τις δημόσιες πολιτικές ώστε αυτές να βρίσκουν λύσεις για τη βελτίωση των στρατηγικών προς όφελος των πολιτών.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Το πρόγραμμα INTERREG EUROPE έχει προϋπολογισμό 359 εκ. ευρώ (ΕΤΠΑ) για την περίοδο 2014-2020.

322,4 εκ. ευρώ αφορούν στα έργα διακρατικής συνεργασίας

15,3 εκ. ευρώ αφορούν στις πλατφόρμες μάθησης πολιτικής

21,3 εκ. ευρώ στην τεχνική βοήθεια

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Το INTERREG EUROPE θα εργαστεί πάνω στους εξής θεματικούς τομείς οι οποίοι σχετίζονται με την περιφερειακή ανάπτυξη:

1. Έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία (ΘΣ 1 των ΕΠ της ΕΕ)
2. Ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ (ΘΣ 3 των ΕΠ της ΕΕ)
3. Οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ΘΣ 4 των ΕΠ της ΕΕ)
4. Περιβάλλον και αποδοτικότητα των πόρων (ΘΣ 6 των ΕΠ της ΕΕ)

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Το πρόγραμμα INTERREG EUROPE θα χρηματοδοτήσει δύο κατηγορίες δράσεων:

A. Προγράμματα συνεργασίας: οι εταίροι ή οι δημόσιοι οργανισμοί διαφόρων χωρών της Ευρώπης συνεργάζονται για 3 ως 5 χρόνια για την ανταλλαγή εμπειριών πάνω σε μία συγκεκριμένη πολιτική. Κάθε εταίρος και κυρίως σε περιφερειακό επίπεδο που εμπλέκεται στο πρόγραμμα συνεργασίας θα εκπονήσει ένα Σχέδιο Δράσης. Σε αυτό θα καθορίζεται τι θα πρέπει να υλοποιηθεί στην συγκεκριμένη περιφέρεια, ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα διδάγματα και οι εμπειρίες από τη συνεργασία των εταίρων θα γίνουν πράξη. Τα προγράμματα επίσης καλούνται να εποπτεύσουν την πορεία εφαρμογής των παραχθέντων Σχεδίων Δράσης, με στόχο να δουν πόσο καλά λειτούργησε η διακρατική συνεργασία.

Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων θα είναι σε ισχύ καθ' όλη την προγραμματική περίοδο.

Β. Πλατφόρμες μάθησης πολιτικής: ένας χώρος συνεχούς μάθησης όπου οποιοσδήποτε οργανισμός που εμπλέκεται στις πολιτικές για την περιφερειακή ανάπτυξη στην Ευρώπη μπορεί να βρει λύσεις για τη βελτίωση του τρόπου διαχείρισης και εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών που σχετίζονται με τα τέσσερα θέματα που προαναφέρθηκαν.

Ποιος έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση;

Οι οργανισμοί με έδρα τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ, τη Νορβηγία ή την Ελβετία είναι επιλέξιμοι για χρηματοδότηση από το INTERREG EUROPE εφόσον είναι:

- Κρατικοί, περιφερειακοί ή τοπικοί δημόσιοι οργανισμοί
- Άλλα νοσηματούτα δημοσίου δικαίου (π.χ. πανεπιστήμια, περιφερειακές αναπτυξιακές εταιρίες, φορείς στήριξης επιχειρήσεων, κλπ.). Κάθε χώρα προσδιορίζει τα νοσηματούτα που είναι επιλέξιμα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Ποσοστά χρηματοδότησης

Ανέρχονται στο 85% για τους φορείς δημοσίου τομέα από την πλευρά της ΕΕ

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

Κεντρική σελίδα: <http://www.interreg4c.eu/interreg-europe/>

Προσκλήσεις: <http://www.interreg4c.eu/interregeurope/callforproposals/>

Τεχνική Βοήθεια: <http://www.interreg4c.eu/interregeurope/assistance/>

Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας

Α. Πρόγραμμα Αδριατική – Ιόνια Νησιά / EUSAIR 2014-2020

Στις 17 Δεκεμβρίου 2013, εγκρίθηκε το πακέτο συνοχής πολιτική της ΕΕ 2014-2020 μετά από δύο χρόνια διαπραγματεύσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Έτσι, έξι νέοι κανονισμοί της ΕΕ εφαρμόζονται για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την επένδυση 325,15 δισεκατομμυρίων ευρώ με στόχο να στηρίξουν μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στην Ευρώπη. Μεταξύ αυτών ήταν ο κανονισμός (ΕΕ) αρ. 1301/2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕ) αρ. 1299/2013. Αυτές είναι οι ρυθμίσεις που καθορίζουν τους κανόνες για τα τρία νέα προγράμματα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης κατά τα επόμενα επτά χρόνια: Αδριατικής, των Βαλκανίων - Μεσογείου και του Δούναβη.

Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Αδριατική – Ιόνια Νησιά» είναι αποτέλεσμα κοινού προγραμματισμού των κρατών, που συμμετέχουν σε αυτό, και αποτελεί τμήμα της ευρύτερης συνεργασιακής διαδικασίας, που λαμβάνει χώρα στην Αδριατική.

Δυνατό σημείο του Προγράμματος αποτελεί η μεγάλη εμπειρία, που αποκτήθηκε κατά την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο, η οποία και παρήγαγε απτά αποτελέσματα ως απόρροια των μελετών και των αναλύσεων, που είχαν χρηματοδοτηθεί κατά το παρελθόν.

Πολλοί είναι οι παράγοντες εκείνοι που καθιστούν τη συνεργασία στην Αδριατική ιδιαίτερα σημαντική, ιδίως από πολιτικής και οικονομικής σκοπιάς:

- Παράγοντες που σχετίζονται με τη γεωγραφική και πολιτισμική εγγύτητα, οι οποίοι καθιστούν εφικτή την ενίσχυση των πολυμερών επαφών μεταξύ των περιφερειών κατά μήκος της Αδριατικής ακτογραμμής, με στόχο τη στήριξη τοπικών διαδικασιών αρμονικής και αειφόρου ανάπτυξης και ενότητας μεταξύ των λαών.
- Παράγοντες που σχετίζονται με την πολιτική σταθερότητα της περιοχής. Έπειτα από δέκα χρόνια συγκρούσεων, η περιοχή οδεύει πλέον ταχύτατα προς την προοδευτική ενοποίησή της τόσο «κάθετα» (εντός των ευρωπαϊκών και διεθνών θεσμών) όσο και «οριζόντια», μέσω της δημιουργίας μιας περιοχής ελεύθερου εμπορίου.

Το EUSAIR βασίζεται σε τέσσερις θεματικούς πυλώνες:

- Γαλάζια ανάπτυξη
- Σύνδεση της περιοχής
- Ποιότητα του περιβάλλοντος
- Βιώσιμος τουρισμός

Άξονες, Στόχοι & προτεραιότητες προγράμματος

Υπό το πρίσμα των Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθύνσεων (Λισαβόνα/Γκέτεμποργκ) ο συνολικός στρατηγικός στόχος του προγράμματος είναι η ενδυνάμωση της εδαφικής συνοχής, η προώθηση της εσωτερικής ενσωμάτωσης και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής του προγράμματος Αδριατικής - Ιονίου. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, το ΕΠ προτείνει τις εξής πέντε προτεραιότητες:

- **Άξονας Προτεραιότητας 1 - Καινοτόμα Περιοχή** - θα αυξήσει την διακρατική δραστηριότητα των καινοτόμων ομάδων και δικτύων των βασικών τομέων της περιοχής ΑΙΟ (Αδριατικής - Ιονίου).
- **Άξονας Προτεραιότητας 2 – Εύπορη Περιοχή** - θα αυξήσει την ικανότητα για καλύτερη διαχείριση ενέργειας σε δημόσια κτίρια, σε διακρατικό επίπεδο, θα αυξήσει το μερίδιο των τοπικών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε στρατηγικές

και σχέδια σύνθεσης ενεργειακών πηγών στις περιοχές ΑΙΟ και θα αυξήσει την ικανότητα χρήση των υφιστάμενων συστημάτων μεταφοράς χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα και των πολυμεσικών συνδέσεων μεταξύ τους.

- **Άξονας Προτεραιότητας 3 - Προικισμένη Περιοχή** - θα ενισχύσει τις πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης για πιο αποτελεσματική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς σε παράκτιες και παρακείμενες παραθαλάσσιες περιοχές και θα συντηρήσει την βιοποικιλότητα και τα φυσικά οικοσυστήματα μέσα από την ενδυνάμωση της διαχείρισης και δικτύωσης των προστατευόμενων περιοχών.
- **Άξονας Προτεραιότητας 4 - Συνεργασία για τις μεταφορές για την καλύτερη σύνδεση των περιοχών ΑΙΟ** - θα προωθήσει ένα σύστημα βιώσιμων υπηρεσιών μεταφοράς για την βελτίωση των συνδέσεων στην περιοχή Αδριατικής - Ιονίου (διατροφικότητα θαλάσσιων, επίγειων και αεροπορικών μεταφορών).
- **Άξονας Προτεραιότητας 5 - Διακυβέρνηση EUSAIR (Στρατηγική της ΕΕ για την Περιφέρεια Αδριατικής και Ιονίου)** - θα υποστηρίξει την διαδικασία ενδυνάμωσης και ανάπτυξης πολυμερών πλαισίων συντονισμού στην ΑΙΟ για από κοινού απαντήσεις σε κοινές προκλήσεις που εντοπίζει η EUSAIR.

Ως πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας, το πρόγραμμα ΑΙΟ δεν θα υποστηρίξει εκτενείς επενδύσεις ή την ανάπτυξη μεγάλων υποδομών, ούτε και την επιστημονική και τεχνολογική έρευνα. Πιθανώς θα υποστηριχθούν επενδύσεις σε μικρής κλίμακας εγκαταστάσεις ή υποδομές, σε περίπτωση πιλοτικών έργων και για την ανταλλαγή εδαφικών εμπειριών. Το πρόγραμμα ΑΙΟ υποστηρίζει πιο συγκεκριμένα μη απτές ή «ήπιες» ενέργειες με πιθανώς μακροπρόθεσμα αποτελέσματα και μια υψηλότερη αναγνωσιμότητα για την περιοχή του προγράμματος (όπως είναι οι μελέτες και η έρευνα, η δικτύωση, η διάδοση γνώσεων και δεδομένων, κτλ.)

Επίσημη ιστοσελίδα προγράμματος:

<http://adriatic-ionian.eu/>

http://www.southeast-europe.net/en/about_see/adriaticionianprogramme/index

B. Πρόγραμμα Βαλκανική – Μεσόγειος

Στο αυτό Πρόγραμμα, συμμετέχουν:

- η Αλβανία
- η Βουλγαρία
- η Κύπρος
- η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και

- η Ελλάδα.

Το Πρόγραμμα έρχεται να ενισχύσει τους ήδη υπάρχοντες δεσμούς συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών της περιοχής και να προωθήσει την οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική και θεσμική συνοχή μέσω της βελτίωσης της κοινωνικο-οικονομικής ανταγωνιστικότητας και τις θεσμικής επάρκειας στην ευρύτερη περιοχή. Οι άξονες γύρω από τους οποίους θα κινηθεί είναι η προσβασιμότητα, η επιχειρηματικότητα και το περιβάλλον, με έμφαση στη διαχείριση υδάτινων πόρων.

Σημειώνεται πως αυτό είναι το έκτο Πρόγραμμα που η ΕΥΔ των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» θα διαχειρίζεται τη νέα Προγραμματική Περίοδο, καθώς θα συνεχιστούν και τα διμερή διασυνοριακά Προγράμματα

- Ελλάδα - Βουλγαρία
- Ελλάδα – Ιταλία
- Ελλάδα - Κύπρος
- Ελλάδα – Αλβανία και
- Ελλάδα - Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 2 άξονες προτεραιότητας:

- **Επιχειρηματικότητα και καινοτομία**

- *Ειδικός στόχος: Προώθηση της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας επιχειρήσεων στη βάση νέων ιδεών, καινοτομίας και νέων τύπων επιχειρηματικών μοντέλων*
- *Ειδικός στόχος: Διευκόλυνση της καινοτομίας στα επιχειρηματικά μοντέλα και σε μεγάλο αριθμό ΜΜΕ ώστε να επιτευχθεί η προσαρμογή τους στις μεταβολές των κοινωνικο-οικονομικών και πολιτικών/νομοθετικών συνθηκών*
- *Ειδικός στόχος: Στήριξη της επιχειρηματικής μάθησης και μεταφοράς γνώσης για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ*

- **Περιβάλλον**

- *Ειδικός στόχος: Διατήρηση της βιοποικιλότητας και των φυσικών οικοσυστημάτων με την ενδυνάμωση της δικτύωσης και της διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000*
- *Ειδικός στόχος: Προώθηση της συνεργασίας και της δικτύωσης στοχεύοντας στην εισαγωγή καινοτόμων τεχνολογιών για αποδοτική διακυβέρνηση στον τομέα των απορριμμάτων, του εδάφους και των υδάτων*

- *Ειδικός στόχος: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την καλύτερη περιβαλλοντική διακυβέρνηση και την αύξηση των διοικητικών ικανοτήτων.*

Το πρόγραμμα θα επενδύσει 28,3 εκ. ευρώ από το ΕΤΠΑ και 5,1 εκ. ευρώ από το ΙΡΑ ΙΙ για τα διακρατικά προγράμματα στην Βαλκάνια/Μεσογειακή περιοχή. Οι Επιλέξιμοι εταίροι θα προέρχονται κατά συνέπεια από 3 χώρες της ΕΕ, την Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Κύπρο και από 2 μη κράτη – μέλη, την Αλβανία και τη FYROM.

Καθοδήγηση για τις επιλέξιμες διακρατικές δράσεις καθώς και τα αναμενόμενα αποτελέσματα μπορούν να αναζητηθούν στο τελικό σχέδιο του επιχειρησιακού προγράμματος.

Το Πρόγραμμα παραδόθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22 Σεπτεμβρίου 2014 και αναμένεται η έγκρισή του το 2015.

Το Βαλκανικό/Μεσογειακό Πρόγραμμα παρουσιάστηκε στην Ετήσια Εκδήλωση SEE 2014.

Ομάδα Εργασίας του Προγράμματος

Ο κύριος φορέας λήψης αποφάσεων για την εγκατάσταση και ανάπτυξη του Βαλκανικού/Μεσογειακού Προγράμματος είναι η Ομάδα Εργασίας. Εκπρόσωποι υπουργείων από τις συμμετέχουσες χώρες αποτελούν την Ομάδα Έργου και επιβλέπουν το σχεδιασμό του προγράμματος.

Η Ελληνική Διαχειριστική Αρχή των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας εκλέχθηκε ομόφωνα ως αρμόδια για το Βαλκανικό/Μεσογειακό Διακρατικό Πρόγραμμα κατά την πρώτη συνάντηση της ομάδας έργου.

Ιστοσελίδα ενδιαφέροντος:

http://www.southeast-europe.net/en/about_see/balkanmediterranean/index

B1. Ελλάδα – Βουλγαρία

Επιλέξιμες Περιοχές

Επιλέξιμες περιοχές του προγράμματος είναι οι Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (νομοί Έβρου, Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης και Δράμας) και Κεντρικής Μακεδονίας (νομοί Θεσσαλονίκης και Σερρών) στην Ελλάδα, καθώς και η Νότιο-Δυτική και Νότιο-Κεντρική Περιφέρεια Σχεδιασμού (επαρχίες Blagoevgrad, Smolyan, Kardjali και Haskovo) στη Βουλγαρία. Ο νομός Καβάλας εντάσσεται στο Πρόγραμμα ως παρακείμενη περιοχή.

Άξονες Προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας 1: Ανταγωνιστικότητα και Καινοτομία στη διασυνοριακή περιοχή

Επενδυτική Προτεραιότητα 3a: Προώθηση της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής εκμετάλλευσης νέων ιδεών και τη στήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων μέσω φυτωρίων επιχειρήσεων

Ειδικός Στόχος: Βελτίωση των συστημάτων στήριξης των επιχειρήσεων start-up και των υπαρχόντων ΜΜΕ, εστιάζοντας στη διασυνοριακή συνεργασία

Προϋπολογισμός: 10.790.671€

Επενδυτική Προτεραιότητα 3d: Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας

Ειδικός Στόχος: Επέκταση της διασυνοριακής οικονομικής δραστηριότητας, καινοτομίας και συναλλαγής, μέσω της στήριξης της ανάπτυξης των ΜΜΕ

Προϋπολογισμός: 9.960.621€

Άξονας Προτεραιότητας 2: Βιώσιμη και διασυνοριακή κλιματική προσαρμογή

Επενδυτική Προτεραιότητα 5b: Προώθηση των επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφάλιση της ανθεκτικότητας στις καταστροφές και ανάπτυξη συστημάτων διαχείρισης των καταστροφών

Ειδικός Στόχος: Μείωση των επιπτώσεων από τις καταστροφές

Προϋπολογισμός: 14.157.380€

Επενδυτική Προτεραιότητα 6c: Διατήρηση, προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Ειδικός Στόχος: Αξιοποίηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς

Προϋπολογισμός: 13.428.868€

Επενδυτική Προτεραιότητα 6d: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προώθηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος, μεταξύ άλλων μέσω του δικτύου Natura 2000, και των πράσινων υποδομών

Ειδικός Στόχος: Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δράσεων για την προστασία της βιοποικιλότητας

Προϋπολογισμός: 8.248.638€

Επενδυτική Προτεραιότητα 6f: Προώθησης καινοτόμων τεχνολογιών για τη βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος και της αποδοτικότερης χρήσης των πόρων στον τομέα των αποβλήτων, των υδάτων, και σε σχέση με το έδαφος, ή για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης

Ειδικός Στόχος: Ενίσχυση της διαχείρισης των υδάτων και των εδαφών

Προϋπολογισμός: 6.718.231€

Άξονας Προτεραιότητας 3: Βελτίωση της διασύνδεσης της διασυνοριακής περιοχής

Επενδυτική Προτεραιότητα 7b: Ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ, περιλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων

Ειδικός Στόχος: Βελτίωση της προσβασιμότητας της διασυνοριακής περιοχής

Προϋπολογισμός: 31.299.573€

Επενδυτική Προτεραιότητα 7c: Ανάπτυξης και βελτίωσης συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον(συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων χαμηλού θορύβου) και των συστημάτων χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, συμπεριλαμβανομένων και των οδών εσωτερικής ναυσιπλοΐας και των θαλάσσιων μεταφορών, των λιμένων, των πολυτροπικών συνδέσεων και των υποδομών αερολιμένων, με σκοπό την προαγωγή μίας βιώσιμης περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας

Ειδικός Στόχος: Βελτίωση της επίδρασης των μεταφορών στο περιβάλλον

Προϋπολογισμός: 2.901.148€

Άξονας Προτεραιότητας 4: Κοινωνική Ένταξη στη διασυνοριακή περιοχή

Επενδυτική Προτεραιότητα 9a: Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μειώνοντας τις ανισότητες όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, προωθώντας την κοινωνική ένταξη μέσω βελτίωσης της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού χαρακτήρα και υπηρεσίες αναψυχής και τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα της κοινότητας

Ειδικός Στόχος: Βελτίωση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας στη διασυνοριακή περιοχή

Προϋπολογισμός: 16.272.500€

Ειδικός Στόχος: Αύξηση της ικανότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων στη διασυνοριακή περιοχή

Προϋπολογισμός: 8.136.206€

Άξονας Προτεραιότητας 5: Τεχνική Βοήθεια

Προϋπολογισμός: 7.781.734€

Συνολικός Προϋπολογισμός

Συνολικός Προϋπολογισμός Προγράμματος: **129.695.569 €**

Πρόγραμμα Interact

Καθώς η συνεργασία είναι το κλειδί για μια καλύτερη Ευρώπη το ειδικού αντικειμένου πρόγραμμα INTERACT στηρίζει την εδαφική συνεργασία μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Προωθεί τη συνεργασία ως ένα εργαλείο για την ανάπτυξη και την αλλαγή μέσω της αναπτυξιακής πολιτικής και στρατηγικού προσανατολισμού, στο πλαίσιο της εδαφικής συνεργασίας και πέρα.

Ασχολείται ειδικά με την ανταλλαγή ιδεών καθώς το INTERACT είναι το κομβικό σημείο για την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ όλων των προγραμμάτων συνεργασίας του Interreg Europe.

Οι υπεύθυνοι του προγράμματος συνεργάζονται για να καταστήσουν τα αποτελέσματα των επί μέρους προγραμμάτων του Interreg Europe περισσότερο ορατά.

Οι υπηρεσίες του είναι κυρίως στην υλοποίηση σεμιναρίων αλλά και συμβουλευτικές βοηθούν στον εξορθολογισμό του έργου των προγραμμάτων συνεργασίας, επιτρέποντάς σε αυτά να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο και ενέργεια στα ίδια τα έργα τους.

Πληροφορίες: <http://www.interact-eu.net/>

ESPON 2020

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα ESPON στοχεύει στην προώθηση και την ενδυνάμωση της Ευρωπαϊκής χωροταξικής διάστασης στην ανάπτυξη και τη συνεργασία με την προσκόμιση δεδομένων, τη μεταφορά γνώσης και την εκμάθηση πολιτικής στις κρατικές αρχές και σε άλλους φορείς σχεδιασμού πολιτικής σε όλα τα επίπεδα.

Ο κύριος στόχος του προγράμματος συνεργασίας ESPON 2020 είναι να στηρίξει την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ και των άλλων κλαδικών πολιτικών και προγραμμάτων των ΕΔΕΤ - Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών & Επενδυτικών Ταμείων (European Structural Investment - ESI), όπως επίσης και των εθνικών και περιφερειακών χωροταξικών αναπτυξιακών πολιτικών, μέσω της παραγωγής, της διάχυσης και της προώθησης των χωροταξικών δεδομένων που καλύπτουν το σύνολο των εδαφών των 28 κρατών – μελών της ΕΕ, όπως επίσης και των 4 εταίρων της Ισλανδίας, της Νορβηγίας, της Ελβετίας και του Λιχτενστάιν.

Οι κύριες ομάδες – στόχοι είναι:

- Ευρωπαϊκοί φορείς χάραξης πολιτικής και πιο συγκεκριμένα στον τομέα της Πολιτικής της Συνοχής, όπως επίσης και σε άλλα κλαδικά και θεματικά

προγράμματα και πολιτικές, ειδικότερα αυτά τα οποία δεν έχουν πλήρως ενσωματώσει την χωροταξική διάσταση.

- Εθνικοί φορείς χάραξης πολιτικής και επαγγελματίες αρμόδιοι για τη χωροταξική συνοχή, τα ευρωπαϊκά προγράμματα, τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές, τις πολιτικές προετοιμασίας και εφαρμογής, σε εθνικό επίπεδο, της Πολιτικής Συνοχής καθώς και άλλα σχετικά πεδία.
- Αρχές, οι οποίες εφαρμόζουν προγράμματα Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Επενδύσεων ESI και προετοιμάζουν τις περιοδικές εκθέσεις.
- Περιφερειακές και τοπικές αρχές χάραξης πολιτικής και επαγγελματίες αρμόδιοι για τη χωροταξική ανάπτυξη και το σχεδιασμό και/ή εμπλεκόμενοι σε διασυνοριακές, διακρατικές και μακροπεριφερειακές συνεργασίες.

Οι δευτερεύουσες ομάδες – στόχοι είναι εξίσου σημαντικές ως αποδέκτες και χρήστες των χωροταξικών δεδομένων:

- Οργανισμοί που προάγουν διαφορετικά περιφερειακά και αστικά ενδιαφέροντα στην ΕΕ
- Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Ιδρύματα, ερευνητές και φοιτητές, ως μέλλοντες υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων
- Ιδιώτες και το ευρύτερο Ευρωπαϊκό κοινό

Ως πάροχοι της ερευνητικής ικανότητας και της επιστημονικής αριστείας για το πρόγραμμα ESPON, οι ακαδημαϊκοί, οι επιστήμονες και οι ερευνητές είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για τα εξερχόμενα του προγράμματος.

Εμμέσως οι δράσεις και οι σχετικές δραστηριότητες του ESPON 2020 θα ωφελήσουν την επιστημονική κοινότητα μέσα στην Ευρώπη στον κλάδο της χωροταξικής έρευνας.

Ειδικοί Στόχοι:

Οι πέντε ειδικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

Ειδικός Στόχος 1: Ενισχυμένη παραγωγή χωροταξικών δεδομένων μέσω εφαρμοσμένης έρευνας και ανάλυσης

Ειδικός Στόχος 2: Αναβαθμισμένη μεταφορά γνώσης και χρήση της αναλυτικής υποστήριξης χρηστών

Ειδικός Στόχος 3: Βελτιωμένη χωροταξική παρατήρηση και εργαλεία χωροταξικής ανάλυσης

Ειδικός Στόχος 4: Ευρεία προβολή και ενσωμάτωση χωροταξικών δεδομένων

Ειδικός Στόχος 5: Λιτή και περισσότερο αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή των διατάξεων και πιο επαγγελματική βοήθεια για το πρόγραμμα

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Συνολικός προϋπολογισμός: **48.678.851 ευρώ**.

Συμμετοχή της ΕΕ: 41.377.019 ευρώ

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Άξονες Προτεραιότητας του ESPON 2020

Με στόχο να εκπληρωθεί η στρατηγική, η αποστολή και οι στόχοι του προγράμματος έχουν οριστεί δυο Άξονες Προτεραιότητας για την εφαρμογή του προγράμματος:

- **Άξονας Προτεραιότητας 1: Χωροταξικά δεδομένα, Μεταφορά, Παρατήρηση, Εργαλεία και Ενημέρωση**
- **Άξονας Προτεραιότητας 2: Τεχνική Βοήθεια**

Η οργάνωση της εφαρμογής του προγράμματος στους 2 άξονες σχετίζεται στενά με την δημιουργία ενός μοναδικού δικαιούχου τον ESPON EGTC, για την εφαρμογή του Άξονα Προτεραιότητας 1.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 καλύπτει ένα θεματικό στόχο του Κανονισμού του ETC και το παραδοτέο του θα είναι σχετικό με την Επενδυτική Προτεραιότητα: Θεσμική Ικανότητα και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 θα καλυφθεί από το 94% του συνολικού προϋπολογισμού ενώ ο Άξονας της Τεχνικής Βοήθειας θα λάβει το 6%.

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Οι δράσεις που στηρίζει το πρόγραμμα περιλαμβάνουν:

- Εκπόνηση εφαρμοσμένης χωροταξικής έρευνας και ανάλυσης για την Ευρωπαϊκή Χωροταξική Ανάπτυξη
- Συγκριτική πληροφόρηση και συγκέντρωση δεδομένων για το χωροταξικό δυναμικό σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, με έμφαση στις ευκαιρίες για επιτυχή ανάπτυξη των περιφερειών και των πόλεων.
- Διαθεματική εφαρμοσμένη έρευνα που θα ενσωματώνει την υπάρχουσα θεματική ανάλυση και θα εντάξει νέες θεματικές, π.χ. έρευνα και καινοτομία, κλιματική αλλαγή, μετριασμός και προσαρμογή, ενέργεια, δημογραφικές και μεταναστευτικές ροές, οικονομική κρίση και ανθεκτικότητα, συνδεσιμότητα και παροχή υπηρεσιών, χωρικοί δείκτες για την Ευρώπη 2020, χωροταξική ανάλυση, αντίκτυπος της παγκοσμιοποίησης στην Ευρώπη και τις περιφέρειές της, πράσινη οικονομία, ζητήματα εμπορίου, κλπ.
- Χωροταξικές μελέτες επιπτώσεων των Ευρωπαϊκών πολιτικών
- Εκπόνηση στοχευμένων αναλύσεων και παραγωγή θεματικών εγγράφων, σε συγκεκριμένες θεματικές περιοχές
- Χωροταξικές παρατηρήσεις / εκθέσεις / ανάπτυξη εργαλείων για χωροταξική ανάλυση

- Οργάνωση εκδηλώσεων και δημιουργία εκδόσεων με στόχο την στήριξη της διάδοσης στους χρήστες
- Εκδηλώσεις στην Ευρώπη, σεμινάρια, συνέδρια κλπ.
- Διακρατικές ή κρατικές εκδηλώσεις
- Ενεργή συμμετοχή σε φόρουμ και συζητήσεις με φορείς χάραξης πολιτικής και επαγγελματίες
- Έκδοση μονοθεματικών ή πολύ-θεματικών αναφορών
- Μεταφράσεις υλικού για χρήση σε δράσεις

Ποσοστά χρηματοδότησης

75% της χρηματοδότησης καλύπτει η ΕΕ και 25% τα κράτη – μέλη.

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

http://www.espon.eu/main/Menu_Programme/Menu_ESPON2020Programme/index.html

http://www.espon.eu/main/Menu_Publications/Menu_ATLAS2020/

http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/el/atlas/programmes/2014-2020/Greece/2014tc16rfir004

http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Programme/ESPON2020/ESPO_N2020CP/ESPON_2020_Cooperation_Programme_-_SFC_Version-11-03-15.pdf

http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/cretu/announcements/boost-better-spending-eu-cohesion-policy-investments-commissioner-cretu-adopts-new-programme_en

URBACT III

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Για περισσότερα από δέκα χρόνια, το URBACT είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας που στοχεύει στην ενδυνάμωση της βιώσιμης ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης στις πόλεις της Ευρώπης.

Αποτελεί ένα εργαλείο της Πολιτικής Συνοχής, συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, τα 28 κράτη - μέλη, τη Νορβηγία και την Ελβετία.

Ο σκοπός του URBACT είναι να διευκολύνει τα αστικά κέντρα ώστε να συνεργαστούν και να αναπτύξουν ολοκληρωμένες λύσεις στις κοινές αστικές προκλήσεις με τη δικτύωση, τη μάθηση από τις εμπειρίες των άλλων, τα διδάγματα και τον προσδιορισμό των καλών πρακτικών που θα βελτιώσουν τις αστικές πολιτικές.

Ακολουθώντας την επιτυχία των URBACT I και URBACT II το URBACT III (2014-2020) δημιουργήθηκε για να συνεχίσει να προωθεί τη βιώσιμη ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη και για να συνεισφέρει στην προώθηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Το πρόγραμμα URBACT III θα οργανωθεί γύρω από τέσσερις κύριους στόχους:

A. Ανάπτυξη Ικανοτήτων: Θα βελτιώσει την ικανότητα των αστικών κέντρων να διαχειριστούν τις βιώσιμες αστικές πολιτικές και πρακτικές με ολοκληρωμένο και συμμετοχικό τρόπο.

B. Σχεδιασμός Πολιτικής: Θα βελτιώσει το σχεδιασμό των βιώσιμων ολοκληρωμένων πολιτικών και πρακτικών στα αστικά κέντρα.

Γ. Εφαρμογή των Πολιτικών: Θα βελτιώσει την εφαρμογή των ολοκληρωμένων και βιώσιμων στρατηγικών και δράσεων στα αστικά κέντρα.

Δ. Κεφαλαιοποίηση και Διάδοση Γνώσεων: Θα εξασφαλίσει ότι οι φορείς της πραγματικής οικονομίας και οι αρμόδιοι για τη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα θα έχουν πρόσβαση στη γνώση και κοινή χρήση της τεχνογνωσίας σε όλες τις πτυχές της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης με σκοπό τη βελτίωση των πολιτικών αστικής ανάπτυξης.

Για να προσεγγίσει αυτούς τους στόχους το URBACT III θα αναπτύξει τρεις τύπους παρεμβάσεων:

- **Διακρατικά Δίκτυα**
- **Ανάπτυξη Δεξιοτήτων**
- **Κεφαλαιοποίηση και διάδοση της γνώσης**

Κάθε μία από τις τρεις αυτές παρεμβάσεις θα οικοδομηθεί πάνω στις δυνάμεις που αναπτύχθηκαν στο URBACT II.

Το URBACT χρησιμοποιεί πηγές και τεχνογνωσία για την ενίσχυση της ικανότητας των αστικών κέντρων να διαδώσουν την ολοκληρωμένη αστική στρατηγική και τις δράσεις στη σχετική θεματική σύμφωνα με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Στους βασικούς συμμετέχοντες του προγράμματος περιλαμβάνονται φορείς της πραγματικής οικονομίας, δημοτικές αρχές, εκλεγμένοι εκπρόσωποι και εμπλεκόμενοι δημοσίων οργανισμών, ο ιδιωτικός τομέας και η κοινωνία των πολιτών.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Ο συνολικός προϋπολογισμός του URBACT III ανέρχεται στα 96,3 εκ. ευρώ.

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Το URBACT III θα εργαστεί πάνω στους εξής θεματικούς τομείς:

- Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας (ΘΣ1)

- Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών ΤΠΕ (ΘΣ2)
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ (ΘΣ3)
- Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς (ΘΣ4)
- Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων (ΘΣ5)
- Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων (ΘΣ6)
- Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων (ΘΣ7)
- Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού (ΘΣ8)
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΘΣ9)
- Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση (ΘΣ10)

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Το πρόγραμμα URBACT προσφέρει τρία κύρια πακέτα δράσεων στα αστικά κέντρα και τους φορείς της πραγματικής οικονομίας.

Κάθε πόλη μπορεί να επιλέξει αυτό που ταιριάζει καλύτερα σ' αυτή.

A. Διακρατικά Δίκτυα

Το URBACT διευκολύνει τις Ευρωπαϊκές πόλεις ώστε να συνεργαστούν και να αναπτύξουν αποτελεσματικές και βιώσιμες λύσεις σε κύριες αστικές προκλήσεις, επαναβεβαιώνοντας τον κύριο ρόλο που διαδραματίζουν στην αντιμετώπιση των αυξανόμενων σύνθετων κοινωνικών προκλήσεων και ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μέσω των Διακρατικών Δικτύων Ανταλλαγής.

B. Κεφαλαιοποίηση και Διάδοση της Γνώσης

Το URBACT διευκολύνει τις πόλεις στην ανταλλαγή των καλών πρακτικών και διδαγμάτων με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση των αστικών πολιτικών στην Ευρώπη, οικοδομώντας γνώση και τεχνογνωσία από τις άμεσες εμπειρίες με συστηματική κεφαλαιοποίηση και διαδικασίες επικοινωνίας.

Γ. Ανάπτυξη Δεξιοτήτων

Οι πόλεις θα πρέπει να αυξήσουν τη γνώση και τις δεξιότητές τους σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη με σκοπό να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις.

Οι κατηγορίες των δικτύων που χρηματοδοτεί το πρόγραμμα είναι:

- **Δίκτυα Σχεδιασμού Δράσεων:** για τη βελτίωση των ικανοτήτων των πόλεων να **σχεδιάζουν** ολοκληρωμένες στρατηγικές/σχέδια δράσης με στόχο τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη
- **Δίκτυα Εφαρμογών:** για τη βελτίωση των ικανοτήτων των πόλεων να **εφαρμόζουν** ολοκληρωμένες στρατηγικές/σχέδια δράσης με στόχο τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη
- **Δίκτυα Μεταφορών:** για τη βελτίωση των ικανοτήτων των πόλεων να εφαρμόζουν ολοκληρωμένες στρατηγικές/σχέδια δράσης υιοθετώντας, **μεταφέροντας** και χρησιμοποιώντας, σε τοπικό επίπεδο, καλές πρακτικές που έχουν προσδιοριστεί στον τομέα της ολοκληρωμένης βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Οι τρεις κατηγορίες των διακρατικών δικτύων μπορούν να επιλεγούν μέσω διαφορετικών προσκλήσεων, σε διαφορετικό χρόνο κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου.

Ποιος έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση;

Διακρίνονται δύο κατηγορίες ωφελούμενων, οι **κυρίως ωφελούμενοι** (πόλεις – εταίροι) και οι **υπόλοιποι ωφελούμενοι** (εταίροι εκτός των πόλεων).

Στους κυρίως ωφελούμενους περιλαμβάνονται:

- Πόλεις, δήμοι, κωμοπόλεις (χωρίς όριο πληθυσμού)
- Άλλες διοικητικές βαθμίδες όπως διοικητικές περιφέρειες και τοπικά διαμερίσματα
- Μητροπολιτικές περιοχές και οργανωμένοι οικισμοί στις περιπτώσεις που αυτές εκπροσωπούνται από οργανισμούς με αρμοδιότητες χάραξης και εφαρμογής πολιτικών στα πεδία που καλύπτονται από το δίκτυο URBACT.

Στην κατηγορία των υπόλοιπων ωφελούμενων περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι οργανισμοί:

- Τοπικές υπηρεσίες που ορίζονται ως οργανισμοί και έχουν συσταθεί από την πόλη, ανήκουν μερικώς ή πλήρως στην πόλη και είναι υπεύθυνοι για αστικά θέματα
- Επαρχιακές, περιφερειακές και εθνικές αρχές, εφόσον εμπλέκονται σε αστικά ζητήματα
- Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, εφόσον εμπλέκονται σε αστικά ζητήματα.

Οι ωφελούμενοι αυτής της κατηγορίας θα πρέπει να είναι δημόσιες αρχές ή Ισοδύναμες Δημόσιες Αρχές, δηλ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Τόσο οι κύριοι όσο και οι υπόλοιποι ωφελούμενοι θα πρέπει να είναι από:

- Τα 28 κράτη – μέλη της ΕΕ
- Τη Νορβηγία και την Ελβετία. Οι εταιρείες από τη Νορβηγία και την Ελβετία δεν μπορούν να κάνουν χρήση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, όμως ως επίσημοι εταίροι του προγράμματος συγχρηματοδοτούνται σε ποσοστό 50% από τα κρατικά ταμεία

Οργανισμοί από τις υπό ένταξη χώρες και από τις υπόλοιπες χώρες διεθνώς μπορούν να συμμετέχουν με δική τους χρηματοδότηση.

Πώς μπορεί να εμπλακεί ένας Δήμος ή ένας φορέας του ευρύτερου δημοσίου τομέα:

Ως επικεφαλής ή απλός εταίρος δικτύου Urbact πρέπει να ενταχθεί σε ένα Δίκτυο, αρκεί να καλύπτει τις εξής αρχές:

1. Θέλει να βελτιώσει ή να αλλάξει τοπικές πολιτικές
2. Θέλει να μοιραστεί και να ανταλλάξει γνώση σε ένα δίκτυο φορέων που θα εργαστούν πάνω στο ίδιο πρόβλημα ή αντικείμενο με την περιοχή του
3. Η πόλη θέλει να εφαρμόσει ένα Τοπικό Σχέδιο Δράσης για να αντιμετωπίσει ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει ή να αντιμετωπίσει μια νέα πρόκληση
4. Θέλει να εμπλέξει δημότες και άλλους βασικούς τοπικούς εταίρους στην εφαρμογή τοπικών πολιτικών

Ποσοστά χρηματοδότησης

Οι εταιρείες του δικτύου θα συγχρηματοδοτηθούν κανονικά:

- Με ποσοστό έως 85% από το ΕΤΠΑ για τους εταίρους που βρίσκονται σε λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες ή σε περιφέρειες μετάβασης
- Με ποσοστό έως 70% από το ΕΤΠΑ για τους εταίρους που βρίσκονται σε πιο αναπτυγμένες περιφέρειες

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

<http://urbact.eu/>

<https://www.facebook.com/URBACT>

HORIZON 2020

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα HORIZON 2020 είναι το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την Έρευνα και Καινοτομία. Το HORIZON 2020 αποσκοπεί στην ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης σε παγκόσμιο επίπεδο. Προτεραιότητα του νέου προγράμματος είναι η αξιοποίηση των επιστημονικών επιτευγμάτων σε καινοτόμα

προϊόντα και υπηρεσίες, τα οποία προσφέρουν επιχειρηματικές ευκαιρίες και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των Ευρωπαίων πολιτών.

Το πρόγραμμα HORIZON 2020 στηρίζεται σε 3 άξονες:

- **Επιστημονική Αριστεία:** Επιστημονική έρευνα υψηλού επιπέδου με παγκοσμίου εμβέλειας ερευνητικές υποδομές που θα οδηγήσουν στις τεχνολογίες του μέλλοντος, με στόχο την προσέλκυση στην ΕΕ των καλύτερων επιστημόνων στον κόσμο.
- **Βιομηχανική Υπεροχή:** Στρατηγική επένδυση σε καίριας σημασίας τεχνολογίες, όπως νανοτεχνολογία-μικροηλεκτρονική, συμμετοχή ιδιωτικού τομέα, δημιουργία καινοτόμων επιχειρήσεων, με στόχο να γίνει η Ευρώπη ελκυστικός χώρος για επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία
- **Κοινωνικές Προκλήσεις:** Αντιμετώπιση σημαντικών κοινωνικών προκλήσεων, όπως η γήρανση πληθυσμού, η εξάντληση ενεργειακών πόρων, η αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη τους κυριότερους κοινωνικούς προβληματισμούς και δίνοντας έμφαση στην εφαρμοσμένη επιστήμη.

Εκτός από τους τρεις άξονες του HORIZON 2020 υπάρχουν και δύο ειδικοί στόχοι:

- Ειδικός στόχος: **Διάδοση της αριστείας και διεύρυνση της συμμετοχής**
- Ειδικός στόχος: **Επιστήμη μαζί με την κοινωνία και για την κοινωνία**

Το πρόγραμμα HORIZON 2020 είναι ανοιχτό σε όλους, διαθέτει απλή δομή η οποία περιορίζει τη γραφειοκρατία και τις χρονοβόρες διαδικασίες, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να εστιάσουν στα σημαντικά θέματα. Αυτή η προσέγγιση διασφαλίζει την σύντομη έναρξη των νέων έργων και κατά συνέπεια την γρηγορότερη επίτευξη αποτελεσμάτων.

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Έρευνα και Καινοτομία θα ενισχυθεί από περαιτέρω μέτρα ώστε να επιτευχθεί η ολοκλήρωση και η περαιτέρω ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Ερευνητικού Πεδίου. Αυτά τα μέτρα θα στοχεύουν στην εξάλειψη των εμποδίων ώστε να δημιουργηθεί μία πραγματικά ενιαία αγορά για τη γνώση, την έρευνα και την καινοτομία.

Οι χρηματοδοτικές ευκαιρίες του HORIZON 2020 καθορίζονται μέσω έργων, τα οποία καλύπτουν την πλειοψηφία της διαθέσιμης χρηματοδότησης. Τα έργα προετοιμάζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσα στο πλαίσιο που έχει καθοριστεί από τους κανονισμούς του προγράμματος και μέσω διαδικασιών στρατηγικού προγραμματισμού, ώστε να ενσωματωθούν οι στόχοι της πολιτικής της ΕΕ στον καθορισμό των προτεραιοτήτων.

Η προετοιμασία των έργων περιλαμβάνει και τη συμβουλευτική των εμπλεκόμενων. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκαν 19 Ομάδες Συμβούλων του HORIZON 2020 ως

συμβουλευτικοί φορείς που εκπροσωπούν μία ευρεία γκάμα εμπλεκομένων από τη βιομηχανία και την έρευνα, έως τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών.

Το κυρίως πρόγραμμα των έργων αποτελείται από 18 θεματικές και παραρτήματα που περιγράφουν τους γενικούς κανόνες όπως κριτήρια επιλεξιμότητας, κατηγορίες δράσεων, κριτήρια επιλογής και ανάθεσης κλπ. Κάθε θεματική ενότητα είναι αυτόνομη, και περιλαμβάνει τους γενικούς στόχους, τις σχετικές προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος και τα αντικείμενα αυτών των προσκλήσεων.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος για το διάστημα 2014-2020 ανέρχεται στα 80 δισ. ευρώ.

Συγκεκριμένα:

Επιστημονική Αριστεία

Συνολική χρηματοδότηση για το 2014-2020	εκατομμύρια €
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ) Έρευνα αιχμής από τις καλύτερες μεμονωμένες ομάδες	13.095
Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες Συνεργατική έρευνα για την ανάπτυξη νέων τομέων καινοτομίας	2.696
Δράσεις Marie Skłodowska-Curie (MSCA) Ευκαιρίες για κατάρτιση και επαγγελματική ανάπτυξη	6.162
Ερευνητικές υποδομές (συμπεριλαμβανομένης της ηλ-υποδομής) Εξασφάλιση της πρόσβασης σε υποδομές παγκοσμίου επιπέδου	2.488

Βιομηχανική Υπεροχή

Συνολική χρηματοδότηση για το 2014-2020	εκατομμύρια €
Υπεροχή σε τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες (LEIT – Leadership in enabling & industrial technologies), (ΤΠΕ, νανοτεχνολογίες, υλικά, βιοτεχνολογία, παραγωγή, διάστημα)	13.557
Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου Μόχλευση της ιδιωτικής χρηματοδότησης και των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου	2.842

Καινοτομία στις ΜΜΕ Πρώθηση όλων των μορφών καινοτομίας σε όλους τους τύπους των ΜΜΕ	616
---	-----

Κοινωνικές Προκλήσεις

Συνολική χρηματοδότηση για το 2014-2020	εκατομμύρια €
Υγεία, δημογραφική μεταβολή και ευημερία	7.472
Επισιτιστική ασφάλεια, βιώσιμη γεωργία και δασοπονία, θαλάσσια/ναυτιλιακή/ενδοχώρια έρευνα για τα ύδατα και τη βιοοικονομία	3.851
Ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια	5.931
Έξυπνες, πράσινες και ολοκληρωμένες μεταφορές	6.339
Δράση για το κλίμα, το περιβάλλον, την αποδοτικότητα πόρων και τις πρώτες ύλες	3.081
Κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς, καινοτόμες και σκεπτόμενες	1.310
Ασφαλείς κοινωνίες	1.695

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Περιλαμβάνονται οι κατηγορίες που θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν ΟΤΑ α΄ & β΄ βαθμού για τον αντίστοιχο Άξονα, καθώς οι υπόλοιποι άξονες αφορούν σε ακαδημαϊκούς και ερευνητικούς φορείς κυρίως.

Ο άξονας των **Κοινωνικών Προκλήσεων (Societal Challenges)** περιλαμβάνει τις ακόλουθες κατηγορίες:

- Υγεία, Δημογραφικές Αλλαγές και Ευημερία
- Ασφάλεια Τροφίμων, Αειφόρος Γεωργία και Δασοκομία, Έρευνα για το Νερό των Θαλασσών και των Εσωτερικών Υδάτων και Βιοοικονομία
- Ασφαλής, Καθαρή και Αποδοτική Ενέργεια
- Έξυπνες, Πράσινες και Ολοκληρωμένες Μεταφορές
- Κλιματικές Δράσεις, Περιβάλλον, Αποδοτικότητα των Πόρων και Πρώτες Ύλες
- Η Ευρώπη σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο – Καινοτόμες, στοχαστικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς
- Ασφαλείς κοινωνίες – Προστασία της ελευθερίας και της ασφάλειας της Ευρώπης και των πολιτών της

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά των επιμέρους κατηγοριών του **Άξονα των Κοινωνικών Προκλήσεων** είναι:

Υγεία, Δημογραφικές Αλλαγές και Ευημερία

Απαντώντας σ' αυτήν την πρόκληση, η έρευνα και καινοτομία (R&I) του προγράμματος αποτελεί μία επένδυση με στόχο την καλύτερη υγεία για όλους. Στοχεύει στην ενεργοποίηση και διατήρηση της ανεξαρτησίας των ατόμων μεγάλης ηλικίας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και στηρίζει την ανάπτυξη νέων, ασφαλών και πιο αποτελεσματικών παρεμβάσεων. Η έρευνα και καινοτομία του HORIZON 2020 συνεισφέρει επίσης στη βιωσιμότητα των συστημάτων υγείας και φροντίδας.

Πιο συγκεκριμένα αναμένεται να:

- Βελτιώσει τις γνώσεις των αιτίων και μηχανισμών της υγείας, της υγιούς γήρανσης και των ασθενειών
- Βελτιώσει την ικανότητά μας να εποπτεύουμε και να προλαμβάνουμε, να ανιχνεύουμε, να θεραπεύουμε και να διαχειριζόμαστε ασθένειες
- Υποστηρίξει τα ηλικιωμένα άτομα ώστε να παραμείνουν ενεργά και υγιή
- Να εξετάσει και να επιδείξει νέα μοντέλα και εργαλεία για τις παροχές υγείας και φροντίδας

Στο διάστημα των δύο πρώτων ετών του προγράμματος η ΕΕ θα επενδύσει περίπου 1.200εκ. ευρώ στην κατηγορία αυτή.

Ασφάλεια Τροφίμων, Αειφόρος Γεωργία και Δασοκομία, Έρευνα για το Νερό των Θαλασσών και των Εσωτερικών Υδάτων και Βιοοικονομία

Η γεωργία, η δασοκομία, η αλιεία και οι υδατοκαλλιέργειες, μαζί με τη βιομηχανία βιολογικής βάσης, αποτελούν ολοκληρωμένα συστήματα της Ευρωπαϊκής οικονομίας και κοινωνίας. Βασισμένοι στη χρήση περιορισμένων φυσικών πόρων, οι τομείς αυτοί παράγουν και επεξεργάζονται βιολογικούς πόρους για την ικανοποίηση της ζήτησης των καταναλωτών. Παρά το γεγονός ότι ενισχύουν την αυτάρκεια της Ευρώπης και παρέχουν απασχόληση και επιχειρηματικές ευκαιρίες ουσιώδεις για τις αγροτικές και παραθαλάσσιες περιοχές, οι τομείς αυτοί αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις που απαιτούν λύσεις βασισμένες στην έρευνα και την καινοτομία.

Ασφαλής, Καθαρή και Αποδοτική Ενέργεια

Η Πρόκληση για την Ενέργεια σχεδιάστηκε για να στηρίξει τη μετάβαση σε ένα αξιόπιστο, βιώσιμο και ανταγωνιστικό ενεργειακό σύστημα. Για να πραγματοποιηθεί αυτή η μετάβαση πρέπει να επιλυθεί ένας σημαντικός αριθμός ζητημάτων όπως οι ολόενα και μειούμενοι ενεργειακοί πόροι, οι αυξανόμενες ενεργειακές ανάγκες και η κλιματική αλλαγή.

Οι ειδικοί στόχοι της κατηγορίας είναι:

- Η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και του αποτυπώματος του άνθρακα
- Η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας χαμηλού κόστους και χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα
- Τα εναλλακτικά καύσιμα
- Ένα έξυπνο & ενιαίο ευρωπαϊκό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας
- Νέα γνώση & τεχνολογίες
- Σταθερές διαδικασίες λήψης αποφάσεων και συμμετοχή του κοινού
- Διείσδυση στην αγορά της καινοτομίας στην ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες

Για την περίοδο 2014-2020 έχουν προϋπολογιστεί 5.931 εκ. ευρώ για την έρευνα σε μη πυρηνικές μορφές ενέργειας. Επίσης περισσότερα από 200 εκ. ευρώ θα χρηματοδοτήσουν δράσεις του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας.

Έξυπνες, Πράσινες και Ολοκληρωμένες Μεταφορές

Το πρόγραμμα HORIZON 2020 θα επιχορηγήσει την αποδοτική αξιοποίηση των μεταφορών, προχωρώντας σε καθαρότερα μεταφορικά μέσα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η επίδρασή τους στο κλίμα και το περιβάλλον, αναπτύσσοντας έξυπνη τεχνολογία, υποδομές και υπηρεσίες και βελτιώνοντας τις μεταφορές και την κινητικότητα στις αστικές περιοχές.

Το πρόγραμμα επίσης στοχεύει στη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης με την παράλληλη αύξηση της ασφάλειας, στην ουσιαστική βελτίωση της κινητικότητας των πολιτών και των εμπορευμάτων, στην ανάπτυξη νέων εργαλείων εμπορευματικών μεταφορών και στη μείωση των ατυχημάτων.

Το πρόγραμμα θα προχωρήσει σε μία κοινωνικοοικονομική και συμπεριφορική έρευνα καθώς και σε δράσεις για τη χάραξη πολιτικής.

Οι δράσεις που υποστηρίζονται είναι:

- Κινητικότητα για την Ανάπτυξη
- Πράσινα Οχήματα
- Μικρές επιχειρήσεις και Καινοτομία με ταχείες διαδικασίες για τις Μεταφορές

Κλιματικές Δράσεις, Περιβάλλον, Αποδοτικότητα των Πόρων και Πρώτες Ύλες

Οι δράσεις στη συγκεκριμένη Πρόκληση θα βοηθήσουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, στην ασφάλεια των πρώτων υλών και στην ευημερία. Παράλληλα θα διασφαλίσουν την περιβαλλοντική ακεραιότητα, ανθεκτικότητα και βιωσιμότητα με στόχο τη διατήρηση της μέσης αύξησης της

θερμοκρασίας της γης κάτω από τους 2°C και θα επιτρέψουν στα οικοσυστήματα και την κοινωνία να προσαρμοστούν στην κλιματική αλλαγή και στις άλλες περιβαλλοντικές μεταβολές.

Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την έρευνα και καινοτομία στους παρακάτω ειδικούς στόχους:

- Να επιτύχουν την αποδοτικότητα των πόρων - και του νερού - και μία οικονομία και κοινωνία ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή
- Την προστασία και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων
- Τη βιώσιμη προμήθεια και χρήση των πρώτων υλών με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών του αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού μέσα στα βιώσιμα όρια των παγκόσμιων φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων.

Οι δράσεις που θα καλυφθούν είναι:

- Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- Η προστασία του περιβάλλοντος, η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, του νερού, της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων
- Η διασφάλιση της βιωσιμότητας στην προμήθεια μη ενεργειακών και μη αγροτικών πρώτων υλών
- Η διευκόλυνση της μετάβασης σε μία πράσινη οικονομία και κοινωνία μέσω οικο-καινοτομιών
- Η ανάπτυξη μίας ολοκληρωμένης και βιώσιμης παγκόσμιας παρατήρησης του περιβάλλοντος και πληροφοριακών συστημάτων
- Η πολιτιστική κληρονομιά

Η Ευρώπη σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο – Καινοτόμες, στοχαστικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς.

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει μεγάλες προκλήσεις στη μείωση των ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού. 80 εκατομμύρια άνθρωποι βρίσκονται στα όρια της φτώχειας και 14 εκατομμύρια νέοι έχουν εγκαταλείψει την εκπαίδευση, δεν απασχολούνται και δεν καταρτίζονται. Η οικονομική κρίση που οδήγησε σε μεγάλους ρυθμούς ανεργίας δεν έχει ξεπεραστεί. Αυτές είναι σημαντικές προκλήσεις για το μέλλον της Ευρώπης. Την ίδια στιγμή υπάρχει ένα σημαντικό δυναμικό για την Ευρώπη μέσω των ευκαιριών που δίνονται, όπως η καινοτομία και η εμπλοκή των πολιτών. Η στήριξη των στοχαστικών, καινοτόμων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών είναι προαπαιτούμενη για μία βιώσιμη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Οι κύριες δράσεις θα εστιάσουν σε:

- Νέες ιδέες, στρατηγικές και διοικητικές δομές για να ξεπεραστεί η κρίση στην Ευρώπη (ανθεκτική οικονομική και νομισματική Ένωση, ατζέντα για την ανάπτυξη της ΕΕ, κοινωνικές πολιτικές, το μέλλον της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, οι νέες τεχνολογίες στο δημόσιο τομέα)
- Η νέα γενιά σε μία καινοτόμο, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη (εργασιακή ασφάλεια, κινητοποίηση των νέων, εκπαίδευση ενηλίκων, κοινωνική και πολιτική εμπλοκή των νέων, εκμοντερνισμός των δημόσιων οργανισμών)
- Στοχαστικές κοινωνίες: Η διάδοση της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, οι χρήσεις του παρελθόντος, 3D μοντέλα για την προσέγγιση των πολιτιστικών αγαθών
- Η Ευρώπη ως παγκόσμιος παίκτης: εστιάζοντας στην συνεργασία με τρίτες χώρες, στη νέα γεωπολιτική κατάσταση στη Μεσόγειο, τη συνεργασία με εταίρους της Ευρώπης στα ανατολικά και με άλλες τρίτες χώρες
- Νέες δομές καινοτομίας στο δημόσιο τομέα, ανοιχτή διακυβέρνηση, επιχειρηματικά καινοτόμα μοντέλα, καινοτόμα κοινωνία των πολιτών, ΤΠΕ για τη γνώση και την κοινωνική ένταξη

Συμπερασματικά η Κοινωνική Πρόκληση του HORIZON 2020 στοχεύει στην καλύτερη κατανόηση της Ευρώπης, παρέχοντας λύσεις και στηρίζοντας την κοινωνική ένταξη, τις στοχαστικές καινοτόμες ευρωπαϊκές κοινωνίες με τη βοήθεια ενός καινοτόμου δημόσιου τομέα στο πλαίσιο των νέων μετασχηματισμών και των αυξανόμενων παγκόσμιων αλληλεξαρτήσεων.

Ασφαλείς κοινωνίες – Προστασία της ελευθερίας και της ασφάλειας της Ευρώπης και των πολιτών της.

Οι πρωταρχικοί στόχοι της Πρόκλησης για Ασφαλείς Κοινωνίες είναι:

- Να ενισχύσουν την αντοχή της κοινωνίας ενάντια σε φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, με την ανάπτυξη νέων μοντέλων διαχείρισης κρίσεων, τη διαλειτουργικότητα της επικοινωνίας και την ανάπτυξη νέων λύσεων για την προστασία των κρίσιμων υποδομών
- Να καταπολεμήσουν το έγκλημα και την τρομοκρατία με τη βοήθεια νέων εργαλείων
- Να βελτιώσουν την ασφάλεια των συνόρων, την ασφάλεια της προμηθευτικής αλυσίδας και τη στήριξη των εξωτερικών πολιτικών της Ένωσης σε θέματα αποτροπής συρράξεων και εγκαθίδρυσης ειρήνης
- Την παροχή ενισχυμένης ασφάλειας στο διαδίκτυο

Ποιος έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση;

Πρόσβαση στη χρηματοδότηση έχουν τόσο ιδιώτες, όσο και ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού.

Ποσοστά χρηματοδότησης

Έως 85% χρηματοδότηση από την ΕΕ.

Τα ποσά χρηματοδότησης του άξονα για την **Κοινωνική Πρόκληση** είναι:

- Υγεία, Δημογραφικές Αλλαγές και Ευημερία – 7.472εκ. ευρώ
- Ασφάλεια Τροφίμων, Αειφόρος Γεωργία και Δασοκομία, Έρευνα για το Νερό των Θαλασσών και των Εσωτερικών Υδάτων και Βιοοικονομία – 3.851εκ. ευρώ
- Ασφαλής, Καθαρή και Αποδοτική Ενέργεια – 5.931εκ. ευρώ
- Έξυπνες, Πράσινες και Ολοκληρωμένες Μεταφορές – 6.339εκ. ευρώ
- Κλιματικές Δράσεις, Περιβάλλον, Αποδοτικότητα των Πόρων και Πρώτες Ύλες – 3.081εκ. ευρώ
- Η Ευρώπη σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο – Καινοτόμες, στοχαστικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς – 1.310εκ. ευρώ
- Ασφαλείς κοινωνίες – Προστασία της ελευθερίας και της ασφάλειας της Ευρώπης και των πολιτών της – 1.695εκ. ευρώ

Η χρηματοδότηση για τους δύο ειδικούς στόχους είναι:

- Διάδοση της αριστείας και διεύρυνση της συμμετοχής – 816εκ. ευρώ
- Επιστήμη μαζί με την κοινωνία και για την κοινωνία – 462εκ. ευρώ

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/home.html>

http://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/grants/applying-for-funding/find-a-call/h2020-structure-and-budget_en.htm

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>

EUROPE FOR CITIZENS 2014-2020

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες», που εγκρίθηκε για την περίοδο 2014-2020, είναι ένα σημαντικό μέσο που αποσκοπεί στην ενθάρρυνση 500 εκατομμυρίων κατοίκων της Ένωσης να διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο στην ανάπτυξη της Ένωσης. Με τη χρηματοδότηση προγραμμάτων και δραστηριοτήτων στις οποίες μπορούν να συμμετάσχουν οι πολίτες, το πρόγραμμα προωθεί την κοινή ιστορία και

τις αξίες της Ευρώπης και ενθαρρύνει μια αίσθηση κυριότητας για τον τρόπο με τον οποίον αναπτύσσεται η Ένωση.

Οι γενικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

- Να βοηθήσει τους πολίτες να κατανοήσουν την Ένωση, την ιστορία και την πολυμορφία της
- Να προωθήσει την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και να βελτιώσει τις συνθήκες για τη συμμετοχή των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά, σε επίπεδο Ένωσης

Οι ειδικοί στόχοι που θα επιδιωχθούν σε διακρατικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο είναι:

- Ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη μνήμη, την κοινή ιστορία και τις αξίες καθώς και τον σκοπό της Ένωσης, δηλαδή την προαγωγή της ειρήνης, των αξιών της και της ευημερίας των λαών της μέσα από την τόνωση του διαλόγου, του προβληματισμού και της ανάπτυξης δικτύων
- Ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά σε ενωσιακό επίπεδο, με υποβοήθηση των πολιτών να κατανοήσουν τη διαδικασία χάραξης πολιτικής της Ένωσης και με την προώθηση ευκαιριών για κοινωνική και διαπολιτισμική δράση και εθελοντισμό σε επίπεδο Ένωσης.

Διαχείριση του προγράμματος

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας (ΓΔ COMM) είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη και την ομαλή λειτουργία του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες». Διαχειρίζεται τον προϋπολογισμό και ορίζει στόχους, στρατηγικές και τομείς δράσης που έχουν προτεραιότητα για το πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένων των στόχων και των κριτηρίων, σε συνεχή βάση, μετά από διαβούλευση με την επιτροπή του προγράμματος. Επιπλέον, καθοδηγεί και εποπτεύει τη γενική υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναθέσει την ευθύνη για τις εργασίες που σχετίζονται με την υλοποίηση του προγράμματος στον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού.

Ο Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού

(EACEA)

Ο EACEA, που θεσπίστηκε με την απόφαση 2013/776/EU της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 18.12.2013, είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση των περισσότερων δραστηριοτήτων του προγράμματος «Ευρώπη για τους πολίτες». Ο EACEA έχει

αναλάβει τη διαχείριση του πλήρους κύκλου ζωής των έργων αυτών, περιλαμβανομένης της εκπόνησης προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, της επιλογής των έργων και της υπογραφής των αποφάσεων/συμφωνιών επιδότησης, της δημοσιονομικής διαχείρισης, της εποπτείας των έργων, της επικοινωνίας με τους δικαιούχους και των επιτόπιων ελέγχων.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Το πρόγραμμα έχει συνολικό προϋπολογισμό 185.468.000 ευρώ για όλη την περίοδο 2014-2020.

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Το πρόγραμμα υλοποιείται σε **δύο σκέλη** και σε μία **οριζόντια δράση**:

- **Σκέλος 1: Ευρωπαϊκή μνήμη:** Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη μνήμη, την κοινή ιστορία, καθώς και τις αξίες και το στόχο της Ένωσης.
και
- **Σκέλος 2: Συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά:** Ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά σε ενωσιακό επίπεδο.

Τα μέτρα στο σκέλος 2 είναι τα εξής:

- **Μέτρο 1: Αδελφοποίηση πόλεων**
- **Μέτρο 2: Δίκτυα πόλεων**
- **Μέτρο 3: Έργα της κοινωνίας των πολιτών**

Τα δύο σκέλη συμπληρώνονται από μια **οριζόντια δράση**:

Αξιοποίηση: Ανάλυση, διάδοση και χρήση των αποτελεσμάτων των έργων

Η κατανομή του προϋπολογισμού για τα επιμέρους σκέλη έχει ως εξής:

Ευρωπαϊκή μνήμη: περίπου 20%

Συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά: περίπου 60%

Οριζόντια δράση - Αξιοποίηση: περίπου 10%

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Τα βασικά χαρακτηριστικά που διαπνέουν το πρόγραμμα είναι:

- Ισότιμη πρόσβαση
- Διακρατικότητα και τοπική διάσταση
- Διαπολιτισμικός διάλογος
- Εθελοντισμός – έκφραση της ιδιότητας του ενεργού ευρωπαίου πολίτη

Ποιος έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση;

Πρόσβαση στη χρηματοδότηση έχουν οι δημόσιοι φορείς ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οργανισμοί, με έδρα σε μία από τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (τα 28 κράτη-μέλη της ΕΕ και υπό όρους οι προσχωρούσες - υποψήφιες χώρες).

Ποσοστά χρηματοδότησης

Η επιδότηση υπολογίζεται βάσει ενός συστήματος χρηματοδότησης κατ' αποκοπή ποσών σταθερών ανά «τμήματα». Οι ίδιες παράμετροι ισχύουν για όλες τις συμμετέχουσες χώρες.

Τα κατ' αποκοπή ποσά καλύπτουν όλες τις επιλέξιμες δαπάνες των δράσεων, δηλαδή:

- δαπάνες προσωπικού, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τη δράση,
- δαπάνες μετακίνησης και διαμονής των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις,
- ενοίκιαση αίθουσας/διερμηνείας/μετάφρασης που είναι αναγκαίες για τη διεξαγωγή των εκδηλώσεων,
- δαπάνες επικοινωνίας/διάδοσης συνδεδεμένες με τις εκδηλώσεις,
- δαπάνες συντονισμού που δημιουργούνται από τη συμμετοχή πολλών οργανισμών,
- δαπάνες έρευνας και εργαλεία πληροφορικής απαραίτητα για τις προπαρασκευαστικές δραστηριότητες στο πλαίσιο των δράσεων 1 και 2.3

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

http://ec.europa.eu/citizenship/europe-for-citizens-programme/index_en.htm

http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/index_en.php

http://efc.ypes.gr/?page_id=30

http://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en

CREATIVE EUROPE

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα «Creative Europe» στηρίζει τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς και έχει συνολικό προϋπολογισμό περίπου 1,54 δισεκατομμύρια ευρώ. Το πρόγραμμα βοηθά και τους δυο τομείς να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της ψηφιακής εποχής και της παγκοσμιοποίησης. Επίσης τους επιτρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για βιώσιμη ανάπτυξη,

απασχόληση και κοινωνική συνοχή. Το σημαντικό είναι ότι προσφέρει νέες διεθνείς ευκαιρίες, αγορές και κοινό σε αυτούς τους τομείς.

Το πρόγραμμα αποτελείται από:

- το επιμέρους πρόγραμμα MEDIA αφιερωμένο στους οπτικοακουστικούς δημιουργικούς και πολιτιστικούς τομείς,
- το επιμέρους πρόγραμμα «Culture» για τους μη-οπτικοακουστικούς δημιουργικούς και πολιτιστικούς τομείς,
- ένα διατομεακό σκέλος, το οποίο περιλαμβάνει ένα μηχανισμό εγγυοδοσίας 121 εκατομμυρίων ευρώ για τον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα, που παρέχει στις σχετικές ΜΜΕ ευκαιρίες για πρόσβαση σε χρηματοδότηση.

Οι στόχοι του Creative Europe είναι:

- Να βοηθήσει τον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που δίνονται κατά την μετάβαση στην ψηφιακή εποχή και την παγκοσμιοποίηση.
- Να ενεργοποιήσει τους τομείς ώστε να εκμεταλλευτούν το οικονομικό δυναμικό τους, συνεισφέροντας στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην απασχόληση και την κοινωνική συνοχή.
- Να δώσει τη δυνατότητα στον ευρωπαϊκό πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα να αποκτήσουν πρόσβαση σε ευκαιρίες, αγορές και ακροατήρια.

Η χρηματοδότηση θα κατευθυνθεί κυρίως σε:

- 2.500 καλλιτέχνες και επαγγελματίες του πολιτισμού
- 2.000 κινηματογράφους
- 800 ταινίες
- 4.500 μεταφράσεις βιβλίων

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Το πρόγραμμα έχει συνολικό προϋπολογισμό 1,54 δισ. ευρώ.

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Το υποπρόγραμμα του Πολιτισμού βοηθάει τους πολιτιστικούς και δημιουργικούς οργανισμούς να λειτουργήσουν σε διεθνές επίπεδο και προωθεί τη διασυνοριακή κινητικότητα των έργων και των επαγγελματιών του πολιτισμού. Παρέχει χρηματοδότηση σε έργα με ευρωπαϊκή διάσταση στοχεύοντας στη διάχυση του πολιτιστικού περιεχομένου σε διασυνοριακό επίπεδο. Οι δυνατότητες χρηματοδότησης καλύπτουν μία μεγάλη γκάμα έργων: Συνεργατικά σχήματα, λογοτεχνικές μεταφράσεις, δίκτυα ή πλατφόρμες. Οι επιδοτούμενες δραστηριότητες στοχεύουν στη ενεργοποίηση των επαγγελματιών του πολιτισμού στο διεθνή χώρο.

Το υποπρόγραμμα Media υποστηρίζει τον κινηματογράφο στην Ευρώπη και τη βιομηχανία των Οπτικοακουστικών μέσων, ώστε να αναπτύξουν, να διαδώσουν και να προωθήσουν τα έργα τους. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού κινηματογράφου και των οπτικοακουστικών έργων συμπεριλαμβανομένων των ταινιών μεγάλου μήκους, των τηλεοπτικών σειρών, των ντοκιμαντέρ και των νέων μέσων ενημέρωσης, ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση σε αγορές εκτός των εθνικών και ευρωπαϊκών συνόρων. Χρηματοδοτεί εκπαιδευτικά σχήματα καθώς και σχήματα δημιουργίας ταινιών.

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Τα βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος είναι:

- Η διασυνοριακή διάσταση
- Τα μεμονωμένα έργα
- Η στήριξη πρωτοβουλιών με στόχους που σχετίζονται με το Ευρωπαϊκό κεφάλαιο για τον πολιτισμό, την Ευρωπαϊκή Κληρονομιά, τις Ημέρες Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς και τα πέντε βραβεία της ΕΕ (Ευρωπαϊκά βραβεία για την Πολιτιστική κληρονομιά/ Βραβεία Eurora Nostra, Ευρωπαϊκά Βραβεία για τη Σύγχρονη Αρχιτεκτονική, Ευρωπαϊκά Βραβεία για τη Λογοτεχνία, Βραβεία European Border Breakers και Βραβεία της ΕΕ για τα Media)

Ποιος έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση;

Το πρόγραμμα είναι ανοιχτό σε πολιτιστικούς και δημιουργικούς οργανισμούς των κρατών – μελών της ΕΕ, όπως και σε χώρες εκτός της ΕΕ. Εκτός της Νορβηγίας και της Ισλανδίας, οι χώρες που μπορούν να συμμετέχουν είναι: η Αλβανία, Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο και η Σερβία.

Αιτήσεις από μεμονωμένα άτομα δεν γίνονται δεκτές. Ωστόσο, περίπου 250.000 άτομα θα επωφεληθούν από τη χρηματοδότηση μέσω των ίδιων των έργων. Γραφεία Δημιουργικής Ευρώπης έχουν συσταθεί σε όλα τα Κράτη Μέλη για την παροχή στήριξης και καθοδήγησης στους αιτούντες.

Ποσοστά χρηματοδότησης

Τα επί μέρους ποσοστά χρηματοδότησης επιμερίζονται ως εξής:

- Το υποπρόγραμμα για τον Πολιτισμό 31% της συνολικής χρηματοδότησης για το 2014-2020
- Το υποπρόγραμμα Media 56% της συνολικής χρηματοδότησης 2014-2020
- Το Διατομεακό σκέλος 13% της συνολικής χρηματοδότησης

Οι δικαιούχοι χρηματοδοτούνται κυρίως σε ποσοστό 50% (ενώ υπάρχουν και διακυμάνσεις κατά περίπτωση)

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

https://eacea.ec.europa.eu/creative-europe_en

http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/index_en.htm

http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/opportunities/documents/ce-presentation_en.pdf

ERASMUS+

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα Erasmus+ στοχεύει στη βελτίωση των δεξιοτήτων κυρίως των νέων αλλά και της απασχολησιμότητας, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας. Το πρόγραμμα θα διαρκέσει επτά έτη και ο προϋπολογισμός του θα ανέλθει σε 14,7 δισ. ευρώ, δηλαδή, είναι αυξημένος κατά 40% σε σύγκριση με τα σημερινά επίπεδα δαπανών, αντανakλώντας τη δέσμευση της ΕΕ να επενδύσει στους τομείς αυτούς.

Μέσω του Erasmus+ πάνω από 4 εκατομμύρια Ευρωπαίοι θα μπορέσουν να σπουδάσουν, να επιμορφωθούν, να αποκτήσουν επαγγελματική πείρα καθώς και να συμμετάσχουν σε δράσεις εθελοντισμού στο εξωτερικό.

Επίσης, το πρόγραμμα θα χρηματοδοτήσει διακρατικές συμπράξεις μεταξύ ιδρυμάτων και οργανισμών στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεολαίας, ώστε να ενισχυθεί η συνεργασία και να γεφυρωθεί ο κόσμος της εκπαίδευσης με τον κόσμο της εργασίας, με απώτερο στόχο να καλυφθούν οι ελλείψεις δεξιοτήτων που αντιμετωπίζουμε στην Ευρώπη.

Το Erasmus+ θα στηρίξει παράλληλα τις εθνικές προσπάθειες για εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας. Στον τομέα του αθλητισμού, θα χρηματοδοτήσει τοπικές δράσεις καθώς και διασυνοριακά σχέδια αντιμετώπισης προβλημάτων όπως οι στημένοι αγώνες, το ντοπάρισμα, η βία και ο ρατσισμός.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος για την περίοδο 2014-2020 ανέρχεται σε 14,7 δισ. ευρώ.

Ο προϋπολογισμός για την τρέχουσα πρόσκληση υποβολής προτάσεων (1^η περίοδος 2015) εκτιμάται σε 1.736,4εκ. ευρώ. Ειδικότερα ως προς τη δράση για τη Νεολαία, ο προϋπολογισμός της 1ης πρόσκλησης ανέρχεται σε 171,7εκ. ευρώ, ενώ για τον Αθλητισμό ο προϋπολογισμός ανέρχεται σε 16,8εκ. ευρώ.

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Το Erasmus+ είναι η συνένωση επτά υφιστάμενων ήδη προγραμμάτων της ΕΕ στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεολαίας, ενώ για πρώτη φορά, περιλαμβάνεται & ο τομέας του αθλητισμού.

Δεδομένου ότι αποτελεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα, το Erasmus+ παρέχει περισσότερες δυνατότητες συνεργασίας στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας, και του αθλητισμού· εξάλλου, οι όροι συμμετοχής και χρηματοδότησης έχουν απλουστευθεί, σε σύγκριση με τα προηγούμενα προγράμματα.

Erasmus+ και Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Για την επίτευξη των στόχων του, το πρόγραμμα Erasmus+ υποστηρίζει βασικές δράσεις για τους τομείς **Νεολαία και Αθλητισμό** που αφορούν στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Παρακάτω αναφέρονται αυτές οι δράσεις καθώς και οι ειδικοί στόχοι για τον κάθε έναν από τους δύο τομείς.

A. Δράσεις και Ειδικοί Στόχοι στον Τομέα της Νεολαίας (μη τυπική και άτυπη μάθηση)

Οι δράσεις του τομέα της Νεολαίας που υποστηρίζονται από το πρόγραμμα είναι:

- Τα σχέδια κινητικότητας για τους νέους (ανταλλαγές νέων και ευρωπαϊκή εθελοντική υπηρεσία) και τα άτομα που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας
- Οι εκδηλώσεις μεγάλης κλίμακας της ευρωπαϊκής εθελοντικής υπηρεσίας
- Οι στρατηγικές συμπράξεις
- Η ανάπτυξη ικανοτήτων/δυνατοτήτων στον τομέα της νεολαίας
- Ο διάλογος μεταξύ των νέων και των υπεύθυνων λήψης αποφάσεων στον τομέα της νεολαίας
- Συνεδρίαση μεταξύ των νέων και των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων

Οι ειδικοί στόχοι που επιδιώκονται είναι:

- Η βελτίωση του επιπέδου των σημαντικότερων ικανοτήτων και δεξιοτήτων των νέων, συμπεριλαμβανομένων και των νέων που έχουν λιγότερες ευκαιρίες, καθώς και η προαγωγή της συμμετοχής τους στη δημοκρατική ζωή της Ευρώπης και στην αγορά εργασίας, της ενεργού συμμετοχής τους στα κοινά, του διαπολιτισμικού διαλόγου, της κοινωνικής ένταξης και της αλληλεγγύης, ιδίως μέσω της αύξησης των ευκαιριών μαθησιακής κινητικότητας των νέων, των ατόμων που απασχολούνται στον τομέα της νεολαίας, ή των οργανώσεων και των στελεχών της νεολαίας, και μέσω της ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ των νέων και της αγοράς εργασίας.

- Η βελτίωση της ποιότητας της εργασίας στον τομέα της νεολαίας, ιδίως μέσω της ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων νέων ή/και άλλων εμπλεκόμενων φορέων.
- Η συμβολή στη μεταρρύθμιση των ασκούμενων πολιτικών σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, η στήριξη της ανάπτυξης μιας πολιτικής για τη νεολαία που βασίζεται σε γνώση και σε απτά στοιχεία, καθώς και η αναγνώριση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης, ιδίως μέσω της ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των ασκούμενων πολιτικών, μέσω της βελτιωμένης χρήσης των μέσων της ΕΕ για τη διαφάνεια και την αναγνώριση, καθώς και μέσω της διάδοσης βέλτιστων πρακτικών.
- Η ενίσχυση της διεθνούς διάστασης των δραστηριοτήτων στον τομέα της νεολαίας, καθώς και του ρόλου των εργαζομένων και των οργανώσεων στον τομέα της νεολαίας ως υποστηρικτικών δομών για τους νέους οι οποίες συμπληρώνουν την εξωτερική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως μέσω της προαγωγής της κινητικότητας και της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων από το πρόγραμμα, από χώρες εταίρους και διεθνείς οργανισμούς και μέσω της στοχοθετημένης οικοδόμησης ικανοτήτων σε χώρες εταίρους.

B. Δράσεις και Ειδικοί Στόχοι στον τομέα του Αθλητισμού

- Συμπράξεις συνεργασίας
- Ευρωπαϊκές αθλητικές εκδηλώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα

Οι ειδικοί στόχοι που επιδιώκονται από το πρόγραμμα είναι οι εξής:

- Καταπολέμηση των διασυνοριακών κινδύνων για την ακεραιότητα του αθλητισμού, όπως η φαρμακοδιέγερση (ντόπινγκ), το «στήσιμο» αγώνων και η βία, καθώς και η κάθε μορφής μισαλλοδοξία και διακριτική μεταχείριση.
- Προώθηση και παροχή στήριξης όσον αφορά τη χρηστή διακυβέρνηση στον αθλητισμό και τη διπλή σταδιοδρομία των αθλητών.
- Προώθηση του εθελοντισμού στον αθλητισμό, καθώς και της κοινωνικής ένταξης, των ίσων ευκαιριών και της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τη σπουδαιότητα της επωφελούς για την υγεία σωματικής άσκησης μέσω της αυξημένης συμμετοχής και της ισότιμης πρόσβασης όλων στον αθλητισμό.

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Τα βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος Erasmus+ είναι:

- Αναγνώριση και επικύρωση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων.
- Διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των σχεδίων

- Απόκτηση ανοικτής πρόσβασης σε εκπαιδευτικό υλικό, έγγραφα και μέσα που παράγονται στο πλαίσιο του Erasmus+
- Διεθνής Διάσταση
- Πολυγλωσσία
- Ισότητα και Ένταξη
- Προστασία και ασφάλεια των συμμετεχόντων

Ποιος έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση;

Κάθε δημόσιος ή ιδιωτικός οργανισμός που δραστηριοποιείται ποικιλότροπα στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού μπορεί να υποβάλει αίτηση για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+.

Επιπλέον, ομάδες νέων που δραστηριοποιούνται σε εργασίες για τη νεολαία, αλλά όχι απαραίτητα στο πλαίσιο οργανώσεων νεολαίας, μπορούν να υποβάλουν αίτηση χρηματοδότησης για τη μαθησιακή κινητικότητα των νέων και οργανωτών δραστηριοτήτων για τη νεολαία, καθώς και για στρατηγικές εταιρικές σχέσεις στον τομέα της νεολαίας.

Η συμμετοχή στο πρόγραμμα Erasmus+ είναι ανοιχτή στις ακόλουθες χώρες:

- τα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- τις χώρες ΕΖΕΣ/ΕΟΧ: Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία,
- τις υποψήφιες για προσχώρηση στην ΕΕ χώρες: Τουρκία και πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Επιπλέον, ορισμένες δράσεις του προγράμματος Erasmus+ είναι ανοικτές σε οργανισμούς που προέρχονται από χώρες εταίρους.

Ποσοστά χρηματοδότησης

Έχουν θεσπιστεί **κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής** σύμφωνα με τα οποία γίνεται η αξιολόγηση των αιτήσεων. Εφόσον στα κριτήρια αυτά η βαθμολογία είναι μεγαλύτερη των 60 βαθμών τότε εξετάζεται η δυνατότητα χρηματοδότησης.

Ειδικότερα:

Για τον τομέα της Νεολαίας ο μηχανισμός χρηματοδότησης περιλαμβάνει ένα αριθμό παραγόντων όπως η απόσταση μετακίνησης, το είδος της δαπάνης κλπ.

Για τον τομέα του Αθλητισμού ισχύουν τα εξής:

- Συμπράξεις Συνεργασίας: Το μέγιστο ποσό επιχορήγησης ορίζεται στα 500.000 ευρώ με μέγιστο ποσοστό επιχορήγησης το 80% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών.
- Ευρωπαϊκές Αθλητικές Οργανώσεις Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα: Για ευρωπαϊκές αθλητικές εκδηλώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που δεν

σχετίζονται με την Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Αθλητισμού 2015 το μέγιστο ποσό επιχορήγησης είναι 500.000 ευρώ. Μέγιστο ποσοστό επιχορήγησης είναι το 80% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών.

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_el.htm

<http://www.iky.gr/erasmusplus-sport>

<http://www.iky.gr/neolaiasekinisi>

LIFE 2014-2020

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα LIFE αποτελεί το κύριο χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον. Το LIFE συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη και στην επίτευξη των σκοπών και στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στηρίζει την εφαρμογή του 7^{ου} Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον και άλλες στρατηγικές και σχέδια της ΕΕ για το περιβάλλον και για το κλίμα. Μέσω του προγράμματος LIFE χρηματοδοτούνται μέτρα και έργα με ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία για τα κράτη-μέλη.

Οι στόχοι του προγράμματος LIFE συντίθενται στα κάτωθι:

- Το πρόγραμμα LIFE λειτουργεί ως καταλύτης
- Το πρόγραμμα προωθεί την εφαρμογή και ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων στις πολιτικές και πρακτικές των κρατών – μελών
- Θα δοθεί έμφαση στη βελτίωση της διακυβέρνησης των κρατών – μελών
- Αποτελεί σημαντικό σύνδεσμο με τις προτεραιότητες της ΕΕ: αποδοτικότητα των πόρων, απώλεια της βιοποικιλότητας και μετριασμός και κλιματική προσαρμογή

Στο πρόγραμμα LIFE για τη νέα περίοδο χρηματοδότησης 2014-2020, καθιερώνονται δύο υποπρογράμματα, το πρώτο για το **Περιβάλλον** και το δεύτερο για την **Κλιματική Δράση**.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Ο προϋπολογισμός για την περίοδο 2014-2020 ανέρχεται σε 3,456 δισ. €.

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Περιβάλλον

Το σκέλος «**Περιβάλλον**» του νέου προγράμματος (καλύπτει το 75% του προϋπολογισμού) καλύπτει ως προτεραιότητες:

- περιβάλλον και αποδοτικότητα των πόρων
- φύση και βιοποικιλότητα
- περιβαλλοντική διακυβέρνηση και πληροφόρηση

Ακολουθούν οι επί μέρους τομείς:

- **Φύση και Βιοποικιλότητα**
- **Νερό**, συμπεριλαμβανομένου του **Θαλάσσιου Περιβάλλοντος**
- **Απορρίμματα**
- **Αποδοτικότητα των Πόρων**, συμπεριλαμβανομένων των **εδαφών** και των **δασών** και **πράσινη κυκλική οικονομία**
- **Περιβάλλον και Υγεία**, συμπεριλαμβανομένων των **χημικών** και του **θορύβου**
- **Ποιότητα Ατμόσφαιρας** και **εκπομπές αέριων ρύπων** (συμπεριλαμβάνεται το **αστικό περιβάλλον**)
- **Πληροφόρηση και διακυβέρνηση**

Δράση για το κλίμα

Το σκέλος «**Δράση για το κλίμα**» (καλύπτει το 25% του προϋπολογισμού) καλύπτει:

- μετριασμό της κλιματικής αλλαγής
- προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- κλιματική διακυβέρνηση και πληροφόρηση

Οι επιμέρους τομείς Προτεραιότητας περιλαμβάνουν:

- Τον **Μετριασμό της κλιματικής αλλαγής** ο οποίος συνεισφέρει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- Την **Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή**, η οποία υποστηρίζει τις προσπάθειες που οδηγούν σε αυξημένη ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή
- Την **Κλιματική διακυβέρνηση και πληροφόρηση**

Στους ειδικούς στόχους περιλαμβάνονται:

- Η εφαρμογή και ανάπτυξη της **Ενωσιακής πολιτικής και νομοθεσίας** και των **κύριων δράσεων** στις πολιτικές
- Η βελτίωση και ενσωμάτωση των **γνωσιακών βάσεων** στην πράξη
- Η **Ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών και σχεδίων δράσης**
- Η ανάπτυξη και κατάδειξη **καινοτόμων τεχνολογιών**, συστημάτων, μεθόδων και εργαλείων για αναπαραγωγή, μεταφορά και ενσωμάτωση

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Το πρόγραμμα LIFE εκτός από τα «παραδοσιακά έργα» όπως έργα πιλοτικά (καινοτόμα), επίδειξης, βέλτιστων πρακτικών, έργα πληροφόρησης ευαισθητοποίησης και διάδοσης περιλαμβάνει επίσης μια νέα κατηγορία έργων, τα ολοκληρωμένα έργα, στρατηγικές και έργα για το περιβάλλον ή το κλίμα, τα οποία θα λειτουργούν σε εκτεταμένη εδαφική κλίμακα και που θα χρηματοδοτούνται από κοινού με τουλάχιστον μία ακόμη σχετική χρηματοδοτική πηγή.

Επίσης περιλαμβάνει έργα τεχνικής βοήθειας, έργα οικοδόμησης δυναμικού και προπαρασκευαστικά έργα.

Συγκεκριμένα:

Το **81%** κατ' ελάχιστο του προϋπολογισμού του προγράμματος, περίπου 2,8 δισ. ευρώ θα διοχετευτούν σε:

1. **Παραδοσιακά έργα:** καλές πρακτικές, καινοτόμα έργα επίδειξης, έργα διάδοσης/πληροφόρησης και διακυβέρνησης
2. **Ολοκληρωμένα έργα:** τα οποία στοχεύουν στην εφαρμογή σε μεγάλες περιοχές, σχεδίων και στρατηγικών που απαιτούνται από τη νομοθεσία της ΕΕ στους τομείς του νερού, της φύσης, των απορριμμάτων, της ατμόσφαιρας
3. **Προπαρασκευαστικά έργα:** που προσδιορίζονται από την Επιτροπή ώστε να στηρίξουν τις ανάγκες για την εφαρμογή και ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιβαλλοντικών πολιτικών και της νομοθεσίας
4. **Έργα οικοδόμησης δυναμικού:** οικονομική στήριξη σε δράσεις που απαιτούνται ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα των κρατών – μελών με στόχο να γίνει πιο ενεργή η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα

Οι **λειτουργικές επιχορηγήσεις** οι οποίες υποστηρίζουν ορισμένες λειτουργικές και διοικητικές δαπάνες μη κερδοσκοπικών φορέων, καθώς και οι επιδοτήσεις άλλου τύπου δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το **19%**.

Ποιος έχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση;

Το πρόγραμμα LIFE μπορεί να χρηματοδοτεί δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Υπάρχει δυνατότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα Τρίτων Χωρών, ενώ είναι δυνατή η συνεργασία με Διεθνείς Οργανισμούς.

Ποσοστά χρηματοδότησης

Το σκέλος **Περιβάλλον** του προγράμματος χρηματοδοτείται με το 75% του συνολικού προϋπολογισμού (2,59 δισ. ευρώ) και με το υπόλοιπο 25% (864 εκ. ευρώ) χρηματοδοτείται το σκέλος για την **Κλιματική Δράση**.

Το μέγιστο ποσοστό χρηματοδότησης για όλα τα έργα κατά την πρώτη διάρκεια του προγράμματος (2014-2017) ανέρχεται έως το 60% των επιλέξιμων δαπανών και για τη δεύτερη περίοδο (2018-2020) έως το 55%.

Για όλη τη διάρκεια του προγράμματος (2014-2020) για τα ολοκληρωμένα έργα, τα έργα τεχνικής βοήθειας, τα προπαρασκευαστικά έργα και τα έργα που χρηματοδοτούνται στον τομέα προτεραιότητας «Φύση και Βιοποικιλότητα», η χρηματοδότηση ανέρχεται έως το 60% των επιλέξιμων δαπανών και έως το 75% των επιλέξιμων δαπανών για τα έργα που αφορούν σε οικοτόπους ή είδη προτεραιότητας.

Τουλάχιστον 55% του ποσού, που προορίζεται για επιδοτήσεις δράσης στο πλαίσιο έργων για το Περιβάλλον, θα χορηγείται σε μέτρα στήριξης της διατήρησης της φύσης και βιοποικιλότητας.

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

<http://ec.europa.eu/environment/life/>

http://ec.europa.eu/clima/policies/budget/life/index_en.htm

<http://ec.europa.eu/environment/life/about/documents/life2014-2020.pdf>

Πρόγραμμα για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία EaSI

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI) είναι ένα χρηματοδοτικό μέσο ευρωπαϊκής κλίμακας, το οποίο διαχειρίζεται άμεσα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό τη στήριξη της απασχόλησης, της κοινωνικής πολιτικής και της εργασιακής κινητικότητας σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η χρηματοδότηση του EaSI χρησιμοποιείται για να δοκιμαστούν στην πράξη και να αξιολογηθούν μεταρρυθμιστικές ιδέες, ώστε, στη συνέχεια, οι καλύτερες από αυτές να αξιοποιηθούν σε ευρύτερη κλίμακα από τα κράτη μέλη. Η έννοια της κοινωνικής καινοτομίας, με ιδιαίτερη έμφαση στη νεολαία, βρίσκεται στον πυρήνα του EaSI. Το πρόγραμμα θα χορηγήσει 10-14 εκατομμύρια ευρώ ετησίως για δραστηριότητες κοινωνικής καινοτομίας.

Το EaSI συναρπάζεται από τρία προγράμματα της ΕΕ, τα οποία λειτούργησαν αυτοτελώς μεταξύ 2007 και 2013:

- το Progress (πρόγραμμα για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη), το οποίο στήριξε την εκπόνηση και τον συντονισμό των ενωσιακών πολιτικών για την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, την κοινωνική προστασία, τις συνθήκες εργασίας, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την ισότητα των φύλων
- το EURES (ευρωπαϊκές υπηρεσίες απασχόλησης), ένα δίκτυο συνεργασίας ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης των κρατών μελών, το οποίο ενθαρρύνει την κινητικότητα των εργαζομένων

- τις Μικροχρηματοδοτήσεις Progress, που στοχεύουν στην αύξηση της διαθεσιμότητας μικροπιστώσεων σε μεμονωμένα άτομα για την ίδρυση ή την επέκταση μικρής επιχείρησης

Με αφετηρία τον Ιανουάριο του 2014, αυτά τα προγράμματα θα σχηματίσουν τους τρεις άξονες του EaSI. Εντάσσοντας αυτά τα προγράμματα σε ένα πρόγραμμα-ομπρέλα, η Επιτροπή ευελπιστεί να αξιοποιήσει την επιτυχημένη πορεία τους και να εκπληρώσει τους κοινούς στόχους της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση της ΕΕ. Ανάμεσα στα προσδοκώμενα οφέλη αυτής της κίνησης συγκαταλέγονται ο βελτιωμένος συντονισμός μεταξύ των προγραμμάτων, η αυξημένη συνοχή της πολιτικής, καθώς και η αυξημένη αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή και τη διαχείριση.

Το EaSI δεν αποτελεί μεμονωμένη ενέργεια. Μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Παγκοσμιοποίησης (ΕΤΠ), συγκροτεί ένα συνεκτικό σύνολο ενωσιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2014-2020, με σκοπό την προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ένταξης, καθώς και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Το εν λόγω μέσο συνεισφέρει στη δεκαετή αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ, στηρίζοντας την υλοποίηση των στόχων της «Ευρώπης 2020» που αφορούν τον κοινωνικό τομέα και τον τομέα της απασχόλησης. Υποστηρίζει επίσης την εφαρμογή των επτά εμβληματικών πρωτοβουλιών που ξεκίνησαν το 2010, ιδίως την «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού», την «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας» και τη «Νεολαία σε κίνηση».

Οι στόχοι του EaSI λειτουργούν συμπληρωματικά με μια σειρά άλλων πρόσφατων πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων, όπως ιδίως, οι δέσμες μέτρων για την απασχόληση, οι κοινωνικές επενδύσεις και η απασχόληση των νέων. Οι στόχοι του μέσου αλληλοσυμπληρώνονται με τις πτυχές του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου που αφορούν τους τομείς της απασχόλησης και των κοινωνικών θεμάτων.

Οι στόχοι του EaSI είναι:

- Ενίσχυση της οικειοποίησης των στόχων της ΕΕ και του συντονισμού της δράσης σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο στους τομείς της απασχόλησης, των κοινωνικών υποθέσεων και της κοινωνικής ένταξης.
- Υποστήριξη της ανάπτυξης επαρκών συστημάτων κοινωνικής προστασίας και πολιτικών για την αγορά εργασίας, μέσω της προαγωγής της χρηστής διακυβέρνησης, της αμοιβαίας μάθησης και της κοινωνικής καινοτομίας.
- Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας της ΕΕ και διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της.

- Προώθηση της γεωγραφικής κινητικότητας και αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης μιας ανοικτής αγοράς εργασίας.
- Ενίσχυση της διαθεσιμότητας και της προσβασιμότητας μικροχρηματοδοτήσεων για ευάλωτες ομάδες και πολύ μικρές επιχειρήσεις, και αναβάθμιση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Η εφαρμογή πολιτικών για την αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων εμπίπτει κατά κύριο λόγο στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και των περιφερειών. Εντούτοις, παρατηρείται αυξανόμενη συναίνεση ως προς το ότι η συντονισμένη δράση σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να βελτιώσει την πολιτική σε τοπικό επίπεδο.

Σε αυτό το σημείο εντοπίζεται ο ρόλος του EaSI. Τα τρία προγράμματά του - τα οποία θα συνεχιστούν με τις ίδιες ονομασίες - αλληλοσυμπληρώνονται σε σημαντικό βαθμό. Αποσκοπούν όλα στην προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και της εργασιακής κινητικότητας. Επομένως, για παράδειγμα, η υλοποίηση του άξονα των μικροχρηματοδοτήσεων θα ενισχύεται και από τον άξονα Progress, ιδίως μέσω της υποστήριξης για τεχνική βοήθεια σε παρόχους μικροχρηματοδοτήσεων.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Συνολικός προϋπολογισμός: 919.469.000 ευρώ, σε σημερινές τιμές. Ενδεικτική κατανομή κονδυλίων:

- Progress (61%, από 15% έως 20% για πειραματισμό στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής),
- ΜΧ/ΚΕ 21% και
- EURES 18%.

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Progress: Εκσυγχρονισμός της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση

Το Progress είναι το κύριο εργαλείο της ΕΕ που διαχειρίζεται άμεσα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και το οποίο στοχεύει στην προώθηση μεταρρυθμίσεων στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στο να συμβάλει στην εφαρμογή της «Ευρώπης 2020», περιλαμβανομένων των πρωταρχικών στόχων, των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών και των εμβληματικών πρωτοβουλιών της. Θα συνεχίσει να υποστηρίζει τις πολιτικές της ΕΕ σε τρεις τομείς: την προαγωγή ενός υψηλού επιπέδου ποιοτικής και βιώσιμης απασχόλησης, την εγγύηση επαρκούς και αξιοπρεπούς κοινωνικής προστασίας και την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Ειδικοί στόχοι

Σε ό,τι αφορά την απασχόληση, την κοινωνική προστασία και τις συνθήκες εργασίας κατά την περίοδο 2014-2020, το Progress θα συνεχίσει να παράγει και να διαδίδει τα συγκρίσιμα αναλυτικά στοιχεία για την ΕΕ, να υποστηρίζει την ανταλλαγή πληροφοριών, την αμοιβαία μάθηση και τον διάλογο, και να συνδράμει οικονομικά τα κράτη μέλη και τις υπόλοιπες συμμετέχουσες χώρες στην ανάπτυξη των πολιτικών τους και την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ. Το νέο πρόγραμμα θα παράσχει επίσης οικονομική στήριξη σε μη κυβερνητικές οργανώσεις, με σκοπό, ιδίως, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και τη μείωση της φτώχειας.

Πειραματισμός στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής

Το Progress θα αυξήσει τη στήριξή του για πειραματισμούς και δοκιμές καινοτομιών στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την αγορά εργασίας, από άποψη τόσο μεθοδολογίας (πιο αυστηρά επιστημονική προσέγγιση), όσο και χρηματοδότησης (δέσμευση για τη διάθεση 10-14 εκατομμυρίων ευρώ ετησίως).

Η υποστήριξη του πειραματισμού στην κοινωνική πολιτική θα έχει ως στόχο την εφαρμογή σε ευρύτερη κλίμακα - και σε επίπεδο κράτους μέλους - κοινωνικών καινοτομιών που προσφέρουν καινοτόμες απαντήσεις στις κοινωνικές ανάγκες. Θα ενισχύσει τη συγκέντρωση στοιχείων πάνω στην εφικτότητα εργασιακών και κοινωνικών καινοτομιών που παρέχουν καινοτόμες απαντήσεις πολιτικής στις κοινωνικές ανάγκες, προτού εφαρμοστούν εκ νέου σε ευρύτερη κλίμακα, εφόσον τα αποτελέσματα εμφανιστούν πειστικά.

Οι επιτυχημένες ιδέες θα αξιοποιηθούν με την οικονομική στήριξη του ΕΚΤ και άλλων πηγών. Το Progress θα χρησιμοποιήσει επίσης τον ειδικό προϋπολογισμό του για πειραματισμό στην κοινωνική πολιτική, προκειμένου να διευρύνει περαιτέρω τις προοπτικές απασχόλησης και κοινωνικής καινοτομίας.

Είδη δραστηριοτήτων που μπορούν να υποστηριχθούν από το Progress

1. Ανάλυση

α) Στοιχεία για τεκμηρίωση πολιτικής που συγκεντρώνει το Progress χρησιμοποιούνται συχνά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συμβάλλουν στην έναρξη/ενίσχυση του εθνικού διαλόγου σε όλα τα στάδια του κύκλου πολιτικής. Τα επιτυχημένα παραδείγματα του προγράμματος περιλάμβαναν/περιλαμβάνουν στοιχεία τεκμηρίωσης για πολιτικές, τα οποία έχουν συγκεντρωθεί σε σχέση με τα παρακάτω:

- **Απασχόληση:** τριμηνιαίες εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Απασχόλησης.
- **Κοινωνική προστασία και κοινωνική ένταξη:** Βάση πληροφοριών MISSOC, συγκριτικοί πίνακες για 31 χώρες και 12 βασικούς τομείς κοινωνικής προστασίας.

- **Συνθήκες εργασίας:** Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία, πανευρωπαϊκή δημοσκόπηση για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία το 2012, με αποτελέσματα από 36 ευρωπαϊκές χώρες.
- **Ισότητα των φύλων:** Βάση δεδομένων για τη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στη λήψη σημαντικών αποφάσεων: στοιχεία για 34 χώρες σχετικά με τον αριθμό ανδρών και γυναικών σε θέσεις λήψης σημαντικών αποφάσεων στην πολιτική, τη δημόσια διοίκηση, τη δικαιοσύνη και διάφορους άλλους καίριους τομείς της οικονομίας.
- **Απαγόρευση των διακρίσεων:** Επικαιροποιημένη θεματική έκθεση για την απαγόρευση των διακρίσεων σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

β) Το Progress βοηθά την Επιτροπή στη διασφάλιση της ορθής και αποτελεσματικής εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ στα κράτη μέλη μέσω τακτικής παρακολούθησης. Έχει υποστηρίξει ενεργά την ανάπτυξη και την τροποποίηση νομικών πρωτοβουλιών, ιδίως αναφορικά με τις συνθήκες εργασίας και την πιθανή αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου για την απόσπαση εργαζομένων.

2. Αμοιβαία μάθηση, ευαισθητοποίηση και διάδοση

α) Το Progress υποστηρίζει τις αξιολογήσεις από ομότιμους σε θέματα πολιτικών για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη σε διαφορετικά κράτη μέλη της ΕΕ, προκειμένου να διευκολύνει διαδικασίες αμοιβαίας μάθησης, μεταφοράς πολιτικών και μια κοινή αντίληψη και οικειοποίηση των στόχων της πολιτικής της ΕΕ στους εν λόγω τομείς.

β) Η ανταλλαγή ορθών πρακτικών και εμπειριών ανήκει στις θεμελιώδεις αρχές της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Το έργο «New skills for green jobs: A case for a more gender inclusive labor market? (Νέες δεξιότητες για πράσινες θέσεις εργασίας: Επιχειρήματα για μια αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς σε σχέση με το φύλο;)» είχε ως στόχο την καλλιέργεια μιας βάσης δεξιοτήτων κατάλληλης για την υποστήριξη της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία. Προσδιόριζε και μετέφερε στις συμμετέχουσες χώρες τα αναγκαία εργαλεία για τον έγκαιρο εντοπισμό των αναγκαίων δεξιοτήτων για μια οικολογικότερη οικονομία. Επιπλέον, αναδείκνυε τρόπους βελτίωσης της αποδοτικότητας και της καταλληλότητας των υφιστάμενων πρακτικών κατάρτισης, με έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των γυναικών.

γ) Συγκριτική αξιολόγηση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ). Χάρη στο επιτυχημένο έργο «Benchmarking of PES activities (Συγκριτική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων των ΔΥΑ)» και τις εκδηλώσεις αμοιβαίας μάθησης που προέκυψαν λόγω αυτού, έχουν συντελεστεί πανευρωπαϊκές βελτιώσεις στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των υπηρεσιών των ΔΥΑ. Για τις αλλαγές στα πρότυπα παροχής υπηρεσιών των ΔΥΑ ευθύνεται άμεσα ή πρόσφερε την έμπνευση η

συμμετοχή στις εκδηλώσεις αμοιβαίας μάθησης των ΔΥΑ. Σε αυτές περιλαμβάνονται δραστηριότητες σχετικές με τα ατομικά σχέδια δράσης, την καταγραφή προσόντων και την εργασία των ανέργων με χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης, ειδικά των νέων.

3. Υποστήριξη των κύριων παραγόντων

Σημαντικές ΜΚΟ της ΕΕ συνεισφέρουν η καθεμία τη διάσταση της αντίστοιχης ομάδας -στόχου της και των οριζόντιων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, σε διαφορετικούς τομείς πολιτικής. Το Progress έχει υποστηρίξει πάνω από 30 σημαντικά δίκτυα και ΜΚΟ της ΕΕ, που δρουν στα πεδία της απαγόρευσης των διακρίσεων, της ισότητας των φύλων και της κοινωνικής ένταξης και προστασίας. Όλα μαζί λειτουργούν ως χρήσιμη πηγή πληροφοριών για τους ενωσιακούς και εθνικούς υπευθύνους χάραξης πολιτικής και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, συμβάλλοντας, παραδείγματος χάριν, στην καλλιέργεια μιας οριζόντιας προσέγγισης στην ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική και πολιτική για την απασχόληση. Μέσω της οικονομικής

υποστήριξης σημαντικών δικτύων της ΕΕ, το Progress έχει συντελέσει στην επικοινωνία και την προώθηση ζωτικής σημασίας ιδεών και στρατηγικών, όπως το ευρωπαϊκό έτος ενεργού γήρανσης και αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, η υλοποίηση της πλατφόρμας κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, και η εφαρμογή εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά.

Το Progress θα εξακολουθήσει να προωθεί παρεμφερείς δραστηριότητες μεταξύ 2014 και 2020. Επίσης, θα εξασφαλίσει ακόμη μεγαλύτερη ενωσιακή προστιθέμενη αξία και σύνδεση της πολιτικής με τις σημερινές και τις μελλοντικές προτεραιότητες σε επίπεδο ΕΕ.

Ποιος μπορεί να συμμετάσχει;

Δικαίωμα χρηματοδότησης από το Progress έχουν:

- τα κράτη μέλη της ΕΕ
- οι χώρες του ΕΟΧ, όπως ορίζει η συμφωνία για τον ΕΟΧ, και τα κράτη μέλη της ΕΖΕΣ
- οι υποψήφιοι και δυνητικά υποψήφιοι για προσχώρηση στην ΕΕ χώρες, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις των συμφωνιών-πλαισίων που έχουν συναφθεί με τις χώρες αυτές αναφορικά με τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Οι τύποι οργανισμών που μπορούν να υποβάλουν αίτηση είναι οι ακόλουθοι:

- εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές
- υπηρεσίες απασχόλησης
- εξειδικευμένοι φορείς που προβλέπει το δίκαιο της ΕΕ
- κοινωνικοί εταίροι

- μη κυβερνητικές οργανώσεις
- ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικά ινστιτούτα
- εμπειρογνώμονες αξιολόγησης και εκτίμησης αντικτύπου
- εθνικές στατιστικές υπηρεσίες
- μέσα ενημέρωσης

EURES: Προώθηση της επαγγελματικής κινητικότητας

Ο άξονας EURES θα ενισχύσει το EURES, ένα ευρωπαϊκό δίκτυο για την επαγγελματική κινητικότητα, που παρέχει υπηρεσίες πληροφόρησης, καθοδήγησης και πρόσληψης / τοποθέτησης σε εργοδότες, άτομα που αναζητούν εργασία και κάθε πολίτη που επιθυμεί να αξιοποιήσει την ελευθερία κυκλοφορίας των εργαζομένων. Το EURES συνίσταται σε ένα δίκτυο περίπου 900 συμβούλων EURES, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο, και τη δικτυακή πύλη EURES. Τον Νοέμβριο του 2013 η δικτυακή πύλη EURES φιλοξενούσε γύρω στις 1.900.000 κενές θέσεις εργασίας, πάνω από 1.200.000 βιογραφικά σημειώματα και γύρω στους 32.000 εγγεγραμμένους εργοδότες. Δέχεται περίπου τέσσερα εκατομμύρια επισκέψεις τον μήνα. Κάθε έτος, γύρω στα 150.000 άτομα βρίσκουν θέση εργασίας ή δέχονται σχετική προσφορά μέσω του EURES.

Ειδικοί στόχοι

Το EURES θα εξασφαλίζει τη διαφάνεια ως προς τις κενές θέσεις και αιτήσεις εργασίας για δυνητικούς υποψηφίους και εργοδότες σε επίπεδο ΕΕ. Το πρόγραμμα θα εκσυγχρονίσει τη δικτυακή πύλη EURES και τα εργαλεία αυτοεξυπηρέτησής της, μεταξύ των οποίων οι διαδικτυακές ευρωπαϊκές ημέρες εργασίας που πραγματοποιούνται σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα άτομα που αναζητούν εργασία ανά την Ευρώπη θα έχουν πρόσβαση στις ίδιες κενές θέσεις εργασίας και υπηρεσίες υποστήριξης, ενώ τόσο αυτά όσο και οι εργοδότες θα έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τα εργαλεία αντιστοίχισης στη δικτυακή πύλη EURES.

Το πρόγραμμα θα αναπτύξει επίσης υπηρεσίες πρόσληψης και τοποθέτησης εργαζομένων σε θέσεις απασχόλησης μέσω του συμψηφισμού προσφοράς και ζήτησης εργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Παραδείγματος χάριν, θα δημιουργήσει και θα αναπτύξει στοχευμένα συστήματα κινητικότητας, προκειμένου να παράσχει στήριξη και οικονομική βοήθεια για την εξεύρεση εργασίας σε άλλες χώρες της ΕΕ. Με αυτά τα συστήματα θα καλυφθούν κενές θέσεις εργασίας σε τομείς με κρίσιμη έλλειψη προσωπικού ή που είναι δύσκολο να πληρωθούν, και θα βοηθηθούν αφενός συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων, ώστε να αποκτήσουν κινητικότητα, και αφετέρου χώρες, ώστε να καταστούν προορισμοί για κινητικούς εργαζομένους. Τα συστήματα θα αξιοποιήσουν την ανάπτυξη του προγράμματος «Η πρώτη σου θέση EURES», που αυτή τη στιγμή λειτουργεί πιλοτικά με τη μορφή προπαρασκευαστικής δράσης για την παροχή συνδρομής σε νέους 18-30 ετών, προκειμένου να βρουν

εργασία σε άλλο κράτος μέλος, ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνονται οι ΜΜΕ, η μεγαλύτερη ομάδα εργοδοτών στην ΕΕ, να προσφέρουν εργασία σε νέους.

Κατάρτιση EURES

Στο πλαίσιο του EaSI θα αυξηθεί ο αριθμός των μελών του προσωπικού που θα καταρτιστούν (μέχρι 1.000 άτομα) και θα αναπτυχθούν ενότητες εικονικής κατάρτισης, ανοικτές σε όλους όσοι παρέχουν υπηρεσίες EURES. Οι εξειδικευμένες ενότητες κατάρτισης του EURES θα εστιάσουν σε τομείς όπως η παροχή βοήθειας στα άτομα που αναζητούν εργασία, η αντιστοίχιση και η τοποθέτηση, οι υπηρεσίες προς τους εργοδότες, και η ευρύτερη χρήση εργαλείων ΤΠΕ. Αυτό αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών του EURES προς τα άτομα που αναζητούν εργασία και τους εργοδότες, δηλαδή τις βασικές ομάδες-στόχους του EURES.

Η πύλη του EURES για την επαγγελματική κινητικότητα

Σε μία μέση ημέρα, η δικτυακή πύλη EURES προσφέρει στα άτομα που αναζητούν εργασία πρόσβαση σε 1,5 εκατομμύριο κενές θέσεις εργασίας. Από το 2014 νέοι εταίροι θα μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες EURES, γεγονός που αναμένεται να αυξήσει τον αριθμό των προβαλλόμενων θέσεων εργασίας έως και στα δύο εκατομμύρια εντός μίας διετίας. Αυτό θα προσφέρει περισσότερη διαφάνεια στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και μεγαλύτερη πρόσβαση σε ευκαιρίες πρόσληψης για τα άτομα που αναζητούν εργασία.

Η δικτυακή πύλη δέχεται ετησίως περίπου 38 εκατομμύρια μοναδικούς επισκέπτες. Δεδομένου ότι το EaSI θα διευκολύνει την ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών EURES τόσο στη δικτυακή πύλη όσο και στα κατά τόπους γραφεία, αυτός ο αριθμός ενδέχεται να φθάσει τα 45 εκατομμύρια εντός διετίας. Οι εργοδότες που προσφέρουν εργασία θα ωφεληθούν από τη δυνατότητα ευρύτερης κάλυψης των Ευρωπαίων που αναζητούν εργασία, κάτι που θα οδηγήσει σε καλύτερη αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Μέχρι σήμερα, το EURES έχει επιτύχει γύρω στις 150.000 τοποθετήσεις ετησίως σε θέσεις εργασίας εντός ΕΕ. Η συνεχιζόμενη στρατηγική μεταρρύθμισή του αναμένεται να αυξήσει σημαντικά αυτόν τον αριθμό.

Η πρώτη σου θέση EURES

Το 2012-2013, η Επιτροπή δοκίμασε ένα νέο πρόγραμμα επαγγελματικής κινητικότητας, το «Η πρώτη σου θέση EURES», με σκοπό να ενισχύσει την πρόσβαση των νέων σε θέσεις εργασίας ανά την Ευρώπη. Το πρόγραμμα γνώρισε επιτυχία, με περίπου 5.000 τοποθετήσεις νέων σε θέσεις εργασίας σε ολόκληρη την Ευρώπη, και θα συνεχιστεί από το 2014 και εξής ως «στοχευμένο πρόγραμμα επαγγελματικής κινητικότητας». Θα καλύπτει ακόμη τοποθετήσεις σε θέσεις πρακτικής άσκησης ή μαθητείας, καθώς και την πρόσβαση σε θέσεις εργασίας σε τομείς που

αντιμετωπίζουν δυσχέρειες στις προσλήψεις, όπως οι ΤΠΕ. Οι ομάδες-στόχοι είναι οι νέοι 18-30 ετών και οι εργοδότες (όλες οι επιχειρήσεις, ιδίως οι ΜΜΕ).

Είδη δραστηριοτήτων που μπορούν να υποστηριχθούν μέσω EURES

Το EURES προωθεί την κινητικότητα των εργαζομένων σε ολόκληρη την ΕΕ, και το νέο EURES θα επικεντρωθεί στις ακόλουθες δραστηριότητες:

- ανάπτυξη της πολύγλωσσης ψηφιακής πλατφόρμας και των εργαλείων αυτοεξυπηρέτησής της για τον συμψηφισμό κενών θέσεων και αιτήσεων εργασίας
- ανάπτυξη στοχευμένων προγραμμάτων κινητικότητας (π.χ. συνέχιση του «Η πρώτη σου θέση EURES») με προσκλήσεις υποβολής προσφορών, προκειμένου να πληρωθούν κενές θέσεις εργασίας σε σημεία όπου η αγορά εργασίας λειτουργεί ανεπαρκώς και/ή να βοηθηθούν οι εργαζόμενοι με τάσεις κινητικότητας, εφόσον έχει διαπιστωθεί σαφής οικονομική ανάγκη
- ανάπτυξη και δράσεις διασυνοριακών συμπράξεων EURES, όπως, ιδιαιτέρως, η παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης, συμβουλευτικής, τοποθέτησης και πρόσληψης σε διασυνοριακούς εργαζομένους
- αμοιβαία μάθηση μεταξύ των παραγόντων του EURES και κατάρτιση συμβούλων EURES, περιλαμβανομένων συμβούλων διασυνοριακών συμπράξεων EURES
- δραστηριότητες πληροφόρησης και επικοινωνίας, για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σε σχέση με τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας γενικότερα, καθώς και τα οφέλη από τις παρεχόμενες από το EURES δραστηριότητες και τις υπηρεσίες.

Οργανισμοί που μπορούν να υποβάλουν αίτηση χρηματοδότησης:

- εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές
- υπηρεσίες απασχόλησης
- οργανώσεις κοινωνικών εταίρων και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη

Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

Το «Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» (στο εξής «ΜΧ/ΚΕ») είναι ο τρίτος άξονας του προγράμματος EaSI. Οι χορηγήσεις του θα κατανεμηθούν ισότιμα μεταξύ μικροχρηματοδοτήσεων και κοινωνικής επιχειρηματικότητας, με τουλάχιστον 45% για το καθένα. Έως 10% θα διατεθεί για έργα οριζόντιου χαρακτήρα.

Το ΜΧ/ΚΕ θα εξακολουθήσει να διευκολύνει την πρόσβαση σε μικροχρηματοδότηση για μεμονωμένα άτομα και πολύ μικρές επιχειρήσεις, ενώ στο έργο του θα προστεθούν ακόμη η ανάπτυξη ικανοτήτων για παρόχους μικροπιστώσεων και η

υποστήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για πρώτη φορά. Στο πλαίσιο του ΚΕ, και ανάλογα με τη χώρα και την περιφέρεια, τα κονδύλια θα χρησιμοποιηθούν για την παροχή βοήθειας σε κοινωνικές επιχειρήσεις, ώστε να εδραιωθούν και να αναπτυχθούν, ή θα διατεθούν για την εφαρμογή σε ευρύτερη κλίμακα καλών ιδεών και βέλτιστων πρακτικών.

Σε ό,τι αφορά την αυτοαπασχόληση και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, οι Μικροχρηματοδοτήσεις Progress έχουν από την έναρξή τους, το 2010, ενισχύσει σχεδόν 9.000 επιχειρηματίες, με μικροδάνεια συνολικού ύψους άνω των 80 εκατομμυρίων ευρώ. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται μέλη μειονεκτουσών ομάδων, ιδίως γυναίκες, νέοι, άτομα που προέρχονται από μειονότητες, και άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Υποστηρίζοντας υψηλό ποσοστό ανθρώπων που προηγουμένως υπήρξαν άνεργοι, οι Μικροχρηματοδοτήσεις Progress έχουν μέχρι σήμερα συνεισφέρει σημαντικά στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Μέχρι το 2016 οι Μικροχρηματοδοτήσεις Progress θα λειτουργούν παράλληλα με το νέο πρόγραμμα ΜΧ/ΚΕ.

Ειδικοί στόχοι

- Αύξηση της διαθεσιμότητας και της προσβασιμότητας μικροχρηματοδοτήσεων για πολύ μικρές επιχειρήσεις και μέλη ευάλωτων ομάδων που επιθυμούν να ιδρύσουν δική τους επιχείρηση ή να επεκτείνουν την υφιστάμενη.
- Αναβάθμιση της θεσμικής ικανότητας των παρόχων μικροπιστώσεων.
- Στήριξη της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων, ιδίως μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

Ποια νέα στοιχεία περιλαμβάνει το ΜΧ/ΚΕ;

Το «Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα» συνεχίζει τη μικροχρηματοδοτική στήριξη του υφιστάμενου προγράμματος, ωστόσο θα περιλαμβάνει αρκετά νέα στοιχεία:

- Χρηματοδότηση για την ανάπτυξη ικανοτήτων των μικροχρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Παραδείγματος χάριν, ένα μικροχρηματοδοτικό ίδρυμα μπορεί να χρειάζεται ένα σύστημα ΤΟ, προκειμένου να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση, ή να πρέπει να προσλάβει πρόσθετους υπαλλήλους αρμόδιους για δάνεια, προκειμένου να καλύψει αποτελεσματικότερα τις ανάγκες των ομάδων-στόχων. Αυτές οι κινήσεις μπορούν να στηριχθούν χρηματοδοτικά από το νέο πρόγραμμα.
- Επενδύσεις για την ανάπτυξη και επέκταση κοινωνικών επιχειρήσεων, δηλαδή επιχειρήσεων των οποίων ο κύριος σκοπός είναι κοινωνικός, και όχι η μεγιστοποίηση των κερδών που διανέμονται στους ιδιώτες ιδιοκτήτες ή

μετόχους. Το συνολικό ποσό που μπορεί να λάβει μια κοινωνική επιχείρηση είναι 500.000 ευρώ, με την επιφύλαξη των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Η υποστήριξη του προγράμματος θα περιοριστεί σε επιχειρήσεις που δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, με κύκλο εργασιών ή ετήσιο ισολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 30 εκατομμύρια ευρώ.

Ποιος μπορεί να συμμετάσχει

- Τα κράτη μέλη της ΕΕ.
- Οι χώρες του ΕΟΧ, όπως ορίζει η συμφωνία για τον ΕΟΧ, και τα κράτη μέλη της ΕΖΕΣ.
- Οι υποψήφιος και δυνητικά υποψήφιος για προσχώρηση στην ΕΕ χώρες, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις των συμφωνιών-πλαίσια που έχουν συναφθεί μαζί τους αναφορικά με τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Οι οργανισμοί που μπορούν να υποβάλουν αίτηση χρηματοδότησης είναι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς εθνικού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου, οι οποίοι παρέχουν μικροχρηματοδότηση σε μεμονωμένα άτομα και πολύ μικρές επιχειρήσεις και/ή χρηματοδότηση για κοινωνικές επιχειρήσεις στις προαναφερόμενες χώρες.-

Ποσοστά χρηματοδότησης

Progress

Τα κονδύλια για το πρόγραμμα Progress κατανέμονται ως εξής:

- απασχόληση, ειδικά για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων: τουλάχιστον 20%
- κοινωνική προστασία, κοινωνική ένταξη, και μείωση και πρόληψη της φτώχειας: τουλάχιστον 50%
- συνθήκες εργασίας: τουλάχιστον 10%.

Για να υπάρχει ευελιξία, μπορεί να διατίθεται το 20% του προϋπολογισμού σε περιπτώσεις που άπτονται περισσότερων από ένα ζητημάτων πολιτικής.

EURES

Ο συνολικός προϋπολογισμός του EURES προβλέπεται γύρω στα 20 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Τουλάχιστον το 32% των κονδυλίων του EURES θα διατεθεί για τη διαφάνεια των κενών θέσεων εργασίας, τουλάχιστον το 30% για την ανάπτυξη υπηρεσιών πρόσληψης και τοποθέτησης εργαζομένων, τουλάχιστον το 18% για διασυνοριακές συμπράξεις (δημιουργία υπηρεσιών υποστήριξης ειδικά προσαρμοσμένων στις ανάγκες των διασυνοριακών μετακινούμενων από και προς την εργασία), ενώ το όποιο υπόλοιπο θα διατεθεί για έργα οριζόντιου ενδιαφέροντος.

Μικροχρηματοδοτήσεις και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

Οι Μικροχρηματοδοτήσεις θα επιτρέψουν σε παρόχους μικροπιστώσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ και τις υπόλοιπες χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα να αυξήσουν τη διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα μικροχρηματοδοτήσεων για ευάλωτα άτομα που επιθυμούν να ιδρύσουν ή να επεκτείνουν τη δική τους πολύ μικρή επιχείρηση. Δεν θα χορηγούν απευθείας μικροδάνεια σε μεμονωμένα άτομα.

Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα θα βοηθήσει τις κοινωνικές επιχειρήσεις να αποκτήσουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων οι οποίοι παρέχουν δάνεια και άλλα χρηματοδοτικά μέσα σε κοινωνικές επιχειρήσεις. Δεν θα χορηγεί απευθείας δάνεια σε κοινωνικές επιχειρήσεις.

Συνολικό ποσό 92 εκατομμυρίων ευρώ θα διατεθεί την περίοδο 2014-2020 για τη στήριξη κοινωνικών επιχειρηματιών. Ανώτατο όριο ανά επιχείρηση είναι τα 500.000 ευρώ, υπό τον όρο η επιχείρηση να έχει ετήσιο κύκλο εργασιών κάτω των 30 εκατομμυρίων ευρώ.

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

<http://ec.europa.eu/social/easi>

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=86>

<http://eures.europa.eu>

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=836&langId=el>

<http://eur->

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0238:0252:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0238:0252:EN:PDF)

Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης

Συνοπτική περιγραφή προγράμματος

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε 22 νέα πολυετή εθνικά προγράμματα συνολικού προϋπολογισμού 1,8 δισεκατομμυρίων ευρώ στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA) για την περίοδο 2014-2020. Εντός του 2015 θα εγκριθούν και άλλα 36 εθνικά προγράμματα. Αυτές οι δύο πτυχές χρηματοδότησης της ΕΕ ενισχύουν τις προσπάθειες των κρατών μελών στον τομέα του ασύλου, της μετανάστευσης, της ένταξης και της εσωτερικής ασφάλειας.

Η ενίσχυση που χορηγεί το TAME υποστηρίζει τις εθνικές προσπάθειες για: τη βελτίωση των ικανοτήτων υποδοχής, τη βελτίωση της ποιότητας των διαδικασιών ασύλου σύμφωνα με τα πρότυπα της Ένωσης, την ένταξη των μεταναστών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και την αύξηση της βιωσιμότητας των προγραμμάτων επιστροφής.

Το πρόγραμμα TEA υποστηρίζει τις εθνικές προσπάθειες για τη βελτίωση της διαχείρισης των συνόρων των κρατών μελών (ιδίως μέσω της χρήσης σύγχρονων διαλειτουργικών τεχνολογιών), τη βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας για την επιβολή του νόμου και την ενίσχυση της ικανότητας των κρατών μελών να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τους κινδύνους που σχετίζονται με την ασφάλεια, όπως είναι η τρομοκρατία και η βίαιη ριζοσπαστικοποίηση, η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, η εγκληματικότητα και η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, η εμπορία ανθρώπων και άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος.

Εκτός από τα βασικά κονδύλια, τα περισσότερα από τα προγράμματα που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή χρηματοδοτούνται και από άλλους πόρους που διατέθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη τα οποία συμμετέχουν εθελοντικά στην εφαρμογή συγκεκριμένων δράσεων με σημαντική διακρατική διάσταση, όπως είναι οι κοινές επιχειρήσεις επιστροφής και επανένταξης στο πλαίσιο του TAME ή η υλοποίηση της προξενικής συνεργασίας στο πλαίσιο του TEA. Πρόσθετα κονδύλια βάσει ορισμένων προγραμμάτων στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας θα διατεθούν για την αγορά μεγάλης κλίμακας εξοπλισμού που θα χρησιμοποιείται εν ανάγκη για τις κοινές επιχειρήσεις του FRONTEX. Τα 100 εκατομμύρια ευρώ περίπου που διατέθηκαν μέσω των προγραμμάτων TAME θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση του προγράμματος επανεγκατάστασης της Ένωσης κατά την περίοδο 2014-2015.

Η Επιτροπή πρόκειται να εγκρίνει σύντομα και τα υπόλοιπα εθνικά προγράμματα. Τα ταμεία TAME και TEA, με τα σχεδόν 7 δισεκατομμύρια ευρώ που θα διαθέσουν συνολικά κατά την περίοδο 2014-20, είναι συνεπώς τα κύρια χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για επενδύσεις που έχουν ως στόχο μια ανοικτή και ασφαλή Ευρώπη.

Ιστορικό

Οι προσπάθειες της ΕΕ στον τομέα της Μετανάστευσης και των Εσωτερικών Υποθέσεων χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας.

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης συμβάλλει στην αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, καθώς και στην ανάπτυξη κοινών μεθόδων προσέγγισης των θεμάτων ασύλου και μετανάστευσης.

Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (αποτελούμενο από το τμήμα για τα σύνορα και θεωρήσεις και το τμήμα για την αστυνομική συνεργασία και τη διαχείριση των κρίσεων) συμβάλλει στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας και πρόληψης της εγκληματικότητας στην Ένωση, ενώ ταυτόχρονα διευκολύνει τα νόμιμα ταξίδια και εξασφαλίζει αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.

22 εθνικά προγράμματα έχουν ήδη εγκριθεί από την Επιτροπή (στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης), εκ των οποίων τα 17 είναι προγράμματα TAME (Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία,

Ουγγαρία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία και Ηνωμένο Βασίλειο) και τα 5 είναι προγράμματα TEA (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Δανία, Γαλλία). Εντός του 2015 θα εγκριθούν και άλλα 36 εθνικά προγράμματα.

Τα δύο Ταμεία θα αντικαταστήσουν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης των Υψηκών Τρίτων Χωρών, το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Πρόσφυγες, το Ταμείο Εξωτερικών Συνόρων, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών και τα δύο ειδικά προγράμματα «Πρόληψη και καταπολέμηση της εγκληματικότητας» και «Πρόληψη, ετοιμότητα και διαχείριση των συνεπειών της τρομοκρατίας και άλλων κινδύνων που συνδέονται με την ασφάλεια».

Στόχοι

1. Γενικός στόχος του Ταμείου είναι να συμβάλει στην αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, καθώς και στην εφαρμογή, την ενίσχυση και την ανάπτυξη της κοινής πολιτικής ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας και της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής, με απόλυτο σεβασμό των δικαιωμάτων και των αρχών που κατοχυρώνονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Στο πλαίσιο του γενικού στόχου του, το Ταμείο συνεισφέρει στους ακόλουθους κοινούς ειδικούς στόχους:

α) την ενίσχυση και ανάπτυξη όλων των πτυχών του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής του διάστασης

β) στήριξη της νόμιμης μετανάστευσης προς τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις οικονομικές και κοινωνικές τους ανάγκες όπως οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, με παράλληλη διασφάλιση της ακεραιότητας των συστημάτων μετανάστευσης των κρατών μελών, και προώθηση της αποτελεσματικής ένταξης υψηλών τρίτων χωρών

γ) την ανάπτυξη στα κράτη μέλη, που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, δικαίων και αποτελεσματικών στρατηγικών επιστροφής, με έμφαση στον διατηρήσιμο χαρακτήρα της επιστροφής και την αποτελεσματική επανεισδοχή στις χώρες καταγωγής και διέλευσης

δ) τη μεγαλύτερη αλληλεγγύη και κατανομή ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως προς τα κράτη μέλη που πλήττονται περισσότερο από τις εισροές μεταναστών και αιτούντων άσυλο, μεταξύ άλλων μέσω πρακτικής συνεργασίας.

Συνολικός Π/Υ προγράμματος

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης έχει συνολικό προϋπολογισμό ύψους 3,1 δισ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020. Τουλάχιστον το 20% των 2,4 δισ. ευρώ που τα κράτη μέλη θα αντλήσουν από το Ταμείο αυτό (3,1 δισ. ευρώ μείον 746 εκατ. για τα προγράμματα της ΕΕ και άλλες δράσεις) θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τη

λήψη μέτρων που θα στηρίξουν τη νόμιμη μετανάστευση και θα προωθήσουν την αποτελεσματική ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία. Τα κράτη μέλη θα υποχρεώνονται να δαπανήσουν επιπλέον ποσοστό της τάξης του τουλάχιστον 20% των κονδυλίων για μέτρα που αφορούν το άσυλο.

Οι χώρες της ΕΕ θα πρέπει να παρέχουν λεπτομερείς εξηγήσεις, αν θέλουν να διατηρήσουν τις δαπάνες κάτω από αυτά τα ποσοστά. Τα κράτη που αντιμετωπίζουν «διαρθρωτικές ελλείψεις στον τομέα της στέγασης, των υποδομών και των υπηρεσιών» δεν θα μπορούν να διαθέσουν λιγότερους πόρους στον τομέα του ασύλου.

Συνοπτική περιγραφή τομέων προγράμματος

Αλληλεγγύη

Οι ευρωβουλευτές κατάφεραν να ενισχύσουν το πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα του ασύλου, καθώς θα είναι πλέον δυνατό να λαμβάνουν οι χώρες της ΕΕ κονδύλια από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης προκειμένου να δεχθούν πρόσφυγες από άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες. Τα κράτη μέλη που δέχονται αιτούντες άσυλο μέσω του προγράμματος επανεγκατάστασης θα εισπράττουν κατ' αποκοπή ποσό 6.000 ευρώ για κάθε πρόσωπο που επανεγκαθίσταται. Το ποσό αυτό μπορεί να αυξηθεί στις 10.000 ευρώ για τα ευάλωτα πρόσωπα ή αυτά που προέρχονται από τους τομείς προτεραιότητας (όπως η Συρία ή η Ουκρανία).

Το έργο των ευρωβουλευτών δεν τελειώνει εδώ. Τα μέλη του ΕΚ θέλουν, επιπλέον, να αξιοποιήσουν όλα τα διαθέσιμα μέσα που προβλέπονται από τις Συνθήκες, όπως το άρθρο 80 της Συνθήκης της Λισαβόνας, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι και άλλα μέτρα που προάγουν την αλληλεγγύη θα εφαρμοστούν στο μέλλον.

Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας

Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας, που θα λάβει 2,8 δισ. ευρώ τα επόμενα επτά χρόνια (2014-2020), θα χρηματοδοτήσει τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων και των θεωρήσεων. Θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή των υποδομών που απαιτούνται στα σημεία διέλευσης των συνόρων και για την επιτήρηση των συνόρων, τα συστήματα πληροφορικής που είναι απαραίτητα στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων (EUROSUR), καθώς και για δράσεις που θα διευκολύνουν την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, την επεξεργασία των αιτήσεων θεώρησης εισόδου και την προξενική συνεργασία.

Το μέσο για τη χρηματοδοτική στήριξη της αστυνομικής συνεργασίας, καθώς και της πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας θα παράσχει χρηματοδότηση ύψους 1 δισ. ευρώ για τα επόμενα επτά χρόνια. Τα κονδύλια θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν κυρίως για την πρόληψη, την καταπολέμηση της διασυνοριακής, σοβαρής και οργανωμένης εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένης της

τρομοκρατίας, και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Βασικά χαρακτηριστικά προγράμματος

Οι αιφνίδιοι έλεγχοι της εκτέλεσης των δαπανών θα διασφαλίσουν την ορθή χρήση των κονδυλίων.

Η συνεισφορά της ΕΕ στον συνολικό προϋπολογισμό των εθνικών έργων θα φτάνει έως και το 75% του συνολικού προϋπολογισμού. Θα μπορεί, μάλιστα, να αυξηθεί στο 90% σε ορισμένες περιπτώσεις - για παράδειγμα, αν ο ασφυχτικός προϋπολογισμός ενός κράτους μέλους ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου έργου.

Ποσοστά χρηματοδότησης

Το 85% των κονδυλίων διατίθεται μέσω των εθνικών προγραμμάτων: Πολυετή στρατηγικά έγγραφα που καλύπτουν την περίοδο 2014-2020. Τα προγράμματα αυτά εκπονούνται, εφαρμόζονται, παρακολουθούνται, αξιολογούνται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών σε συνεργασία με τους εκάστοτε ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, και εγκρίνονται από την Επιτροπή.

Το υπόλοιπο (περίπου το 15% του συνόλου των πόρων), για το οποίο εγκρίνονται προγράμματα εργασίας στο πλαίσιο των τριών χρηματοδοτικών μέσων, το διαχειρίζεται η Επιτροπή. Με αυτά τα προγράμματα εργασίας της Επιτροπής χρηματοδοτούνται οι δράσεις της Ένωσης και η επείγουσα βοήθεια προς τα κράτη μέλη.

Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης: θα επικεντρωθεί στις ροές ανθρώπων και στην ολοκληρωμένη διαχείριση της μετανάστευσης.

Προϋπολογισμός EUR 3.869 εκατ.

Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας: θα στηρίξει την εφαρμογή της στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας και την προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου.

Προϋπολογισμός EUR 4.648 εκατ.

Ιστοσελίδες ενδιαφέροντος

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund/index_en.htm

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/asylum-migration-integration-fund/union-actions/docs/awp_2014_amif_en.pdf

<http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/>

http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/timmermans_en

http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/avramopoulos_el

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/infographics/secure_europe/20150317_investingeurope-dghome-infographic_en.pdf

1.5.5 Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στηρίζει έργα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και επενδύει σε μελλοντικά κράτη μέλη και χώρες-εταίρους.

Δανείζεται χρήματα από τις αγορές κεφαλαίων αντί να τα ανασύρει από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Τα χρήματα χορηγούνται στη συνέχεια υπό μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους σε έργα που εξυπηρετούν τους πολιτικούς στόχους της ΕΕ.

Το 2008, η ΕΤΕ συγκέντρωσε περίπου 60 δισ. ευρώ. Λειτουργεί σε μη κερδοσκοπική βάση και δανείζει χρήματα με επιτόκια που πλησιάζουν το κόστος δανεισμού της.

Υπηρεσίες

- Δάνεια, τα οποία χορηγούνται σε βιώσιμα προγράμματα για κεφαλαιουχικές δαπάνες ή σε έργα του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Οι αποδέκτες ποικίλλουν. Μπορεί να είναι μεγάλες εταιρείες αλλά και δήμοι ή μικρές επιχειρήσεις.
- Τεχνική βοήθεια, η οποία παρέχεται από ομάδα ειδικών οικονομολόγων, μηχανικών και εμπειρογνομόνων με στόχο τη συμπλήρωση των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΤΕ.
- Εγγυήσεις, οι οποίες διατίθενται σε ευρύ φάσμα φορέων, π.χ. τράπεζες, εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, οργανισμούς εγγύησης, ταμεία αμοιβαίων εγγυήσεων, φορείς ειδικού σκοπού και άλλους.
- Επιχειρηματικά κεφάλαια. Οι αιτήσεις για επιχειρηματικά κεφάλαια θα πρέπει να υποβάλλονται απευθείας σε έναν ενδιάμεσο φορέα.

Δανειοδοτήσεις εντός της ΕΕ

Το 90% περίπου των δανείων διατίθεται σε προγράμματα και σχέδια στο εσωτερικό της ΕΕ.

Η ΕΤΕ έχει τους παρακάτω 6 κύριους στόχους δανειοδότησης οι οποίοι απαριθμούνται στο επιχειρηματικό σχέδιο της τράπεζας:

- Συνοχή και σύγκλιση
- Στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)
- Περιβαλλοντική βιωσιμότητα
- Εφαρμογή της πρωτοβουλίας "Καινοτομία 2010" (i2i)
- Ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών και ενέργειας
- Βιώσιμη, ανταγωνιστική και ασφαλής ενέργεια

1.5.6 Συμπράξεις Δημόσιου & Ιδιωτικού Τομέα

Οι Συμπράξεις Δημόσιου & Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) αποτελούν μια μεγάλη μεταρρύθμιση στον τομέα της δημιουργίας υποδομών και της παροχής υπηρεσιών του Δημοσίου. Μια μεταρρύθμιση, η υλοποίηση της οποίας θα συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας τα επόμενα χρόνια, προσφέροντας στο Δημόσιο τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τα πλέον σύγχρονα μέσα για την παροχή δημόσιων αγαθών προς τους πολίτες.

Με τις ΣΔΙΤ θα δοθεί μία νέα ώθηση στην ανάπτυξη και θα διασφαλισθεί η έγκαιρη και σωστή ολοκλήρωση πολλών αναγκαιών υποδομών, ενώ παράλληλα θα απελευθερωθούν πόροι για περισσότερες κοινωνικές και αναπτυξιακές προτεραιότητες.

Στην Ελλάδα το νομικό πλαίσιο των ΣΔΙΤ προσδιορίζεται με το Νόμο 3389/2005. Συνοπτικά, ο νόμος αυτός κωδικοποιεί τις σχετικές έννοιες με τις ΣΔΙΤ, προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής τους, προβλέπει τη δημιουργία δύο αρμόδιων διοικητικών οργάνων (Διυπουργική Επιτροπή ΣΔΙΤ και Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ) για τη χάραξη πολιτικής και την καλύτερη διαχείριση των έργων, προσδιορίζει τις διαδικασίες

ανάθεσης, τα συμβατικά και νομικά θέματα και, τέλος, προβλέπει ειδικές ρυθμίσεις σχετικές με αδειοδοτήσεις, φορολογικά θέματα κλπ.

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) είναι συμβάσεις - κατά κανόνα μακροχρόνιες -, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός δημόσιου φορέα και ενός ιδιωτικού, με σκοπό την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών. Σε μία ΣΔΙΤ ο ιδιωτικός φορέας αναλαμβάνει το σύνολο ή μέρος του κόστους υλοποίησης του έργου και ένα σημαντικό μέρος των κινδύνων που σχετίζονται με την κατασκευή και λειτουργία του. Ο δημόσιος τομέας από την πλευρά του επικεντρώνεται στον καθορισμό των σχεδιαστικών, τεχνικών και λειτουργικών απαιτήσεων του έργου και αποπληρώνει τους Ιδιώτες είτε με τμηματικές καταβολές από την πλευρά του Δημοσίου συνδεδεμένες με τη διαθεσιμότητα του έργου και την τήρηση των προδιαγραφών λειτουργίας του, είτε με απευθείας καταβολές από τους τελικούς χρήστες.

Η επιλογή των ιδιωτών που αναλαμβάνουν ένα έργο ΣΔΙΤ γίνεται μετά από δημόσιο διαγωνισμό. Οι ΣΔΙΤ υλοποιούνται με συμβάσεις, στις οποίες περιγράφονται λεπτομερώς όλες οι παράμετροι του έργου, τόσο κατά την περίοδο κατασκευής όσο και κατά την περίοδο λειτουργίας, καθώς και οι υποχρεώσεις τόσο του Ιδιωτικού όσο και του Δημόσιου τομέα. Τα έργα που υλοποιούνται με ΣΔΙΤ επιστρέφονται στο Δημόσιο μετά από συγκεκριμένη περίοδο λειτουργίας, όπως αυτή ορίζεται στη σύμβαση.

Σε μια ΣΔΙΤ οι ρόλοι του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Τομέα είναι σαφώς ορισμένοι.

Ο Δημόσιος Τομέας αναλαμβάνει:

- τον καθορισμό του γενικού σχεδίου ΣΔΙΤ
- την αξιολόγηση της πρότασης του ιδιωτικού φορέα
- την υποστήριξη εκτέλεσης του έργου
- την παρακολούθηση της υλοποίησης του έργου και της τήρησης των συμβατικών υποχρεώσεων του Ιδιώτη

Ο Ιδιωτικός Τομέας αναλαμβάνει:

- την εκπόνηση των μελετών σύμφωνα με το γενικό σχέδιο της προκήρυξης

- την κατασκευή του έργου
- την εξασφάλιση της απαιτούμενης χρηματοδότησης του έργου
- τη διαχείριση και λειτουργία του έργου ή τη συντήρηση του
- την επιστροφή στο Δημόσιο του έργου μετά τη λήξη
- της συμβατικής περιόδου

Ενδεικτικά αναφέρονται μερικές κατηγορίες έργων που μπορούν να υλοποιηθούν με ΣΔΙΤ:

- Διαχείριση Απορριμμάτων
- Έργα ύδρευσης - αποχέτευσης - βιολογικοί σταθμοί
- Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη
- Ενέργεια
- Ανακύκλωση
- Θαλάσσιες υποδομές
- Αστικές αναπλάσεις
- Πολιτισμός - ανάδειξη ιστορικής κληρονομιάς
- Στέγαση δημόσιων υπηρεσιών, αξιοποίηση ακινήτων κ.α.

1.5.7 Χρηματοδοτικό εργαλείο Jessica

Το JESSICA προσφέρει τη δυνατότητα στις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ να αξιοποιήσουν την εμπειρία και την τεχνογνωσία εξωτερικών φορέων καθώς επίσης προσφέρει τη δυνατότητα άντλησης πρόσθετης ιδιωτικής χρηματοδότησης με στόχο την προαγωγή της αειφόρου αστικής ανάπτυξης. Στην περίπτωση που κάποια Διαχειριστική Αρχή επιθυμεί να αξιοποιήσει το χρηματοδοτικό μέσο JESSICA μπορεί να συνεισφέρει πόρους από το Επιχειρησιακό της Πρόγραμμα ενώ οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, τα τραπεζικά ιδρύματα και άλλοι επενδυτές μπορούν να συνεισφέρουν πρόσθετους πόρους. Δεδομένου ότι τα

έργα δεν θα χρηματοδοτηθούν με επιχορηγήσεις, η συνεισφορά του Επιχειρησιακού Προγράμματος στα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης θα είναι ανακυκλώσιμη (η χρηματοδότηση των έργων γίνεται είτε μέσω δανείων, παροχής εγγυήσεων ή ιδίων κεφαλαίων) ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την αειφορία της επενδυτικής δραστηριότητας. Οι συνεισφορές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη χρηματοδοτικών προϊόντων (είτε με τη μορφή δανείων ή εγγυήσεων ή ιδίων κεφαλαίων) τα οποία θα παρέχονται από τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης στους τελικούς δικαιούχους. Κρατικές εγγυήσεις για την παροχή δανείων δεν θα δίνονται και κατά συνέπεια δεν υπάρχει καμία επίπτωση στη δημοσιονομική θέση και στο δημόσιο χρέος των κρατών μελών.

Ο πυρήνας λειτουργίας του JESSICA είναι τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης

Τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης (ΤΑΑ) είναι ταμεία που επενδύουν σε συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και σε άλλα έργα που περιλαμβάνονται σε ολοκληρωμένα σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Για να είναι ένα ΤΑΑ επιλέξιμο για χρηματοδότηση από το JESSICA, πρέπει να αποδείξει, μεταξύ άλλων, ότι διαθέτει επαρκή ικανότητα και ανεξαρτησία διαχείρισης, πλήρες επιχειρησιακό σχέδιο και επαρκή προϋπολογισμό για την ανάληψη των επιλεγέντων έργων, και ισχυρή χρηματοοικονομική υποστήριξη. Αν και δεν απαιτείται ειδική νομική μορφή, το ΤΑΑ μπορεί να αποτελεί αυτοτελή νομική οντότητα ή να δημιουργηθεί ως «αυτοτελής χρηματοοικονομική μονάδα» στους κόλπους υφιστάμενου χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Στην τελευταία περίπτωση, οι πόροι του JESSICA πρέπει να λογιστικοποιούνται χωριστά και να είναι σαφώς διαχωρισμένοι από τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία του οικείου χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Τα ΤΑΑ μπορούν να δημιουργηθούν σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, για να ανταποκριθούν σε ολοκληρωμένα σχέδια αστικής ανάπτυξης, προβλεπόμενα έργα ή ανάγκες επενδυτών.

Τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης θα τα διαχειρίζονται επαγγελματικά σχήματα του τραπεζικού και του ιδιωτικού τομέα αξιοποιώντας την χρηματοοικονομική, τεχνική και διαχειριστική εμπειρία τους και τις ικανότητές τους στη διαχείριση έργων τα οποία συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Οι Διαχειριστικές Αρχές που θα αποφασίσουν να αξιοποιήσουν το JESSICA θα

προκηρύξουν μία ή περισσότερες προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την επιλογή ταμείων αστικής ανάπτυξης. Τα κριτήρια αξιολόγησης θα πρέπει να περιλαμβάνουν την επενδυτική πολιτική και τα έργα που θα στοχεύσουν, τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες θα τα χρηματοδοτήσουν, τον τρόπο και το ποσοστό μόχλευσης από ιδιώτες επενδυτές, τεκμηρίωση της σκοπιμότητας αξιοποίησης των πόρων του ΕΤΠΑ, τους όρους εκκαθάρισης του Ταμείου κ.λ.π. Ως αποτέλεσμα της αξιολόγησης μία επενδυτική συμφωνία θα υπογραφεί ανάμεσα στη Διαχειριστική, ή άλλη Αρχή (π.χ το Ταμείο Χαρτοφυλακίου) και τα επιλεγμένα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης, η οποία θα εξειδικεύει τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας του Ταμείου, τις στοχευόμενες επενδύσεις κ.λ.π»

Δίνεται η δυνατότητα στις Διαχειριστικές Αρχές να οργανώσουν το JESSICA μέσω ενδιάμεσων Ταμείων Χαρτοφυλακίου

Ταμείο Χαρτοφυλακίου είναι ένα ταμείο που δημιουργείται με σκοπό να επενδύει σε περισσότερα του ενός Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης (ΤΑΑ). Αν και το Ταμείο Χαρτοφυλακίου δεν αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή του JESSICA, τα κράτη μέλη μπορούν να αποκομίσουν πολυάριθμα οφέλη από την ύπαρξη ενός τέτοιου ταμείου:

- Επιτρέπει στις Διαχειριστικές Αρχές να μεταβιβάσουν σε κατάλληλους επαγγελματίες ορισμένα από τα καθήκοντα που επιβάλλει η εφαρμογή του JESSICA. Στα καθήκοντα αυτά περιλαμβάνεται ο καθορισμός συγκεκριμένων κριτηρίων για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε ΤΑΑ, η αξιολόγηση των ΤΑΑ και η υπόδειξη αυτών που είναι κατάλληλα για επένδυση, η διαπραγμάτευση των συμβατικών ρυθμίσεων με τα ΤΑΑ και η παρακολούθηση και αναφορά των επιδόσεων των ΤΑΑ.
- Τα κράτη μέλη στα οποία ο τομέας των αστικών επενδύσεων είναι λιγότερο ανεπτυγμένος, αποκτούν και αυτά τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν αμέσως τις χρηματοδοτήσεις του JESSICA, εν αναμονή της συγκρότησης ΤΑΑ και της κατάρτισης επιλέξιμων σχεδίων αστικών επενδύσεων.
- Τα Ταμεία Χαρτοφυλακίου επιτρέπουν να συνδυαστούν οι πόροι του JESSICA με άλλους δημόσιους και/ή ιδιωτικούς πόρους, για να επενδυθούν σε ΤΑΑ.

Στην περίπτωση αξιοποίησης της επιλογής του Ταμείου Χαρτοφυλακίου, θα πρέπει να υπογραφεί μία συμφωνία χρηματοδότησης ανάμεσα στο κράτος μέλος ή τη Διαχειριστική Αρχή και το Ταμείο Χαρτοφυλακίου, η οποία θα εξειδικεύει τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας του Ταμείου, την επενδυτική στρατηγική κ.λ.π.

2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

2.1 Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης.

Στο πρώτο κεφάλαιο του στρατηγικού σχεδιασμού περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της περιοχής του Ο.Τ.Α., τα χαρακτηριστικά του ίδιου του Ο.Τ.Α. και των Νομικών Προσώπων του, ως οργανισμών, και αξιολογείται η υφιστάμενη κατάσταση.

Η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης περιλαμβάνει τουλάχιστον:

- α. Τα βασικά γεωγραφικά, ιστορικά, πληθυσμιακά, κοινωνικά, οικονομικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της περιοχής του Ο.Τ.Α., καθώς και των σχέσεων και των αλληλεξαρτήσεων του με τους γειτονικούς Ο.Τ.Α. και την ευρύτερη περιοχή.
- β. Τα βασικά οργανωτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του Ο.Τ.Α.

2.1.1 Γεωγραφική Θέση

Ο Δήμος Κομοτηνής εντοπίζεται στο νομό Ροδόπης της Θράκης (βλ παράρτημα, Χάρτης 1). Έχει έκταση 644,934 τ.χλμ. και συνορεύει βόρεια με τη Βουλγαρία, ανατολικά με τους δήμους Αρριανών και Μαρωνείας – Σαπών, νότια με το Θρακικό Πέλαγος και δυτικά με το δήμο Ιάσμου. Ο Καλλικρατικός Δήμος Κομοτηνής, όπως αυτός διαμορφώθηκε με τον

N.3852/2010¹, περιλαμβάνει τον παλαιό Δήμο Κομοτηνής, το Δήμο Αιγείρου και το Δήμο Νέου Σιδηροχωρίου και αποτελεί από τρεις δημοτικές ενότητες, οι οποίες και αντιστοιχούν στους παλαιούς δήμους που προαναφέρθηκαν (Καποδιστριακοί δήμοι). Η έδρα του Δήμου είναι η πόλη της Κομοτηνής, πόλη επίπεδη, χτισμένη μέσα στο Θρακικό κάμπο και στους πρόποδες της οροσειράς της Ροδόπης, σε υψόμετρο 31-55 μ., 30 περίπου χλμ. οδικώς από τη θάλασσα.

Οι οικισμοί που ανήκουν διοικητικά στο Δήμος Κομοτηνής ανά Δημοτική Ενότητα είναι οι εξής:

Δ.Ε. Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου	Δ.Ε. Ν. Σιδηροχωρίου
το Ανθοχώριον	Το Αγροτικόν Ορφανοτροφείον	οι Άγιοι Θεόδωροι
η Γρατινή	η Αίγειρος	η Αδριανή
ο Ήφαιστος	η Αρωγή	το Καλαμόκαστρον
το Θρυλόριον	η Γλυφάδα	το Μαυρομμάτιον
η Ιάμπολις	η Μελέτη	το Μέγα Δουκάτον
η Ιτέα	η Μέση	το Μικρόν Δουκάτον
ο Κάλχας	η Μεσσούνη	το Νέον Σιδηροχώριον
η Καρυδιά	η Νέα Καλλίστη	τα Παγούρια
το Κηκίδιον	η Παραλία Μέσης	
η Κομοτηνή	η Πόρπη	
το Κόσμιον	το Φανάριον	
το Μέγα Κρανοβούνιον		
η Μεγάλη Άδα		
το Μεσοχώριον		
το Μικρόν Κρανοβούνιον		
ο Μύτικας		
η Νυμφαία		
η Πάνδροσος		
η Παραδημή		
ο Ροδίτης		
η Σαρακηνή		
οι Σιδηράδες		
το Στυλάριον		
τα Σύμβολα		
η Σχολή Αστυνομίας		
το Τυχηρόν		
οι Υφανταί		
ο Φύλακας		

2.1.2 Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση

Αρχαιότητα και Ρωμαίοι

¹ N.3852 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης», ΦΕΚ Α 87/7.6.2010.

Τα τεκμήρια για την ύπαρξη αρχαίου πολιτισμού στη θέση της σημερινής πόλης της Κομοτηνής, οδηγούν στα πρωτοχριστιανικά χρόνια. Αρχαιολογικά ευρήματα του 2ου αιώνα μ.Χ επιβεβαιώνουν την ύπαρξη οικισμού όπως επίσης, και από επιγραφή στο σωζόμενο και διακριτό σε διάφορα σημεία της πόλης, παλαιό τείχος του 4ου αιώνα μ.Χ. που αναγράφει "Θεοδοσίου κτίσμα" ενώ εικάζεται πως το πόλισμα Κομοτηνή ανάγεται στον 5ο αιώνα π.Χ. και συνδέεται με την ομώνυμη κόρη του Μαρωνίτη ζωγράφου Παρρασίου. Στη Ρωμαϊκή εποχή η Κομοτηνή αποτέλεσε ένα από τα πολλά φρούρια κατά μήκος της Εγνατίας οδού και παράλληλα αποτελούσε κόμβο της Εγνατίας προς τη βόρεια κατεύθυνση, που μέσα από το πέρασμα της Νυμφαίας οδηγεί στην κοιλάδα του Άρδα, τη Φιλιππούπολη και τη βυζαντινή Βερόη (σημερινή Στάρα Ζαγόρα)

Βυζαντινή περίοδος

Κατά την περίοδο της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Βυζάντιο) η Κομοτηνή ανήκε στο Θέμα Μακεδονίας, ενώ από τον 9ο αιώνα υπάγεται στο νεοϊδρυθέν Θέμα Βολερού. Υπήρξε έως τότε, ασήμαντο φρούριο, που το 1207 ύστερα από την επιδρομή του τσάρου της Βουλγαρίας Ιβάν Α', αποτέλεσε καταφύγιο προσφύγων από τα γύρω φρούρια που καταστράφηκαν. Την περίοδο εκείνη πληθώρα κατοίκων της Μοσυνόπολης (πρώην Μαξιμιανούπολη) κατέφυγαν στην Κομοτηνή, με τον πληθυσμό από τότε να αυξάνεται, και την εξέλιξη της Κομοτηνής σε σημαντική πόλη για την περιοχή. Το 1331 ο Ιωάννης ΣΤ' Καντακουζηνός την αναφέρει ως Κουμουτζηνά πόλισμα ενώ το 1341 ο ιστορικός Νικηφόρος Γρηγοράς την αναφέρει με το σημερινό της όνομα, ως Κομοτηνή. Το 1343, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου μεταξύ Ιωάννη ΣΤ' Καντακουζηνού και Ιωάννη Ε' Παλαιολόγου, η Κομοτηνή μαζί με τα γειτονικά φρούρια Ασωμάτου, Παραδημής, Κρανοβουνίου και Στυλαρίου, προσχωρούν στην παράταξη Καντακουζηνού. Στην Κομοτηνή κατέφυγε ο Ιωάννης ΣΤ' Καντακουζηνός το 1344 για να διασωθεί μετά από μάχη με τα στρατεύματα του Ομούρ και του Βούλγαρου συμμάχου του, Μομιτζίλου κοντά στην κατεστραμμένη ήδη Μοσυνόπολη.

Οθωμανική περίοδος

Στα 1363, κατά την πιθανότερη σήμερα εκδοχή, την πόλη της Κομοτηνής κατακτά ο εξισλαμισμένος Έλληνας άρχοντας Γαζή Εβρενός Μπέη και ξεκινάει η περίοδος της Τουρκοκρατίας. Η πόλη αποτέλεσε την πρώτη έδρα του Γαζή Εβρενός και έγινε διάσημη για το ομώνυμο τέμενος με το Ιμαρέτ (Πτωχοκομείο) (1370-1380). Το μνημείο αυτό θεωρείται από τα αρχαιότερα δείγματα οθωμανικής αρχιτεκτονικής στη Θράκη (αποτελείται από τρεις χώρους που διαμορφώνουν στην κάτοψη το σχήμα T - τύπου ζαβιγέ) και είναι κτισμένο με τη βυζαντινή τεχνική και σήμερα ανήκει στην μητρόπολη και λειτουργεί ως Εκκλησιαστικό Μουσείο της Μητροπόλεως Μαρωνείας και Κομοτηνής.

Με την Οθωμανική κατάκτηση η Κομοτηνή υπάγεται πλέον στο βιλαέτι Αδριανουπόλεως και είναι έδρα του ομώνυμου καζά. Μετά την τουρκική κατοχή, η πόλη επεκτείνεται και έξω από τα τείχη. Η Κομοτηνή διατηρεί την ελληνική φυσιογνωμία της έως το τέλος του 16ου αιώνα. Ο Γάλλος περιηγητής Pierre Belon αναφέρει το 1548, ότι η πόλη κατοικείται από Έλληνες και λίγους Τούρκους. Θα απαιτηθούν μαζικές μετακινήσεις Γιουρούκων από το εσωτερικό της Μικράς Ασίας και ο εξισλαμισμός των Πομάκων, ώστε να ενισχυθεί ο μουσουλμανικός πληθυσμός της πόλης. Στην πόλη αναφέρεται και Εβραϊκή κοινότητα. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, στην περιοχή δρουν πολλές ένοπλες ομάδες Ελλήνων αρματολών, οι οποίες υποχρεώνουν τον Αχμέτ Γ' να διατάξει τη διάλυσή τους, χωρίς ικανοποιητικά αποτελέσματα. Κατά την Επανάσταση του 1821, σπουδαία ήταν η προσφορά των Κομοτηναίων με κυριότερους αγωνιστές, τον Ιωαννίκιο (μετέπειτα μητροπολίτη), τον Αγγελή Κίρζαλη και το λοχαγό Σταύρο Κομπένο, μέλη της Φιλικής Εταιρείας. Τις επόμενες δεκαετίες η Κομοτηνή αναπτύσσεται οικονομικά λόγω της επεξεργασίας και του εμπορίου καπνού και οι Έλληνες, ευνοούμενοι από τα μέτρα υπέρ της ανεξιθρησκίας ελέγχουν πλήρως την οικονομική δραστηριότητα της πόλης. Εκείνη την περίοδο χτίστηκαν πολλά από τα αρχοντικά που κοσμούν σήμερα τους δρόμους της Κομοτηνής. Μετά τον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο του 1877-1878, νέο κύμα μουσουλμάνων προσφύγων συρρέουν στην Κομοτηνή. Το 1880 στην πόλη λειτουργούσαν Παρθεναγωγείο και Αστική Σχολή Αρρένων, το λεγόμενο "Σχολαρχείο". Το 1885 ιδρύεται ο πολιτιστικός σύλλογος "Ομόνοια" με έντονη δραστηριότητα στην πνευματική ζωή της πόλης, διοργανώνοντας θεατρικές

παραστάσεις και συναυλίες ενώ την ίδια εποχή πολυποίκιλη δραστηριότητα ασκεί και η Αδελφότης Κυριών. Η πόλη ανέδειξε τη συγκεκριμένη περίοδο ευεργέτες, όπως ο Νέστωρ Τσανακλής, που με δωρεά του ανεγέρθηκε η Τσανάκλειος Σχολή, ο Δημήτριος Σίντος κ.α. οι οποίοι φροντίζουν με τις δωρεές τους, για την εύρυθμη λειτουργία των σχολείων. Οι φιλομαθέστεροι μαθητές συνέχιζαν τις σπουδές τους στα εκπαιδευτήρια της Αδριανούπολης και στην συνέχεια στα πανεπιστήμια της Ευρώπης. Ενδεικτικό της πνευματικής κίνησης, είναι το γεγονός ότι από την Κομοτηνή καταγόταν μια από τις πρώτες γυναίκες γιατρούς της Θράκης η Βικτωρία Μαργαριτοπούλου. Την κατάσταση καταγράφει ο διεθνής εμπορικός οδηγός *Annuaire de commerce Didot-Rottin* του 1912, σύμφωνα με τον οποίο στην Κομοτηνή υπάρχουν 33 Έλληνες επιστήμονες, τραπεζίτες και έμποροι, 6 Αρμένιοι, 4 Ιουδαίοι, 3 Οθωμανοί και κανείς Βούλγαρος.

Απελευθέρωση

Μετά την πολύχρονη τουρκική κατοχή, τον Οκτώβριο του 1912 η ευρύτερη περιοχή περνάει στην κατοχή των Βουλγάρων κατά τον Α Βαλκανικό Πόλεμο. Στο Β' Βαλκανικό Πόλεμο, στις 14 Ιουλίου του 1913 η πόλη της Κομοτηνής απελευθερώνεται από τον ελληνικό στρατό, αλλά στις 10 Αυγούστου του ίδιου έτους με τη συνθήκη Βουκουρεστίου (1913) παραχωρείται στη Βουλγαρία. Οι Βούλγαροι σχεδόν αμέσως εξαπολύουν διωγμούς κατά Ελλήνων και Τούρκων. Στις 31 Αυγούστου του ίδιου χρόνου εγκαθιδρύεται η βραχύβια Δημοκρατία Δυτικής Θράκης με έδρα την πόλη της Κομοτηνής. Το ανεξάρτητο αυτό κρατίδιο καταλύεται μετά από δύο μήνες στις 25 Οκτωβρίου του 1913 και η πόλη περνά πάλι στη Βουλγαρία. Μετά τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, τον Αύγουστο του 1919, η Κομοτηνή καταλαμβάνεται από τα Γαλλικά στρατεύματα και επιβάλλεται το περίεργο καθεστώς της Διασυμμαχικής Θράκης, με έδρα του ανεξάρτητου κρατιδίου την Κομοτηνή και διοικητή τον Γάλλο στρατηγό Σαρπύ. Την 14η Μαΐου 1920 επετεύχθη η διπλωματική νίκη του τότε πρωθυπουργού της Ελλάδας Ελευθερίου Βενιζέλου και του στενού συνεργάτη του Χαρίσιου Βαμβακά και η Κομοτηνή απελευθερώθηκε επισήμως, και ενώθηκε με την Ελλάδα.

Οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί της περιοχής της Κομοτηνής εξαιρέθηκαν από την ανταλλαγή πληθυσμών με την Τουρκία στην Συνθήκη της Λωζάνης το 1923. Μετά το 1922 προσέφυγαν στην πόλη αρκετοί πρόσφυγες από τον Πόντο, τη Μικρά Ασία, την Ανατολική Θράκη και την Ανατολική Ρωμυλία.

2.1.3 Θέση και Ρόλος του Δήμου στο Νομό και την Περιφέρεια

Ο Δήμος Κομοτηνής κατέχει νευραλγική θέση τόσο στον εθνικό γεωγραφικό χώρο όσο και κομβική θέση στο ελληνικό γεωπολιτικό χώρο και τις αναπτυξιακές πολιτικές και άξονες που διαμορφώνονται. Αναπτύσσεται σε νευραλγική θέση επί του γραμμικού άξονα των αστικών κέντρων της Αν. Μακεδονίας και Θράκης (Καβάλα, Δράμα, Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη) και είναι κόμβος των στρατηγικών λειτουργικών αξόνων - διευρωπαϊκών δικτύων - της Εγνατίας και της καθέτου αρτηρίας προς Βουλγαρία και τη Βαλκανική ενδοχώρα. Ακόμη βρίσκεται σε σχετικά μικρή απόσταση από τα σύνορα της χώρας με την Τουρκία.

Το αστικό κέντρο της Κομοτηνής, εκτός από έδρα του Δήμου, αποτελεί και την πρωτεύουσα του νομού Ροδόπης, ενός νομού, με συνοριακό σύστημα εθνικού και διεθνούς χαρακτήρα, και έδρα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, στην οποία διοικητικά ανήκει.

Η Κομοτηνή αποτελεί κρίσιμο παράγοντα της πολιτισμικής και αναπτυξιακής δυναμικής του ευαίσθητου χώρου της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και η βιωσιμότητα της πόλης, αλλά και των υπόλοιπων μικρότερων οικισμών, επηρεάζει άμεσα το μέλλον όλης της περιφέρειας. Μιας περιφέρειας και ενός Νομού οι οποίοι μειονεκτούν σε επίπεδα ανάπτυξης, και καταγράφονται ως μια περιοχή από τις φτωχότερες της Ε.Ε.,.

Ωστόσο οι προοπτικές ανάπτυξης του Δήμου Κομοτηνής είναι σημαντικές καθώς συγκεντρώνει μια σειρά πόρων αστικής ανάπτυξης (διοικητικό, εμπορικό, μεταποιητικό, πολιτιστικό κέντρο, έδρα Πανεπιστημίου) και περιβάλλοντος (ορεινός όγκος, δάση, υδροβιότοποι, ακτές) ενώ ταυτόχρονα, η γεωοικονομική θέση του νομού, σε συνάρτηση με την αναπτυξιακή ανασυγκρότηση για την οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική και πολιτισμική συνοχή στο εσωτερικό του νομού

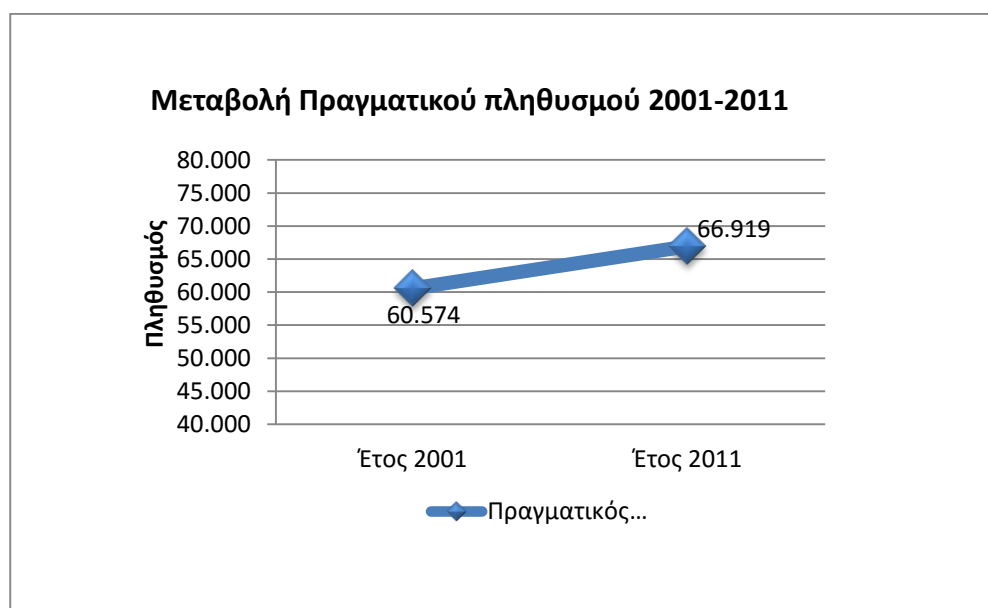

αποτελούν προϋποθέσεις, που εφόσον αξιοποιηθούν, μπορούν να συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου και γενικότερα του Νομού.

2.1.4 Δημογραφικά - Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά

2.1.4.1. Πληθυσμιακή Μεταβολή

Κατά την περίοδο 2001-2011, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ², ο πραγματικός πληθυσμός στο σύνολο του Δήμου Κομοτηνής παρουσίασε σημαντική αύξηση, της τάξης του 10,5% (60.574 άτομα το 2001 και 66.919 άτομα το 2011).

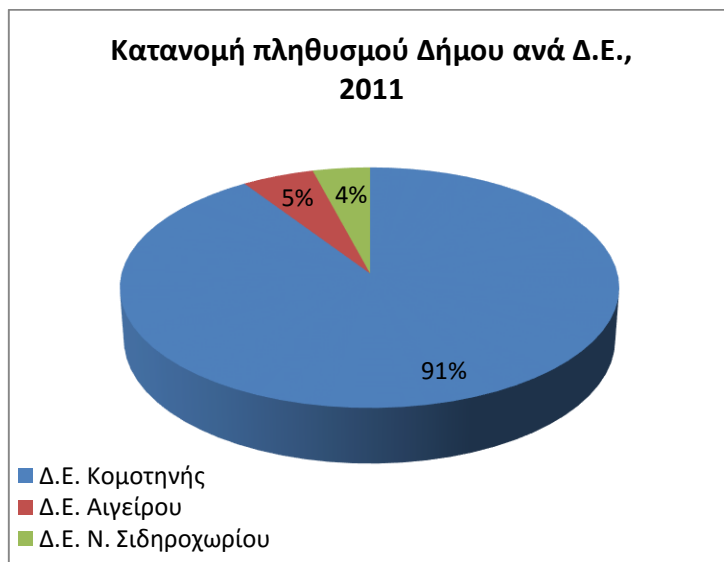
Διάγραμμα 2.1: Μεταβολή Πραγματικού Πληθυσμού Δ. Κομοτηνής
πηγή: ΕΣΥΕ

Με βάση τη διοικητική διάρθρωση του Σχεδίου Καλλικράτης, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο Δήμος Κομοτηνής υποδιαιρείται σε τρεις δημοτικές ενότητες, την Δ.Ε. Κομοτηνής, τη Δ.Ε. Αιγείρου και τέλος του Ν.Σιδηροχωρίου. Αύξηση εμφανίζεται στην νυν δημοτική ενότητα Κομοτηνής (τέως Καποδιστριακός Δήμος Κομοτηνής) με μεταβολή από το έτος 2001 στο 2011 κατά 15,2%. Αντίθετα ο πραγματικός

² Απογραφές πληθυσμού 2001,2011

πληθυσμός των δημοτικών ενοτήτων Αιγείρου (τέως καποδιστριακός Δήμος Αιγείρου) και Ν.Σιδηροχωρίου (τέως Δήμος Ν.Σιδηροχωρίου) μειώθηκε το 2011 κατά 20,9% και 20,6% αντίστοιχα. (βλ. παράρτημα, έντυπο 01)

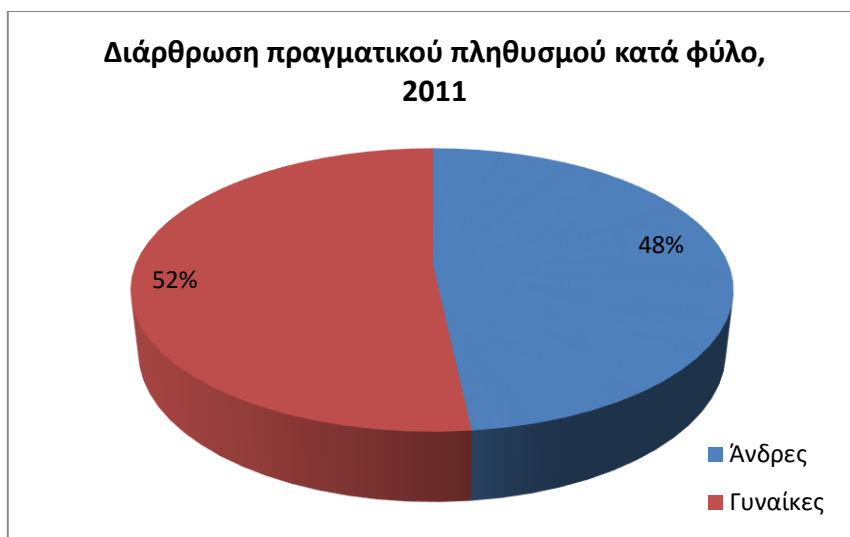
Η κατανομή του πληθυσμού ανά δημοτική ενότητα παρουσιάζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 2.2: Κατανομή Πληθυσμού Δήμου ανά Δ.Ε., 2011
πηγή: ΕΣΥΕ

2.1.4.2. Σύσταση πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία

Επόμενο στάδιο της ανάλυσης των δημογραφικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού που κατοικεί στον Δήμο Κομοτηνής είναι η εξέταση της ηλικιακής του σύστασης κατά φύλο. Κατά την απογραφή του 2011, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, οι γυναίκες ήταν περισσότερες από τους άντρες αποτελώντας το 51,7% του συνολικού πληθυσμού. (βλ. παράρτημα, έντυπο 01)

Διάγραμμα 2.3: Διάρθρωση πραγματικού πληθυσμού κατά φύλο, 2011
πηγή: ΕΣΥΕ

Σε ότι αφορά τη διάρθρωση των ηλικιών στο Δήμο Κομοτηνής, οι παραγωγικές ηλικίες μεταξύ 15 και 64 ετών ανέρχονται στο 68,2% του συνολικού πληθυσμού.

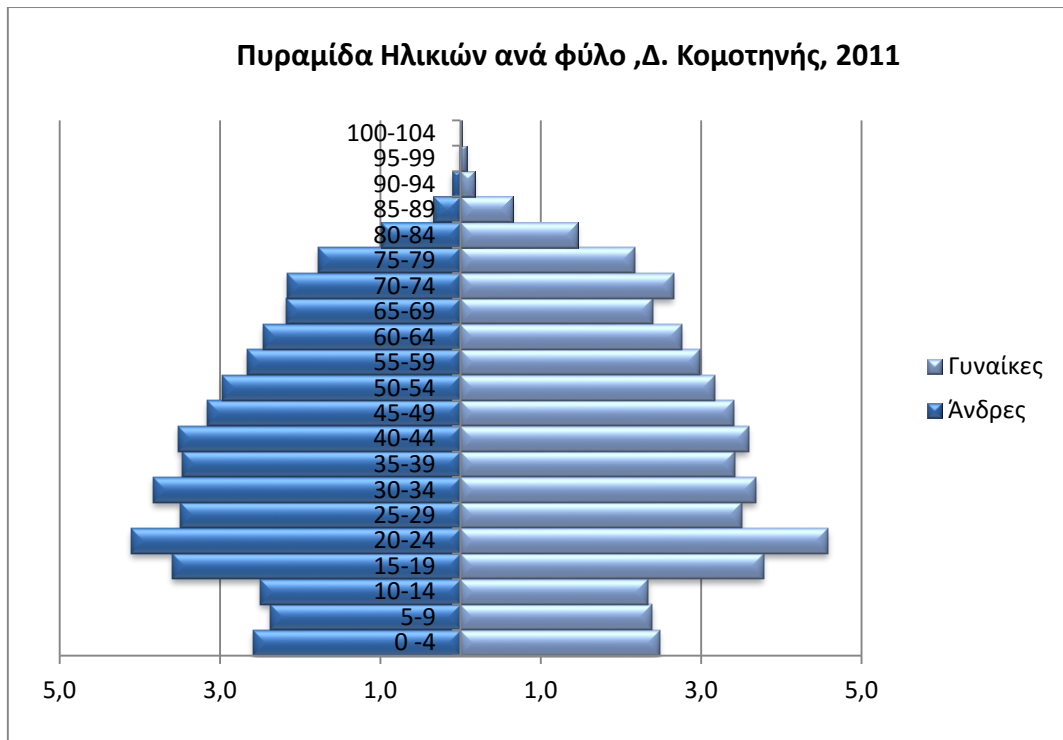
Ηλικίες	Άρρενες		Θήλεις		Σύνολο	
	άτομα	%	άτομα	%	άτομα	%
0-5	1.728,00	5,35	1.660,00	4,80	3.388,00	5,06
6-14	3.256,00	10,07	3.164,00	9,14	6.420,00	9,59
15-24	5.149,00	15,93	5.597,00	16,18	10.746,00	16,06
25-39	7.230,00	22,37	7.113,00	20,56	14.343,00	21,43
40-54	6.463,00	20,00	6.806,00	19,67	13.269,00	19,83
55-64	3.423,00	10,59	3.839,00	11,10	7.262,00	10,85
65-79	4.091,00	12,66	4.834,00	13,97	8.925,00	13,34
80 ετών +	978,00	3,03	1.588,00	4,59	2.566,00	3,83
Σύνολο Δήμου Κομοτηνής	32.318,00	100,00	34.601,00	100,00	66.919,00	100,00

Οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες συγκεντρώνουν σημαντικά μικρότερα ποσοστά με τον παιδικό πληθυσμό να αποτελεί ομάδα με χαμηλή συγκέντρωση (14,7% επί του συνόλου) και λίγο μικρότερη από αυτή του ηλικιωμένου πληθυσμού (ηλικίες άνω των 65 ετών) στον οποίο αντιστοιχεί το 17,2%.

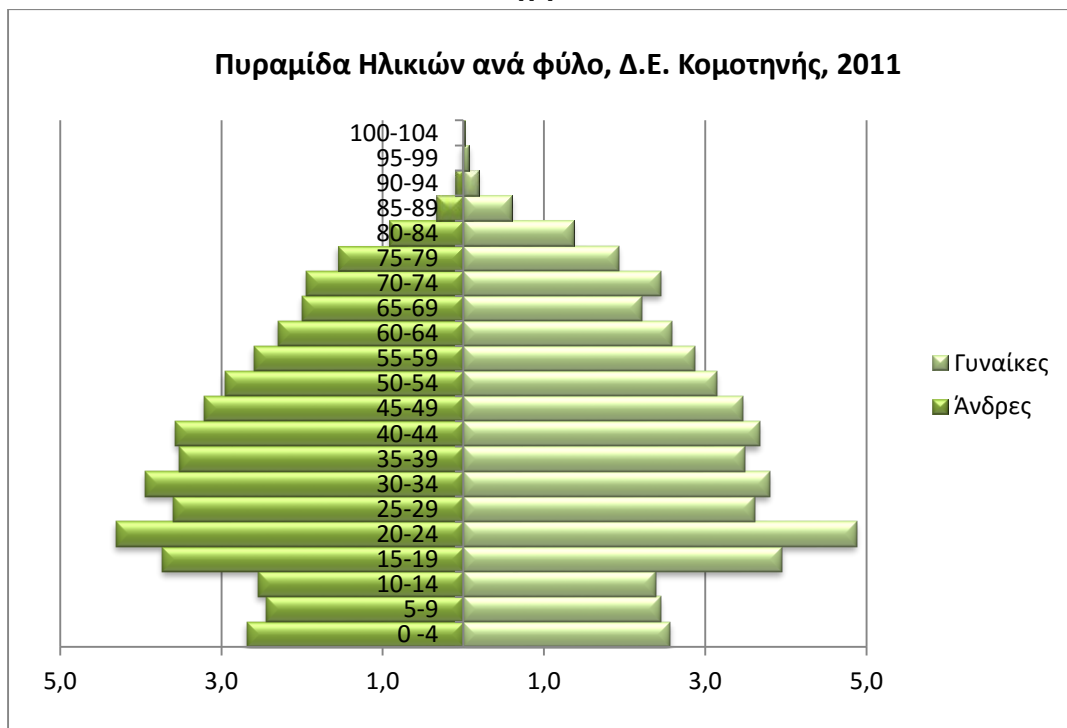
Για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της ηλικιακής διάρθρωσης του μόνιμου πληθυσμού, προχωρούμε στη δημιουργία πυραμίδων ηλικιών και στην αξιολόγηση των δεικτών γήρανσης και εξάρτησης του πληθυσμού.

Οι πυραμίδες φύλων - αντανακλούν τον κοινωνικό και οικονομικό χαρακτήρα της περιοχής, δηλαδή το επίπεδο προόδου, τη φύση της κοινωνίας και δίνουν ενδείξεις για το μέλλον της περιοχής. Ανάλογα με την αναλογία των παιδιών και των ηλικιωμένων η δομή τους χαρακτηρίζεται ως προοδευτική (υψηλοί δείκτες γεννήσεων και θανάτων, τα παιδιά αποτελούν το 45-55% του συνολικού πληθυσμού και οι ηλικιωμένοι μόνο το 5-10%), φθίνουσα (χαμηλοί και ελαττούμενοι δείκτες γεννήσεων και θανάτων, τα παιδιά αποτελούν λιγότερο από 30% του συνολικού πληθυσμού και οι ηλικιωμένοι πάνω από 15%), στάσιμη (τα παιδιά αποτελούν περίπου το 30 – 40% του συνόλου και οι ηλικιωμένοι περίπου το 10%) ή ενδιάμεση.

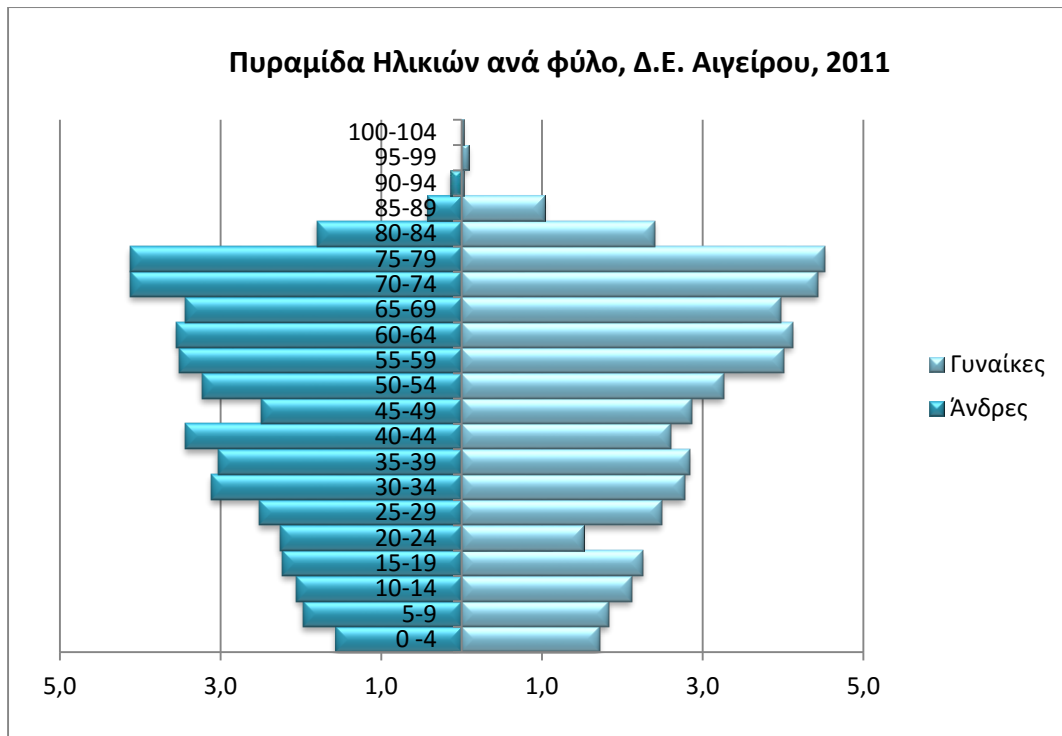
Στα διαγράμματα που ακολουθούν, παρουσιάζεται η πυραμίδα ηλικιών για τον πραγματικό πληθυσμό του Δήμου Κομοτηνής, όπως αυτή διαμορφώθηκε βάσει των στατιστικών δεδομένων της ΕΣΥΕ για το έτος 2011, καθώς επίσης και αναλυτικά οι πυραμίδες ηλικιών για τον πραγματικό πληθυσμό των Δ.Ε. Κομοτηνής, Αιγείρου και Ν. Σιδηροχωρίου.

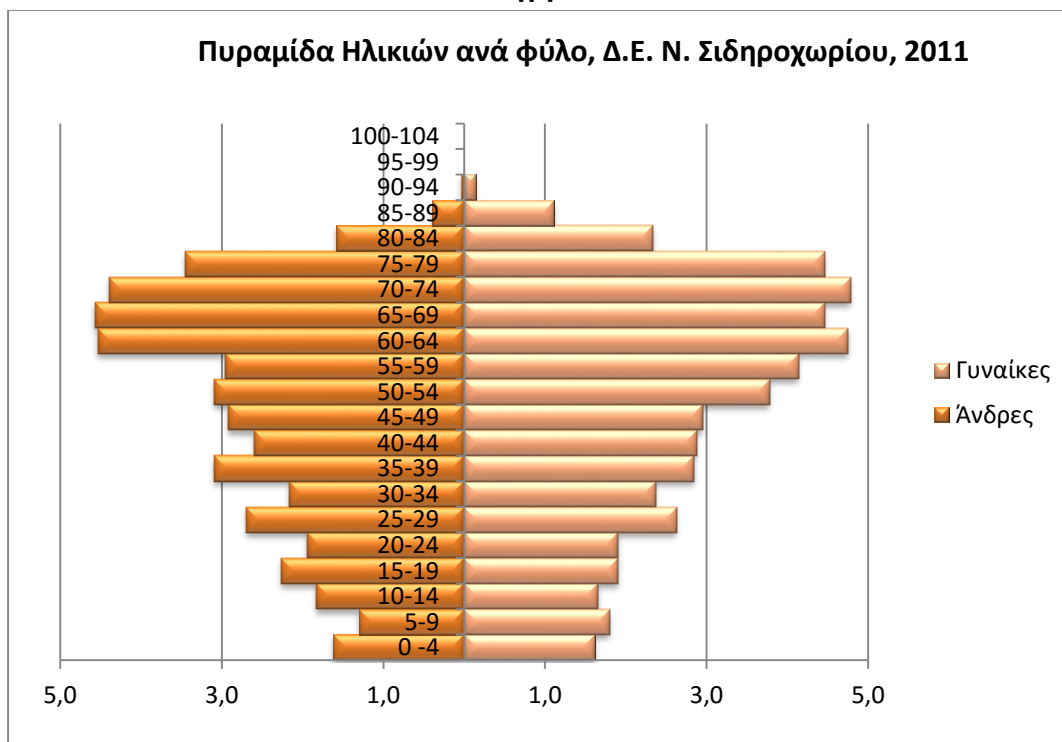
Διάγραμμα 2.4: Πυραμίδα ηλικιών ανά φύλο, Δ. Κομοτηνής, 2011
πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 2.5: Πυραμίδα ηλικιών ανά φύλο, Δ.Ε. Κομοτηνής, 2011
πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 2.6: Πυραμίδα ηλικιών ανά φύλο, Δ.Ε. Αιγείρου, 2011
πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 2.7: Πυραμίδα ηλικιών ανά φύλο, Δ.Ε. Ν. Σιδηροχωρίου, 2011
πηγή: ΕΣΥΕ

Βάσει των ποσοστών που αναφέρθηκαν παραπάνω, η ηλικιακή πυραμίδα χαρακτηρίζεται ως φθίνουσα και κατά συνέπεια ο πληθυσμός παρουσιάζει ήπιες τάσεις γήρανσης. Οι τάσεις αυτές ενισχύονται μερικώς εξετάζοντας τους δείκτες γήρανσης και εξάρτησης τόσο για το σύνολο του Δήμου Κομοτηνής όσο και ανά δημοτική ενότητα (βλ. παράρτημα, έντυπο 01).

Ο δείκτης γήρανσης, ο οποίος διαμορφώνεται βάσει των ηλικιακών πληθυσμιακών ομάδων, διαμορφώνεται σε 1,17 τιμή άνω της μονάδας, γεγονός που ενισχύει τις διαφαινόμενες τάσεις γήρανσης. Ο δημογραφικός δείκτης εξάρτησης, ο οποίος αναδεικνύει τη σχέση του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού με τον ενεργό πληθυσμό (ηλικιακές ομάδες κάτω των 14 ετών και άνω των 65 σε σχέση με τις ομάδες από 15 έως 64 ετών) διαμορφώνεται σε 0,47 (δηλαδή αναλογούν 47 άτομα μη παραγωγικών ηλικιών ως προς 100 άτομα παραγωγικής ηλικίας), χαμηλότερος από το μέσο όρο της χώρας με τιμή 0,51. Αντίστοιχα διαμορφώνονται οι δείκτες και στην δημοτική ενότητα Κομοτηνής με το δείκτη γήρανσης να είναι μόλις 1,04 και τον δείκτη εξάρτησης 0,45. Στις δημοτικές ενότητες Αιγείρου και Νέου Σιδηροχωρίου ο δείκτης γήρανσης διαμορφώνεται σε τιμή σημαντικά πάνω από τη μονάδα (2,71 και 3,23 αντίστοιχα) και το μέσο όρο της χώρας (1,35) ενώ ο δείκτης εξάρτησης (βλ. παράρτημα, έντυπο 01) είναι επίσης υψηλότερος από τον αντίστοιχο της Δ.Ε. Κομοτηνής (τιμές 0,72 και 0,71 αντίστοιχα).

2.1.4.3. Απασχόληση

Με βάση το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Π.Α.Μ.Θ. 2014-2020 ο πληθυσμός της χώρας καθώς και της Π.Α.Μ.Θ. κατά το έτος 2011 ανέρχεται στα 10.919.626 και στις 589.155 αντίστοιχα με μερίδιο 5,4%. Από τις 589.155 το εργατικό δυναμικό της Π.Α.Μ.Θ. κατά το 2011 ανέρχεται στις 254.636, οι απασχολούμενοι ανέρχονται στους 201.988 με ποσοστό επί του συνόλου 34,3% και οι άνεργοι στους 52.648 (20,7%).

Σύμφωνα με τον πίνακα βλέπουμε ότι ο πληθυσμός της Π.Α.Μ.Θ έχει αυξηθεί σε μικρό ποσοστό σε σχέση με το 2008, ενώ το εργατικό δυναμικό και η απασχόληση έχουν μειωθεί. Αντίστοιχη είναι και η κατάσταση στο Ν. Ροδόπης καθώς και στον Δ. Κομοτηνής.

Βασικά μεγέθη περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης

	2008	2011	Μεταβολή	Μεταβολή σε %
Πληθυσμός Χώρας	10.776.116	10.919.626	143.510	1,3
Πληθυσμός Περιφέρειας	587.578	589.155	1.577	0,3
Μερίδιο Περιφέρειας στον Πληθυσμό της Χώρας	5,5	5,4	-0,1	
Πληθυσμός Περιφέρειας (15-64 ετών)	378.931	376.537	-2.394	-0,6
Εργατικό Δυναμικό Περιφέρειας (Σύνολο)	257.975	254.636	-3.339	-1,3
Εργατικό Δυναμικό Περιφέρειας (15-64 ετών)	254.643	249.874	-4.769	-1,9
Δείκτης Συμμετοχής (εκτίμηση)	43,9	43,2	-0,7	-1,6
Δείκτης Συμμετοχής (15-64 ετών)	232.862	197.315	-35.547	-15,3
Απασχόληση	236.193	201.988	-34.205	-14,5
Απασχόληση (15-64 ετών)	232.862	197.315	-35.547	-15,3
Δείκτης απασχόλησης (Σύνολο)	40,2	34,3	-5,9	-14,7
Δείκτης απασχόλησης (15-64 ετών)	61,5	52,4	-9,0	-14,7
Πρωτογενής Τομέας	57.121	47.277	-9.844	-17,2
Δευτερογενής Τομέας	49.769	26.491	-23.278	-46,8
Τριτογενής Τομέας	129.303	128.220	-1.083	-0,8
Ανεργία	21.781	52.648	30.867	141,7
Ανεργία (15-64)	21.781	52.559	30.778	141,3

Δείκτης Ανεργίας σε %	8,4	20,7	12,2	
Δείκτης Ανεργίας 15-64 Ετών σε %	8,6	21	12,5	

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης 2014-2020, Κομοτηνή Δεκέμβριος 2014

Μία ακόμη σημαντική παρατήρηση που προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα είναι η μείωση που παρατηρείται από το 2008 στο 2011 στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα στον δευτερογενή τομέα κατά μεγάλο ποσοστό.

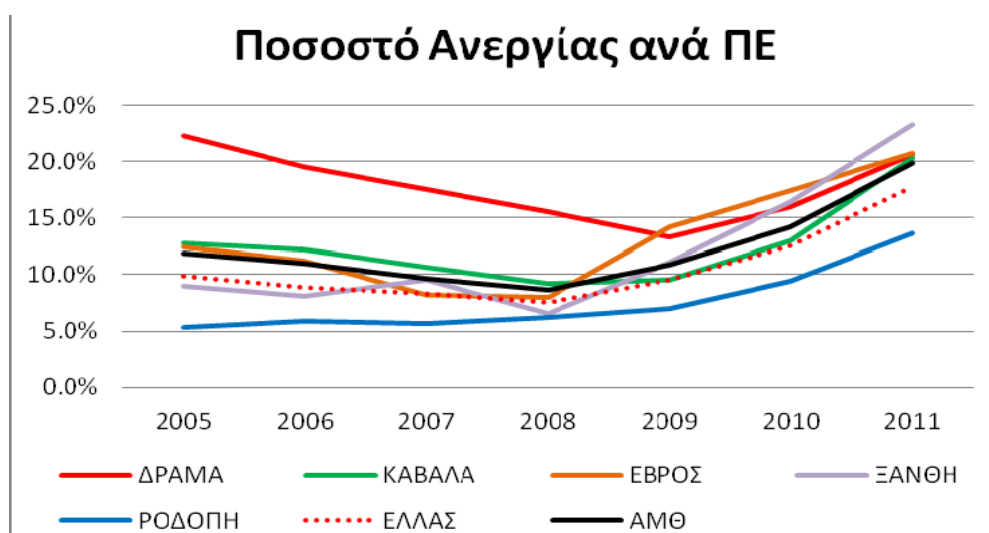
Συγκεκριμένα, το 2011, οι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα φθάνουν τους 47.277 από 57.121 το 2008. Στον τριτογενή τομέα, το μέγεθος των απασχολούμενων για το σύνολο της Π.Α.Μ.Θ. ανέρχεται στις 128.220 με μία μικρή μείωση της τάξεως του 0,8%. Οι απασχολούμενοι στον δευτερογενή τομέα ανέρχονταν στις 49.769 το 2008 σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ το έτος 2011 μειώθηκαν δραστικά στις 26.491, μία μείωση μεγέθους 46,8%. Αντίστοιχη είναι αναλογικά και η κατάσταση στον Ν. Ροδόπης καθώς και στον Δ. Κομοτηνής.

Επιπλέον, συγκρίνοντας τον πρωτογενή με τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, διαπιστώνεται πως η απασχόληση στον τριτογενή τομέα είναι αυτή που επικρατεί ενισχύοντας τον αγροτικό χαρακτήρα της, ενώ ο δευτερογενής τομέας έχει τη μικρότερη συγκέντρωση απασχολούμενων και παρουσιάζει μάλιστα όπως προαναφέραμε και τη μεγαλύτερη μείωση. Οι υψηλές συγκεντρώσεις απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα στην Π.Α.Μ.Θ. είναι απόλυτα δικαιολογημένες, δεδομένου του αστικού χαρακτήρα της περιοχής αλλά και της λειτουργίας της πόλης της Κομοτηνής αντίστοιχα ως πρωτεύουσα του Νομού και ως κέντρο υπηρεσιών και εμπορίου. Παρόλα αυτά ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να κατέχει υψηλό ποσοστό και κατά συνέπεια ιδιαίτερα αυξημένη βαρύτητα στη διαμόρφωση του οικονομικού και παραγωγικού προφίλ της περιοχής.

Τέλος, αυτό που πρέπει να αναφέρουμε είναι η εκτόξευση της ανεργίας της Π.Α.Μ.Θ. τα τελευταία έτη από 21.781 σε 52.648, με δείκτη ανεργίας σε 20,7%, μεγαλύτερο

από το 16,3% της χώρας. Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται ξεκάθαρα η ανοδική πορεία του ποσοστού ανεργίας του Ν. Ροδόπης από το 2005 έως και το 2011.

Ήδη από το 2005 οι ρυθμοί συμμετοχής του πληθυσμού της ΠΑΜΘ (15-64 ετών) στην απασχόληση παρουσιάζουν υστέρηση τόσο από το μέσο όρο της χώρας (κατά 0,6%) όσο και από το μ.ο. της ΕΕ-27 (κατά 4%). Από το 2008 και μετά ακολουθούν μία δραματική πτωτική πορεία, η οποία οδηγεί σε οριακή μεν σύγκλιση με τον εθνικό μ.ο. (σε 0,2 ποσοστιαίες μονάδες) και στη μεγαλύτερη δε από ποτέ απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. (κατά 15%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη ραγδαία αύξηση της ανεργίας – λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και της δημοσιονομικής προσαρμογής - στην Ελλάδα και στην ΠΑΜΘ, από την οποία δεν έχει καταφέρει να ανακάμψει ούτε η χώρα, ούτε η ΠΑΜΘ.

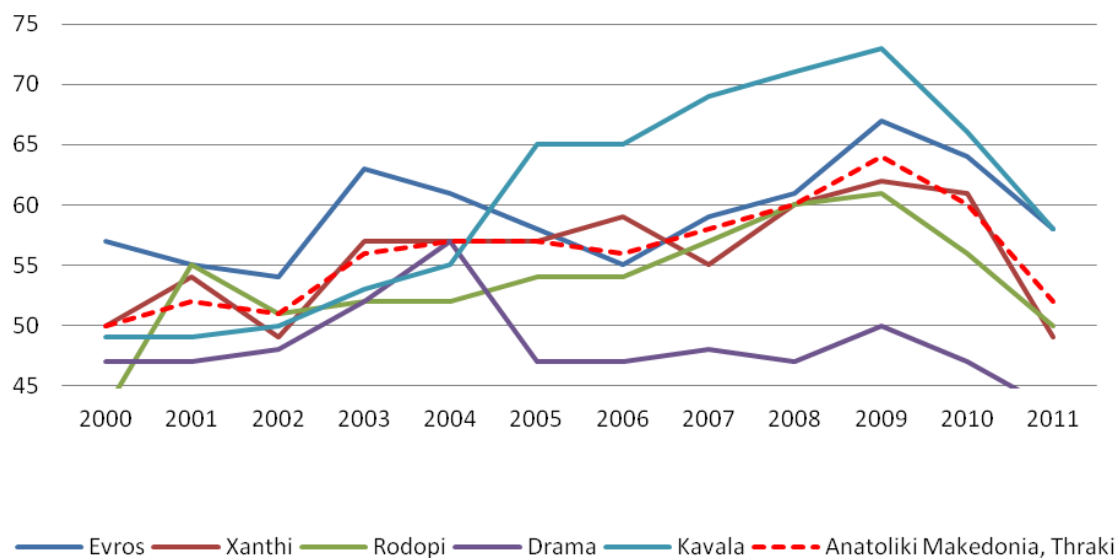
Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης 2014-2020, Κομοτηνή Δεκέμβριος 2014

1.1.4.4. Οικονομικές Συνθήκες

Κατά την περίοδο 2000-2010 το κατά κεφαλή Α.Ε.Π. της Π.Α.Μ.Θ. δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει το 75% του μ.ο. της Ε.Ε., παρά τη μικρή αλλά παροδική βελτίωση, από 63% το 2000 σε 70% το 2009, η οποία μάλλον οφείλεται στην πτώση του μ.ο. της Ε.Ε. λόγω της ένταξης κρατών με χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, παρά σε

πραγματική μεγέθυνση της περιφερειακής οικονομίας. Σύμφωνα δε με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία το κατά κεφαλή Α.Ε.Π. της Π.Α.Μ.Θ. το 2011 ανέρχεται σε 13.100 € και ισοδυναμεί με το 57% του μ.ο. της ΕΕ-28. (Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης 2014-2020, Κομοτηνή Δεκέμβριος 2014)

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε NUTS3 επίπεδο ως % του μ. ο. της Ε.Ε.

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης 2014-2020, Κομοτηνή Δεκέμβριος 2014

2.1.5 Περιβάλλον και ποιότητα ζωής

2.1.5.1. Μορφολογία - Εδαφικοί πόροι

Η περιοχή του Δήμου Κομοτηνής έχει συνολική έκταση 644,934 τ. χλμ. και μορφολογικά κατανέμεται σε 50% πεδινό έδαφος, 20% ημιορεινό και 30% ορεινό. Το πεδινό τμήμα, με μηδενικές σχεδόν κλίσεις, εντοπίζεται στο κεντρικό και νότιο κομμάτι του δήμου και περιλαμβάνει την πεδιάδα της Κομοτηνής και φυσικούς βοσκοτόπους, οι ημιορεινές περιοχές εκτείνονται προς βορρά, σχεδόν παράλληλα με τα πεδινά τμήματα και μέχρι τις κλιτείς της οροσειράς της Ροδόπης ενώ το ορεινό

αφορά στο βόρειο τμήμα και περιλαμβάνει τον ορεινό όγκο Ανατολικής Ροδόπης, ο οποίος αποτελεί το φυσικό και διοικητικό ελληνο-βουλγαρικό σύνορο.

Ο Δήμος διαθέτει παραθαλάσσιο μέτωπο στο νότιο τμήμα του, με μήκος περίπου 25 χλμ. και την ακτογραμμή να ξεκινά δυτικά, στα όρια του Δήμου Κομοτηνής με τον Δήμο Αβδήρων και να εκτείνεται έως τα διοικητικά όρια του Δήμου Μαρωνείας-Σαπών. Το συνεχές ανάπτυγμα των ακτών διακόπτεται σε ορισμένα σημεία από στόμια εισόδου της θάλασσας στο δυτικό παραλιακό μέτωπο κοντά στην παρακείμενη λίμνη Βιστωνίδα. Οι απολήξεις του χερσαίου χώρου στη θάλασσα είναι γενικά ομαλές.

Το υδρογραφικό δίκτυο σχηματίζεται από διάφορα υδάτινα ρεύματα που κατεβαίνουν από τις πλαγιές της Ροδόπης και χύνονται στο Θρακικό πέλαγος στα νότια του Δήμου. Σύμφωνα με την, από 16 Ιουλίου 2010, Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (ΦΕΚ 1383/8/2-9-10 και ΦΕΚ 1572/Β/28-9-10 που διορθώνει το Παράρτημα ΙΙ του προηγούμενου ΦΕΚ) ο Δήμος ανήκει στο υδατικό διαμέρισμα Θράκης και πιο συγκεκριμένα, εντοπίζεται στις λεκάνες απορροής Ρέματος Ξάνθης – Ξηρορέματος (GR08) και Ρεμάτων Κομοτηνής – Λουτρού Έβρου (GR09). Όσον αφορά στις ορεινές λεκάνες απορροής 1^{ης} τάξης, κατανέμεται στην υδρολογική λεκάνη χειμάρρων Κομοτηνής και στην λεκάνη Φιλλιούρη (Λίσσιου). Η ετήσια βροχόπτωση κυμαίνεται στα παράκτια μεταξύ 500 και 600 mm, στο εσωτερικό μεταξύ 600 και 1.000 mm, ενώ στα βόρεια ορεινά ξεπερνά τα 1.000 mm. (Υπουργείο Ανάπτυξης, 1997). Από την άποψη συγκέντρωσης βροχόπτωσης στη χειμερινή περίοδο, παρατηρούνται χειμερινές βροχοπτώσεις που αντιστοιχούν σε ποσοστό μικρότερο του 75% των συνολικών ετησίων.

Εντός των υδρολογικών λεκανών, το υδρογραφικό δίκτυο που αναπτύσσεται χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη σημαντικού μεγέθους επιφανειακών απορροών, αποτέλεσμα των συχνών κατακρημνίσεων. Οι ποταμοί και οι χειμάρροι που διατρέχουν (μερικώς ή ολικώς) το δήμο είναι 10 στο σύνολο ενώ οι λίμνες 3 και παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν.

	Όνομασία	Χλμ.		Όνομασία	Στρ.
Ποτάμια	1. Αμυγδαλόρεμμα	8,29	Λίμνες	1.Λίμνη Ισμαρίδα (Μητρικού)	1.865,1
	2. Αρχοντικόν ρέμα	5,17		2.Τεχνητή Λίμνη Γρατινής	1.280,1
	3. Ασπροπόταμος	5,32		3. Τεχνητή Λίμνη Ν. Αδριανής	619,9
	4. Καρυδόρρεμα	21,51			
	5. Μακροπόταμος	0,97			
	6. Μπόσπος	20,78			
	7. Τρελοχειμαρρος	0,43			
	8. Νεράιδα	2,52			
	9. Φυλλιούρης	8,29			
	10. Χιονόρρεμα	14,02			

2.1.5.2. Γεωλογικά στοιχεία.

Ο δήμος Κομοτηνής ανήκει στην ευρύτερη γεωτεκτονική μονάδα γνωστή ως «Μάζα Ροδόπης, με χαρακτηριστικά ηπειρωτικού φλοιού πιθανόν της παλιά ευρασιατικής πλάκας. Το γεωλογικό υπόβαθρο αποτελείται από τα μεταμορφωμένα κρυσταλλοσχιστώδη πετρώματα της Ροδοπικής μάζας που καταλαμβάνουν καθολική σχεδόν εξάπλωση προς βορρά και αποτελούνται από γνευσιοσχιστόλιθους (αδιαπέραστοι σχηματισμοί). Στις υπώρειες της ορεινής ζώνης, βόρεια της πόλης της Κομοτηνής, καθώς και στην νότια περιοχή των λιμνοθαλασσών επικρατούν εδάφη από πυριτικές τριτογενείς αποθέσεις, όξινα με πηλώδη υφή ενώ στο κεντρικό και υπόλοιπο τμήμα του Δήμου επικρατούν αλλουβιακά γεωργικά εδάφη δηλαδή ιζήματα. Ειδικότερα, το αστικό κέντρο και πρωτεύουσα του Δήμου, η Κομοτηνή, είναι κτισμένη σε ένα βύθισμα της πεδιάδας με υψόμετρο 28 έως 35 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας και είναι καθ' ολοκληρίαν επάνω σε αλλουβιακά εδάφη.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται ως σταθερή και σεισμική και εντάσσεται στη ζώνη II του Νέου Αντισεισμικού Κανονισμού (NEAK) που αναφέρεται σε περιοχή με μέτρια σεισμική επικινδυνότητα.

2.1.5.3. Κλιματολογικά στοιχεία

Σε γενικές γραμμές το κλίμα χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, με ήπιους χειμώνες και ξηρό, θερμό καλοκαίρι, με διακριτή ξηρά περίοδο κατά το καλοκαίρι και παρουσία βροχοπτώσεων κατά το χειμώνα, κατά τον οποίο ο πλέον βροχερός μήνας έχει τουλάχιστον τριπλάσια βροχόπτωση του ξηρότερου μήνα. Στην πεδινή και παραθαλάσσια ζώνη μπορεί να χαρακτηριστεί ύφυγρο και προχωρώντας προς το βόρειο ορεινό τμήμα μετατρέπεται σε ηπειρωτικό. Η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι 15°C, ψυχρότερος μήνας είναι ο Ιανουάριος με μέση θερμοκρασία 1,4°C ενώ θερμότερος μήνας είναι ο Αύγουστος με μέση μέγιστη θερμοκρασία 30,5°C.

Η περιοχή βρίσκεται εντός γεωγραφικών πλατών του βόρειου ημισφαιρίου και κατά συνέπεια σε περιοχή ανταγωνισμού αντιθέτων αερίων μαζών. Κατά το χειμώνα η μετανάστευση της γενικής κυκλοφορίας της ατμόσφαιρας φέρνει στην περιοχή τον νότιο κλάδο των ανέμων δυτικής συνιστώσας (westerlies), οι οποίοι είναι στενά συνδεδεμένοι με κυκλωνικές διελεύσεις και με εισβολές μετασχηματισθέντος πολικού αέρα. Κατά το καλοκαίρι η περιοχή κυριαρχείται από τον αντικυκλώνα των Αζόρων, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει και η εκτεταμένη σκάφη χαμηλών πιέσεων της Ασίας. Συνοπτικά, στην περιοχή επικρατούν κυρίως Βορειοανατολικοί άνεμοι με συχνότητα περίπου 25% ακολουθούν οι Νοτιοδυτικοί 19% και Βόρειοι και Νότιοι με συχνότητα 8%.

Το μέσο ετήσιο ύψος βροχής διαμορφώνεται σε περίπου 665 mm, η ομίχλη (σε μέσο αριθμό) 9,54 ημέρες ετησίως, ο μέσος αριθμός χιονεσκεπών ημερών είναι 1,5 ημέρα ετησίως ενώ οι μέρες ολικού παγετού 1,39.

2.1.5.4. Φυσικό περιβάλλον

Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον του Δήμου Κομοτηνής αποτελείται από περιοχές με μεγάλη βιοποικιλότητα και μεγάλο αριθμό σπάνιων ειδών και βιοτόπων, εκ των οποίων μεγάλος αριθμός προστατεύεται από τη διεθνή συμφωνία RAMSAR και τα Κοινοτικά προγράμματα CORINE και NATURA 2000. Ακόμη, ο ορεινός όγκος της ανατολικής Ροδόπης, σημαντικό τμήμα του οποίου εντοπίζεται χωρικά εντός του Δήμου, φιλοξενεί πληθώρα δασικών συμπλεγμάτων ενώ καταγράφεται και μεγάλος

αριθμός Καταφυγίων άγριας ζωής, όπως αυτά έχουν θεσμοθετηθεί βάσει των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας (Ν. 177/75, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/98) και οριοθετηθεί με τα στοιχεία των Δασικών Υπηρεσιών (βλ. παράρτημα, Χάρτες 2,3).

Πιο ειδικά, εντός της περιοχής του Δήμου καταγράφηκαν συνολικά 6 βιότοποι οι οποίοι προστατεύονται από το κοινοτικό πρόγραμμα CORINE, το οποίο άρχισε να εκπονείται το 1985 στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ. με στόχο την οργάνωση των πληροφοριών για την κατάσταση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Αρχική ιδέα ήταν η δημιουργία ενός οικολογικού χάρτη της Κοινότητας, ο οποίος διαμορφώθηκε στην πορεία σε ένα πληροφοριακό σύστημα για το περιβάλλον. Οι βιότοποι αυτοί περιγράφονται συνοπτικά παρακάτω:

Οροσειρά Ανατολικής Ροδόπης (Βιότοπος CORINE - κωδ. A00060024)

Πρόκειται για ένα μεσαίου ύψους βουνό κατά μήκος των Ελληνο-βουλγαρικών συνόρων και αποτελεί τη νοτιότερη απόληξη μιας μεγάλης ορεινής περιοχής. Η περιοχή καλύπτεται κυρίως από φυλλοβόλα δάση και θάμνους και φιλοξενεί ιδιαίτερα σημαντικά ενδιαιτήματα χλωρίδας και πανίδας όπως ο λύκος, ο χρυσαητός και ο σταυραητός. Εντός του Δήμου Κομοτηνής περιλαμβάνονται 192.311,19 στρ. από τη συνολική έκταση του βιοτόπου (1.016.303 στρ.).

Λίμνη Μάνα (Μητρικού) (Βιότοπος CORINE - κωδ. A00010003)

Φυσική λίμνη γλυκού νερού στα Θρακικά παράλια, όπου ο ποταμός Φιλλιούρης εκβάλλει στη θάλασσα. Στα δυτικά, η λίμνη συνορεύει με καλλιεργήσιμη πεδιάδα ενώ στα ανατολικά με αλμυρόβαλτο και πλημμυρική ζώνη με μικρότερες λίμνες και παλιές κοίτες ποταμών. Η λίμνη Μητρικού περιβάλλεται από καλαμιώνες και ιτιές κατά μήκος του ποταμού και το καλοκαίρι καλύπτεται με επιπλέουσα βλάστηση *Trapa natans*, δημιουργώντας θέσεις για φωλιές στα *Chlidonias hybridus* (Μουστακογλάρονο) (η αποικία καταστράφηκε το 1986, όταν θαλασσινό νερό εισέβαλλε στη λίμνη. Αποτελεί μία από τις τελευταίες αποικίες στην Ελλάδα των πτηνών *Platalea leucorodia* (Χουλιανομύτα), *Plegadis falcinellus* (Χαλκόκοτα) και ίσως *Egretta alba* (Αργυροτσικνιάς), *Ardea purpurea* (Πορφυροτσικνιάς) και *Ixobrychus minutus*

(Μικροτσικνιάς). Στο βιότοπο έχουν απομείνει και λίγα ζεύγη *Ardea cinerea* (Σταχτοτσικνιάς), ενώ αποτελεί και σημαντική τοποθεσία αναπαραγωγής για πάπιες, χήνες, γλαρόνια και γλάρους. Η έκταση του βιότοπου ανέρχεται σε 21.697 στρ., 9.991,75 εκ των οποίων εντός του Δήμου Κομοτηνής.

Λίμνη Πτελέα (Έλος και Λίμνη Καρατζαλί) (Βιότοπος CORINE-κωδ.Α00200039)

Πρόκειται για τρεις μεγάλες και ρηχές λιμνοθάλασσες με λασπώδεις ακτές, αμμώδεις λωρίδες και αμμουδιές στην πλευρά της θάλασσας. Περιλαμβάνει αλμυρόβαλτους και βραχώδεις λόφους (ο ένας στη θάλασσα). Η αξία του βιοτόπου έγκειται στην ύπαρξη είδη πτηνών που αναπαράγονται στην περιοχή, όπως τα: *Tadorna tadorna* (Βαρβάρα), *Glareola prantincola* (Νεροχελίδονο) και *Recurvirostra avosetta* (Αβοκέτα). Το χειμώνα, ο βιότοπος αποτελεί σημαντική περιοχή για *Tadorna tadorna* (Βαρβάρα), κύκνους, *Fulica atra* (Φαλαρίδα) και πάπιες. Επίσης είναι χώρος τροφής (ενδεχομένως και φωλιάσματος) για *Phoenicopterus ruber* (Φοινικόπτερο), ενώ μια νησίδα στα ανοικτά αποτελεί σημαντικό χώρο κουρνιάσματος για τα *Falacrocorax carbo* (Κορμοράνοι). Ολόκληρη η έκταση του βιοτόπου, 10.920,4 στρ. ανήκει χωρικά στο Δήμο Κομοτηνής.

Λίμνη Αλυκή (Μέση)(Βιότοπος CORINE - κωδ. Α00200038)

Ο βιότοπος της λίμνης Αλυκής αφορά μια ρηχή παράκτια λιμνοθάλασσα, μέρος της οποίας χρησιμοποιείται ως αλυκή. Από το 1983 η περιοχή προσελκύει Φοινικόπτερα που αναμένεται να σχηματίσουν αποικία φωλιάσματος. Το χειμώνα η λίμνη είναι ιδιαίτερα σημαντική για πάπιες και παρυδάτια πτηνά. Σε σχέση με τις υπόλοιπες λίμνες αποτελεί ένα από τα καλύτερα καταφύγια. Η συνολική έκταση του βιοτόπου ανέρχεται σε 6.145,2 στρ.

Λίμνη Καρατζά (Αρωγή) (Βιότοπος CORINE - κωδ. Α00200037)

Ο βιότοπος της λίμνης Καρατζά αφορά μια παράκτια λιμνοθάλασσα που συνορεύει με γυμνούς και εν μέρει καλλιεργήσιμους λόφους. Περιλαμβάνει μικρά νησιά και λασποτόπια και η συνολική της έκταση είναι 3.538,68 στρ.

Ξηρολίμνη (Λίμνη Φαναρίου) (Βιότοπος CORINE - κωδ.Α00200036)

Η Ξηρολίμνη ή αλλιώς Λίμνη Φαναρίου πρόκειται για μια παράκτια λιμνοθάλασσα η οποία χωρίζεται από τη θάλασσα με αμμώδη ακτή. Η συνολική της έκταση είναι 3.674,35 στρ.

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών: Τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ, και τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance - SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΚ. Οι ΖΕΠ, μετά τον χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000, και η διαχείρισή τους ακολουθεί τις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΚ.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, εντός του Δήμου Κομοτηνής εντοπίζονται 3 περιοχές NATURA, συνολικής έκτασης 153.675,62 στρ. (βλ. παράρτημα, έντυπο02). οι οποίες κατά τη μεγαλύτερη έκτασή τους αποτελούν τμήμα του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης (Κ.Υ.Α 44549, Φ.Ε.Κ. 497/Δ/17-10-2008), το οποίο έχει συνολική χερσαία και υδάτινη συνολική έκταση 726.000 στρέμματα περίπου και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα της Ελλάδας, λόγω της μεγάλης έκτασής του και της μεγάλης βιολογικής, αισθητικής, επιστημονικής, γεωμορφολογικής και παιδαγωγικής του αξίας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί, παρατίθενται οι περιοχές NATURA 2000 που ανήκουν χωρικά στο Δήμο Κομοτηνής, με τους αντίστοιχους κωδικούς τους αριθμού, την έκταση και την έκταση που καταλαμβάνουν.

	Όνομασία	κωδικός	Έκταση (στρ.)
Περιοχές Natura	1. Ποταμός – Κοιλιάδα Φιλλιούρη	GR1130006 (SCI)	3.351,74
	2. Λίμνες και λιμνοθάλασσες της Θράκης ευρύτερη περιοχή και παράκτια ζώνη	GR1130009 (SCI)	99.950,63

	3. Λίμνες Βιστωνίδα, Ισμαρίδα - Λιμνοθάλασσες Πόρτο Λάγος, Αλυκή Πτελέα, Ξηρολίμνη, Καρατζά	GR1130010 (SPA)	50.373,24
--	---	-----------------	-----------

Ακολουθεί η αναλυτική περιγραφή των περιοχών του δικτύου NATURA 2000 που εντοπίζονται στο Δήμο Κομοτηνής.

Ποταμός – Κοιλάδα Φιλλιούρη - GR1130006 (SCI)

Η περιοχή είναι μία κοιλάδα με απότομες πλαγιές και βραχώδεις όψεις η οποία κατεβαίνει από τους λόφους του Ντεμίρ Τσαλ. Αποτελείται από δάση δρυός και βοσκοτόπους. Ο ποταμός Φιλλιούρης (Λίσσος) έχει μεγάλο μήκος και αποτελείται από πολλά ρέματα. Απειλείται από την αλόγιστη αναδάσωση με πεύκα σε ανοίγματα του δρυοδάσους, από την κατασκευή δρόμων και την ανάπτυξη γενικότερα. Υπάρχουν επίσης άφθονα λείψανα παραποτάμιων δασών τόσο κατά μήκος του ποταμού όσο και διάσπαρτα στις καλλιέργειες. Οι τύποι Οικοτόπων εντός της περιοχής είναι οι ακόλουθοι: Μεσογειακά αλίπεδα (*Juncetalia maritimi*), ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου *Magnoportamion* ή *Hydrocharition*, οι ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή: *Paspalo-Agrostidion* και πυκνή βλάστηση με μορφή παραπετάσματος από *Salix* και *Populus alba* κατά μήκος των ακτών τους, υπολειμματικά αλλουβιακά δάση (*Alno-ulmion*), δάση με *Quercus frainetto*, δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba*, δάση πλάτανου της Ανατολής (*Platanion orientalis*), παρόχθια δάση-στοές της θερμής Μεσογείου (*Nerio-Tamaricetea*).

Η σπουδαιότητα της περιοχής κρίνεται ως υψηλή δεδομένου ότι η περιοχή είναι πλούσια σε αρπακτικά πτηνά, όπως ο *Gyps fulvus* (όρνιο), *Circaetus gallicus* (φιδαετός), *Aquila pomarina* (κραυγαετός), *Aquila chrysaetos* (χρυσαιετός) και *Hieraeetus pennatus* (σταυραετός). Στα είδη που επιπλέον αναπαράγονται στην περιοχή ανήκουν τα *Ciconia nigra* (μαυροπελαργός), *Dendrocoros medius* (μεσοτσικλιτάρη) και *Hippobolais olivetorum* (λιοστριτσίδα). Ταυτόχρονα, ο ποταμός τροφοδοτεί με γλυκό νερό τους υγροτόπους που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα.

Λίμνες και λιμνοθάλασσες της Θράκης ευρύτερη περιοχή και παράκτια ζώνη - GR1130009 (SCI)

Η περιοχή περιλαμβάνει σειρά από παράκτιες λίμνες καθώς και τις εκβολές των ποταμών Κόσυνθου, Κομψάτου και Φιλλιούρη. Η μεγαλύτερη από αυτές, η λίμνη Βιστωνίδα³, αποτελείται από υφάλμυρο και γλυκό νερό (σε αναλογία περίπου 50-50) και τροφοδοτείται από τους ποταμούς Κόσυνθο, Κομψάτο και Τράβο, ενώ η λίμνη Ισμαρίς (παλαιότερα Μητρικού) από τον Φιλλιούρη. Οι λιμνοθάλασσες Βάλτου, Έλους, Πτελέας, Αλυκής, Καρατζά, Ξηρολίμνης, Λάφρης-Λαφρούδας (Δήμος Αβδήρων) και Πόρτο Λάγος (Δήμος Αβδήρων), είναι αλμυρές. Οι λίμνες Μέση, Λάφρη και Λαφρούδα, έχουν αλυκές (Νέα Κεσσάνη). Στην περιοχή εντοπίζονται ακόμη διάφοροι βιότοποι. Στα βόρεια της εκτείνεται η οροσειρά της Ροδόπης. Αλλουβιακές αποθέσεις σχηματίζουν το δέλτα των ποταμών Κόσυνθου και Κομψάτου και κατά μήκος των ποταμών σχηματίζονται επίσης μικρά υγροτοπικά συστήματα. Οι τύποι οικοτόπων που περιλαμβάνει είναι συνοπτικά: Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλασσινό νερό μικρού βάθους, εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με βλάστηση (Ποσειδώνιες), εκβολές ποταμών, λασπώδεις και αμμώδεις επίπεδες εκτάσεις που αποκαλύπτονται κατά την αμπώτιδα, λιμνοθάλασσες, Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και αμπώτιδας, μονοετής βλάστηση με *Salicornia* και άλλα είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών, μεσογειακά αλίπεδα (*Juncetalia maritimi*), μεσογειακές και θερμοατλαντικές αλόφιλες λόχμες (*Arthrocnemetalia fruticosae*), υποτυπώδεις κινούμενες θίνες, Κινούμενες θίνες της ακτογραμμής με *Ammophila arenaria* (λευκές θίνες), σταθερές θίνες με ποώδη βλάστηση (γκρίζες θίνες), ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου *Magnoportamion* ή *Hydrocharition*, μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες και βούρλα (*Molinio-Holoschoenion*), Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba*, Παρόχθια δάση-στοές της θερμής Μεσογείου (*Nerio-Tamaricetea*), Δάση *Ilex aquifolium*.

Οι δέκα αυτοί υγρότοποι, θεωρούμενοι είτε ως ενιαία οικολογική μονάδα είτε ο καθένας ξεχωριστά, έχουν μεγάλη οικολογική αξία για την Ελλάδα και την Ευρώπη. Αξιοσημείωτη είναι η ποικιλότητα των τύπων οικοτόπων και των ειδών άγριας ζωής, όπως επίσης και οι σημαντικοί πληθυσμοί πτηνών. Πολλά είδη πτηνών έχουν την

---

³ Δεν ανήκει στο Δήμο Κομοτηνής μα αναφέρεται ως αναπόσπαστο και βασικό κομμάτι της περιοχής NATURA 2000.

κύρια, εθνική τους εξάπλωση, στην περιοχή αυτή. Επιπλέον, ο συνολικός ελληνικός και ευρωπαϊκός πληθυσμός άλλων ειδών, αναπαράγεται στους υγροτόπους αυτούς.

Λίμνες Βιστωνίδα, Ισμαρίδα - Λιμνοθάλασσες Πόρτο Λάγος, Αλυκή Πτελέα, Ξηρολίμνη, Καρατζά - GR1130010 (SPA)

Πρόκειται για περιοχή που συμπίπτει κατά το μεγαλύτερο τμήμα της με την περιοχή GR1130009 (SCI) που περιγράψαμε παραπάνω, με την ίδια υψηλή σπουδαιότητα τόσο για τον ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο, όσο και για τον Δήμο Κομοτηνής.

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της περιγραφής, ο Δήμος Κομοτηνής, αποτελεί τον χώρο φιλοξενίας σειράς καταφυγίων άγριας ζωής. Τα Καταφύγια Άγριας Ζωής που καταγράφονται στο Δήμο Κομοτηνής παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

	Όνομασία	κωδικός	Έκταση (στρ.)
Καταφύγια Άγριας Ζωής	Χατήσιο (Κοσμίου)	K36	13.086,93
	Μαυρομάτιο-Λίμνη Μητρικού	K53	18.036,47
	Φανάρι-Πόρτο Λάγος	K55	2.742,35
	Λίμνη Βιστωνίδα - Λάγους Δήμου Αβδήρων	K770	649,71
	Έλος Δήμου Αιγείρου	K793	2.533,06
	Πτελέα Δήμου Αιγείρου	K794	3.162,81
	Καρατζά Δήμου Αιγείρου	K795	2.080,93
	Αλυκή Δήμου Αιγείρου	K796	3.625,57
	Ξηρολίμνη Δήμου Αιγείρου	K797	1.921,04
	Νυμφαία Δήμου Κομοτηνής	K799	5.356,65
	Κομφάτου Δήμου Ιάσμου	K804	45,93
	Πατέρμων - Αδας Δήμου Κομοτηνής	K805	27.557,80

Τέλος, στην περιοχή του Δήμου Κομοτηνής και πιο συγκεκριμένα στο βόρειο, ορεινό τμήμα του, φύονται δάση πλατύφυλλων, κωνοφόρων και σκληροφυλλικής βλάστησης,

2.1.5.5. Πιέσεις - Ρύπανση – Κορεσμός

Από την περιγραφή που έχει προηγηθεί προκύπτει ότι το φυσικό περιβάλλον του Δήμου Κομοτηνής βρίσκεται σε γενικές γραμμές σε αρκετά καλή έως πολύ καλή κατάσταση. Ωστόσο, ορισμένες ανθρωπογενείς δραστηριότητες δύνανται και όντως επηρεάζουν σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό τα φυσικά οικοσυστήματα. Οι βασικότερες πηγές ρύπανσης εστιάζονται στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομικής δραστηριότητας.

Πιο ειδικά, σε επίπεδο δημοτικής ενότητας, εντοπίστηκαν και κατεγράφησαν πιέσεις που αφορούν στη διάθεση και διαχείριση απορριμμάτων, αστικών αποβλήτων και αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ). Σε όλες τις δημοτικές ενότητες, Κομοτηνής, Αιγείρου και Νέου Σιδηροχωρίου, δεν υφίσταται σύστημα συγκέντρωσης και επεξεργασίας οργανικών αποβλήτων (υπολείμματα κρεάτων - ψαριών - λαχανικών και πράσινα υπολείμματα πάρκων) των οποίων η ποσότητα σε σχέση με τα παραγόμενα αστικά απόβλητα είναι η μεγαλύτερη με αποτέλεσμα να καταλήγουν στον ΧΥΤΑ. Ακόμη, ενώ υπάρχει η κατάλληλη υποδομή για την συλλογή συσκευασιών φυτοφαρμάκων δεν υπάρχει τρόπος διάθεσής τους, τη στιγμή μάλιστα που οι ποσότητές τους είναι ιδιαίτερα μεγάλες, κυρίως στις αγροτικές περιοχές. Σε όλη την περιοχή του Δήμου δεν υπάρχει τρόπος διάθεσής και επεξεργασίας των αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ), με ιδιαίτερη πίεση να ασκείται στην Δημοτική Ενότητα Κομοτηνής όπου και παράγονται τα περισσότερα ΑΕΚΚ.

Ο Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων που χωροθετείται στη δημοτική ενότητα Κομοτηνής δέχεται τα απορρίμματα όχι μόνο όλου του Νομού, αλλά από το Νοέμβριο του 2014 και τα απορρίμματα των Δήμων του Ν. Έβρου, ως ο μόνο αδειοδοτημένος ΧΥΤΑ στην περιοχή της Ροδόπης και Έβρου. Άμεση συνέπεια των παραπάνω είναι να έχει αγγίξει τα όρια κορεσμού του. Το έργο της επέκτασης του ΧΥΤΑ, που βρίσκεται υπό ολοκλήρωση και αναμένεται να δώσει λύση στο πρόβλημα απόθεσης των απορριμμάτων για την περιοχή του Δ. Κομοτηνής μελλοντικά. Τέλος, το πρόγραμμα ανακύκλωσης σε σχέση με την προηγούμενη δημοτική περίοδο

επεκτάθηκε και σε οικισμούς πέρα της πόλης της Κομοτηνής, καλύπτοντας τους σημαντικότερους οικισμούς του Δήμου.

2.1.5.6. Υποδομές εξυπηρέτησης δικτύων.

Στο υποκεφάλαιο αυτό αναλύονται συνοπτικά, τα κύρια χαρακτηριστικά των υποδομών εξυπηρέτησης δικτύων όπως η ύδρευση, η άρδευση, η αποχέτευση και η διαχείριση όμβριων καθώς και το ανεπτυγμένο σύστημα διαχείρισης καθαριότητας.

Ύδρευση

Από το σύνολο των Δημοτικών Ενοτήτων του Δήμου, όλοι διαθέτουν πλήρες δίκτυο ύδρευσης. Ο Δήμος διαθέτει ένα αρκετά μεγάλο δίκτυο διανομής νερού, με το συνολικό μήκος του δικτύου ύδρευσης να φτάνει τα 583 χιλιόμετρα. Η μέση ετήσια κατανάλωση νερού ύδρευσης στο Δήμο ανέρχεται σε 6.000.000 κυβικά μέτρα(μ³) και ο αριθμός των υδρομέτρων στο σύνολο του Δήμου φτάνει τα 44.560. Το δίκτυο ενισχύθηκε με την προμήθεια και εγκατάσταση 2 δεξαμενών στους οικισμούς που ενίσχυσαν τη δυνατότητα του δικτύου να ανταποκρίνεται στις ώρες αιχμής. Επιπλέον έως το τέλος του έτους αναμένεται να ενισχυθεί η χωρητικότητα του δικτύου με την ένταξη στο σύστημα νέων γεωτρήσεων στους οικισμούς.

Επιπλέον τα αντλιοστάσια του Δήμου έχουν εκσυγχρονιστεί μέσα από συστήματα τηλεμετρίας και ηλεκτρονικής παρακολούθησης.

Άρδευση

Εντός του Δήμου Κομοτηνής δεν υφίσταται αυτή τη στιγμή οργανωμένο δίκτυο άρδευσης, δεδομένου ότι οι περισσότερες καλλιέργειες (ετήσιες, αρόσιμες, κ.α.) αρδεύονται με γεωτρήσεις. Η παρατεταμένη μείωση των κατακρημνισμάτων των τελευταίων ετών έχει ωστόσο δημιουργήσει προβλήματα στις καλλιέργειες, κυρίως στο αγροτικό κομμάτι του Δήμου (Δ.Ε. Αιγείρου και Ν.Σιδηροχωρίου).

Αποχέτευση

Γενικά, ένα σύστημα αποχέτευσης περιλαμβάνει συλλογή, μεταφορά, καθαρισμό και διάθεση πάσης φύσεως αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων καθώς και των ομβρίων υδάτων. Η συλλογή μπορεί να γίνει είτε με χωριστό δίκτυο για τα απόβλητα και τα όμβρια είτε με κοινό - μικτό (παντοροϊκό) σύστημα. Στο Δήμο Κομοτηνής, αποκλειστικά στη δημοτική ενότητα Κομοτηνής, χρησιμοποιείται χωριστό δίκτυο για τα απόβλητα και τα όμβρια με το δίκτυο αποχέτευσης του Δήμου να φτάνει τα 205 χιλιόμετρα, και το δίκτυο ομβρίων τα 107 χλμ.

Στις υπόλοιπες δημοτικές ενότητες η εξυπηρέτηση της αποχέτευσης αποκλειστικά από σηπτικούς βόθρους ενώ η διάθεση των ομβρίων δεν είναι οργανωμένη σε δίκτυο. Η κατάσταση αναμένεται να αλλάξει για τους παραλιακούς οικισμούς Φαναρίου Μέσης Αρωγής, που έχουν τουριστικό ενδιαφέρον, με την εγκατάσταση εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού πλησίον του οικισμού Φαναρίου. Πλέον της διαχείρισης των λυμάτων η εγκατάσταση αναμένει να καλύπτει και τις ανάγκες άρδευσης των αγροτών της περιοχής.

Διαχείριση Απορριμμάτων

Το ζήτημα της αποκομιδής και της διαχείρισης των απορριμμάτων είναι από τη φύση του δύσκολο στο χειρισμό και πολλές φορές δυσεπίλυτο. Οι σύγχρονες πρακτικές που εφαρμόζονται διεθνώς στην αποκομιδή και διαχείριση των απορριμμάτων είναι οι χωματερές και οι Χώροι Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤΑ), η καύση και η θερμική αποσύνθεση. Ο Δήμος Κομοτηνής, διαθέτει ΧΥΤΑ, οποίος δεν εξυπηρετεί μόνο τις ανάγκες διάθεσης των απορριμμάτων του Δήμου, μα δέχεται τα απορρίμματα σχεδόν του συνόλου του Νομού Ροδόπης.

Ο ΧΥΤΑ Κομοτηνής, βρίσκεται στη θέση Σιδεράδες σε απόσταση 15 χλμ. από την πόλη της Κομοτηνής. Έχει συνολική χωρητικότητα 60.000 μ³, διαθέτει μονωτική μεμβράνη και σύστημα συλλογής και επεξεργασίας στραγγισμάτων. Ο εκτιμώμενος όγκος των απορριμμάτων του Δήμου ανέρχεται σε 85 τόνους την ημέρα, η συλλογή των οποίων γίνεται με 4.000 συμβατικούς κάδους και η μεταφορά τους εκτελείται από τα 12 δημοτικά απορριμματοφόρα. Το συνολικό μήκος του δικτύου καθαριότητας του Δήμου φτάνει τα 700 χλμ.

Στην Δ.Ε. Κομοτηνής εφαρμόζεται συστηματικό πρόγραμμα ανακύκλωσης υλικών, ανακυκλώνοντας ξύλο, χαρτί, σύρμα και πλαστικό. Η συλλογή των υλικών πραγματοποιείται στους 730 διαθέσιμους κάδους αποκλειστικής χρήσης ανακύκλωσης και η μεταφορά τους από 2 απορριμματοφόρα ανακύκλωσης. Για την αναλυτική καταγραφή των δεδομένων βλ. παράρτημα, έντυπο 02.

2.1.5.7. Μεταφορικές υποδομές.

Στο υποκεφάλαιο παρατίθενται και αναλύονται τα κύρια χαρακτηριστικά των υποδομών μεταφορών.

Οδικές μεταφορές

Οι συγκοινωνίες στο Δήμο Κομοτηνής βασίζονται συντριπτικά στο οδικό δίκτυο, δεδομένης και της απουσίας αεροδρομίου και λιμανιού. Το οδικό δίκτυο έχει κορμό την Εγνατία Οδό η οποία εκτείνεται από την Ηγουμενίτσα του Νομού Θεσπρωτίας έως τους Κήπους του Νομού Έβρου και έχει συνολική έκταση 670 χλμ. Το τμήμα της Εγνατίας που διατρέχει το Δήμο Κομοτηνής έχει συνολικό μήκος 15,5 χλμ. περίπου. Παράλληλα, πολύ κοντά στην ολοκλήρωσή του βρίσκεται η κατασκευή του κάθετου άξονα Κομοτηνή-Νυμφαία-Ελληνο-Βουλγαρικά Σύνορα. Ο άξονας έχει μήκος 23 χλμ. και αποτελεί τμήμα του Πανευρωπαϊκού Διαδρόμου ΙΧ. Η κατασκευή του άξονα αποφασίστηκε στο πλαίσιο διακρατικής συμφωνίας για την ανάπτυξη των οδικών συνδέσεων μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας. Το συνολικό μήκος των 23 χλμ. της αρτηρίας είναι περίπου 19,0 χλμ. σε νέα χάραξη και 4 χλμ. βελτίωση του υφιστάμενου άξονα σε τυπική διατομή 7,50/10,50 μ. που περιλαμβάνει μία λωρίδα κυκλοφορίας ανά κατεύθυνση 3,75 μ. και έρρισμα 1,50 μ. εκατέρωθεν. Η ταχύτητα μελέτης στο μεγαλύτερο μήκος του είναι 80 χλμ./ώρα. Σε σημεία με μεγάλη κατά μήκος κλίση κατασκευάζεται μία επιπλέον λωρίδα (βραδυπορίας) πλάτους 3,50 μ. στην ανωφέρεια οπότε το συνολικό πλάτος της διατομής αυξάνεται σε 11,00/14,00 μ. Τέλος σε ένα τμήμα μήκους 900 μ. περίπου εφαρμόζονται επιπλέον λωρίδες (βραδυπορίας) και στις δύο κατευθύνσεις οπότε και το συνολικό πλάτος αυξάνεται ακόμη περισσότερο σε 14,50/17,50 μ. Το έργο περιλαμβάνει την κατασκευή δύο (2) γεφυρών, (5) οδικών σηράγγων, συνολικού μήκους 1,7 χλμ. περίπου και επτά (7)

Ισόπεδων Κόμβων σύνδεσης. Ο Κάθετος άξονας χρησιμοποιείται ήδη ως σημείο εισόδου για Ρουμάνους και Βούλγαρους φέροντας επιπλέον συγκοινωνιακό φόρτο στο δίκτυο. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από τις αστυνομικές αρχές τον πρώτο χρόνο λειτουργίας (9-9-2013 έως και 9-9-2014), ο αριθμός των ατόμων που πραγματοποίησαν είσοδο και έξοδο από το συνοριακό σημείο διέλευσης Νυμφαίας διαμορφώνεται σε 1.910.946 (είσοδος) και 1.741.334 (έξοδος). Οι ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές μετακινήσεις υλοποιούνται μέσω του δευτερεύοντος οδικού δικτύου που βρίσκεται γενικά σε καλή κατάσταση και συνεχώς βελτιώνεται. Ο δήμος εξυπηρετείται ακόμη από την παλαιά εθνική οδό Ε.Ο. 2 (Ξάνθη – Κομοτηνή – Αλεξανδρούπολη).

Συγκεντρώνοντας τις μεταφορικές υποδομές κατά επίπεδο διαμορφώνεται ο παρακάτω πίνακας.

	Όνομασία	Χλμ. Δικτύου
Εθνικές Οδοί	1. Εγνατία Οδός	15,46
	2. Ε.Ο. 2	33,37
Περιφερειακές/Τοπικές Οδοί	1. Κομοτηνή - Αίγειρος	11,00
	2. Κομοτηνή - Νέο Σιδηροχώρι	13,00
	3. Κομοτηνή - Νυμφαία	22,00
	4. Κομοτηνή - Καρυδιά - Κάλχας - Στυλάριο - Γρατινή	15,80
	5. Κομοτηνή - Ροδίτης - Ανθοχώρι	12,00
	6. Κομοτηνή - Κόσμιο - Ξυλαγανή	10,40
	7. Κομοτηνή - Παγούρια	14,60
	8. Αίγειρος - Πόρπη	6,80
	9. Φανάρι - Αρωγή - Μέση	10,00
	10. Φανάρι - Γλυκονέρι	1,00

Οδική, συγκοινωνιακή και σιδηροδρομική υποδομή του Δήμου

Η σύνδεση των Δημοτικών Ενοτήτων με την έδρα του Δήμου στην Κομοτηνή, γίνεται μέσω του ΚΤΕΛ, το οποίο εκτελεί τακτικά δρομολόγια από και προς συγκεκριμένους οικισμούς του Δήμου. Το ΚΤΕΛ εκτελεί επίσης τοπικά δρομολόγια εντός του υπόλοιπου Νομού Ροδόπης αλλά και υπεραστικά, από και προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Ο τερματικός σταθμός του ΚΤΕΛ βρίσκεται σε μικρή

απόσταση από το κέντρο της πόλης και αξιολογείται ως αρκετά ικανοποιητικής χωρητικότητας και λειτουργικής ικανότητας.

Οι συγκοινωνίες εντός της πόλης της Κομοτηνής, εξυπηρετούνται από το δίκτυο δημοτικής συγκοινωνίας με την εκτέλεση 12 δρομολογίων από τα 19 οχήματα του Δήμου Κομοτηνής και των αστικών ΚΤΕΛ, με το συνολικό μήκος του δικτύου να φτάνει τα 238

Όσον αφορά στις σιδηροδρομικές μεταφορές εντός του Δήμου, ο μοναδικός ενεργός επιβατικός σταθμός εντοπίζεται στην πόλη της Κομοτηνής, Τα δρομολόγια του ΟΣΕ που συνδέουν το Δήμο με τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας έχουν μειωθεί σε 2 ανά κατεύθυνση την ημέρα υποβαθμίζοντας τις προοπτικές της σιδηροδρομικής διασύνδεσης της πόλης της Κομοτηνής . Το σιδηροδρομικό δίκτυο διέρχεται του χωρικού κέντρου του Δήμου και έχει συνολικό μήκος περίπου 13 χλμ.

2.1.5.8. Πολεοδομική οργάνωση

Ο Δήμος Κομοτηνής στερείται χωροταξικού σχεδιασμού. Στην πόλη της Κομοτηνής, που αποτελεί Περιφερειακό Κέντρο και οικισμό 1ου επιπέδου το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο αναγνωρίζει πλεονέκτημα όσο αφορά διαθέσιμο χώρο για αστική ανάπτυξη. Η σχεδιαζόμενη ανάπτυξη (επεκτάσεις) αλλά και η βελτίωση των κοινωνικών υποδομών και η συγκέντρωση των οχλουσών χρήσεων, γενικά παίζει καθοριστικό ρόλο για την ανάπτυξη κάποιας περιοχής αλλά και για τον περιορισμό της αστικής διάχυσης σε αυτήν. Στην περίπτωση του Δήμου Κομοτηνής υπάρχει εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο από το 2011. Εν προκειμένω, το Γ.Π.Σ. της Κομοτηνής αφορά δύο βασικά ζητήματα: την οριστικοποίηση των περιοχών που εντάσσονται στο σχέδιο πόλης και παράλληλα τη θέσπιση των χρήσεων γης, της ρύθμισης δηλαδή μιας οργανωμένης πόλης σε σχέση με το σύνολό της, όχι μόνο των υπό ένταξη στο σχέδιο πόλης περιοχών αλλά και στον υφιστάμενο ιστό.

Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως εντός του Δήμου, καταγράφεται ένας παραδοσιακός οικισμός, το Μαυρομμάτιο, όπως αυτό ορίστηκε βάσει του Π.Δ.19-10-1978 - ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978 «Περί χαρακτηρισμού ως

Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών».

2.1.6 Κοινωνική πολιτική, Υγεία, Παιδεία, Πολιτισμός & Αθλητισμός

2.1.6.1. Υγεία - Πρόνοια

Πλησίον του κέντρου της πόλης προς την ανατολική έξοδο της πόλης, χωροθετείται το κτιριακό συγκρότημα του Σισμανόγλειου Γενικού Νοσοκομείου Κομοτηνής. Η λειτουργία του σύμφωνα με πληροφορίες ξεκίνησε το έτος 1937 σε κτίριο 1.379,52 τμ. που δώρισε ο Κωνσταντίνος Σισμάνογλου.

Ως νομική μορφή, το ΓΝΣ Κομοτηνής αποτελεί αποκεντρωμένη και ανεξάρτητη υπηρεσιακή μονάδα της 4ης Υ.Π.Ε. Μακεδονίας – Θράκης, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια.

Η θέση και η προσπέλαση του, που κάποτε ήταν πολύ ικανοποιητικές για την ανάπτυξη και τη λειτουργία του, εντός της πόλεως και σε άμεση πρόσβαση για όλους, στις μέρες μας δυσκολεύουν την επέκταση και την ορθή λειτουργία μέσα σε ένα πολύβουο κέντρο.

Είναι συνολικής δυναμικότητας 200 κλινών, με τρεις τομείς:

- τον Παθολογικό, 100 κλινών
- τον Χειρουργικό 100 κλινών
- τον Εργαστηριακό
- τα διατομεακά τμήματα Επειγόντων Περιστατικών και Ημερήσιας Νοσηλείας

Ο Παθολογικός Τομέας διαρθρώνεται στα Τμήματα:

- Παθολογικό
- Καρδιολογικό
- Παιδιατρικό
- Λοιμωδών Νόσων (Δερματολογικό – Φυματιολογικό)
- Μονάδες Εμφραγμάτων

- Αντιφυματική
- Τεχνητού Νεφρού

Ο Χειρουργικός Τομέας διαρθρώνεται στα Τμήματα:

- Χειρουργικό
- Ορθοπεδικό
- Ουρολογικό
- Οφθαλμολογικό
- Ω.Ρ.Λ.
- Μαιευτικό – Γυναικολογικό
- Αναισθησιολογικό
- Τις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας και Ανάνηψης

Ο Εργαστηριακός Τομέας διαρθρώνεται στα Τμήματα:

- Μικροβιολογικό
- Βιοχημικό
- Ακτινοδιαγνωστικό
- Αιματολογικό
- Αιμοδοσίας
- Φαρμακευτικό

Στους τομείς λειτουργούν τακτικά εξωτερικά Ιατρεία αντιστοιχών ειδικοτήτων των Ιατρών που υπηρετούν στο Νοσοκομείο. Επίσης στο χώρο του Νοσοκομείου στεγάζεται και η Επαγγελματική Σχολή (ΕΠΑ.Σ.) Βοηθών Νοσηλευτών. Στο χώρο του ΓΝΣ Κομοτηνής λειτουργεί και Σταθμός ΕΚΑΒ.

Σε ετήσια βάση το Τμήμα Επαγόντων Περιστατικών δέχεται 60.000 επισκέψεις, , όσες περίπου και τα εξωτερικά ιατρεία του. Οι νοσηλευόμενοι για την ίδια περίοδο προσεγγίζουν τις 10.000, ενώ οι ημέρες νοσηλείας υπολογίζονται σε 38.600. Η παραπάνω κατάσταση που δείχνει τη στροφή προς κρατικές δομές πρωτοβάθμιας

φροντίδας σε συνδυασμό με τη μη ανανέωση του προσωπικού λόγω των περικοπών στις προσλήψεις αναμένεται να δημιουργήσει προβλήματα στην ομαλή λειτουργία του Νοσοκομείου

Στο Δήμο Κομοτηνής λειτουργεί επίσης ιδιωτική μαιευτική κλινική 'ΘΕΩΜΗΤΩΡ' που βρίσκεται επίσης εντός του κέντρου της πόλης και λειτουργεί με 8 κλίνες. Στο Δήμο υπάρχουν περί τα 17 περιφερειακά ιατρεία στις παλαιές κοινότητες και δεν υπάρχουν επίσης κέντρα υγείας.

Στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας λειτουργούν περί τα 150 ιδιωτικά ιατρεία και 110 οδοντιατρεία.

Τέλος, εντός του Δήμου λειτουργούν ιδιωτική Κέντρο Αποκατάστασης και Ψυχιατρική κλινική οι οποίες εντάσσονται στην τριτοβάθμια φροντίδα υγείας.

Μονάδα Αποκατάστασης & Αποθεραπείας

Το Ειδικό νοσηλευτικό κέντρο 'Άγιος Γεώργιος' είναι το πρώτο Κέντρο Αποθεραπείας και Αποκαταστάσεως Κλειστής Νοσηλείας που λειτούργησε στον ευρύτερο Ελλαδικό χώρο και βρίσκεται στην περιοχή Ροδίτη-Κομοτηνής. Ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1999 έχοντας τη δυνατότητα να νοσηλεύσει πάνω από 120 ασθενείς.

Ψυχιατρική κλινική

Πρόκειται για μια σύγχρονη ψυχιατρική μονάδα που περιλαμβάνει 160 κλίνες και 80 θαλάμους, χώρους ψυχαγωγίας – δεξιοτήτων, καλλιτεχνικής δημιουργίας, εργοθεραπείας, τραπεζαρίες, χώρους κινηματογράφου και θεάτρου κ.α. Λειτουργεί πλησίον της μονάδας αποκατάστασης και αποθεραπείας και είναι αμφότερες ιδιωτικές.

Στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών, δράσ ο ακόλουθος φορ :

2.1.6.2. Κοινωνική πολιτική

Η Διεύθυνση Κοινωνικών Πολιτικών του Δήμου Κομοτηνής

Η Διεύθυνση Κοινωνικών Πολιτικών είναι αρμόδια για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής, των πολιτικών ισότητας των φύλων καθώς και για την

προστασία και προαγωγή της δημόσιας υγείας στην περιοχή του Δήμου, με τη λήψη των καταλλήλων μέτρων και τη ρύθμιση των σχετικών δραστηριοτήτων. Συγχρόνως η Διεύθυνση είναι αρμόδια για την προώθηση και ρύθμιση ζητημάτων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, την προώθηση της Δια Βίου Μάθησης, καθώς και για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νέας Γενιάς. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων.

Η Διεύθυνση Κοινωνικών Πολιτικών στεγάζεται στο πολυλειτουργικό κέντρο, ένα κτίριο του Δήμου Κομοτηνής το οποίο κατασκευάστηκε με χρηματοδότηση της κοινοτικής Πρωτοβουλίας Urban II Ε.Π «Κομοτηνή: Βιώσιμη πόλη για όλους» στο οποίο στεγάζονται όλες οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις και οι οργανισμοί όπως ο ΟΚΑΝΑ, το ΚΕΘΗ, οι κοινωνικοί λειτουργοί του Δήμου, οι δομές ανοιχτής φροντίδας και το ΝΠΔΔ του Δήμου Κομοτηνής ΚΕΜΕΑ, στο οποίο υπάγονται διοικητικά οι δομές ανοιχτής φροντίδας του Δήμου Κομοτηνής, τα ΚΑΠΗ, οι παιδικοί και οι βρεφονηπιακοί σταθμοί.

Κέντρα Στήριξης Ρομά και άλλων Ευπαθών Ομάδων

Στο Δήμο Κομοτηνής λειτουργούν δύο κέντρα στήριξης Ρομά και άλλων Ευπαθών Ομάδων, ένα στη Δ.Ε. Κομοτηνής και ένα στη Δ.Ε. Αιγείρου. Στόχος των δομών αυτών είναι να παρέχουν ιατροκοινωνική φροντίδα. Μέσω των Κέντρων αυτών προωθείται η Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και η κοινωνική προστασία των Ελλήνων τσιγγάνων και άλλων ευπαθών ομάδων με απώτερο στόχο την κοινωνική τους ενσωμάτωση. Ο αναφερόμενος στόχος θα επιτευχθεί με την αξιοποίηση των υπηρεσιών και των παροχών του εθνικού συστήματος υγείας και κοινωνικής φροντίδας καθώς επίσης και με την εξοικείωση της ομάδας στόχου με τις δημόσιες υπηρεσίες του κράτους.

Όσον αφορά στο «Κέντρο Στήριξης ΡΟΜΑ και Ευπαθών Ομάδων» Κομοτηνής, εξυπηρετεί δύο (2) οικισμούς το Αλάν Κογιού και το Ανάχωμα (προέκταση του Αλάν Κογιού). Έχουν καταγραφεί και εξυπηρετούνται περίπου 500 οικογένειες στο Αλάν Κογιού και 60 στο Ανάχωμα.

Το «Κέντρο Στήριξης ΡΟΜΑ και Ευπαθών Ομάδων» Μελέτης εξυπηρετεί τον οικισμό της Μελέτης (δημοτική ενότητα Αιγείρου) στο οποίο έχουν καταγραφεί και εξυπηρετούνται περίπου 200 οικογένειες.

Το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι

Το πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι" είναι ένα από τα πλέον σημαντικά προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα που λόγω της τεράστιας απήχησης στην τοπική κοινωνία συνεχίζει έως και σήμερα την παροχή πρωτοβάθμιας φροντίδας στους δημότες της Κομοτηνής. Λειτουργούν τέσσερις δομές, μία με έδρα την Κομοτηνή, δύο στην Αίγειρο (Αίγειρος και Φανάρι) και μία στο Νέο Σιδηροχώρι, οι οποίες καταγράφουν περί τα 1000 πια περιστατικά, ενώ έχει εξυπηρετηθεί ο αντίστοιχος αριθμός ατόμων.

Το πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι" απευθύνεται σε άτομα της τρίτης ηλικίας που δεν αυτοεξυπηρετούνται πλήρως και άτομα με κινητικές δυσλειτουργίες και ειδικά προβλήματα, με προτεραιότητα αυτούς που ζουν μόνοι τους ή δεν έχουν την πλήρη φροντίδα της οικογένειας ή που το εισόδημά τους δεν τους επιτρέπει να εξασφαλίσουν τις απαιτούμενες υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων της τρίτης ηλικίας καθώς και ατόμων με κινητικά ή άλλα ειδικά προβλήματα (ΑμεΑ), η υποβοήθηση της αυτόνομης και αξιοπρεπούς διαβίωσης, η υποστήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος των επωφελούμενων και η προώθηση στην απασχόληση ικανού και εξειδικευμένου προσωπικού.

Το πρόγραμμα παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη, νοσηλευτική φροντίδα, οικογενειακή βοήθεια και συντροφιά.

Βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί

Στο Δήμο Κομοτηνής λειτουργούν δεκατρείς (13) παιδικοί σταθμοί. Συγκεκριμένα στο Δ.Δ. της Κομοτηνής λειτουργούν δέκα (10) παιδικοί σταθμοί εντός της πόλης και άλλοι δύο (3) στους οικισμούς που ανήκουν στο δημοτικό διαμέρισμα, δύο παιδικοί σταθμοί στο Δ.Δ. Αιγείρου και ένας στο Δ.Δ. Ν. Σιδηροχωρίου.

Στους δεκατρείς (13) Παιδικούς Σταθμούς, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, φοίτησαν 620 παιδιά ηλικίας 2,5 έως 5 χρονών. Ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων ανήλθε σε 780. Αναλυτικά:

- Δημοτική ενότητα Κομοτηνής: αριθμός αιτήσεων: επτακόσιες τριάντα (730), αριθμός φιλοξενούμενων νηπίων: πεντακόσιες εβδομήντα (570)
- Δημοτική ενότητα Ν. Σιδηροχωρίου: αριθμός αιτήσεων: δεκαοκτώ (18), αριθμός φιλοξενούμενων νηπίων: δεκαοκτώ (18)
- Δημοτική ενότητα Αιγείρου: αριθμός αιτήσεων: τριάντα δύο (32), αριθμός φιλοξενούμενων νηπίων: τριάντα δύο (32)

Την τρέχουσα περίοδο δεν λειτουργούν βρεφονηπιακοί σταθμοί.

Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων Δήμου Κομοτηνής

Στο Ν.Π.Δ.Δ «Κέντρο Μέριμνας και Αλληλεγγύης Δήμου Κομοτηνής» λειτουργούν δύο (2) τμήματα ΚΑΠΗ, με έδρα και των δύο την πόλη της Κομοτηνής.

Στο πρώτο ΚΑΠΗ εξυπηρετούνται δημότες της δημοτικής ενότητας Κομοτηνής καθώς και δημότες της δημοτικής ενότητας Αιγείρου. Στο δεύτερο ΚΑΠΗ εξυπηρετούνται δημότες της δημοτικής ενότητας Κομοτηνής καθώς και δημότες της δημοτικής ενότητας Νέου Σιδηροχωρίου.

Σημειώνεται πως όσοι άτομα αιτούνται υπηρεσιών από τα ΚΑΠΗ και πληρούν τις προϋποθέσεις, εγγράφονται ως μέλη. Άρα ο αριθμός αιτήσεων με τον αριθμό χρηστών υπηρεσιών είναι ταυτόσημος.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, στα δύο (2) ΚΑΠΗ ήταν εγγεγραμμένα χίλια τριακόσια τριάντα εννέα (1.339) μέλη, εκ των οποίων τα επτακόσια (700) στο 1^ο ΚΑΠΗ και εξακόσια τριάντα εννέα (639) στο 2^ο ΚΑΠΗ.

Αναλυτικά:

- Από τη δημοτική ενότητα Κομοτηνής ήταν εγγεγραμμένα 1278 μέλη
- Από τη δημοτική ενότητα Νέου Σιδηροχωρίου ήταν εγγεγραμμένα 16 μέλη
- Από τη δημοτική ενότητα Αιγείρου ήταν εγγεγραμμένα 45 μέλη

ΚΔΑΠ – Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών είναι μονάδες δημιουργικής απασχόλησης παιδιών ηλικίας 6-12 ετών. Σκοπός των ΚΔΑΠ είναι η ενασχόληση των παιδιών για ένα χρονικό διάστημα της ημέρας, εκτός σχολικού ωραρίου, η σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου με την ατομική και οργανωμένη δραστηριότητα, η καλλιέργεια και διεύρυνση των κλίσεων, των δεξιοτήτων, η δημιουργικότητα και η αυτοέκφραση τους και τέλος η εξυπηρέτηση των γονέων.

Τα κέντρα αυτά δύναται να διασυνδέονται με τις εκπαιδευτικές μονάδες, τις κοινωνικές υπηρεσίες των ΟΤΑ και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, τους φορείς και τις υπηρεσίες πολιτιστικής, αθλητικής, περιβαλλοντικής κ.α. τοπικής παρέμβασης και ανάπτυξης.

Στο Δήμο Κομοτηνής λειτουργούν δύο ΚΔΑΠ (1 Δ.Ε. Κομοτηνής & 1 Δ.Ε. Αιγείρου) και εξυπηρετούνται περίπου διακόσια παιδιά. Την ευθύνη για τη λειτουργία τους έχει η Δημοτική Επιχείρηση ΔΚΕΠΠΑΚ.

Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών

Κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, ο Δήμος Κομοτηνής σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων υλοποίησε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», χρηματοδοτούμενο από το έργο ΕΣΠΑ «Ανάπτυξη Δομών και Υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας». Από τον Φεβρουάριο του 2014 έως και σήμερα, λειτουργεί Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών, με κύριο στόχο, την πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών, ήτοι: σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική, οικονομική, κοινωνική, συμπεριλαμβανομένου και γυναικών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων (trafficking), ανεξαρτήτως, θρησκείας, ηλικίας, εθνικότητας.

Η ύπαρξη και λειτουργία του Ξενώνα Φιλοξενίας συντελεί στην ενδυνάμωση και επανένταξη της γυναίκας στην κοινωνία με ατομικές και ομαδικές συνεδρίες, καθώς επίσης, και στην ενημέρωση των πολιτών γενικότερα, για την εξάλειψη του φαινομένου. Αυτό, επιτεύχθηκε κυρίως, με συμμετοχή σε διάφορες δράσεις, δημοσιεύσεις στον Τύπο και τα μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, συνέντευξη σε τοπικό

κανάλι. Πιο συγκεκριμένα, αποστάλθηκε Δελτίο Τύπου σε τοπική εφημερίδα και διαδίκτυο, με αφορμή την Ημέρα της Γυναίκας στις 8 Μαρτίου, την Παγκόσμια Ημέρα για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών στις 25 Νοεμβρίου. Παράλληλα, τα Στελέχη του Ξενώνα, έλαβαν μέρος σε εκδηλώσεις, όπως: ανοικτή ενημερωτική εκδήλωση με θέμα «Λειτουργία Ξενώνα Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών», όπου παρευρέθηκαν όλοι οι Τοπικοί Φορείς και οι Αρχές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, σε ημερίδα «Από τη θεωρία στην πράξη βγαίνοντας από μια βίαιη σχέση» που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Κομοτηνής και σε δράσεις σε κλειστή ομάδα «Κακοποίηση Γυναικών– Λειτουργία Ξενώνα Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών», της μουσουλμανικής μειονότητας, «Ο ρόλος της γυναίκας σε διαφορετικές κοινωνίες» σε ομάδα μαθητών άλλης Περιφέρειας.

Συγχρόνως, καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του Ξενώνα Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών, υπάρχει επικοινωνία και συνεργασία με συγκεκριμένους φορείς και υπηρεσίες προς όφελος των φιλοξενούμενων γυναικών. Αρχικά, με το Γενικό Νοσοκομείο Κομοτηνής, προκειμένου, οι γυναίκες να προβαίνουν στις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις, με την Αστυνομία για την ασφάλεια τους, με τα Συμβουλευτικά Κέντρα Γυναικών για νομική συμβουλευτική, με τον Δικηγορικό Σύλλογο για νομική βοήθεια και εκπροσώπηση, με την Εισαγγελία Πρωτοδικών, με την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Κομοτηνής για κοινωνικο-προνοιακές παροχές και τέλος, με τον ΟΑΕΔ για υπηρεσίες εργασιακής συμβουλευτικής και πληροφόρησης.

Στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και σε συνέχεια των παραπάνω δράσεων που υλοποιήθηκαν με χρηματοδότηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», πρόκειται να υλοποιηθεί με χρηματοδότηση από το Ε.Π. Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020, για την πράξη «Λειτουργία δομών και υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας-Λειτουργία ξενώνων φιλοξενίας».

Με την ένταξη του Ξενώνα Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών στην νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, πρόκειται να συνεχιστούν και να εμπλουτιστούν οι δράσεις και η συμμετοχή των στελεχών της δομής σε διάφορες ημερίδες και ομιλίες, προκειμένου να ενημερώσουν και να ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες για

την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών. Θα πραγματοποιηθούν εκ νέου δημοσιεύσεις Δελτίων Τύπου, σε τοπικές εφημερίδες και μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης.

Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Παιδών Κομοτηνής

Το Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Παιδών Κομοτηνής βρίσκεται στο 15^ο χιλ. της Παλαιάς Εθνικής Οδού Κομοτηνής-Ξάνθης και λειτουργεί επί ιδιόκτητου οικοπέδου εκτάσεως 388 στρεμμάτων.

Το Θ.Χ.Π.Π. Κομοτηνής προήλθε από την κατάργηση του Αγροτικού Ορφανοτροφείου – Ν. Ροδόπης και την συγχώνευσή του με το Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων Παιδών Κομοτηνής, το έτος 1973, ενώ άρχισε να λειτουργεί και να περιθάλπει παιδιά από το έτος 1978.

Σκοπός του Θεραπευτηρίου είναι η παροχή περίθαλψης σε παιδιά που πάσχουν από ανίατες σωματικές αναπηρίες ή βαριές μη παιδαγωγίμες διανοητικές καθυστερήσεις που δεν επιδέχονται βελτίωση και προέρχονται κατά προτεραιότητα από τις περιοχές τις Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η μονάδα λειτουργεί επί 24ώρου βάσεως, και χαρακτηρίζεται ως κλειστή.

Τα παιδιά (2-18 ετών) είναι εσώκλειστα και τους παρέχεται: καθημερινή ιατρική παρακολούθηση, φαρμακευτική αγωγή, σίτιση, ιματισμός, φυσικοθεραπεία, ψυχολογική υποστήριξη και παρακολούθηση προγραμμάτων ημιαυτόνομης διαβίωσης. Το θεραπευτήριο έχει δυναμικότητα 100 κλινών αλλά φιλοξενεί έως 50 παιδιά.

ΚΕΑΔΑ

Το Κέντρο Εκπαίδευσης Αυτόνομης Διαβίωσης Α.μεΑ., λειτουργεί ως κέντρο εκπαίδευσης και υποστήριξης των Α.μεΑ. με σκοπό την εξασφάλιση του πρωταρχικού δικαιώματος των Α.μεΑ. για ανεξάρτητη διαβίωση, ψυχοκοινωνική αποκατάσταση, ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να διαβιούν όσο το δυνατόν πιο αυτόνομα και ενεργά στο φυσικό περιβάλλον της κατοικίας τους.

Παράλληλα έχουν την δυνατότητα με τη βοήθεια και των νοσηλευτών αλλά και των υπόλοιπων επιστημόνων να δημιουργήσουν το είδος και τον τρόπο της υποστήριξης που είναι κατάλληλη για εκείνους, ανάλογα με τις ανάγκες τους, γεγονός που βελτιώνει την ποιότητα ζωής τους μέσα στο Κέντρο Εκπαίδευσης Αυτόνομης Διαβίωσης αλλά και στην μετέπειτα προσωπική κατοικία τους.

Το Κέντρο Εκπαίδευσης Αυτόνομης Διαβίωσης Ατόμων με Αναπηρία λειτουργεί βάσει καθημερινού προγράμματος προσαρμοσμένο στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων με σκοπό την μέγιστη ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους, την εξασφάλιση αναβαθμισμένης ποιότητας ζωής για κάθε εκπαιδευόμενο όπως επίσης την εκ νέου επανένταξη και κοινωνικοποίηση του στο κοινωνικό σύνολο, τόσο του ίδιου όσο και των μελών της οικογένειας του και του φιλικού του περιβάλλοντος. Το πρόγραμμα αναπτύσσεται μέσα από ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που αφορούν τους εκπαιδευόμενους, σε ατομικό (βάσει ατομικού σχεδίου δράσης) αλλά και ομαδικό επίπεδο και λαμβάνει χώρα τόσο εντός όσο και εκτός του Κέντρου. (Πηγή: keada.gr)

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ «ΟΡΦΕΑΣ»

Το Κέντρο Πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας Ν. Ροδόπης «ΟΡΦΕΑΣ» είναι μία αστική, μη κερδοσκοπική εταιρεία, η οποία ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1999. Θεωρείται μία κοινή προσπάθεια τοπικών φορέων (συγχρηματοδότηση 50%) και στηρίζεται οικονομικά (50%) και επιστημονικά από τον ΟΚΑΝΑ (Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών).

Έχει ως κύριους σκοπούς την πρόληψη μέσω της ενημέρωσης καθώς και την παροχή έγκυρων και εμπειριστατωμένων πληροφοριών αλλά και την ευαισθητοποίηση του κοινού. Απευθύνεται σε άτομα μη εξαρτημένα αλλά και σε εξαρτημένα ενημερώνοντας τους και παραπέμποντας τους στις κατάλληλες θεραπευτικές δομές.

Τα μέλη της αστικής εταιρείας «ΟΡΦΕΑΣ» είναι τα ακόλουθα:

1. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης
2. Δήμος Κομοτηνής
3. Δήμος Αρριανών

4. Δήμος Ιάσμου
5. Δήμος Μαρώνειας – Σαπών
6. Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας – Κομοτηνής
7. Οδοντιατρικός Σύλλογος Ν. Ροδόπης
8. Σύλλογος Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ροδόπης
9. Φαρμακευτικός Σύλλογος Ν. Ροδόπης
10. Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων 2ου Λυκείου Κομοτηνής
11. Σύλλογος Επιστημόνων Μειονότητας Δυτικής Θράκης

Λοιποί φορείς κοινωνικής πολιτικής:

- Πρόνοια
- Το Γηροκομείο,
- Συσσίτιο εκκλησίας της Ελλάδος
- Σύλλογος ΠΕΡΠΑΤΩ
- Φιλόπτωχος Αδελφότης Κυριών Ν. Ροδόπης

2.1.6.3. Εθελοντισμός

Υπάρχουν αρκετές εθελοντικές οργανώσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται σε θέματα υγείας και κοινωνικής μέριμνας όπως οι Εθελοντές Αιμοδότες Ροδόπης, η Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Ελληνική Ομάδα Διάσωσης, Οι Γιατροί του Κόσμου, Σύλλογος Στήριξης και Αποκατάστασης Καρδιοπαθών και πρόληψης Καρδιοπαθειών Ν.Ροδόπης. Όλοι οι παραπάνω στεγάζονται σε χώρο που τους παραχωρήθηκε από το Δήμο Κομοτηνής στο Πολυλειτουργικό Κέντρο και την ευθύνη για αυτούς και το συντονισμό τους έχει το ΝΠΔΔ ΚΕΜΕΑ του Δήμου Κομοτηνής.

Από τον Ιανουάριο του 2014, μέσω της υπογραφής συμφώνου συνεργασίας επισημοποιήθηκε η συνεργασία μεταξύ Δήμου Κομοτηνής και 20 περίπου εθελοντικών οργανώσεων της περιοχής με σκοπό το συντονισμό και τη συνέργεια των δράσεων των συλλόγων αυτών. Μερικές από τις οργανώσεις αυτές είναι:

- Ο ορειβατικός σύλλογος,
- ο σύλλογος ατόμων με αναπηρία και φίλων «Περπατώ»,
- η Οικολογική Ομάδα Ροδόπης, ο ένωση γυναικών Ελλάδας παράρτημα Ροδόπης,
- ο ποδηλατικός σύλλογος Θράκας Ιππέας,
- η λέσχη LEO «Θράξιππος»,
- η λέσχη Lions Ορφέας Κομοτηνής,
- ο σύλλογος εθελοντών αιμοδοτών Ροδόπης,
- η ελληνική ομάδα διάσωσης παράρτημα Ροδόπης,
- η Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία Κομοτηνής,
- τα Παιδικά Χωριά SOS,
- η Περιφερειακή Εφορεία Προσκόπων,
- το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων & Προαγωγής της Ψυχοκ. Υγείας της ΠΕ Ροδόπης-ΟΡΦΕΑΣ,
- ο Ροταριανός Όμιλος «Ροδόπη» Κομοτηνής,
- η Φιλαδέλφια,
- το Κοινωνικό Ιατρείο,
- ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός – Περιφερειακό Τμήμα Κομοτηνής,
- ο Σύλλογος Ατόμων με προβλήματα όρασης Ν. Ροδόπης «Ενόραση»,
- οι Νέοι Ευρωπαίοι Φεντεραλιστές,
- ο Σύλλογος Καρκινοπαθών – Φίλων Ν. Ροδόπης «Δύναμη Ψυχής»,
- Κοινωνικό Φαρμακείο,
- Τοπική Ομάδα ΠΕΛΙΤΙ,
- Σύλλογος Στήριξης Καρδιοπαθών & Πρόληψης Καρδιοπαθειών Ν. Ροδόπης,
- Europe Direct,

- Φιλοζωική Κομοτηνής,
- Εθελοντική Κίνηση Πολιτών «komotinistas»
- ΑΧΕΠΑ Κομοτηνής «ΟΡΦΕΥΣ»,
- Εναλλακτική Μονάδα Ροδόπης (ΕΜΡΟ),
- Γλυκεία Ζωή (Διαβητικοί),
- Όμιλος Rotaract Κομοτηνής,
- ΧΕΝ Κομοτηνής,
- ΕΝ.ΚΑ Ροδόπης

2.1.6.4. Εκπαίδευση

Γενικά η λειτουργούσα υποδομή πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρουσιάζει πληρότητα και επάρκεια εξυπηρέτησης με τις εξής ειδικότερες παρατηρήσεις:

Σε ορισμένους οικισμούς της πόλης πραγματοποιήθηκαν ανεγέρσεις νέων υποδομών και πιο συγκεκριμένα παιδικοί σταθμοί στους οικισμούς, Κοσμίου και Ροδίτη χωρητικότητας 72 και 36 παιδιών αντιστοίχως. Όμως οι παραπάνω προσθήκες δεν καλύπτουν τις προκύπτουσες ανάγκες, λόγω των συνθηκών που διαμορφώθηκαν. Απαιτούνται περισσότερες προσθήκες και βελτιώσεις κτιρίων καθώς και η βελτίωση του εξοπλισμού τους. Επίσης αν και στο Δήμο Κομοτηνής υπάρχουν σύγχρονα κτίρια, αυτά κρίνονται ως ιδιαίτερος ενεργοβόρα και απαιτούνται δράσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης με σύγχρονες μεθόδους επέμβασης και αποκατάστασης. Οι παρεμβάσεις, στο τομέα αυτό στην απερχόμενη προγραμματική περίοδο που έγιναν στον 1ο βρεφονηπιακό σταθμό, 4ο παιδικό σταθμό και 2ο λύκειο δείχνουν τη σωστή κατεύθυνση αλλά θα πρέπει να σχεδιαστούν ανάλογες παρεμβάσεις και στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Η υποδομές της εκπαίδευσης και Δια βίου Μάθησης υποδιαιρούνται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Νηπιαγωγεία

Λειτουργούν 25 νηπιαγωγεία

- Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Λειτουργούν 36 δημοτικά σχολεία εκ των οποίων 16 μειονοτικά.

- Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Λειτουργούν 20 γυμνάσια, λύκεια και ΕΠΑΛ εκ των οποίων 4 μειονοτικά: γυμνάσιο, Λύκειο και το ιεροσπουδαστήριο (γυμνάσιο & λύκειο).

- Τριτοβάθμια και Ειδική Εκπαίδευση

Στην Κομοτηνή έχει την έδρα της η Διοίκηση του ΔΠΘ, καθώς και το Τμήμα Νομικής, το Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, το Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας, το Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης, το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, το Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών. Συνολικά φοιτούν 9.217 φοιτητές.

Η Πανεπιστημιούπολη βρίσκεται σε απόσταση περίπου 6 χιλιομέτρων από την πόλη και διαθέτει φοιτητική εστία δυναμικότητας επτακοσίων κλινών, εστιατόριο που εξυπηρετεί το σύνολο των φοιτητών που ζουν στην Κομοτηνή και κλειστό κολυμβητήριο. Στην Πανεπιστημιούπολη στεγάζονται, η Πρυτανεία στο κτίριο διοίκησης, τα Τμήματα Νομικής, Ιστορίας και Εθνολογίας, Ελληνικής Φιλολογίας, Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης, καθώς και το Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών,

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνεται και η Σχολή Αστυφυλάκων Κομοτηνής που το 2015 επαναλειτουργεί έπειτα από δύο χρόνια αναστολής.

- Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση

Λειτουργούν δύο δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης και οι ΕΠΑ.Σ Μαθητείας του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

Οι ειδικότητες στις οποίες προσφέρεται επαγγελματική κατάρτιση από το Δημόσιο ΙΕΚ του ΥΠΕΠΘ στην Κομοτηνή κατά το έτος 2015 είναι:

Α' Εξάμηνο

- βοηθός βρεφονηπιοκόμων
- βοηθός φαρμακείου
- στέλεχος διοίκησης και οικονομίας
- τεχνικός κομμωτικής τέχνης
- τεχνικός αισθητικής τέχνης και μακιγιάζ
- βοηθός ιατρικών εργαστηρίων

Β' Εξάμηνο

- Τεχνικός Αισθητικής Τέχνης και Μακιγιάζ
- Τεχνικός Κομμωτικής Τέχνης
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης - Αρχιμάγειρας (CHEF)
- Βοηθός Φαρμακείου
- Τεχνικός Μηχανικός Θερμικών Εγκαταστάσεων και Μηχανικός Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου

Τεχνικός χειροποίητου κοσμήματος και σχεδιασμού κοσμήματος

Το Δημόσιο ΙΕΚ του ΟΑΕΔ προσφέρει επαγγελματική κατάρτιση στις ειδικότητες:

Α' Εξάμηνο 2015

- ΕΙΔΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ & ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
- ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΜΕ ΠΟΛΥΜΕΣΑ
- ΕΙΔΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ-ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
- ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ, ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ & ΠΑΡΕΜΦΕΡΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ
- ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ & ΜΑΚΙΓΙΑΖ

Οι Σχολές αυτές εξασφαλίζουν απασχόληση για τους νέους μετά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Γνωρίζουν τις τάσεις της αγοράς εργασίας και προσαρμόζουν τα προγράμματα σπουδών και τα αντικείμενα αυτών, συμπεριλαμβάνουν και πρακτική

άσκηση πάνω στους τομείς εκπαίδευσης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας και την άμεση απορρόφηση στην αγορά εργασίας. Ενδεικτικά οι σχολές που λειτουργού είναι: τεχνικοί εφαρμογών πληροφορικής με πολυμέσα, βοηθοί μαγειρικής τέχνης, Διοικητικά και οικονομικά στελέχη επιχειρήσεων, αισθητικοί, θερμοϋδραυλικοί.

Τέλος λειτουργούν μία Σχολή Γονέων και Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας.

2.1.6.5. Ειδικές πληθυσμιακές ομάδες

Ο Δήμος της Κομοτηνής φιλοξενεί πολλές και διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες με ποικίλα χαρακτηριστικά. Πολιτική του Δήμου Κομοτηνής ήταν πάντοτε η ενσωμάτωση των ειδικών πληθυσμιακών ομάδων και η εύρυθμη λειτουργία της τοπικής κοινωνίας.

Τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά την έναρξη της οικονομικής κρίσης, ο ορισμός της ειδικής πληθυσμιακής ομάδας περιλαμβάνει και τους πολίτες που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας, άστεγους αλλά και Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και Ρομά.

Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει τις ειδικές πληθυσμιακές ομάδες του Δήμου, χωρίς ωστόσο να λαμβάνει υπόψη τις τελευταίες διαφοροποιήσεις στο βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής.

2.1.6.6. Πολιτισμός

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται και αναλύονται συνοπτικά οι χώροι ιδιαίτερης πολιτιστικής αξίας και μνημεία.

Το φρούριο και το βυζαντινό τείχος

Το μεγαλύτερο και αρχαιότερο μνημείο της πόλης. Χτίστηκε περί τον 4ο αι. μ.Χ. για λόγους οικονομικό-στρατιωτικούς μιας και από εδώ περνούσε η Εγνατία οδός. Την πόλη της Κομοτηνής περιτείχισε ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος Α' (379 - 395 μ.Χ.) επειδή κρίθηκε ως σημείο στρατηγικής σημασίας. Από εδώ περνούσε η Εγνατία Οδός και για στρατιωτικούς και οικονομικούς λόγους η πόλη οχυρώθηκε με τείχος,

κτισμένο με λίθους και ισχυρά κεραμοκονία. Οριζόντιες στρώσεις τεσσάρων βησάλων ενισχύουν την συνοχή του. Η πρώτη απέχει από το σημερινό έδαφος περίπου 1 μ., ενώ η επόμενη επαναλαμβάνεται μετά το 2 μ. Είχε συνολικά δεκαέξι πύργους, από τους οποίους οι δώδεκα ήταν ορθογωνικοί και οι τέσσερις κυκλικοί στις γωνίες του. Το ύψος του έφτανε στα 9,60 μ. Είχε δυο κύριες εισόδους στην ΝΔ και την ΝΑ πλευρά, ενώ υπήρχαν και δυο μικρότερες. Με την πάροδο των αιώνων και την καταστροφή των γειτονικών οικισμών, χάρη στην προστασία που πρόσφερε, έγινε πόλος έλξης για τους πληθυσμούς της περιοχής. Το τείχος έμεινε ανέπαφο ως το 1363.

Οι Τούρκοι, κατά την διάρκεια των εισβολών τους, κατέστρεψαν ένα μέρος του κάστρου και έχτισαν με τις πέτρες του τζαμιά. Το καταστροφικό έργο συνέχισαν οι Βούλγαροι, οι οποίοι το 1910 κατεδάφισαν τους πύργους και ένα μεγάλο μέρος του τείχους που είχε απομείνει. Σήμερα παραμένει ένα παραμελημένο μνημείο, θύμηση του ένδοξου παρελθόντος της πόλης.

Εκτενείς μαρτυρίες για την ιστορία του δεν έχουμε. Ο καθηγητής Στ. Κυριακίδης βεβαίωσε ότι στα μαθητικά του χρόνια διάβασε εντοιχισμένη επιγραφή, σε κάποιο πύργο, που έγραφε "Θεοδοσίου κτίσμα". Δυστυχώς το φρούριο δεν διατηρήθηκε ακέραιο, αλλά έχει καταστραφεί από το 1910 και εξής στα αρκετά σημεία του. Μέσα στα όριά του, στο βορειοδυτικό άκρο, είναι κτισμένο το Μητροπολιτικό Μέγαρο σε βυζαντινό ρυθμό.

Πύργος του ρολογιού

Στο κέντρο της πόλης δεσπόζει ο Πύργος του Ωρολογίου που χτίστηκε στα 1884, την εποχή του Σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ. Στην δεκαετία του 1950 έγιναν αρχιτεκτονικές επεμβάσεις και πήρε την σημερινή του μορφή. Πίσω από τον πύργο υψώνεται ο μιναρές του τεμένους Γενί Τζαμί, από τον εξώστη του οποίου ο μουεζίνης καλεί τους πιστούς του Ισλάμ στην προσευχή. Στο προαύλιό του στεγάζεται η θρησκευτική αρχή των μουσουλμάνων της Ροδόπης, η Μουφτεία Κομοτηνής. Το εσωτερικό του Γενί Τζαμί είναι ανοιχτό για τους επισκέπτες, αρκεί να τηρήσουν ορισμένους τυπικούς κανόνες, όπως το βγάλσιμο των παπουτσιών κ.α.

Στην ΝΔ πλευρά του συγκροτήματος πύργου-τεμένουσ βρίςκεται η πεζοδρομημένη εμπορική οδός Ερμού, ενώ στην ΒΑ πλευρά, στην παραδοσιακή πλατεία του Ηφαιστου, είναι συνωστισμένα τα εργαστήρια του λευκοσιδήρου, τα γνωστά τενεκετζιδικα, που δίνουν ένα μοναδικό χρώμα στην αγορά της πόλης που απλώνεται τριγύρω.

Η αγορά της Κομοτηνής

Μεγάλη εμπορική κίνηση παρουσιάζουν πολλές οδοί της πόλης όπως η Βενιζέλου, η ομορφότερη πεζοδρομημένη οδός της πόλης, η Ερμού, η Παρασίου, η Αγ. Γεωργίου, η Ν. Ζωίδη και άλλες. Η αγορά της Κομοτηνής είναι από τις καλύτερες της Θράκης σε πρωτοπορία, τιμές και ποικιλία, γεγονός που πιστοποιείται από τις επισκέψεις κατοίκων των γειτονικών νομών για αγορές στην Κομοτηνή.

Παραδοσιακά προϊόντα που χαρακτηρίζουν την Κομοτηνή είναι το σουτζούκ λουκούμ, τα γλυκά ταψιού (σιροπιαστά), ο χαλβάς, τα στραγάλια, ο ελληνικός καφές καθώς και τα κεντήματα (τσεβρέδες). Ο αγοραστής θα βρει επιπλέον στην Κομοτηνή παλαιοπωλεία με πολλές πληθώρα αντικών που διαθέτουν. Ιδιαίτερη, βέβαια, μνεία πρέπει να γίνει για την λαϊκή αγορά (παζάρι) της πόλης που γίνεται κάθε Σάββατο, από την εποχή της τουρκοκρατίας. Στο χώρο αυτό έμποροι απ' όλη την Α. Μακεδονία και Θράκη εκθέτουν τα προϊόντα τους σε πολύ χαμηλές τιμές.

Δημοτικός κήπος

Παρόλο που η πόλη της Κομοτηνής είναι καταπράσινη, ο Δημοτικός Κήπος (Πάρκο) είναι ο πνεύμονας και το στολίδι της πόλης, καθώς θεωρείται από τους ωραιότερους κήπους της Βόρειας Ελλάδας. Βρίσκεται πίσω από το κεντρικό ηρώο της πόλης, δίπλα στην κεντρική πλατεία και καλύπτει έκταση 21 στρεμμάτων.

Στο νότιο άκρο του Δημοτικού Κήπου θα συναντήσουμε το παρεκκλήσι της πολιούχου της πόλης Αγίας Παρασκευής. Είναι κτισμένο κοντά στα θεμέλια ομώνυμου βυζαντινού ναού, τον οποίο γκρέμισαν οι Τούρκοι όταν μετέτρεψαν την περιοχή σε μουσουλμανικά νεκροταφεία. Στο σημείο όπου βρισκόταν ο βυζαντινός ναός έγινε από τον Μ.Ο.Κ. συμβολική αναστήλωση με την τοποθέτηση ενός κίονα που διασώθηκε από την καταστροφή.

Δασός της Νυμφαίας και το τουριστικό περίπτερο

Η περιοχή του περιαστικού δάσους Νυμφαίας εντοπίζεται στο Νομό Ροδόπης και σε απόσταση έξι (6) χιλιομέτρων βόρεια-βορειοανατολικά από την πόλη της Κομοτηνής. Η ακριβής του θέση, προσδιορίζεται μεταξύ των παράλληλων 41° 09' και 41° 10' Β γεωγραφικό πλάτος και 025° 24' και 025° 26' Α γεωγραφικό μήκος (βλ. παράρτημα χαρτών Χ-1) και αποτελεί το Τμήμα 124 του Δασικού Συμπλέγματος "Αμαξάδων – Ιάσμου – Σώστη – Πολύανθου - Ασωμάτων". Χωρικά, η δασική αυτή περιοχή, καταλαμβάνει τις νότιες λοφώδης πλαγιές των λεκανών απορροής του δυτικού και κεντρικού χειμάρρου Κομοτηνής (Πος-Πος και Μπουκλουτζάς αντιστοίχως).

Ως δασική περιοχή ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο στο οποίο και περιήλθε "δικαιώματι πολέμου", ως διαδόχου του Τουρκικού Δημοσίου, βάσει του Ν.4173/1929. Το δάσος της Νυμφαίας, υπάγεται διοικητικά στην αρμοδιότητα των διοικητικών μονάδων:

- Αποκεντρωμένη Διοίκηση: Μακεδονίας – Θράκης
- Περιφέρεια: Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- Περιφερειακή Ενότητα (Π.Ε.): Ροδόπης
- Δήμος: Κομοτηνής,
- Δημοτική Ενότητα: Κομοτηνής.

Το εν λόγω σύμπλεγμα διαχειρίζεται ως δημόσιο δάσος, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας και με βάση τις μελέτες διαχείρισης, που συντάσσονται από το προσωπικό της Διεύθυνσης Δασών Ν. Ροδόπης. Η διοίκηση της δασοπονίας, ασκείται από τη Διεύθυνση Δασών Ν. Ροδόπης, υπό την εποπτεία και την καθοδήγηση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας και Θράκης και η περιοχή εμπίπτει εντός της ευρύτερης έκτασης, που χαρακτηρίστηκε ως προστατευτικό δάσος, με την αριθμ. 1841/15-03-2006 (ΦΕΚ. Δ' 253) απόφαση του Γεν. Γραμ. Περιφέρειας Α.Μ.Θ., καθώς και εντός της ευρύτερης έκτασης, που οριοθετήθηκε ως μόνιμο καταφύγιο άγριας ζωής περιοχής «Νυμφαίας», με έκταση περίπου 5.600 στρ. (3603/29-8-1994 απόφαση Νομ. Ροδόπης, 2704/15-06-2001 απόφαση Γεν. Γρ. Περιφέρειας; Α.Μ.Θ. ΦΕΚ. Β' 842).

Το υπερθαλάσσιο υψόμετρο του περιαστικού Δάσους Νυμφαίας κυμαίνεται από 80 έως 160 μ. Η έκθεση ως προς τον ορίζοντα είναι νότια, με ενδιάμεσες ράχες, με ανατολική και δυτική έκθεση ενώ οι κλίσεις εδάφους που επικρατούν είναι ήπιες (10% έως 20%) ενώ κατά θέσεις είναι μέτριες (30% με 40%). Το φυσικό ανάγλυφο εμφανίζεται μακροσκοπικά ευσταθές, ενώ η δασοκάλυψη - φυτοκάλυψη που αναπτύσσεται στον επιφανειακό μανδύα εμποδίζει φαινόμενα διαβρώσεων.

Γεωλογικά, η ευρύτερη περιοχή εντάσσεται γεωτεκτονικά στην ευρύτερη γεωτεκτονική μονάδα γνωστή ως Μάζα Ροδόπης με χαρακτηριστικά φλοιού πιθανόν της παλιά-ευρασιατικής πλάκας. Το γεωλογικό υπόβαθρο αποτελείται από τα μεταμορφωμένα κρυσταλλοσχιστώδη πετρώματα της Ροδοπικής μάζας που καταλαμβάνουν καθολική σχεδόν εξάπλωση προς βορρά και το μητρικό πέτρωμα στην περιοχή είναι ο γνεύσιος. Κατά μέρη και στις υπώρειες της ορεινής ζώνης όπου και ανήκει το Δάσος της Νυμφαίας, παρουσιάζονται και εδάφη από πυριτικές τριτογενείς αποθέσεις.

Σε ότι αφορά τα σεισμολογικά χαρακτηριστικά, η περιοχή χαρακτηρίζεται ως σταθερή και σεισμική και εντάσσεται στη ζώνη II του Νέου Αντισεισμικού Κανονισμού (NEAK) που αναφέρεται σε περιοχή με μέτρια σεισμική επικινδυνότητα.

Το υδρογραφικό δίκτυο στην περιοχή, διαμορφώνεται από υδάτινα ρεύματα που κατεβαίνουν από τις πλαγιές της Ροδόπης και η περιοχή ανήκει στο υδατικό διαμέρισμα Θράκης και πιο συγκεκριμένα, εντοπίζεται στις λεκάνες απορροής Ρεμάτων Κομοτηνής – Λουτρού Έβρου (GR09). Όσον αφορά στις ορεινές λεκάνες απορροής 1ης τάξης, κατανέμεται στην υδρολογική λεκάνη χειμάρρων Κομοτηνής και στη λεκάνη Φιλλιούρη (Λίσσιου) (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Κομοτηνής 2012 – 2014)

Το δάσος, αποτελείται από αναδασώσεις τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*), έκτασης περίπου 4.000 στρεμμάτων, οι οποίες υλοποιήθηκαν τις περιόδους 1935-1936 και 1950-1951. Δευτερευόντως, υπάρχουν, κατά θέσεις ή διάσπαρτα, άτομα χνοώδους (*Quercus pubescens*) και πλατύφυλλου δρυός (*Quercus frainetto*), γαύρου (*Carpinus orientalis*), φράξου (*Fraxinus ornus*), σορβιάς (*Sorbus sp.*), σφενδάμιου πεδινού

(*Acer campestre*), σπάρτου (*Spartium junceum*) καθώς και κυπαρισσιού (*Cupressus sempervirens*) και ψευδακακίας (*Robinia pseudacacia*), κατά μήκος των ρεμάτων.

Φυτοκοινωνιολογικά, η περιοχή του δάσους Νυμφαίας ανήκει μάλλον στη λοφώδη και υποορεινή Παραμεσογειακή ζώνη βλάστησης (*Quercetalia rubescentis*) και ειδικότερα στην υποζώνη της *Ostryo - Carpinion*. Συγκεκριμένα, στις ράχες και τις νότιες εκθέσεις της περιοχής του δάσους εμφανίζεται ο αυξητικός χώρος *Coccifero - Carpinetum* της υποζώνης αυτής, ενώ στα ρέματα και τις βόρειες εκθέσεις ο αυξητικός χώρος *Carpinetum orientalis*.

Η περιοχή της Νυμφαίας ως αναπόσπαστο τμήμα της οροσειράς ανατολικής Ροδόπης, φιλοξενεί ιδιαίτερα ενδιαιτήματα πανίδας, όπως ο χρυσαητός και ο σταυραητός, οι πληθυσμοί των οποίων διέρχονται περιστασιακά από τη δασική έκταση. Επιπρόσθετα, το δάσος της Νυμφαίας έχει χαρακτηριστεί ως καταφύγιο άγριας ζωής, βάσει των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας (Ν. 177/75, όπως αυτός τροποποιήθηκε από το Ν. 2637/98). Ως καταφύγια θηραμάτων και άγριας ζωής χαρακτηρίζονται περιοχές με στόχο την προστασία και διάσωση του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση, ανάπτυξη και εκμετάλλευση του θηραματικού πλούτου της χώρας.

Η κύρια ανθρώπινη παρέμβαση στο δάσος αποτελεί το κτίσμα του Τουριστικού Περιπτέρου, περιλαμβάνει αίθουσες Ισογείου 300 τ.μ. όπου λειτουργούν εστιατόριο, καφετερία και σνακ-μπαρ. Ακόμη περιλαμβάνει βοηθητικούς χώρους 230 τ.μ., υπόγεια αίθουσα 350 τ.μ. αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, για σεμινάρια, διαλέξεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ περιβάλλεται από κοινόχρηστους χώρους 350 τ.μ., και διαθέτει και ευρύ χώρο για στάθμευση αυτοκινήτων.

Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου

Βρίσκεται στο εσωτερικό του φρουρίου στην ανατολική του πλευρά. Είναι τετράκλιτος με νάρθηκα, ξυλόστεγος και το δάπεδό του βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο από αυτό του γύρω χώρου. Χτίστηκε την εποχή της τουρκοκρατίας (1800) πάνω στα θεμέλια βυζαντινού ναού, για το οποίο έχουμε αναφορά στα 1548 από τον περιηγητή Pierre Belon. Ο ναός στην σημερινή του μορφή είναι αναστηλωμένος και έχει κηρυχθεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο.

Σημαντική από καλλιτεχνική άποψη είναι η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, που μπορεί να χρονολογηθεί μεταξύ 15ου και 16ου αιώνα. Το περίτεχνο τέμπλο με το δαντελωτό διάκοσμο ακολουθεί την ηπειρωτική σχολή. Ακόμη αξιόλογα έργα των αρχών του 19ου αιώνα αποτελούν ο δεσποτικός θρόνος και ο άμβωνας.

Πτωχοκομείο (Ιμαρέτ)

Αξιόλογο κτίσμα με ιστορική και αρχιτεκτονική αξία, που βρίσκεται στα δυτικά της οδού Φιλικής Εταιρείας. Σύμφωνα με παλιά τοπική παράδοση στο σημείο αυτό υπήρχε ναός της Αγίας Σοφίας, που πιθανότατα ταυτίζεται με το μετόχι της Σιμωνόπετρας του Αγίου Όρους, το οποίο μνημονεύεται στο χρυσόβουλο του Σέρβου ηγεμόνα Ιωάννη Ούγγλεση (1370).

Φαίνεται ότι τμήματα του ναού ενσωματώθηκαν στο κτίσμα του Ιμαρέτ (Πτωχοκομείο) που ίδρυσε στην Κομοτηνή ο πορθητής της, εξισλαμισμένος χριστιανός, Γαζί Εβρενός Μπέη (1363). Μάλλον πρόκειται για έργο των Ελλήνων χριστών. Η λειτουργία του Ιμαρέτ συνεχίστηκε μέχρι το 1913.

Σήμερα ανήκει στην Ιερά Μητρόπολη Μαρώνειας και Κομοτηνής με μέριμνα της οποίας εκτελέστηκαν εργασίες αναστήλωσης, ανάδειξης και αξιοποίησης του μνημείου, καθώς και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου. Μετά την ολοκλήρωσή στεγάστηκε σ' αυτό το Εκκλησιαστικό Μουσείο της πόλης.

Ελληνική αστική σχολή Νέστορος Τσανακλή

Επιβλητικό οικοδόμημα της τελευταίας περιόδου του εκλεκτικισμού στην οδό Δημοκρίτου 17, που ανεγέρθηκε για να χρησιμεύσει ως εκπαιδευτήριο με δαπάνες του αποδήμου Κομοτηναίου ευεργέτη Νέστορα Τσανακλή.

Ο ίδιος έστελνε, κάθε χρόνο, από την Αίγυπτο 200 χρυσές λύρες για την μισθοδοσία των δασκάλων της ελληνικής κοινότητας στα δύσκολα χρόνια του οθωμανικού ζυγού. Στην Τσανάκλειο στεγαζόταν η Γενική Διοίκηση Θράκης (1922-1954) και η Νομαρχία Ροδόπης (1954-1972). Αργότερα και μέχρι πρόσφατα στεγαζόταν εκεί η Πρυτανεία του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

Το κτίριο έπειτα από αρκετά χρόνια ανακαινίζεται. Με την ολοκλήρωση των εργασιών θα στεγάσει τη λειτουργία της δημοτικής βιβλιοθήκη, ενώ θα είναι ανοιχτή προς τους δημότες και τους επισκέπτες. Στον αύλειο χώρο, θα κατασκευαστεί μικρό αμφιθέατρο και αναψυκτήριο, όπου θα παρέχεται μέσω ασύρματης σύνδεσης η δυνατότητα ανάγνωσης βιβλίων κι από ψηφιακές βιβλιοθήκες.

Τα αρχοντικά της πόλης

Τα παλιά αρχοντικά της Κομοτηνής αποτελούν αδιάψευστο μάρτυρα της οικονομικής και πνευματικής ανάπτυξης των Ελλήνων της πόλης κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας. Ανάλογα με την αρχιτεκτονική τους μορφή χωρίζονται σε δυο ομάδες.

Στην πρώτη περιλαμβάνονται όσα ακολουθούν την τοπική λαϊκή αρχιτεκτονική και είναι τα παλαιότερα και στη δεύτερη όσα ακολουθούν ευρωπαϊκούς αρχιτεκτονικούς ρυθμούς (μπαρόκ, νεοκλασικά) που είναι τα νεότερα.

Χτίστηκαν από τα μέσα του 19ου μέχρι τις αρχές του 20ου αι. Μεταξύ αυτών που απέμειναν ξεχωρίζουν του εμπόρου Πεϊδη, ανακαινισμένο – στεγάζει το Λαογραφικό Μουσείο του Μορφωτικού Ομίλου Κομοτηνής - στην οδό Αγίου Γεωργίου 13, ενώ λίγο παραπέρα στην ίδια οδό και πλευρά, απέναντι από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου σώζεται το αρχοντικό Ζ.Α. Τσανακλή, χτισμένο το 1891, το οποίο παραχωρήθηκε από το Δήμο Κομοτηνής στο Σύλλογο Σαρακατσάνων.

Αξιόλογα αρχοντικά διατάσσονται και στις οδούς Αθ. Διάκου, Πατριάρχου Ιωακείμ Γ', Δημοκρίτου, Ανδρ. Δημοκρίτου, Μιχ. Καραολή, Ύδρας, Βενιζέλου και σε άλλα σημεία της πόλης.

Δημοτική βιβλιοθήκη

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη στεγάζεται στην οδό Σαμοθράκης 12, σε ένα κτίριο συνολικής επιφάνειας 600 περίπου τ.μ.. Διαθέτει αίθουσα εκδηλώσεων 75 ατόμων πλήρως εξοπλισμένη για διοργάνωση ακόμη και συνεδρίων. Το νέο κτίριο εξασφαλίζει την πρόσβαση σε άτομα με κινητικά προβλήματα τόσο στο βιβλιοστάσιο, όσο και σε χώρους υγιεινής. Σε ειδικό χώρο στεγάζεται και η συλλογή Θεοχαρίδη, που

πρόσφατα απέκτησε η Βιβλιοθήκη, και η οποία έχει πλήρως ενσωματωθεί ,καθώς και οι δωρεές των πολιτών της Κομοτηνής . Τριώροφο, με ευρύχωρες αίθουσες όπου φυλάσσονται 14.000 βιβλία ταξινομημένα με βάση το σύστημα DEWEY, και καταχωρημένα ηλεκτρονικά σε κατηγορίες και είδη, και με μεγάλη αίθουσα αναγνωστηρίου. Από τα βιβλία ξεχωρίζουν εκείνα που αφορούν στην Ιστορία και στον Πολιτισμό της Θράκης και αποτελούν για όλους τους κατοίκους και πιο πολύ για τους νέους και τις νέες, σημαντική πηγή γνώσης και πληροφοριών. Εκτός από τα βιβλία που αφορούν στην Θράκη, υπάρχουν και τόμοι ποικίλης επιστημονικής γνώσης, καθώς και συγγράμματα Φιλοσοφικά, Κοινωνιολογικά, Λαογραφικά και τόμοι βιβλίων Ελληνικής και Ξένης Λογοτεχνίας. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται επίσης και στο παιδικό τμήμα.

Παπαδριέλλειος Δημοτική Πινακοθήκη

Στην οδό Γ. Κονδύλη 64, σώζεται το νεοκλασικού τύπου αρχοντικό του αλευροβιομήχανου Ζαφείρη Στάλιου, χτισμένο το 1900. Χαρακτηρίζεται από τους ειδικούς σαν ένα από τα πιο όμορφα αρχοντικά της Θράκης. Σήμερα παραμένει σε εκκρεμότητα η ολοκλήρωση των έργων ανάδειξης των τοιχογραφιών μεγάλης καλλιτεχνικής και ιστορικής αξίας

Κρήνες

Δύο μοναδικές για την Κομοτηνή κρήνες του 1889, με επιγραφές σκαλισμένες σε μάρμαρο, τονίζουν την παρουσία τους στην οδό Αθ. Διάκου, στο ύψος των αριθ. 12 και 5 (πάροδος). Χτίστηκαν με δαπάνες φιλοπάτριδων Κομοτηναίων.

Ίδρυμα Νικολάου Ζ. Παπανικολάου

Το ίδρυμα και το κτίριο που στεγάζει είναι προσφορά του ευεργέτη της πόλης Νικολάου Ζ. Παπανικολάου. Φέρει την ονομασία "Ίδρυμα οικογενείας Νικολάου Ζ. Παπανικολάου, συμβολαιογράφου Κομοτηνής – Βυζαντινό Μουσείο, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών", συστάθηκε το 1988, ενώ το μουσείο εγκαινιάστηκε στις 3 Μαρτίου του 1991. Το κτίριο που στεγάζει το ίδρυμα, παραπλεύρως του νομαρχιακού μεγάρου, αποτελείται από ημιυπόγειο και δύο ορόφους.

Στον δεύτερο όροφο, με εμβαδόν 886 τ.μ., στεγάζεται το μουσείο με σπάνια εκθέματα όπως χειρόγραφα σε πάπυρο ή περγαμηνή, κεραμικά, καθώς και εκθέματα πρώτων μεταβυζαντινών χρόνων, μέσα σε μια εντυπωσιακή διάταξη 120 μεγάλων υάλινων προθηκών. Η επίσκεψη στο Μουσείο είναι δυνατή μετά από συνεννόηση με τον υπεύθυνο.

Στον πρώτο όροφο βρίσκεται το αμφιθέατρο, 420 θέσεων, με επικλινείς βαθμίδες σε σχήμα πετάλου.

Στο ημιυπόγειο λειτουργεί αίθουσα καλλιτεχνικών εκθέσεων και υπάρχουν χώροι για την μελλοντική εγκατάσταση βιβλιοθήκης και αναγνωστηρίου, καθώς και εργαστηρίων αγιογραφίας και ξυλογλυπτικής που προβλέπεται να ιδρυθούν.

Τα ηρώα της Κομοτηνής

Το κεντρικό Ηρώο: Βρίσκεται στην δυτική εξωτερική πλευρά του δημοτικού άλσους. Στο κέντρο ορθώνεται ογκώδεις στήλη ύψους 14μ., που φέρει τεράστιο μεταλλικό ομοίωμα ξίφους, τοποθετημένου κατακόρυφα. Όλη η επιβλητική κατασκευή καλύπτεται από λευκό μάρμαρο. Το Ηρώο είναι το επίκεντρο του εορτασμού των εθνικών κ.α. επετείων. Εδώ πραγματοποιούνται οι καταθέσεις στεφάνων, ενώ κάθε Κυριακή γίνεται η έπαρση και υποστολή της ελληνικής σημαίας με τη συνοδεία στρατιωτικού αγήματος και φιλαρμονικής, που ανακρούει τον εθνικό. Οι στιγμές αυτές, όχι σπάνια, προκαλούν αμηχανία στον αμύητο περιηγητή, ο οποίος παρακολουθεί το μέγεθος του σεβασμού τον οποίο επιδεικνύουν όλοι οι διερχόμενοι – εποχούμενοι και πεζοί – που παραμένουν σε πλήρη ακινησία έως ότου η σημαία ολοκληρώσει πλήρως την κίνησή της πάνω στον υψηλόκορμο ιστό.

Το παλιό Ηρώο: Βρίσκεται στο μικρό άλσος απέναντι από το Αρχαιολογικό Μουσείο. Είναι έργο του ταλαντούχου ντόπιου γλύπτη Πέτρου Μοσχίδη, φτιαγμένο από ατόφιο μάρμαρο στα 1930. Σε δυο μεγάλες μαρμάρινες πλάκες που προστέθηκαν αργότερα, είναι χαραγμένα τα ονόματα των 63 θυσιασθέντων Κομοτηναίων κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-1941.

Ηρώο σφασιασθέντων ιερέων: Βρίσκεται στον ανατολικό εξωτερικό περίβολο του ναού της Αγίας Σοφίας. Είναι αφιερωμένο στην μνήμη των τεσσάρων ιερέων που

θανατώθηκαν από τους Βουλγάρους κατά τη δεύτερη βουλγαρική κατοχή (1941-1944).

Αρχαιολογικό μουσείο

Βρίσκεται στη συμβολή των οδών Αλ. Συμεωνίδη και Βύρωνος, απέναντι από το μικρό άλσος με το παλιό ηρώο. Λειτουργεί στο κτίριο αυτό από το 1976 και στεγάζει την ΙΘ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Από το μουσείο διοργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές του Δημοτικού Σχολείου.

Η κατασκευή του Αρχαιολογικού Μουσείου Κομοτηνής ολοκληρώθηκε το 1976 με σχέδια του αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη. Στην παρουσίαση των εκθεμάτων έγινε συνδυασμός της τοπογραφικής με την χρονολογική διάταξη. Παρουσιάζονται ευρήματα περιοχών της Θράκης από την προϊστορική έως την βυζαντινή εποχή.

Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να θαυμάσει έργα τέχνης, όπλα, αντικείμενα απ' όλο το χώρο της Θράκης και από την προϊστορική περίοδο μέχρι τα βυζαντινά χρόνια. Ένας τεράστιος χάρτης, αναρτημένος μέσα στο μουσείο, απέναντι ακριβώς από την είσοδο, δίδει τις πρώτες πληροφορίες για τους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής. Επίσης, κείμενα, φωτογραφίες και σχέδια που συνοδεύουν τα εκθέματα, ενημερώνουν για τα αντικείμενα που εκτίθενται, τη χρονολόγηση, τη σημασία τους κτλ.

Σημαντικά ευρήματα, από την Παραδημή (πρόχους με αμφικωνικό σώμα, ψηλό λαιμό και μία λαβή, 4000 π.Χ.), την Ξυλαγανή (επιτύμβια στήλη, με το νεκρό εικονιζόμενο όρθιο με κοντό χιτώνα και χλαμύδα να αποχαιρετά τον κόσμο των ζωντανών, 450-400 π.Χ.), την Στρώμη (ερυθρόμορφη πελίκη με παραστάσεις, στην μία όψη με απολλώνιο θέμα και στην άλλη με διονυσιακό, 440 π.Χ.), την Μέση (επιτύμβιο ανάγλυφο, ίσως από την Δίκαια, 4ος αι. π.Χ.), την Γαλήνη (αναθηματικό ανάγλυφο του Θράκα ιππέα –από το 1992 αποτελεί το έμβλημα την Κομοτηνής-, που εικονίζεται με δόρυ στο δεξί χέρι και αριστερά δένδρο με τυλιγμένο φίδι και κάτω βωμός, αγριόχοιρος και σκύλος, 1ος αι. π.Χ.), τα Άβδηρα (σαρκοφάγος με παραστάσεις, 500 π.Χ.) είναι μερικοί μόνο από τους θρακικούς θησαυρούς που φυλάσσονται στο μουσείο.

Εντυπωσιακή είναι η ολόχρυση προτομή (24 καράτια, 950 γραμμ.) μάλλον του αυτοκράτορα Σεπτίμου Σεβήρου (193-211 μ.Χ), που βρέθηκε στην Πλωτινούπολη και εκτίθεται σε περίοπτη θέση. Επίσης η αμφίγλυφη επιτύμβια στήλη (Αρχαιολογικού Μουσείου Αθηνών 40 –Κομοτηνής) όπου κύρια όψη εικονίζεται ο νεκρός και στην πίσω ο δούλος με το κυνηγετικό σκύλο (500 π.Χ.). το πάνω μέρος της στήλης εκτίθεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας, ενώ αυτό που υπάρχει στην Κομοτηνή είναι αντίγραφο.

Στο προαύλιο του Μουσείου έχουν τοποθετηθεί επιτύμβια, κιονόκρανα, μαρμάρινη σαρκοφάγος και ταφικό μνημείο από την Στρώμη.

Λαογραφικό μουσείο

Ανήκει στο Μορφωτικό Όμιλο Κομοτηνής και λειτουργεί από το 1962. Από το 1989 στεγάζεται στο αρχοντικό Πείδη (οδός Αγ. Γεωργίου 13) που είναι χαρακτηριστικό δείγμα τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής και αναστηλώθηκε υποδειγματικά. Οι εγκαταστάσεις του Μουσείου επεκτάθηκαν στο όμοιας αρχιτεκτονικής μορφής αρχοντικό της οικογένειας Ψαρά, που βρίσκεται ακριβώς απέναντι (οδός Αγ. Γεωργίου 22).

Μέσα από τα εκθέματά του αναβλύζει η ζωντάνια και η ομορφιά της θρακιώτικης τέχνης των πόλεων και της υπαίθρου. Τα αντικείμενα της πλούσιας συλλογής του απλώνονται στους δύο ορόφους, το υπόγειο και υπόστεγο της αυλής. Οι παραδοσιακές φορεσιές, τα κεντήματα, τα κομψοτεχνήματα από χαλκό, ξύλο, πυλό και ασήμι, τα γεωργικά εργαλεία, τα σύνεργα της τέχνης παραδοσιακών επαγγελμάτων, τα είδη οικιακής χρήσης που συγκεντρώθηκαν με πολύ προσοχή, δίνουν ανάγλυφα την εικόνα της παραδοσιακής ελληνικής Θράκης. Πολλά από αυτά όμως προέρχονται και από την Ανατολική και Βόρεια Θράκη καθώς και από τις αλησμόνητες περιοχές της Μ. Ασίας.

Ξεχωριστή θέση κατέχουν τα προσωπικά κειμήλια του Χρυσάνθου (γεννήθηκε στην Γρατινή Ροδόπης), Μητροπολίτη Τραπεζούντας (1913-1938) και μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Αθηνών (1938-1940), όπως μια εικόνα μεγάλων διαστάσεων του 18ου

αι. με απεικόνιση του Χριστού, της Παναγίας, της Αγίας Άννας και Προφητών, καθώς και μια ασημένια λειψανοθήκη άριστης τέχνης.

Πρόσφατα η διαχείριση του μουσείου πέρασε στον Δήμο Κομοτηνής και τη Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρησης Παιδείας Πολιτισμού και Αθλητισμού

Εκκλησιαστικό Μουσείο

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Ιεράς Μητροπόλεως Μαρώνειας και Κομοτηνής στεγάζει τη συλλογή εκκλησιαστικών αντικειμένων όπως φορητές εικόνες, ιερά σκεύη, ιερατικά άμφια, χειρόγραφα και λειτουργικά βιβλία, των οποίων η συλλογή ξεκίνησε το 1962 από τον τότε Μητροπολίτη Μαρώνειας Τιμόθεο.

Η συλλογή στεγάστηκε αρχικά στο Μητροπολιτικό Μέγαρο Κομοτηνής, ενώ από το 1987 εγκαταστάθηκε σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, στην εκκλησιαστική στέγη «Οι Τρεις Ιεράρχες». Το 1996 εγκρίθηκε η σύσταση ενός εκκλησιαστικού μουσείου, για τη μόνιμη στέγαση του οποίου παραχωρήθηκε το Ιμαρέτ, ένα οθωμανικό μνημείο που ανήκε στη Μητρόπολη Μαρώνειας και Κομοτηνής. Το μουσείο λειτουργεί από το 1999 και βρίσκεται κάτω από την άμεση εποπτεία της Ιεράς Μητρόπολης Μαρώνειας και Κομοτηνής.

Τα εκθέματα καλύπτουν το χρονικό διάστημα από τον 16ο έως τις αρχές του 20ου αι. και αποτελούν μάρτυρες της μεταβυζαντινής εκκλησιαστικής τέχνης της περιοχής. Σκοπός του μουσείου είναι η περισυλλογή, διαφύλαξη, συντήρηση, έκθεση και προβολή των πάσης φύσης αντικειμένων που προβάλλουν την εκκλησιαστική τέχνη και ιστορία της Ιεράς Μητροπόλεως Μαρώνειας και Κομοτηνής.

Μουσείο καλαθοπλεκτικής των Ρομά

Ανήκει στην Θρακική Εταιρεία. Λειτουργεί από τις 18.2.1995 και είναι το μοναδικό στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη, τεχνολογικό-εθνολογικό Μουσείο για την καλαθοπλεκτική των Ρομά (Τσιγγάνων). Στόχος του μουσείου είναι η διάσωση της τέχνης των Ρομά και η ανάδειξη της πολιτιστικής τους κληρονομιάς, η βελτίωση της αυτοεικόνας τους και η απάλειψη των αρνητικών στερεοτύπων με τα οποία περιβάλλονται.

Θρακικό μουσείο παιδείας

Το Θρακικό Μουσείο Παιδείας της Εταιρείας Παιδαγωγικών Επιστημών ιδρύθηκε το 1992 με σκοπό τη συλλογή και έκθεση σχολικών αντικειμένων, εντύπων και βιβλίων ιστορικής σημασίας, κυρίως του Θρακικού και ευρύτερου χώρου.

Τέτοιου είδους μουσεία σπανίζουν σήμερα στη χώρα μας και αξίζει να επισημανθεί πώς είναι ίσως το μοναδικό με πλούσιο φωτογραφικό υλικό και μία σειρά υπέροχων σωσμένων σχολικών αντικειμένων που μετρούν περί τους δύο αιώνες. Το παραχωρηθέν κτίριο από τον Δήμο Κομοτηνής αναγέρθηκε το 1882 από τον ευεργέτη Χατζηκωνσταντή Ζωΐδη και τη σύζυγό του, «Ηπειρωτών», όπως αναγράφεται στην εντοιχισμένη μαρμάρινη πλάκα μαζί με την χαρακτηριστική επιγραφή «Νηπιαγωγείον». Βρίσκεται στον περίβολο του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Κομοτηνής. Χρησιμοποιήθηκε ως νηπιαγωγείο, φιλοξένησε για πολλά έτη λόγω στεγαστικών αναγκών το 5ο Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής, μετέπειτα το 5ο Νηπιαγωγείο Κομοτηνής μέχρι την 6η Νοεμβρίου 1995, και σήμερα καλείται να συνεχίσει την προσφορά του ως μουσείο πλέον. Έχει δύο ορόφους και η όλη διαρρύθμισή του επιτρέπει την εγκατάσταση βιβλιοθήκης στο ισόγειο και μουσειακού υλικού στον πρώτο όροφο.

Το Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο Κομοτηνής

Το Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο Κομοτηνής βρίσκεται στο χώρο του πρώην στρατοπέδου Ηλιοπούλου μετά από παραχώρηση του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας κα Θράκης, η οποία με τη σειρά της παραχώρησε το χώρο προς χρήση στην Αναπτυξιακή Ροδόπης Α.Ε. Η τελευταία ανέλαβε την κατασκευή του έργου που συγχρηματοδοτήθηκε από το Ε.Π. Πολιτισμός 2000-2006, και τη λειτουργία του Κέντρου για είκοσι χρόνια.

Σήμερα λειτουργεί και φιλοξενεί παραστάσεις εκδηλώσεις και συνέδρια. Έχει χωρητικότητα 705 θέσεων. Οι χώροι καλύπτουν συνολική επιφάνεια 6.600 τ.μ.. Είναι διώροφο και έχει τρία φουαγιέ, έχει χώρους στάθμευσης για περίπου 100 οχήματα. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί με την υλοποίηση της β' φάσης και αποτελεί δυνητικό σημείο έντονης πολιτιστικής δραστηριότητας στο Δήμο Κομοτηνής.

Όνομασία: Αρχαία Πόλη Στρώμη

Αρχαιολογικός χώρος κηρύχθηκε η χερσόνησος της Μολυβωτής και η ευρύτερη περιοχή της λίμνης Ισμαρίδος (Μητρικού)⁴. Στη χερσόνησο της Μολυβωτής βρίσκονται τα ερείπια της πόλης και των τειχών της αρχαίας Στρώμης καθώς και το επίπεδο νεκροταφείο της πόλης. Στην περιοχή του Μητρικού, όπου εκτείνεται το σημαντικό νεκροταφείο των τύμβων, υπάρχουν επίσης και τα ερείπια πολλών αρχαίων αγροικιών.

Η Στρώμη είναι ένας υπέροχος αρχαιολογικός χώρος, τόσο από αρχαιολογική άποψη όσο και από άποψη φυσικού τοπίου. Είναι μια χερσόνησος που βυθίζεται σε μια λιμνοθάλασσα και στο θρακικό πέλαγος, και στην οποία εκτείνεται μια αρχαία πόλη του 6ου και του 5ου αιώνα π.Χ. η οποία άνθισε τον 4ο αιώνα. Τη δημιούργησαν άποικοι, πιθανότατα από τη Θάσο, δημιουργώντας τείχη, έναν ψηλό περίβολο, περικλείοντας μέρος της χερσονήσου.

Σήμερα διακρίνονται διάσπαρτα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα από το αρχαίο τείχος, ενώ σποραδικά – σε έναν περιφραγμένο χώρο – διασώζονται σπίτια και αρχαίοι δρόμοι. Από εργασίες που έγιναν στον “λαιμό” του περιβόλου που οδηγεί προς τη χερσόνησο, βρέθηκαν πάμπολλες ταφές, τόσο από νεκροταφεία όσο και μεμονωμένες»⁵.

Γενί Τζαμί Κομοτηνής

Το Γενί Τζαμί Κομοτηνής, (μεταφράζεται ως το Νέο Τέμενος) είναι ένα οθωμανικό μνημείο το οποίο χρονολογείται από το 1585. Το Τέμενος έχει τετράγωνη αίθουσα προσευχής και αρχιτεκτονικά έχει επηρεαστεί από την αισθητική του νεοκλασικισμού. Χτίστηκε την εποχή του Σουλτάνου Μουράτ Γ' από τον Αχμέτ Εφεντή ο οποίος ήταν επικεφαλής της οικονομικής υπηρεσίας της Οθωμανικής

---

⁴ ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ19/61148/3600/14-11-1997 - ΦΕΚ 45/Β/28-1-1998, ΥΑ 4499/12-6-1964 - ΦΕΚ 239/Β/30-6-1964,

⁵<http://www.archaiologia.gr/blog/2011/11/04/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CF%80%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CF%81%CF%8D%CE%BC%CE%B7/>

αυτοκρατορίας. Η σημερινή μορφή συμπεριλαμβάνει και την διερεύνηση η οποία έγινε το 1902. Το διάστημα 2007-8 έγινε ανακαίνιση.

Έσκι Τζαμί Κομοτηνής

Το Έσκι Τζαμί Κομοτηνής, (μεταφράζεται ως το Παλαιό Τέμενος είναι ένα οθωμανικό μνημείο το οποίο χρονολογείται από το 1608/9 σύμφωνα με τον Εβλιγιά Τσελεμπί ή το 1677/78 κατά μια επιγραφή.

Το Τέμενος αυτό αν και ονομάζεται "Παλαιό" είναι νεότερο από το Γενί Τζαμί Κομοτηνής. Ανακαινίστηκε για πρώτη φορά το 1854. Η Βούλγαροι τη δεκαετία 1910 μετέτρεψαν το Τέμενος σε εκκλησία και κατέστρεψαν μέρος του μιναρέ (μέχρι το εξώστη *σερεφέ*). Το Τέμενος επιστράφηκε στην μουσουλμανική μειονότητα κατά το 1919-20, υπό την Γαλλική διοίκηση της Κομοτηνής και τότε ανοικοδομήθηκαν ο κατεδαφισμένος μιναρές και οι σημερινοί 2 εξώστες. Το 2011 ολοκληρώθηκε η εξωτερική ανακαίνιση του Τεμένους.

Δικαστικό μέγαρο Κομοτηνής⁶

Χαρακτηρίστηκε ως έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με το Ν 1469/1950 το κτήριο του Δικαστικού μεγάρου Κομοτηνής, ιδιοκτησίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης διότι πρόκειται για ένα πολύ αξιόλογο νεοκλασικό κτίριο των αρχών του 20ου αιώνα με ενδιαφέροντα μορφολογικά στοιχεία.

Το κτίριο είναι δώροφο με ημιυπόγειο, κεραμοσκεπές και χαρακτηρίζεται για την περιμετρική του οργάνωση στο σύνολό του. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο οκταγωνικός σε κάτοψη φωταγωγός της σκάλας με τζαμωτή κωνική κάλυψη. Διακοσμητικές ταινίες διαχωρίζουν τους ορόφους ενώ το κτίριο καταλήγει σε κτιστό στηθαίο.

Μουσείο «Καραθεοδωρή»

Είναι το μοναδικό Μουσείο που υπάρχει στον κόσμο αφιερωμένο στο διακεκριμένο επιστήμονα του προηγούμενου αιώνα που κόσμησε με την παρουσία του τις αίθουσες διδασκαλίας των σπουδαιότερων πανεπιστημίων Ευρώπης και Αμερικής. Στις προθήκες του Μουσείου εκτίθενται βιβλία του Κ. Καραθεοδωρή,

---

⁶ ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1687/38239/24-7-1982 - ΦΕΚ 888/Β/8-11-1982

χειρόγραφες επιστολές του Κ. Καραθεοδωρή από και προς τους Einstein, Rosenthal, Kneser, αυθεντικά χειρόγραφα από αλληλογραφία του Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή με τους μεγαλύτερους Έλληνες μαθηματικούς του 20ού αιώνα και άλλους, διάφορα μικροαντικείμενα καθημερινής χρήσης, φωτογραφίες της οικογένειας Καραθεοδωρή, φωτογραφίες από την παρέλαση ακαδημαϊκών, με τηβέννους, το 1926 για τα εκατό χρόνια του Πανεπιστημίου του Μονάχου, κ.α

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Στεγάζεται στο ανακαινισμένο κτίριο που παλιότερα στέγαζε το κοινοτικό κατάστημα της Πανδρόσου. Το προβάλλει την πλούσια χλωρίδα και πανίδα της Ροδόπης, τα θαλάσσια οικοσυστήματα και τους προστατευόμενους υγροβιότοπους. Απευθύνεται κυρίως σε οικογένειες με παιδιά ηλικίας 3 – 14 ετών. Ο εκθεσιακός χώρος αποτελείται από δύο μικρές αίθουσες. Η πρώτη εκθέτει στοιχεία του θαλάσσιου και των υγροτοπικών οικοσυστημάτων της Π.Ε Ροδόπης, ενώ η δεύτερη αίθουσα περιλαμβάνει στοιχεία για τα χερσαία οικοσυστήματα. Στις δύο αίθουσες του υπάρχουν ελάχιστα φυσικά εκθέματα. Έχοντας ως αρχή την απαγόρευση της έκθεσης ταριχευμένων ζώων, τη συλλογή του αποτελούν, κυρίως, πετρώματα και καρποί. Διαθέτει και μια καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη με παιδικά, κυρίως, βιβλία που αφορούν την οικολογία, το περιβάλλον και τα ζώα.

Δημοτικό Μουσείο Κομοτηνής – Αρχοντικό Σκουτέρη Δίντσογλου

Γύρω στα μέσα του 19^{ου} αιώνα ο Κωνσταντίνος Σκουτέρης έφτασε από την Ήπειρο και εγκαταστάθηκε στην Κομοτηνή. Αργότερα έφερε εδώ τη σύζυγό του, Αλεξάνδρα. Στη συνέχεια αγόρασε το σπίτι, το οποίο αποτέλεσε την μόνιμη κατοικία της οικογένειας Σκουτέρη μέχρι και το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα. Σε αυτό γεννήθηκαν και έζησαν τα τέσσερα παιδιά του: ο Λύσανδρος, η Αυγή, η Δόξα και η Ευτέρπη. Το συγκεκριμένο αρχοντικό ανήκει στη δεύτερη γενιά αρχοντικών. Κυμαίνεται σε λιτές νεοκλασικές γραμμές και αποτελεί δείγμα αρχιτεκτονικής κατοικίας της νεότερης εποχής της αστικής τάξης της Θράκης παρουσιάζοντας την ατμόσφαιρα της εποχής στο μεταίχμιο του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Χαρακτηριστικό του κτιρίου είναι ότι ενσωματώνει την εγχώρια τεχνική δομή με της ευρωπαϊκής προέλευσης. Παρατηρείται, δηλαδή ένας συγκερασμός παράδοσης και εξευρωπαϊσμού και

εκσυγχρονισμού. Αυτή η ευρωπαϊκή διακόσμηση προήλθε από τις μεγαλοαστικές κατοικίες της Κεντρικής και της Δυτικής Ευρώπης, η οποία έφτασε στη Θράκη μέσω των εμπορικών κέντρων των Βαλκανίων όπως η Φιλιππούπολη, η Κωσταντζα, το Ιάσιο και η Στενήμαχος. Είχαν εισαχθεί εκεί στοιχεία που τεχνίτες χρησιμοποιούσαν από Γαλλία, Αυστρία και Ιταλία. Η μεγαλοαστική κοινωνία της Μικράς Ασίας και της Θράκης ασχολούνταν με το εμπόριο και γι' αυτό το λόγο συνεργάζονταν με όλα τα εμπορικά κέντρα της εποχής. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η παρουσία της Αρμενικής και της Εβραϊκής παροικίας. Η Εβραϊκή έως τον Β'Π.Π. είχε επαφές με τις αντίστοιχες στην Ευρώπη. Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι ο νεοκλασικισμός ήρθε στην Κομοτηνή μέσω των Βαλκανίων και όχι μέσω της Ευρώπης γι'αυτό το αρχοντικό έχει πολλά λαϊκά στοιχεία. Η οικογένεια Σκουτέρη διακρίθηκε στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της Κομοτηνής. Ο Λύσανδρος Σκουτέρης ασχολήθηκε με το εμπόριο πετρελαίου και εξελίχθηκε σε μεγαλέμπορο της περιοχής, ενώ μεταξύ άλλων διετέλεσε Δημοτικός Σύμβουλος, μέλος της Δημαρχιακής Επιτροπής, Πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, ενώ η Δόξα Σκουτέρη διετέλεσε μέλος της φιλοπτώχου αδελφότητας «Η Ειρήνη» και ήταν μία από τις κυρίες και δεσποινίδες που φιλοτέχνησαν την Ιστορική Σημαία της Κομοτηνής. Ακόμη το αρχοντικό κοσμούν στολές του ζεύγους Σταμπουλίδη, που χρονολογούνται από το 1916..Πιο συγκεκριμένα ενδυμασίες που χρονολογούνται από τον 18^ο αιώνα και μάλιστα δουλεμένες με τεχνική χρυσοκεντητικής που έλκει την καταγωγή της από το Βυζάντιο. Τα χρυσογκλαβάρικα ενδύματα είναι μια ιδιαίτερη τεχνική χρυσοκεντητικής, η οποία ξεκινάει από το Βυζάντιο από τα εκκλησιαστικά άμφια και ενδύματα, στη συνέχεια περνάει στις ενδυμασίες των αυτοκρατόρων, απλώνεται σε όλη την Ελλάδα και την Ανατολία και κάποια στιγμή φεύγει από την Ελλάδα. Επιπλέον το καφτάνι, το χάρμπαλο και το σαλβάρι που υπάρχει μαζί με το σακάκι έχουν προέλθει από την ανατολική Μεσόγειο. Η αποκατάσταση του κτιρίου άρχισε επί Δημαρχίας Παπανδριέλλη και ολοκληρώθηκε το 2004 επί Δημαρχίας Βαβατσικλή. Πέραν της γενναιόδωρης δωρεάς του κτιρίου της κας Βασιλικής Σκουτέρη-Δίντσογλου, το Μουσείο συμπληρωμένο με άλλες δωρεές πολιτών αποτελεί σήμερα ένα σημείο σημαντικό για τον επισκέπτη που θέλει να γνωρίσει την ατμόσφαιρα μιας κατοικίας αστικής τάξης στην Κομοτηνή και την ιστορία της πόλης στα τέλη του 19^{ου} αι. και στις αρχές του 20^{ου}.

2.1.6.7. Τουρισμός

Ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα στην οποία εμπλέκεται μεγάλη ποικιλία ενδιαφερόμενων φορέων και μέτρων πολιτικής σε διάφορα επίπεδα. Οι παραπάνω επηρεάζουν και επηρεάζονται, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, από την ανάπτυξη του τουρισμού.

Ο Δήμος Κομοτηνής αναγνώρισε την επιτακτική ανάγκη διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της Κομοτηνής προκειμένου ο Δήμος να γίνει ανταγωνιστικός τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά, εκμεταλλευόμενος τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής καθώς και το ιδιόμορφο ανάγλυφο της περιοχής που είναι προσπελάσιμο και μπορεί να εξυπηρετεί με μεγάλη ευκολία οποιονδήποτε δυνητικό επισκέπτη, προωθώντας νέες μορφές τουρισμού.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προκύπτουσες ανάγκες, τις στρατηγικές κατευθύνσεις, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και το τι πρέπει να αλλάξει στη προσέγγιση για το τουρισμό στην περιοχή του Δήμου Κομοτηνής, αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι η ανάγκη για την έγκαιρη χάραξη μιας πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης, με το Δήμο Κομοτηνής να παίζει καθοριστικό ρόλο, για την περιοχή του Δήμου Κομοτηνής, καθώς και το σχεδιασμό των κατάλληλων παρεμβάσεων στη λογική της ολοκληρωμένης, πολυεπίπεδης και τελικά βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής και της διατήρησης και ανάδειξης των τοπικών πόρων, που θα διασφαλίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα, συμβάλλει στη γρηγορότερη ανάδειξη της περιοχής σε τουριστικό πόλο προσελκύοντας δυναμικά αναπτυσσόμενες ομάδες πληθυσμού με διαφορετικές επιθυμίες και ευκαιρίες πρόσβασης, επιτυγχάνοντας κατάλληλες συνέργειες και αξιοποιώντας τη συμπληρωματικότητα δράσεων αλλά και τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας

Η μετουσίωση των παραπάνω επιλογών σε παρεμβάσεις θα πρέπει να αποτυπώνεται σε πρόγραμμα δράσης, με μετρήσιμους στόχους και αποτελέσματα όπου καθορίζονται οι προγραμματισμένες ή υλοποιούμενες δράσεις στην περιοχή, καθώς και οι αναγκαίες ειδικές στρατηγικές δράσεων που πρέπει να ενσωματωθούν στον στρατηγικό σχεδιασμό των υπεύθυνων φορέων.

Πρόταση του Δήμου Κομοτηνής αποτελεί η ζωνοποίηση της ενιαίας χωρικής ενότητας του Δήμου, βάσει θέσης, χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων τουριστικής ανάπτυξης. Προτείνεται λοιπόν στη χωρική διάσταση ο Δήμος Κομοτηνής να διαχωριστεί σε τρεις ενότητες, τον Ορεινό όγκο, τον Αστικό ιστό και το παραλιακό μέτωπο, οι οποίες θα διασυνδέονται μεταξύ τους.

Για την πραγματοποίηση όλων των στρατηγικών σχεδιασμών και του οράματος του Δήμου κρίνεται αναγκαίος ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων του κλάδου, των ενδιαφερόμενων φορέων και των δημόσιων αρχών προκειμένου να δοθεί προώθηση στην αρμονική και αειφόρο ανάπτυξη του τουρισμού. Εξίσου απαραίτητες κρίνονται οι συμπράξεις μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων σε κάθε επίπεδο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων που αφορούν τον τουρισμό.

Οι συμπράξεις πρέπει να αποτελούν κεντρική συνιστώσα της δράσης σε όλα τα επίπεδα (ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό· στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα). Για την επίτευξη αυτών απαιτείται η ουσιαστική δέσμευση όλων των ενδιαφερομένων μερών μέσα από την υπογραφή ενός συμφώνου συνεργασίας. Προτείνεται η σύσταση και λειτουργία συντονιστικής επιτροπής παρακολούθησης του συμφώνου συνεργασίας που πέρα από το συντονιστικό ρόλο θα έχει και εκτελεστικό, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες και επιδιώκοντας συνεργασίες σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο, εξασφαλίζοντας τη συνέχεια της προσπάθειας.

Σε γενικές γραμμές ο Δήμος Κομοτηνής δεν παρουσίαζε αξιόλογη τουριστική ανάπτυξη, γεγονός που θα μπορούσε να αποδοθεί γενικά στους ακόλουθους λόγους:

- Στη γεωγραφική θέση του Δήμου, καθώς βρίσκεται μακριά από την πρωτεύουσα και τους άλλους δημοφιλείς προορισμούς της χώρας,
- Στην περιορισμένη προσβασιμότητα που παρουσίαζε,
- Στην περιορισμένη διάρκεια της τουριστικής περιόδου και την έλλειψη διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής,
- Στην απουσία ανεπτυγμένης τουριστικής συνείδησης και στην έλλειψη συντονισμού των επαγγελματιών της περιοχής,
- Στη χαμηλή ποιότητα των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών και στην ανεπάρκεια των υποστηρικτικών υποδομών για τον τουρισμό (οι οποίες σε

- καμία περίπτωση δεν εξαντλούνται στους δρόμους και στα καταλύματα),
- Στην περιορισμένη αναγνωρισιμότητα της περιοχής, κυρίως λόγω της έμφασης που έχει δοθεί κατά το παρελθόν στην ανάπτυξη του μοντέλου τουρισμού «ήλιος και θάλασσα» και παράλληλα στην απουσία ανάπτυξης πολιτιστικών πόλων έλξης.

Στη χαμηλή αναγνωρισιμότητα έχει συντελέσει και η μονομερής ή μη αποτελεσματική τουριστική προβολή της περιοχής. Η ανάπτυξη πόλων έλξης πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής προσπάθειας και οι προσδοκίες πρέπει να είναι ρεαλιστικές.

Η υστέρηση στην τουριστική αξιοποίηση του Δήμου Κομοτηνής, σε σχέση με άλλους Δήμους, έχει αρχίσει να αντιμετωπίζεται τα τελευταία χρόνια. Γίνονται προσπάθειες τόσο για τη δικτύωση της περιοχής, ώστε να γίνει πιο προσβάσιμη, όσο και για κάποια οργανωμένη προβολή, χωρίς όμως τα αποτελέσματα των ενεργειών αυτών να έχουν αποφέρει σημαντική αύξηση στο βαθμό επισκεψιμότητας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η προβολή μιας περιοχής από μόνη της δεν αρκεί για να προσελκύσει επισκέπτες και να δημιουργήσει μια σταθερή τουριστική κίνηση και ροή σε βάθος χρόνου.

Σημαντικό ρόλο σε αυτήν την μεταστροφή της τουριστικής ροής έχει διαδραματίσει το άνοιγμα του κάθετου άξονα Κομοτηνή – Μακάζα, γεγονός που κατέστησε την Κομοτηνή προσβάσιμη σε έναν πληθυσμό περίπου δύο εκατομμυρίων ανθρώπων, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί την καλύτερη πύλη εισόδου των Ρουμάνων ταξιδιωτών προς την Ελλάδα.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη τουριστικών πόλων έλξης και η υψηλή ποιότητα του περιβάλλοντος. Τα προβλήματα που υπάρχουν στην προστασία, διαχείριση και ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου συνιστούν ανασταλτικό παράγοντα. Δίχως την προστασία και προβολή του πιο πολύτιμου πόρου που διαθέτει ο κάθε τόπος και του φυσικού περιβάλλοντος, είναι σαφές πως δεν μπορεί να υπάρξει «πολιτιστικό προϊόν» προς πώληση. Το ίδιο ισχύει και για το ανθρωπογενές ή δομημένο περιβάλλον, το οποίο θα πρέπει να βρίσκεται σε καλή κατάσταση προκειμένου να πληροί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη τουρισμού.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα βασικά μεγέθη της προσφοράς των τουριστικών επιχειρήσεων στο Ν. Ροδόπης.

Πίνακας: Ξενοδοχειακό Δυναμικό Θράκης 2015

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ στις 24/06/2015							
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ							
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		5*****	4*****	3***	2**	1*	Γενικό Άθροισμα
ΔΡΑΜΑΣ	Μονάδες	0	3	10	3	4	20
	Δωμάτια	0	173	173	119	59	524
	Κλίνες	0	365	352	217	110	1.044
ΕΒΡΟΥ	Μονάδες	3	2	20	31	10	66
	Δωμάτια	376	142	670	709	144	2.041
	Κλίνες	762	293	1.269	1.318	291	3.933
ΘΑΣΟΥ	Μονάδες	3	10	31	114	48	206
	Δωμάτια	272	862	965	2.327	718	5.144
	Κλίνες	561	1.791	1.897	4.644	1.374	10.267
ΚΑΒΑΛΑΣ	Μονάδες	2	4	9	25	10	50
	Δωμάτια	179	309	415	568	154	1.625
	Κλίνες	359	535	786	1.086	325	3.091
ΞΑΝΘΗΣ	Μονάδες	2	2	9	4	2	19
	Δωμάτια	127	62	326	170	34	719
	Κλίνες	244	125	660	332	66	1.427
ΡΟΔΟΠΗΣ	Μονάδες	0	6	12	3	1	22
	Δωμάτια	0	317	391	112	11	831
	Κλίνες	0	645	744	194	22	1.605
ΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	10	27	91	180	75	383
	Δωμάτια	954	1.865	2.940	4.005	1.120	10.884
	Κλίνες	1.926	3.754	5.708	7.791	2.188	21.376

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος 24/06/2015

Πίνακας: Εστιατόρια και άλλες επιχειρήσεις εστίασης στην περιοχή της Ροδόπης

Εστιατόρια	Αριθμός	Άλλες επιχειρήσεις	Αριθμός
Τύπος		Τύπος	
Υψηλή Γαστρονομία	5	Καφέ	93
Τοπική/ Παραδοσιακή Κουζίνα	89	Καφέ σε ξενοδοχεία	24
Ψαροταβέρνες	16	Ιντερνέτ καφέ	13
Πιτσαρίες	13	Αρτοζαχαροπλαστεία	50
Μεζεδοπωλεία/ Τσιπουράδικα	10	Παγωτά	6
Ψητοπωλεία	61	Delicatessen	4
Κρεπερί, Μπουγάτσα	8		

Πηγή: Σύνδεσμος Ξενοδόχων Θράκης, Συνθετική Μελέτη Κοινού Τουριστικού Προϊόντος για το έργο Greenspots, 2013

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η αγορά φιλοξενίας παρουσιάζει περιορισμένη αριθμητική παρουσία ξενοδοχείων. Επιπλέον χαρακτηριστική είναι η απουσία ξενοδοχείων 5*, τα οποία κατά βάση παρέχουν και επιπλέον υποδομές φιλοξενίας μεγάλων εκδηλώσεων, υποστήριξη συνεδρίων κλπ. Οι υπάρχουσες μονάδες φαίνεται ότι είναι συνήθως οικογενειακού χαρακτήρα ΜΜΕ με μειωμένη ικανότητα μάρκετινγκ και αξιοποίησης νέων τεχνολογιών και σχετικά παλιές ενώ τα τελευταία χρόνια δεν έχουν γίνει νέες επενδύσεις ή επενδύσεις ανακαίνισης των υπάρχουσών εγκαταστάσεων. Είναι προφανείς, ακόμα, οι έντονες διαφορές με άλλες κατεχοχόν τουριστικές περιοχές της χώρας μας όσον αφορά στις δυναμικότητες.

2.1.6.8. Αθλητισμός

Στον τομέα του αθλητισμού εντός του Δήμου Κομοτηνής υπάρχει μεγάλη αναντιστοιχία στις δράσεις που υλοποιούνται, στις ανάγκες και στα είδη του αθλητισμού που λαμβάνουν χώρα.

Στην πόλη της Κομοτηνής και στο δημοτικό διαμέρισμα αυτής υπάρχει καθιερωμένη συνεργασία με το πανεπιστημιακό τμήμα των Τ.Ε.Φ.Α.Α., τα σχολεία της περιοχής και τα προγράμματα μαζικού αθλητισμού. Ανάλογες ή αντίστοιχες δράσεις δεν

υφίστανται στους οικισμούς του Δήμου ή είναι πολύ περιορισμένες, λαμβάνοντας υπόψη και την υπάρχουσα οικονομική συγκυρία.

Υπάρχουν αρκετά αθλητικά σωματεία και ομάδες που δραστηριοποιούνται και στα οποία συμμετέχουν κάτοικοι των οικισμών και των λοιπών δημοτικών διαμερισμάτων. Ωστόσο η ενίσχυση των δράσεων μαζικού αθλητισμού στους οικισμούς του Δήμου αναδεικνύεται ως πρωτεύουσας σημασίας στον τομέα αυτό.

Στα πλαίσια των Ελευθερίων της πόλης λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο γυμναστικές επιδείξεις των συλλόγων. Επίσης γίνονται τοπικοί και περιφερειακοί αγώνες διαφόρων αθλημάτων όπως καλαθοσφαίρισης, στίβου, κολύμβησης κ.α.

Χάρη στην ύπαρξη του πανεπιστημιακού τμήματος υπάρχουν αρκετοί χώροι που δύνανται να χρησιμοποιηθούν και από το ευρύ κοινό για άθληση. Στους οικισμούς απαιτείται η αναβάθμιση των αθλητικών υποδομών και η βελτίωση των χώρων τόσο αισθητικά όσο και ποιοτικά. Οι καταγεγραμμένοι αθλητικοί χώροι εντός του Δήμου Κομοτηνής καταλαμβάνουν περί τα 200.000 τ.μ.

2.1.7 Τοπική Οικονομία και Απασχόληση

Μια πρώτη εικόνα για την απασχόληση αποτυπώθηκε στην υποενότητα Απασχόληση που προηγήθηκε. Στη συνέχεια θα ακολουθήσει μια πιο αναλυτική περιγραφή της τοπικής οικονομίας και της απασχόλησης, όπως αυτές διαμορφώνονται ανά παραγωγικό τομέα.

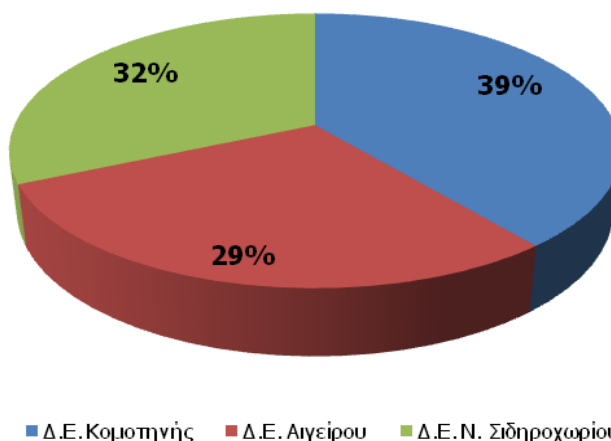
2.1.7.1. Πρωτογενής Τομέας

Σε ότι αφορά το Νομό Ροδόπης στο σύνολό του, αυτός φέρεται να απασχολεί σχετικά υψηλό ποσοστό του πληθυσμού του στον πρωτογενή τομέα, ποσοστό σχεδόν 4 φορές υψηλότερο από αυτό της χώρας. Σχετικά με τη γεωργία, κυρίαρχη θέση έχουν τα δημητριακά (τα οποία αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο τμήμα της συνολικής αξίας της αγροτικής παραγωγής), τα όσπρια και τα λαχανικά. Βασικά αγροτικά προϊόντα εκτός από τα ανωτέρω είναι το βαμβάκι, τα ζαχαρότευτλα, το καλαμπόκι, η μηδική και το σκουπόχορτο, τα αρωματικά φυτά, ο καπνός, το πεπόνι και η βιομηχανική ντομάτα.

Πιο ειδικά για το Δήμο της Κομοτηνής, όπως παρατέθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, ο πρωτογενής τομέας απασχολεί το 23,4% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Η κατανομή της καταγεγραμμένης καλλιεργήσιμης γης ανά δημοτική ενότητα φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Καλλιεργήσιμη Έκταση (στρ.)

Η ζωική παραγωγή στο Δήμο Κομοτηνής διακρίνεται σε βοοτροφία, , ορνιθοτροφία και μελισσοκομία. Πιο ειδικά, βοοειδή και προβατοειδή απαντώνται σε όλες τις δημοτικές ενότητες ενώ χοίροι εκτρέφονται σχεδόν αποκλειστικά στη Δ.Ε. Κομοτηνής. Η αιγοτροφεία και η ορνιθοτροφία, συναντώνται και στις τρεις δημοτικές ενότητες ενώ εκτροφή μελισσών συναντάται κυρίως στο Δήμο Κομοτηνής. Ο συνολικός ζωικός πληθυσμός και οι μονάδες εκτροφής ανά δημοτική ενότητα παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Κτηνοτροφική Δραστηριότητα	Σύνολο	Δ.Ε. Κομοτηνής	Δ.Ε. Αιγείρου	Δ.Ε. Ν. Σιδηροχωρίου
	<i>Μονάδες Εκτροφής (πλήθος)</i>			
	249	182	53	14
<i>Ζωικός Πληθυσμός</i>				

	103.245	49.690	26.774	26.781
--	---------	--------	--------	--------

Τα πρωτογενή παραγόμενα κτηνοτροφικά προϊόντα του Δήμου, περιλαμβάνουν το βοδινό και πρόβειο κρέας και ποσοτικά ακολουθεί η παραγωγή χοιρινού και πουλερικών. Η παραγωγή δευτερογενών κτηνοτροφικών προϊόντων όπως τυρί, γάλα κ.λ.π. είναι επίσης σημαντική δεδομένης και της ύπαρξης στην ευρύτερη περιοχή, μεγάλων βιομηχανιών αλλά και οικογενειακών βιοτεχνιών συλλογή, επεξεργασίας και διάθεσης των προϊόντων.

Στις παραθαλάσσιες περιοχές του Δήμου τμήμα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ασχολείται με την αλιεία, ενώ στις Δημοτικές Ενότητες Αιγείρου και Σιδηροχωρίου εντοπίζονται 18 και 1 μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας αντίστοιχα. Τα καταγεγραμμένα στους αλιευτικούς συλλόγους σκάφη φτάνουν τα 56, οι ιδιοκτήτες των οποίων καταγράφονται στο σύνολό τους στη Δ.Ε. Αιγείρου.

Ωστόσο, στην περιοχή του Δήμου καταγράφεται μια σειρά προβλημάτων στον πρωτογενή τομέα, που αφορούν κατά κύριο λόγο τον πολυτεμαχισμό των γεωργικών κλήρων (ως αποτέλεσμα της έλλειψης αναδασμού), την αβεβαιότητα των γεωργών και ειδικότερα των νέων για το μέλλον της γεωργίας έπειτα από την αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), προβλήματα που οφείλονται στην έλλειψη ορθής πολιτικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων, εξαιτίας της έλλειψης ολοκληρωμένου αρδευτικού δικτύου και προβλήματα υφαλμύρωσης των υδάτων στις παράκτιες περιοχές, εξαιτίας των αλόγιστων ιδιωτικών αρδευτικών γεωτρήσεων.

2.1.7.2. Δευτερογενής Τομέας

Στο Δήμο Κομοτηνής ο δευτερογενής τομέας απασχολεί το 13,1% του εργατικού δυναμικού, ποσοστό σχεδόν ίσο με το αντίστοιχο της χώρας. Επίκεντρο της βιομηχανικής δραστηριότητας είναι η Δημοτική Ενότητα Κομοτηνής και πιο συγκεκριμένα η πρωτεύουσα πόλη του Δήμου, όπου λειτουργούν συνολικά 759 καταγεγραμμένες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και ορισμένες βιομηχανίες μεταποίησης και τυποποίησης των αγροτικών προϊόντων της ευρύτερης περιοχής.

Στη Δημοτική Ενότητα Αιγείρου καταγράφονται 36 επιχειρήσεις ενώ στην ενότητα Νέου Σιδηροχωρίου μόλις 30.

Στο ύψος του οικισμού Θρυλόριο και κοντά στην Ε.Ο. Κομοτηνής – Αλεξανδρούπολης, βρίσκεται η Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.) Κομοτηνής, η οποία δημιουργήθηκε το 1978 και είναι μία από τις μεγαλύτερες σε έκταση στη χώρα (συνολική έκταση 4.332 στρ.). Εκεί λειτουργεί και ενεργειακός σταθμός της ΔΕΗ, στον οποίο χρησιμοποιείται φυσικό αέριο ως πρώτη ύλη για την παραγωγή ρεύματος. Από το 1922 και το Μάιο κάθε χρόνου, πραγματοποιείται εντός της ΒΙ.ΠΕ. η Πανελλήνια Εμπορική Έκθεση «Θράκη», η οποία διαρκεί 4 ημέρες και διοργανώνεται από τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με φορείς της περιοχής.

2.1.7.3. Τριτογενής Τομέας

Το ποσοστό των οικονομικά ενεργών που απασχολείται στον τριτογενή τομέα στο Δήμο φτάνει το 63,5% και κατά συνέπεια, ο τριτογενής τομέας αποτελεί τον τομέα με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση εργατικού δυναμικού. Μικρή μα σταθερά αυξανόμενη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας παρουσιάζει η παραλιακή ζώνη του Δήμου στους οικισμούς Φαναρίου, Αρωγής και Παραλίας Μέσης. Ο τουρισμός του παραλιακού μετώπου αφορά κυρίως εποχικό τοπικό τουρισμό, με μετακίνηση όσων κατοικούν μόνιμα στα αστικά κέντρα του Νομού Ροδόπης και παρακείμενων Νομών, σε παραθεριστικές κατοικίες της παραλιακής ζώνης. Συνολικά, στο Δήμο δραστηριοποιούνται σύμφωνα με το Σύλλογο Ξενοδόχων Θράκης, περίπου 17 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, συνολικής δυναμικότητας 1193 κλινών, οι περισσότερες από τις οποίες εντοπίζονται εντός του πολεοδομικού συγκροτήματος της Κομοτηνής. Ακόμη, στη Δημοτική Ενότητα Αιγείρου, καταγράφεται ένα τουριστικό κάμπινγκ και μία μονάδα αγροτουρισμού.

Εκτός των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, στο Δήμο καταγράφονται 402 εμπορικές επιχειρήσεις και 1471 επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, χωροθετημένες κατά τη συντριπτική του πλειονότητα στη Δημοτική Ενότητα Κομοτηνής. Δεδομένου ότι σε αυτή την ενότητα ανήκει η πρωτεύουσα του Δήμου και του Νομού Ροδόπης, η συγκέντρωση δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών κρίνεται ως απόλυτα λογική.

2.1.8 Εσωτερικό Περιβάλλον

2.1.8.1. Ο Δήμος Κομοτηνής

Ο Δήμος Κομοτηνής αποτελείται από τρία δημοτικά διαμερίσματα: Κομοτηνής, Αιγείρου και Ν.Σιδηροχωρίου. Οι Κεντρικές Υπηρεσίες είναι εγκατεστημένες στην έδρα του Δήμου, την Κομοτηνή, και περιλαμβάνουν τις παρακάτω οργανικές μονάδες:

Γενικό Γραμματέα

Ο Γενικός Γραμματέας υποστηρίζει το Δήμαρχο στα διοικητικά του καθήκοντα υλοποιώντας τις αρμοδιότητες που του εκχωρεί ο Δήμαρχος με απόφασή του. Οι αρμοδιότητες αυτές αφορούν κυρίως στο συντονισμό των δημοτικών υπηρεσιών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται με αποδοτικό τρόπο η αποτελεσματικότητα στην επίτευξη των περιοδικών στόχων και προγραμμάτων που αποφασίζονται από τα πολιτικά όργανα του Δήμου.

Ιδιαίτερο Γραφείο Δημάρχου.

Το Ιδιαίτερο Γραφείο Δημάρχου παρέχει κάθε είδους διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη προς τον Δήμαρχο και ιδίως προγραμματίζει, οργανώνει και ρυθμίζει τις συναντήσεις του Δημάρχου, διεξάγει και διεκπεραιώνει την προσωπική αλληλογραφία του Δημάρχου και τηρεί το πρωτόκολλο και το αρχείο αυτής, τηρεί αρχείο των κάθε είδους αποφάσεων του Δήμου προς χρήση του Δημάρχου, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Δημάρχου, παρέχει κάθε είδους διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη προς τους κατέχοντες θέσεις Ειδικών Συμβούλων ή Ειδικών Συνεργατών ή Επιστημονικών Συνεργατών.

Αυτοτελές Γραφείο Διοικητικής Βοήθειας

Το Γραφείο Διοικητικής Βοήθειας είναι αρμόδιο για την παροχή διοικητικής βοήθειας σε άτομα που έχουν αντικειμενική αδυναμία προσπέλασης στις δημοτικές υπηρεσίες ή στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ).

Γραφείο Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων

Σχεδιάζει και εισηγείται τη επικοινωνιακή πολιτική για την προώθηση της αποστολής και των στόχων του Δήμου και αντίστοιχα σχεδιάζει και εισηγείται και προωθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων των ενεργειών που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της επικοινωνιακής αυτής πολιτικής, οργανώνει και υλοποιεί κάθε είδους εκδηλώσεις του Δήμου (συνέδρια, συνελεύσεις, εορτές κ.λ.π.), καθώς και προγράμματα προβολής του έργου και των υπηρεσιών που παρέχει ο Δήμος. Επιπλέον σχεδιάζει, εισηγείται και εφαρμόζει προγράμματα ενημέρωσης των πολιτών για τις επιδιώξεις, στόχους και υπηρεσίες του Δήμου με γενικό στόχο τη δραστηριοποίηση των πολιτών για την προώθηση των τοπικών συμφερόντων, παρακολουθεί συστηματικά τα δημοσιεύματα (έντυπα και ηλεκτρονικά) σχετικά με τις δραστηριότητες του Δήμου και ενημερώνει σχετικά τα όργανα διοίκησης και τις υπηρεσίες του Δήμου. Τηρεί αρχείο των δημοσιεύσεων καθώς και των σχετικών απαντήσεων του Δήμου, διαχειρίζεται τις σχέσεις του Δήμου με τον ηλεκτρονικό και έντυπο τύπο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επιμελείται των δημοσιευμάτων και των δελτίων τύπου του Δήμου. Τέλος, επιμελείται των ενημερωτικών εκδόσεων ή εκπομπών του Δήμου στα ΜΜΕ.

Νομική Υπηρεσία.

Η Νομική Υπηρεσία παρέχει νομική υποστήριξη προς τα αιρετά όργανα του Δήμου και τις δημοτικές υπηρεσίες για την προώθηση των επιδιώξεων/στόχων/συμφερόντων του Δήμου.

Αυτοτελές Γραφείο Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής

Το Αυτοτελές Γραφείο Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής, είναι αρμόδιο για την υποστήριξη των οργάνων διοίκησης, των υπηρεσιών και των νομικών προσώπων του Δήμου κατά τις διαδικασίες σύνταξης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των περιοδικών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των Ετησίων Προγραμμάτων Δράσης, την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και απόδοσης των υπηρεσιών του Δήμου κατά την επίτευξη των περιοδικών στόχων του, και τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής των εσωτερικών οργανωτικών συστημάτων του Δήμου υπό συνθήκες διασφάλισης του επιθυμητού

επιπέδου ποιότητας των παρεχομένων κάθε είδους υπηρεσιών. Επίσης είναι αρμόδιο για τη διασφάλιση της ένταξης των πολιτικών ισότητας των φύλων στις τοπικές πολιτικές. Επιπρόσθετα, το Αυτοτελές Γραφείο είναι αρμόδιο για την ανάπτυξη, εγκατάσταση, λειτουργία και συντήρηση των συστημάτων ΤΠΕ του Δήμου, περιλαμβανομένης της ευθύνης εκπλήρωσης του έργου του ΚΟ.Σ.Ε. (Κομβικό Σημείο Επαφής) του Δήμου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 19 του Ν. 3882 / 2010 (ΦΕΚ Α'166).

Επίσης είναι αρμόδιο για το σχεδιασμό και την εφαρμογή συστημάτων και διαδικασιών που επιδιώκουν την διασφάλιση της διαφάνειας στις κάθε είδους σχέσεις του Δήμου προς τρίτους.

Γραφείο Συντονισμού & Υποστήριξης Νομικών Προσώπων του Δήμου

Το Γραφείο Συντονισμού & Υποστήριξης Νομικών Προσώπων του Δήμου, είναι αρμόδιο για τον συντονισμό της λειτουργίας και του έργου των ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου νομικών προσώπων του Δήμου και τη μεταξύ τους διασύνδεση, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των ενεργειών και των δράσεων τους και να μειωθεί, μέσω του συντονισμού, το κόστος λειτουργίας τους καθώς και να τηρείται ενιαία πολιτική και παροχή υπηρεσιών από το Δήμο. Επίσης έχει την ευθύνη της επικοινωνίας με τα Νομικά Πρόσωπα του Δήμου.

Διεύθυνση Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης

Η Διεύθυνση Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης είναι αρμόδια για την προστασία και ανάπτυξη της φυτικής παραγωγής, της ζωικής παραγωγής και της αλιείας στην περιοχή του Δήμου, την υποστήριξη του αγροτικού κόσμου για την βελτίωση των μεθόδων εργασίας και την καλύτερη οργάνωση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, την παρακολούθηση, αδειοδότηση και εποπτεία των εμπορικών δραστηριοτήτων στην περιοχή του Δήμου, την προστασία του καταναλωτή, την προώθηση της απασχόλησης και την εφαρμογή ενεργειών τουριστικής ανάπτυξης. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων.

Διεύθυνση Πολεοδομίας

Η Διεύθυνση Πολεοδομίας είναι αρμόδια για την εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού, την έκδοση και έλεγχο εφαρμογής των οικοδομικών αδειών και τον έλεγχο των αυθαίρετων κατασκευών. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων.

Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Καθαριότητας και Ανακύκλωσης

Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Καθαριότητας και Ανακύκλωσης είναι αρμόδια για την εξασφάλιση της αποκομιδής και της μεταφοράς των απορριμμάτων, της χωριστής αποκομιδής και μεταφοράς των ανακυκλώσιμων υλικών, την εξασφάλιση της καθαριότητας των κοινοχρήστων χώρων, τη συντήρηση των οχημάτων του Δήμου, την προστασία και αναβάθμιση του τοπικού φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με τη λήψη των καταλλήλων μέτρων και τη ρύθμιση των σχετικών δραστηριοτήτων, καθώς και για τη συντήρηση των χώρων πρασίνου και τη λειτουργία των Κοιμητηρίων. Η Διεύθυνση έχει και την αρμοδιότητα της Πολιτικής Προστασίας στο επίπεδο του Δήμου. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων. Στη Διεύθυνση υπάγονται διοικητικά και τα αποκεντρωμένα Γραφεία Καθαριότητας και Ανακύκλωσης των επιμέρους δημοτικών ενοτήτων Αιγείρου & Νέου Σιδηροχωρίου.

Διεύθυνση Κοινωνικών Πολιτικών

Η Διεύθυνση Κοινωνικών Πολιτικών είναι αρμόδια για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής, των πολιτικών ισότητας των φύλων καθώς και για την προστασία και προαγωγή της δημόσιας υγείας στην περιοχή του Δήμου, με τη λήψη των καταλλήλων μέτρων και τη ρύθμιση των σχετικών δραστηριοτήτων. Συγχρόνως η Διεύθυνση είναι αρμόδια για την προώθηση και ρύθμιση ζητημάτων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, την προώθηση της Δια Βίου Μάθησης, καθώς και για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νέας Γενιάς. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο

πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων.

Διεύθυνση Διοίκησης και Ανθρώπινου Δυναμικού

Η Διεύθυνση Διοίκησης και Ανθρώπινου Δυναμικού είναι αρμόδια για την τήρηση των διαδικασιών και αρχείων που αφορούν την δημοτική κατάσταση και την καταγραφή των ληξιαρχικών γεγονότων στην περιοχή του Δήμου και για τον σχεδιασμό και τον συντονισμό εφαρμογής των πολιτικών, συστημάτων και διαδικασιών που αποσκοπούν στην ορθολογική διοίκηση/διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου. Παράλληλα η Διεύθυνση είναι αρμόδια για την γραμματειακή υποστήριξη των πολιτικών οργάνων του Δήμου, τη λειτουργία του κεντρικού πρωτοκόλλου, τον χαρακτηρισμό της εισερχόμενης αλληλογραφίας του Δήμου, την οποία προωθεί στις αρμόδιες υπηρεσίες δια του πρωτοκόλλου. Επίσης, παραλαμβάνει, πρωτοκολλεί και προωθεί την εμπιστευτική αλληλογραφία. Είναι επίσης αρμόδια για την παροχή γενικών υπηρεσιών διοικητικής υποστήριξης προς τις δημοτικές υπηρεσίες. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων. Στη Διεύθυνση υπάγονται διοικητικά και τα αποκεντρωμένα Γραφεία Διοικητικών Θεμάτων & Εξυπηρέτησης του Πολίτη των επιμέρους δημοτικών ενοτήτων Αιγείρου & Ν. Σιδηροχωρίου.

Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών

Η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών είναι αρμόδια για την αποτελεσματική τήρηση των οικονομικών προγραμμάτων λειτουργίας του Δήμου, τη σωστή απεικόνιση των οικονομικών πράξεων και τη διαχείριση των εσόδων και δαπανών του, καθώς και τη διασφάλιση και αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας. Συγχρόνως, η Διεύθυνση μεριμνά για την αποτελεσματική διενέργεια όλων των νόμιμων διαδικασιών που απαιτούνται για την προμήθεια υλικών, εξοπλισμού και υπηρεσιών του Δήμου.

Στη Διεύθυνση υπάγονται διοικητικά, και ειδικότερα στο Τμήμα Ταμείου, και τα αποκεντρωμένα Γραφεία Οικονομικών Θεμάτων των επιμέρους δημοτικών ενοτήτων Αιγείρου & Ν. Σιδηροχωρίου.

Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών

Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών είναι αρμόδια για τη μελέτη, εκτέλεση και συντήρηση των κάθε είδους τεχνικών έργων του Δήμου, με στόχο την έγκαιρη, οικονομική και άριστη από επιστημονικής απόψεως πραγματοποίησή τους. Συγχρόνως, η Διεύθυνση είναι αρμόδια για την εξασφάλιση βελτιωμένων συνθηκών ασφαλούς μετακίνησης και κυκλοφορίας των δημοτών και των οχημάτων τους, καθώς και για τον έλεγχο εγκαταστάσεων, την έκδοση αδειών εγκαταστάσεων και εγκαταστατών κυρίως στον τομέα των μεταφορών. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων. Στη Διεύθυνση υπάγονται διοικητικά και τα αποκεντρωμένα Γραφεία Συντήρησης & Υποδομών των επιμέρους δημοτικών ενοτήτων Αιγείρου & Νέου Σιδηροχωρίου.

Διεύθυνση ΚΕΠ

Η Διεύθυνση Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) είναι αρμόδια για την παροχή διοικητικών πληροφοριών και τη διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών από την υποβολή της αίτησης μέχρι την έκδοση της τελικής πράξης, σε συνεργασία με τις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες και σύμφωνα με τον κεντρικό σχεδιασμό του Υπουργείου Εσωτερικών. Στη Διεύθυνση υπάγονται διοικητικά και τα Αυτοτελή Γραφεία Κ.Ε.Π. των δημοτικών ενοτήτων Αιγείρου και Ν. Σιδηροχωρίου.

Πέραν των κεντρικών υπηρεσιών, λειτουργούν στα δημοτικά διαμερίσματα, ήτοι στις έδρες των παλαιών δήμων Αιγείρου και Ν. Σιδηροχωρίου, γραφεία ΚΕΠ, γραφεία καθαριότητας και ανακύκλωσης και γραφεία οικονομικών θεμάτων που υπάγονται διοικητικά σε αντίστοιχες μονάδες των Κεντρικών Υπηρεσιών του Δήμου.

2.1.8.2. Τα Νομικά Πρόσωπα του Δήμου

Ως «Νομικά Πρόσωπα του Δήμου» νοούνται τα ιδρύματα και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των Δήμων, οι αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και οι κάθε λογής επιχειρήσεις των ΟΤΑ Α' βαθμού (επιχειρήσεις του Π.Δ 410/95,

κοινωφελείς επιχειρήσεις, ανώνυμες εταιρείες ΟΤΑ, καθώς και δημοτικές επιχειρήσεις ειδικού σκοπού).

Τα νομικά πρόσωπα του Δήμου Κομοτηνής είναι τα εξής:

ΤΣΑΝΑΚΛΗΣ Α.Ε.

Σκοπός της Δημοτικής Επιχείρησης Αξιοποίησης & Διαχείρισης Δημοτικής Περιουσίας & Κοινόχρηστων Χώρων «Νέστωρας Τσανακλής» Α.Ε. (Μονομετοχική) είναι η παροχή υπηρεσιών για τη διαχείριση, αξιοποίηση, και ανάπτυξη ακινήτων τα οποία ανήκουν στο Δήμο Κομοτηνής και τους Οργανισμούς αυτού ή σε τρίτους και εν γένει τη βέλτιστη εκμετάλλευσή τους. Στο πλαίσιο αυτό, αντικείμενο της Δημοτικής Επιχείρησης είναι:

- Η παροχή τεχνικής βοήθειας στο Δήμο και σε Τρίτους με σκοπό τη βελτίωση της διαχείρισης της δημοτικής ακίνητης περιουσίας.
- Η παροχή τεχνικής βοήθειας στο σχεδιασμό και την υλοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων αξιοποίησης της δημοτικής περιουσίας προς το Δήμο και σε Τρίτους καθώς και Συμπράξεων του Ιδιωτικού και Δημόσιου Τομέας (ΣΔΙΤ).
- Η διαχείριση της Δημοτικής Ακίνητης Περιουσίας με την εφαρμογή λογιστικών και απογραφικών προτύπων και η εν γένει διαχείριση του Δημοτικού Χαρτοφυλακίου με σκοπό τη χάραξη στρατηγικής καθώς και καλύτερης απόδοσης συντήρησης και αξιοποίησης.
- Η πραγματοποίηση κτηματικών εργασιών και δραστηριοτήτων.
- Η αγορά και πώληση ακινήτων.
- Η εκπόνηση κάθε φύσεως μελετών για ίδιο λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτων, ως και η εκμετάλλευση ή συνεκμετάλλευση με τρίτους των έργων, η κτήση, η διάθεση και η ανταλλαγή ακινήτων και η παροχή συμβουλών για θέματα οργάνωσης και εκμετάλλευσης των παραπάνω επενδύσεων.
- Η διενέργεια εκτιμήσεων για λογαριασμό του Δήμου ή τρίτων.

- Η εξασφάλιση των απαιτούμενων χρηματοδοτήσεων για την απόκτηση γης και την πραγματοποίηση επενδύσεων.
- Η υποβοήθηση του Δήμου για την είσπραξη απαιτήσεών του, που προέρχεται από την ένταξη περιοχών στο σχέδιο πόλης.
- Η παροχή με απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου Ν. 2190/1920, όπως ισχύει, εγγυήσεων υπέρ τρίτων, ιδία υπέρ συνδεδεμένων επιχειρήσεων ή και πιστώσεις προς συνδεδεμένες επιχειρήσεις.
- Η αποτελεσματική διαχείριση μισθωτικών συμβάσεων, καθώς και η γενικότερη εκμετάλλευση της χρήσης δημοτικών ακινήτων.
- Η αγορά και εκμετάλλευση-μίσθωση εμπορικά αξιοποιήσιμων δημοτικών ακινήτων, διατηρώντας την προβλεπόμενη χρήση τους με οικολογική και κοινωνική ευαισθησία και με απώτερο στόχο την αύξηση των εσόδων.
- Η εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων.
- Η καταγραφή των νομικών, πολεοδομικών και εμπορικών χαρακτηριστικών των ακινήτων και αποτύπωση αυτών σε Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών που θα παρέχει άμεση και ολοκληρωμένη εικόνα της γεωγραφικής θέσης των δημοτικών ακινήτων στην περιοχή αναφοράς, καθώς και οποιαδήποτε άλλη διαθέσιμη πληροφορία που συνδέεται με το εκάστοτε ακίνητο.
- Η ανάπτυξη προγραμμάτων αστικής διαχείρισης και αστικού σχεδιασμού καθώς και η εκπόνηση μελετών, έρευνας και ανάλυσης κτηματαγοράς.
- Οι επισκευές, ανακαινίσεις καθώς και συντηρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της καθαριότητας ακινήτων και περιουσίας του Δήμου.
- Η οργάνωση, πραγματοποίηση και εκμετάλλευση πολιτιστικών, αθλητικών, τουριστικών, ψυχαγωγικών, ξενοδοχειακών και άλλων επενδύσεων απευθείας, ή και σε συνεργασία, με άλλους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

K.ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ Α.Ε

Η Κ. Καραθεοδωρή Α.Ε. είναι η αναπτυξιακή εταιρεία του Δήμου Κομοτηνής, η εταιρεία η οποία σχεδιάζει, υποβάλει και υλοποιεί προγράμματα σε όλο το εύρος δραστηριοτήτων του Δήμου, τον υποστηρίζει τεχνικά και συμβουλευτικά και αποτελεί το μέσον για την επίτευξη των αναπτυξιακών του στόχων. Σκοποί της Κ. Καραθεοδωρή Α.Ε. ενδεικτικά είναι οι παρακάτω:

- Εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής του Δ. Κομοτηνής.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του Δήμου και παροχή κοινωνικής μέριμνας για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (παιδιά, νέοι, Τρίτη ηλικία, γυναίκες, παλιννοστούντες, μειονοτικές ομάδες κ.α.).
- Εκπόνηση μελετών και ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, καθώς και προσέλκυση Ευρωπαϊκών και Εθνικών Πόρων για επενδύσεις και έργα ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας.
- Ανάπτυξη δραστηριοτήτων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, διαχείριση απορριμμάτων και ανακύκλωσης, καθώς και την συμμετοχή σε αντίστοιχα προγράμματα.
- Υλοποίηση προγραμμάτων που έχουν σχέση με την τοπική ανάπτυξη και την αξιοποίηση πρωτοβουλιών που εκπορεύονται και συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους εθνικούς ή Διεθνείς Οργανισμούς, σε συνεργασία με το Δημόσιο ή Ιδιωτικό Τομέα, τους κοινωνικούς φορείς και τις παραγωγικές τάξεις.
- Συμβουλευτική, επιστημονική και τεχνική υποστήριξη σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, συμπεριλαμβανομένου και των Νομικών Προσώπων των ΟΤΑ, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και άλλους φορείς, για την συμμετοχή τους σε Εθνικά και Κοινοτικά αναπτυξιακά προγράμματα, καθώς και για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του Ν. Ροδόπης.

- Παροχή υπηρεσιών στους τομείς της πληροφορικής, των τηλεπικοινωνιών, της τηλεματικής, της διαφήμισης και προβολή με την χρήση οπτικοακουστικών μέσων και τεχνολογιών αιχμής.
- Επέκταση εργαστηρίων πληροφορικής και τεχνολογιών σε κάθε σχολική μονάδα του Δήμου Κομοτηνής.
- Δημιουργία κέντρων παροχής ηλεκτρονικού εμπορίου, πρόσβαση σε δίκτυα και διευκόλυνση της επικοινωνίας και συνεργασία ανάμεσα σε απομακρυσμένους χρήστες που ανήκουν στον επιχειρηματικό κόσμο καθώς και σε άλλες πολιτικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές, αθλητικές και άλλες ομάδες.

ΓΕΥΣΙΓΝΩΣΙΑ Α.Ε.

Η ΓΕΥΣΙΓΝΩΣΙΑ Α.Ε. ιδρύθηκε το 2009 και εδρεύει στην πόλη της Κομοτηνής. Αποτελεί μια Ανώνυμη Εμπορική Εταιρεία Ο.Τ.Α. η οποία διέπεται από το νομικό καθεστώς των ν. 3604/2007, 3852/2010 και Κ.Ν. 2190/1920. Μέτοχοι της εταιρείας είναι ο Δήμος Κομοτηνής σε ποσοστό 99% και η Ν. Τσανακλής Α.Ε. σε ποσοστό 1%. Διοικείται από εννεαμελές Δ.Σ. και σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο καταστατικό της σε συνδυασμό με τον Εσωτερικό Κανονισμό Υπηρεσιών, τον Κανονισμό Προμηθειών, τον Κανονισμό Οικονομικής Διαχείρισης και Διοίκησης, τους Ν.3852/2010, Ν. 3604/2007 και Ν. 2190/1920 λειτουργεί και διοικείται με απώτερο σκοπό την επίτευξη των σκοπών ιδρύσεως της.

Σκοπός της εταιρείας είναι η παροχή προϊόντων και υπηρεσιών παραγωγής, τυποποίησης, εμπορίας και πιστοποίησης τροφίμων και επισιτισμού – η παραγωγή και εμπορία αγροτικών (φυτικών και κτηνοτροφικών) προϊόντων – η λειτουργία των Δημοτικών Σφαγείων – η ενίσχυση των εμπόρων και των μικρό παραγωγών του Δήμου Κομοτηνής αλλά και του Νομού Ροδόπης – η αξιοποίηση του Τουριστικού Περιπέτρου και η διαχείριση και εκμετάλλευση εν γένει τουριστικών και πολιτιστικών πόρων.

Αναλυτικότερα ο σκοπός της εταιρείας επιτυγχάνεται διαμέσου:

- της λειτουργίας, εκμετάλλευσης και διαχείρισης των Δημοτικών Σφαγείων του Δήμου Κομοτηνής καθώς και της συμμετοχής σε αναπτυξιακά και επενδυτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες, που στοχεύουν στην καλύτερη αξιοποίηση, βελτίωση, εκμετάλλευση και λειτουργία των Σφαγείων και συναφών δραστηριοτήτων, όπως αλλαντοποιείο, κονσερβοποιείο και εργαστήριο κρεατοσκευασμάτων.
- της λειτουργίας εκμετάλλευσης και διαχείρισης του Τουριστικού Περιπτέρου Νυμφαίας καθώς και της συμμετοχής σε αναπτυξιακά και επενδυτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην καλύτερη αξιοποίηση, βελτίωση εκμετάλλευση και λειτουργία της επιχείρησης και την αξιοποίηση μέσω συναφών δραστηριοτήτων της γύρω περιοχής.
- της παραγωγής εμπορίας και διάθεσης ζωικών και αγροτικών προϊόντων και παραγώγων τους.
- της ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων παροχής υπηρεσιών σίτισης και εμπορίας προτυποποιημένων προϊόντων σίτισης.
- της εκμετάλλευσης πάσης φύσεως δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον πρωτογενή τομέα.
- της καθιέρωσης σήματος τοπικών Αγροτικών και Κτηνοτροφικών Προϊόντων και της δημιουργίας συστήματος πιστοποίησης σήματος για τα τοπικά προϊόντα.
- της προβολής και προώθησης των αγροτικών προϊόντων της περιοχής.
- της διαχείρισης εγκαταστάσεων επισιτισμού και ψυχαγωγίας που παραχωρούνται από τον Δήμο Κομοτηνής και άλλους φορείς.

ΚΕΜΕΑ (Κέντρο Μέριμνας και Αλληλεγγύης)

Το Κέντρο Μέριμνας και Αλληλεγγύης Δήμου Κομοτηνής» και υπό το διακριτικό τίτλο «ΚΕ.ΜΕ.Α. ΔΗΜΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ» αποτελεί τη συγχώνευση των Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου των πρώην Δήμων Κομοτηνής, Αιγείρου, Ν. Σιδηροχωρίου και συγκεκριμένα των παιδικών σταθμών, των Κέντρων Φροντίδας Οικογένειας, τη

Φιλαρμονική Ν. Σιδηροχωρίου και το ΝΠΔΔ Αλέξανδρος Συμεωνίδης του πρώην Δήμου Κομοτηνής. Στόχοι και σκοποί του νομικού προσώπου είναι:

1. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων όπως παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων και λοιπών ιδρυμάτων προαγωγής της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης. Ειδικότερα:

A. Η παροχή υπηρεσιών Αγωγής, Φροντίδας, Προστασίας και Αλληλεγγύης στον βρεφονηπιακό και παιδικό πληθυσμό του Δήμου Κομοτηνής,

B. Οι Υπηρεσίες Φροντίδας, Προστασίας και Αλληλεγγύης στην Τρίτη και Τέταρτη ηλικία του Δήμου Κομοτηνής, ήτοι: Ειδικότερα:

2. Η εκπόνηση και εφαρμογή σχετικών μελετών, κοινωνικών προγραμμάτων και οι ενέργειες για τη χρηματοδότησή τους από εθνικούς, ευρωπαϊκούς ή ιδιωτικούς πόρους, μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

3. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων, με την παροχή συναφών υπηρεσιών.

4. Η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρειά τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.

5. Ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

6. Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και

την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου Κομοτηνής.

ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. (Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κομοτηνής)

Το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Κομοτηνής ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1984 και λειτουργεί ως Ν.Π.Ι.Δ, βάση προγραμματικής σύμβασης μεταξύ ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ - Δήμου Κομοτηνής και Υπουργείου Πολιτισμού. Οι στόχοι του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Κομοτηνής είναι οι εξής:

- Η οργάνωση και παρουσίαση Επαγγελματικών Θεατρικών παραστάσεων.
- Η αξιοποίηση και ανάδειξη ντόπιου στελεχιακού καλλιτεχνικού δυναμικού.
- Η παρουσίαση παράλληλων θεατρικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.
- Η λειτουργία ερασιτεχνικού σχήματος στα πλαίσια του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. σε συνεργασία με την πανεπιστημιακή κοινότητα.
- Η συμμετοχή στις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Κομοτηνής.
- Η ανάδειξη του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. σε ζωτικό φορέα καλλιτεχνικής ανάπτυξης και πνευματικής καλλιέργειας, που μπορεί να συνδιαλέγεται γόνιμα σε θέματα πολιτισμού τόσο με τους όμορους Βαλκανικούς λαούς, όσο και με τους απόδημους Θρακιώτες.

ΔΚΕΠΠΑΚ

Η Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Πολιτισμού – Παιδείας – Αθλητισμού Κομοτηνής είναι αποτέλεσμα Συγχώνευσης των Κοινωφελών Επιχειρήσεων των πρώην Δήμων Κομοτηνής, Αιγείρου, Ν. Σιδηροχωρίου σε νέα Κοινωφελή Επιχείρηση του Δήμου Κομοτηνής, οι δραστηριότητες της οποίας διακρίνονται σε τρεις τομείς:

Ι) Τομέας Πολιτισμού:

1) Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με την ίδρυση και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων και θεάτρων,

φιλαρμονικών και σχολών διδασκαλίας μουσικής, σχολών χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ., καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.

2) Η διοργάνωση πολιτιστικών τοπικών δρώμενων και εκδηλώσεων προβολής της τοπικής κοινωνίας και των πολιτιστικών της αγαθών και πόρων,

3) Η ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθήκης.

4) Η προστασία μουσείων, μνημείων, σπηλαίων, καθώς και αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεων αυτών.

5) Η επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών σχολικών κτιρίων και κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.

6) Η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων ή η συμμετοχή τους σε αυτά.

7) Η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, καθώς και η εφαρμογή πολιτικών που θα αποσκοπούν στην ανάδειξη, προώθηση και προβολή του πολιτιστικού πλούτου του Δήμου Κομοτηνής στον Ελλαδικό χώρο και στο εξωτερικό.

8) Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, χωρίς εμπορικό χαρακτήρα.

9) Η ίδρυση και λειτουργία Φιλαρμονικής.

II) Τομέας Αθλητισμού:

1) Η λειτουργία αθλητικού κέντρου και γυμναστηρίου.

2) Η προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης μαζικού αθλητισμού και διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων και αθλοπαιδιών.

3) Η λειτουργία τμημάτων αθλητισμού και άθλησης.

4) Η συντήρηση και διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων στα όρια του Δήμου Κομοτηνής όπως δημοτικών γυμναστηρίων, αθλητικών κέντρων και δημοτικών χώρων άθλησης.

III) Τομέας Παιδείας:

1) Η ίδρυση και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών (ΚΔΑΠ).

2) Η λειτουργία πάρκου κυκλοφοριακής αγωγής.

3) Η λειτουργία ωδείου.

ΔΕΥΑΚ (Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Κομοτηνής)

Η ΔΕΥΑ Κομοτηνής είναι αμιγής Δημοτική Επιχείρηση που συστάθηκε από τον Δήμο Κομοτηνής το 1987 με σκοπό τον σχεδιασμό, την μελέτη και την κατασκευή όλων των αναγκαίων έργων υποδομής του τομέα ύδρευσης – αποχέτευσης καθώς και την λειτουργία και συντήρηση των συστημάτων.

Όλη η λειτουργία της επιχείρησης κατατείνει στην εξυπηρέτηση των δημοτών της Κομοτηνής, που σήμερα ανέρχονται σε 65.000 περίπου, ως προς την κάλυψη των αναγκών σε πόσιμο νερό, στην απορροή των όμβριων υδάτων, στην συλλογή και καθαρισμό των ακαθάρτων.

Ο συστατικός νόμος της ΔΕΥΑΚ (ν.1069/80), παρέχει την δυνατότητα επέκτασης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης και σε άλλους τομείς όπως αυτός της τηλεθέρμανσης, της παραγωγής εμφιαλωμένου νερού κ.λ.π.

Η ΔΕΥΑΚ στην έναρξη λειτουργίας της το 1989 συνάντησε ένα ανεπαρκές σύστημα εξωτερικού υδραγωγείου, πεπαλαιωμένο δίκτυο διανομής νερού, ελλιπέστατο δίκτυο ομβρίων και ανυπαρξία συστήματος αποχέτευσης λυμάτων.

Το πόσιμο νερό προέρχεται από συνδυασμό επιφανειακής υδροληψίας και υδρογεωτρήσεων και διατίθεται στην κατανάλωση αφού υποστεί μηχανική και χημική επεξεργασία ώστε να εξασφαλίζεται η απόλυτη συμμόρφωση με τους κανόνες υγιεινής που επιβάλλουν η εθνική και κοινοτική νομοθεσία.

Η ΔΕΥΑΚ υλοποίησε ένα ευρύτατο επενδυτικό πρόγραμμα από πόρους που εξασφάλισε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και την ίδια συμμετοχή της στα έργα.

Οι επενδύσεις της ΔΕΥΑΚ περιλαμβάνουν έργα βελτίωσης τη επιφανειακής υδροληψίας και αγωγό μεταφοράς νερού, υδρογεωτρήσεις, αναβάθμισης και επέκτασης των αντλιοστασίων μεταφοράς νερού, εγκαταστάσεις επεξεργασίας,

δεξαμενές καθίζησης, ταχυδιυλιστήριο, δεξαμενές αποθήκευσης, αντικατάστασης του δικτύου διανομής πόσιμου νερού, κατασκευή Βιολογικού Καθαρισμού των λυμάτων.

Οι στόχοι της Δ.Ε.Υ.Α.Κ. υλοποιούνται με την εργασία 100 περίπου υπαλλήλων. Επιστημονικό, εργατοτεχνικό και διοικητικό προσωπικό διαρθρώνονται και συνεργάζονται αποτελεσματικά σύμφωνα με το οργανόγραμμα της επιχείρησης.

Σχολική Επιτροπή Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Κομοτηνής

Πρόκειται για τη συγχώνευση των υφισταμένων σχολικών επιτροπών, σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των πρώην Δήμων Κομοτηνής, Αιγείρου, Ν. Σιδηροχωρίου σε νέο Ν.Π.Δ.Δ. Σκοπός του είναι:

- Η διαχείριση και κατανομή των πιστώσεων που της διατίθενται για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλώσιμων υλικών κ.λπ.).
- Οι συντηρήσεις και μικροεπισκευές πάγιου εξοπλισμού εκτός κτιρίων.
- Οι προμήθειες εποπτικών μέσων, επίπλων και σκευών, μηχανών γραφείου, βιβλίων για τον εμπλουτισμό των σχολικών βιβλιοθηκών, γραφικής ύλης και φαρμακευτικού υλικού, όπως και τα έξοδα καθαριότητας (αμοιβές και κοινωνική ασφάλιση καθαριστριών, υλικά καθαρισμού).
- Η εκτέλεση μικρών έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών μονάδων και του κάθε είδους εξοπλισμού τους.
- Η εισήγηση προς τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για τον ανεφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων των αντίστοιχων σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις αντίστοιχες σχολικές βιβλιοθήκες.
- Η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των εγκαταστάσεων των διδακτηρίων.

- Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός της σχολικής μονάδας με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για την λειτουργία της και εν γένει η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για την στήριξη της διοικητικής λειτουργίας της σχολικής μονάδας.
- Η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κυλικείων.
- Η αμοιβή καθαριστριών και η αποζημίωση των σχολικών τροχονόμων.
- Η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

Σχολική Επιτροπή Μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Κομοτηνής

Πρόκειται για τη συγχώνευση των υφισταμένων σχολικών επιτροπών, σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των πρώην Δήμων Κομοτηνής, Αιγείρου, Ν. Σιδηροχωρίου σε νέο Ν.Π.Δ.Δ.

Σκοπός της «Σχολικής Επιτροπής Μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Κομοτηνής» είναι:

- Η διαχείριση και κατανομή των πιστώσεων που της διατίθενται για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των σχολικών μονάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (θέρμανσης, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεφώνου, αποχέτευσης, αγοράς αναλώσιμων υλικών κ.λπ.).
- Οι συντηρήσεις και μικροεπισκευές πάγιου εξοπλισμού εκτός κτιρίων.
- Οι προμήθειες εποπτικών μέσων, επίπλων και σκευών, μηχανών γραφείου, βιβλίων για τον εμπλουτισμό των σχολικών βιβλιοθηκών, γραφικής ύλης και φαρμακευτικού υλικού τα έξοδα καθαριότητας (αμοιβές και κοινωνική ασφάλιση καθαριστριών, υλικά καθαρισμού).
- Η εκτέλεση μικρών έργων για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών μονάδων και του κάθε είδους εξοπλισμού τους.

- Η εισήγηση προς τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τον ανεφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων των αντίστοιχων σχολείων με έπιπλα και εξοπλιστικά είδη και από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βιβλία για τις αντίστοιχες σχολικές βιβλιοθήκες.
- Η αποκατάσταση φθορών και ζημιών των επίπλων, εξοπλισμού και γενικά των εγκαταστάσεων των διδακτηρίων.
- Η φροντίδα για την εξεύρεση άλλων πόρων και ο εφοδιασμός της σχολικής μονάδας με όλα τα μέσα που είναι απαραίτητα για την λειτουργία της, και εν γένει η λήψη όλων των μέτρων που κρίνονται αναγκαία για την στήριξη της διοικητικής λειτουργίας της σχολικής.
- Η διαχείριση των εσόδων από την ενδεχόμενη εκμετάλλευση των σχολικών κυλικείων.
- Η αμοιβή καθαριστριών και η αποζημίωση των σχολικών τροχονόμων.
- Η λήψη κάθε άλλου μέτρου που κρίνεται αναγκαίο για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

Το οργανόγραμμα του Δήμου Κομοτηνής δίνεται στο Παράρτημα.

Όλες οι παραπάνω διευθύνσεις, τα γραφεία και τα νομικά πρόσωπα συνθέτουν το Δήμο Κομοτηνής, η εύρυθμη λειτουργία του οποίου εξασφαλίζεται από την ορθή αλληλεπίδραση μεταξύ τους και του ανθρώπινου δυναμικού.

Παρακάτω δίνονται σε μορφή πίνακα οι κάθετες και οι οριζόντιες υπηρεσίες εντός του Δήμου.

Οι οριζόντιες υπηρεσίες σχεδιάζουν και υλοποιούν δράσεις που αφορούν το σύνολο των υπηρεσιών και λειτουργιών του Δήμου. Οι κάθετες υπηρεσίες σχεδιάζουν και υλοποιούν δράσεις από τα αντίστοιχα τμήματα.

ΚΑΘΕΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ			ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
Περιβάλλον & Ποιότητα Ζωής	Κοινωνική Πολιτική, Υγεία, Παιδεία,	Τοπική Οικονομία & Απασχόληση	
Διεύθυνση Πολεοδομίας	Διεύθυνση Κοινωνικών Πολιτικών	Διεύθυνση Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης	Ιδιαίτερο Γραφείο Δημάρχου
Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Καθαριότητας και Ανακύκλωσης	Ν.Π.Δ.Δ. Κέντρο Μέριμνας και Αλληλεγγύης Δήμου Κομοτηνής	Δημοτική Επιχείρηση Αξιοποίησης και Διαχείρισης Δημοτικής Περιουσίας και Κοινόχρηστων Χώρων "Νέστωρας Τσανακλής" Α.Ε.	Αυτοτελές Γραφείο Διοικητικής Βοήθειας
Γραφείο Καθαριότητας και Ανακύκλωσης με έδρα την Αίγειρο	Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Πολιτισμού	Γευσιγνωσία Α.Ε.	Γραφείο Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων
Γραφείο Καθαριότητας και Ανακύκλωσης με έδρα το Νέο	Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κομοτηνής		Νομική Υπηρεσία
Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Κομοτηνής (ΔΕΥΑΚ)	Ν.Π.Δ.Δ. Σχολική Επιτροπή Μονάδων Πρωτοβάθμιας		Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας
	Ν.Π.Δ.Δ. Σχολική Επιτροπή Μονάδων Δευτεροβάθμιας		Αυτοτελές Γραφείο Προγραμματισμού, Οργάνωσης και
			Γραφείο Συντονισμού & Υποστήριξης Νομικών Προσώπων
			Διεύθυνση Διοίκησης και Ανθρώπινου Δυναμικού
			Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών
			Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
			Διεύθυνση ΚΕΠ
			Αυτοτελές Γραφείο Κ.Ε.Π με έδρα την Αίγειρο
			Αυτοτελές Γραφείο Κ.Ε.Π με έδρα το Νέο Σιδηροχώρι
			Γραφείο Οικονομικών Θεμάτων με έδρα την Αίγειρο
			Γραφείο Οικονομικών Θεμάτων με έδρα το Νέο Σιδηροχώρι
			Αναπτυξιακή Εταιρεία "Κ. Καραθεοδωρή" Α.Ε.

Πίνακας 1 Οριζόντιες και κάθετες υπηρεσίες Δήμου Κομοτηνής

Στο Δήμο λειτουργούν οι παρακάτω επιτροπές :

1. Εκτελεστική επιτροπή
2. Επιτροπή ποιότητας ζωής
3. Οικονομική επιτροπή
4. Δημοτική επιτροπή διαβούλευσης

2.1.8.3. Πιστοποιήσεις

Ο Δήμος Κομοτηνής διαθέτει πιστοποίηση κατά ISO 9001/2008 και εφαρμόζει σύστημα τεκμηρίωσης διαδικασιών για τις λειτουργίες του προγραμματισμού, της διαχείρισης συμβάσεων, της παρακολούθησης και πιστοποίησης φυσικού αντικείμενου και της οικονομικής διαχείρισης.

Επιπρόσθετα έχει Επιβεβαίωση Διαχειριστικής Επάρκειας σύμφωνα με την οποία δύναται να υλοποιεί και να διαχειρίζεται έργα που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, ενώ είναι έτοιμος να ανταποκριθεί και στην αντίστοιχη διαδικασία για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020, όταν αυτή οριστικοποιηθεί. Η εθνική αρχή συντονισμού σε συνεργασία με τα Υπουργεία Εσωτερικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας σχεδίασε ένα ελληνικό πρότυπο/ τεχνική προδιαγραφή συστήματος διοίκησης και διαχείρισης έργων του ΕΣΠΑ, λαμβάνοντας μέριμνα των ιδιαιτεροτήτων των έργων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, σύμφωνα με το οποίο επιβεβαιώνεται η διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων.

Η διαχειριστική επάρκεια του Δήμου Κομοτηνής επιβεβαιώθηκε από την αρμόδια Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για τις κατηγορίες:

- I. Επιβεβαίωση τύπου Α, για πράξεις με τεχνικό αντικείμενο και πιο συγκεκριμένα δημόσια έργα υποδομής και τεχνικές μελέτες.
- II. Επιβεβαίωση τύπου Β, για πράξεις δημοσίων συμβάσεων προμηθειών ή υπηρεσιών.

2.1.8.4. Ηλεκτρονική Πύλη

Η Ηλεκτρονική κυβέρνηση για την εξυπηρέτηση του πολίτη (<http://egon-komotini.gr>), πραγματοποιήθηκε για να αναβαθμίσει τις υπηρεσίες εξυπηρέτησης του πολίτη και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω της αυτοματοποίησης των διαδικασιών επικοινωνίας του πολίτη με τους δημόσιους φορείς.

Οι βασικοί στόχοι του έργου αυτού είναι:

- επαρκέστερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών
- αξιοποίηση των ΤΠΕ με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών από τη Δ.Δ. σε πολίτες και επιχειρήσεις σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- αναβάθμιση της εξυπηρέτησης του πολίτη και της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών μέσω της αυτοματοποίησης των διαδικασιών επικοινωνίας του πολίτη με τους δημόσιους φορείς με στόχο τη δυνατότητα δημιουργίας one stop shop (έκδοση πιστοποιητικών, αδειών, υποβολή αιτήσεων, κλπ), ανάπτυξης συστημάτων ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης κοινού.
- Βελτίωση της αναλογίας PCs / 100 Διοικητικούς Υπαλλήλους.
- Αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.
- Αύξηση παραγωγικότητας και βελτίωση του εργασιακού χώρου.

Πετυχαίνοντας τα παραπάνω, εξασφαλίζοντας το πέρασμα από την κλασικού τύπου δημόσια διοίκηση στην e-Διοίκηση, θα επιτευχθεί ένας ποιοτικός εκσυγχρονισμός των δημόσιων υπηρεσιών οδηγώντας έτσι στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τον πολίτη.

Η Ηλεκτρονική Πύλη χρησιμοποιεί καινοτόμες ΤΠ με σύγχρονα και ανοικτά τεχνολογικά πρότυπα, ακολουθώντας τις διεθνείς καλές πρακτικές και τις κατευθύνσεις του σχεδίου δράσης e-Europe 2005. Ανώτερος στόχος του έργου είναι τόσο η βελτίωση της λειτουργίας του Δήμου, η εξοικονόμηση χρόνου και πόρων όσον αφορά σε θέματα διοίκησης και διαχείρισης αλλά πρωτίστως, η βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Στα πλαίσια του έργου χρησιμοποιούνται δύο από τις πλέον διαδεδομένες και σύγχρονες μορφές επικοινωνίας: Το τηλέφωνο και το διαδίκτυο. Η συνδυασμένη λύση που προσφέρεται έχει προκύψει από τις προκαταρκτικές μελέτες που έχουν γίνει από την πλευρά του Δήμου και έχουν καταλήξει στα εξής συμπεράσματα: Οι νεότερες μορφές επικοινωνίας όπως το διαδίκτυο ναι μεν συμβάλλουν στην επαρκέστερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, αλλά δε φαίνεται να λύνουν ακόμη το πρόβλημα.

Οι υπηρεσίες που υλοποιούνται στα πλαίσια του συστήματος και αυτές που παρέχονται από τη φωνητική και τη διαδικτυακή πύλη παρουσιάζονται συνοπτικά κάτωθι:

- Έκδοση πιστοποιητικών
- Έκδοση αδειών
- Αναφορά προβλημάτων & Καταχώρηση αιτημάτων
- Ηλεκτρονική Δημοκρατία
- Δημοτικό Συμβούλιο
- Διαχείριση επικοινωνίας Δήμου
- Οικονομική Οργάνωση - Διαχείριση
- Διαχείριση Έργων – Τεχνική Υπηρεσία
- Πολιτισμός & Λαϊκή Συμμετοχή
- Ανάπτυξη
- Οδηγός Πληροφόρησης του Πολίτη
- Τοπικός Τουριστικός Οδηγός
- Επείγοντα Περιστατικά
- Βιβλιοθήκες

2.1.8.5. Γραμμή του Δημότη

Ο Δήμος Κομοτηνής, προκειμένου να διευκολύνει τους δημότες, έτσι ώστε να μεταφέρουν και να γνωστοποιούν προς άμεση επίλυση καθημερινά τους προβλήματα, που μπορούν να επιλυθούν από τις υπηρεσίες του Δήμου, έχει θέσει σε λειτουργία τη Γραμμή του Δημότη. Η Γραμμή του Δημότη λειτουργεί στον τηλεφωνικό αριθμό 15424 (με απλή χρέωση) και είναι διαθέσιμη για την εξυπηρέτηση των δημοτών καθημερινά, από Δευτέρα έως Παρασκευή κατά τις ώρες 08.00πμ.

Μέσω της ανοιχτής αυτής γραμμής επικοινωνίας, στόχος είναι η άμεση και αξιόπιστη καταγραφή αιτημάτων, υποδείξεων, προβλημάτων και προτάσεων των δημοτών της

Κομοτηνής, σε θέματα που αφορούν τον ηλεκτροφωτισμό, την καθαριότητα, τις αναφορές για λακκούβες, το πράσινο, το περιβάλλον και γενικά θέματα που αφορούν στο Δήμο Κομοτηνής.

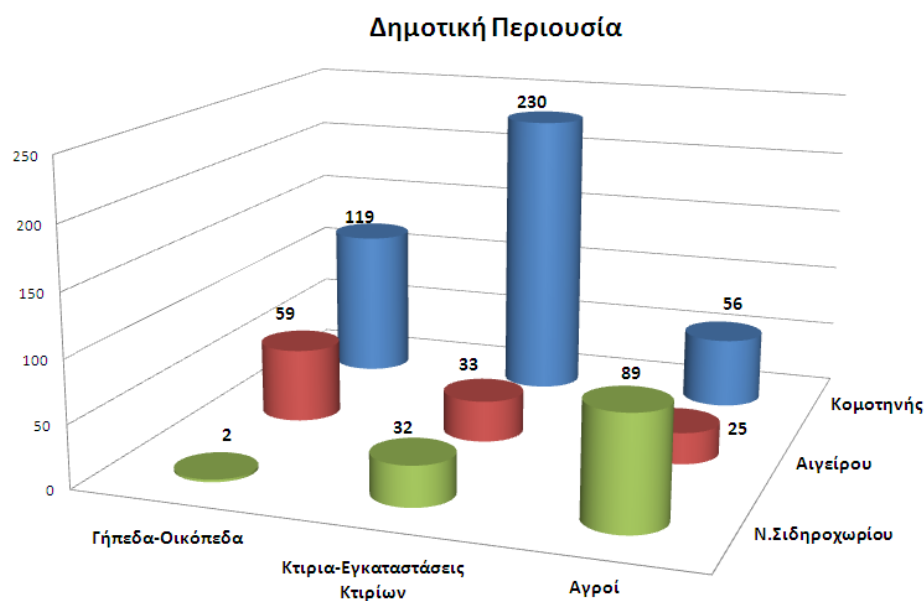
Τα αιτήματα μέσω του ειδικού ηλεκτρονικού συστήματος της «Γραμμής του Δημότη» διαβιβάζονται αυτόματα στις αρμόδιες υπηρεσίες προς επίλυση, ενημερώνοντας ταυτόχρονα όλους τους αρμόδιους εμπλεκόμενους για το σχετικό αίτημα (Δήμαρχος, Αντιδήμαρχος, Προϊστάμενος κλπ.)

Βασικός κανόνας λειτουργίας της γραμμής είναι η δέσμευση ενημέρωσης του πολίτη, σε περίπτωση που η ζητούμενη πληροφορία δεν μπορεί να δοθεί άμεσα - όταν δηλαδή ο πολίτης υποβάλλει αίτημα ή παράπονο προς διεκπεραίωση. Το γραφείο παρακολουθεί την εξέλιξη αντιμετώπισης των αιτημάτων από το αρχικό στάδιο υποβολής τους μέχρι και την έκβασή τους και υποβάλει αναφορά απευθείας στο Δήμαρχο, εβδομαδιαίως.

Τα αιτήματα μπορούν να κατατίθενται και στο Γραφείο του Δημότη, καθώς και να καταχωρούνται ηλεκτρονικά

2.2 Δημοτική ακίνητη περιουσία

Ο Δήμος Κομοτηνής με τη συνένωση των νέων δημοτικών διαμερισμάτων στεγάζει τις διοικητικές του υπηρεσίες σε δώδεκα κτίρια, όπως αυτά παρουσιάζονται στο Παράρτημα: Έντυπο 5. Παρακάτω δίνονται σχηματικά τα καταγεγραμμένα ακίνητα του Δήμου Κομοτηνής ανά δημοτικό διαμέρισμα και κατηγορία.

	Γήπεδα-Οικόπεδα	Κτίρια-Εγκαταστάσεις Κτιρίων	Αγροί
■ Ν.Σιδηροχωρίου	2	32	89
■ Αιγείου	59	33	25
■ Κομοτηνής	119	230	56

Διάγραμμα 2.5: Δημοτική Περιουσία

Η Δημοτική ακίνητη περιουσία αν και καταγεγραμμένη ονομαστικά, δεν έχει διασταυρωθεί με τις αρμόδιες υπηρεσίες και παρουσιάζει ελλείψεις ως προς την λεπτομερή καταγραφή της με πλήρη χαρακτηριστικά: Αποτυπώσεις και μηχανολογικά σχέδια, τοπογραφικά, μελέτες στατικής επάρκειας, ενεργειακό αποτύπωμα, αποσαφήνιση ιδιοκτησιακού καθεστώτος, προοπτικές αξιοποίησης.

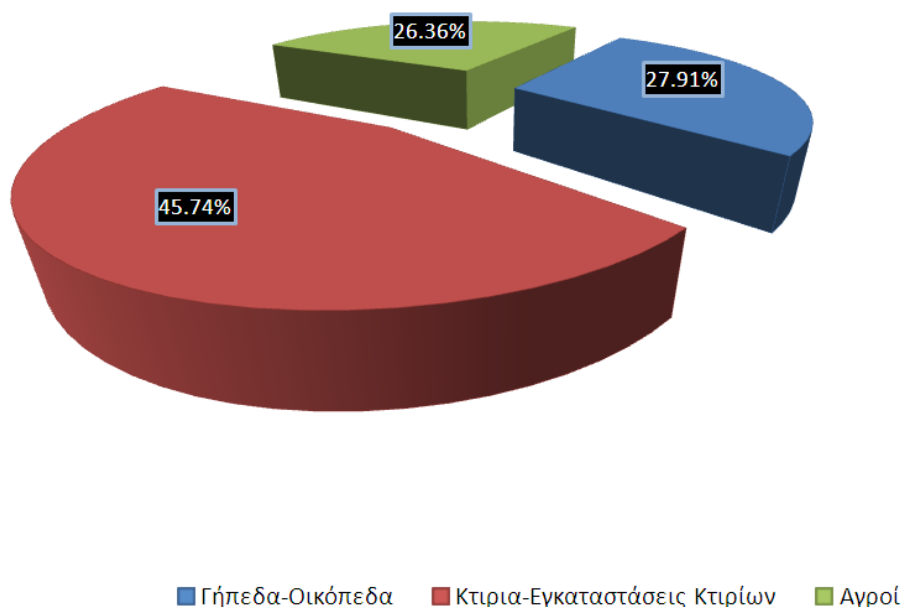
Το μεγαλύτερο ποσοστό της δημοτικής περιουσία αποτελούν τα κτίρια και οι εγκαταστάσεις γραφείων (45,74%), ακολουθούν τα γήπεδα και οικόπεδα (27,91%) και οι αγροί (26,36%)

Ανάμεσα στα κτίσματα του Δήμου ξεχωρίζουν τα παρακάτω ως κτίρια ιστορικής ή/και αρχιτεκτονικής αξίας:

1. Παραδοσιακό κτίριο Στάλιου (Γ. Κονδύλη)
2. Παραδοσιακό κτίριο (Κούλογλου 16)
3. Παραδοσιακό κτίριο (Αγ. Γεωργίου)

4. Θερινό θέατρο (άλσος Συμεωνίδα)
5. Βιβλιοθήκη (Ν. Τσανακλή 15)
6. ΔΗ.Π.Ε.Θ.Ε. (Γ. Κονδύλη 30)
7. Παραδοσιακό κτίριο (Κούλογλου 10)
8. Παραδοσιακό κτίριο (Αγ. Γεωργίου 12)
9. Ρολόι πόλης (οδός Έρμου)
10. Κουντουριώτη 3 (Κληροδότημα Ν. Πίσσα)

Είδη - Χρήσεις δημοτικής περιουσίας

Διάγραμμα 2.6: Είδη - Χρήσεις δημοτικής περιουσίας

2.3 Οικονομικά Στοιχεία

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα έσοδα του Δήμου Κομοτηνής και των Νομικών Προσώπων του, ανά πηγή χρηματοδότησης καθώς και τα έξοδα σε λειτουργικές και επενδυτικές δαπάνες για την προηγούμενη τετραετία.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΣΟΔΩΝ 2011 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένος ΠΥ	Διαμορφωμένος ΠΥ	Βεβαιωθέντα	Εισπραχθέντα
0111	342.600,00	342.600,00	274.027,70	114.748,75
0112	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0113	32.000,00	32.000,00	33.624,71	28.695,03
0115	13.700,00	13.700,00	13.616,13	0,00
0121	7.000,00	7.000,00	0,00	0,00
0122	200.000,00	200.000,00	522,60	522,60
0123	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0125	10.000,00	10.000,00	15.075,65	15.075,65
0129	17.000,00	17.000,00	951,50	951,50
0211	20.000,00	20.000,00	13.309,64	13.309,64
0213	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0311	3.110.000,00	3.110.000,00	2.728.715,53	2.695.384,11
0313	30.000,00	30.000,00	0,00	0,00
0321	17.000,00	17.000,00	5.722,50	5.722,50
0322	246.000,00	246.000,00	144.106,50	31.325,00
0324	90.000,00	90.000,00	0,00	0,00
0411	105.000,00	105.000,00	102.200,65	92.821,37
0412	25.000,00	25.000,00	17.638,94	17.638,94
0414	2.000,00	2.000,00	238,82	238,82
0415	500,00	500,00	157,06	157,06
0417	800,00	800,00	1.014,16	1.014,16
0434	190.000,00	190.000,00	168.388,58	128.348,76
0441	500.000,00	500.000,00	499.834,28	499.834,28
0451	25.000,00	25.000,00	4.232,76	4.232,76
0452	100.000,00	100.000,00	50.316,93	47.394,87
0453	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0461	220.000,00	220.000,00	130.912,07	127.345,46
0462	380.000,00	380.000,00	153.036,44	153.036,44
0464	80.000,00	80.000,00	55.974,00	55.974,00
0468	15.000,00	15.000,00	3.577,60	3.577,60
0471	5.000,00	5.000,00	11.200,00	11.200,00
0512	200.000,00	200.000,00	86.013,79	86.013,79
0514	5.000,00	5.000,00	12.839,11	12.839,11
0521	1.795.000,00	1.795.000,00	1.678,72	814,00
0522	4.000,00	4.000,00	0,00	0,00
0524	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00

0611	12.505.000,00	12.255.000,00	13.548.402,83	13.548.402,83
0614	680.000,00	680.000,00	710.851,82	710.851,82
0615	18.000,00	18.000,00	12.916,60	12.916,60
0619	1.000.000,00	1.200.000,00	13.313,00	13.313,00
0621	14.748.000,00	14.748.000,00	11.966.312,77	11.966.312,77
0712	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
0713	50.000,00	50.000,00	40.715,00	40.715,00
0716	30.000,00	30.000,00	8.465,00	8.465,00
0718	283.000,00	283.000,00	23.414,97	23.414,97
1111	75.000,00	75.000,00	0,00	0,00
1115	100.000,00	100.000,00	17.589,50	17.589,50
1116	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
1122	10.000,00	10.000,00	2.878,50	2.878,50
1211	363.000,00	363.000,00	325.273,88	325.273,88
1212	0,00	9.600,00	9.589,50	9.589,50
1311	6.225.000,00	6.225.000,00	1.328.518,55	1.328.518,55
1312	0,00	0,00	87.278,88	87.278,88
1314	99.000,00	483.904,65	350.488,91	350.488,91
1321	13.897.000,00	13.968.614,80	1.135.608,76	1.135.608,76
1322	317.000,00	2.918.376,74	716.144,77	716.144,77
1323	10.000,00	10.000,00	3.577,68	3.577,68
1411	1.000,00	1.000,00	253,42	253,42
1421	600,00	600,00	533,55	533,55
1511	30.000,00	30.000,00	52.989,70	52.989,70
1512	700.000,00	700.000,00	386.505,41	288.221,41
1513	10.000,00	10.000,00	8.161,74	8.161,74
1514	225.000,00	225.000,00	0,00	0,00
1516	7.000,00	7.000,00	0,00	0,00
1519	225.000,00	292.000,00	333.978,16	104.022,36
1623	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
1624	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
1625	200.000,00	200.000,00	4.887,68	4.040,33
1629	1.500,00	20.500,00	41.943,82	27.908,63
1693	15.000,00	15.000,00	12.713,05	12.713,05
1699	42.500,00	42.500,00	1.555,21	1.555,21
2111	620.000,00	620.000,00	545.698,84	545.698,84
2112	123.000,00	123.000,00	33.192,45	27.030,23
2115	90.000,00	90.000,00	93.133,24	93.133,24
2117	0,00	0,00	1.234,26	0,00
2118	300.000,00	300.000,00	184.438,21	109.712,26

2119	250.000,00	250.000,00	110.924,01	64.127,82
2211	65.000,00	65.000,00	47.802,93	22.117,20
3211	86.475,00	86.475,00	81.872,19	24.618,30
3212	177.322,00	177.322,00	247.969,44	88.986,88
3214	1.674,00	1.674,00	1.674,06	41,42
3215	30.649,00	30.649,00	27.751,20	1.722,49
3217	107.330,00	107.330,00	97.061,08	6.132,48
3218	568.623,00	568.623,00	552.750,64	13.015,73
3219	1.749.943,00	1.749.943,00	1.694.649,30	208.283,26
3221	4.189.403,00	4.189.403,00	4.130.983,45	26.069,46
3222	1.366.987,00	1.366.987,00	1.287.886,34	151.534,71
4111	240.000,00	240.000,00	254.991,15	254.991,15
4112	5.000,00	5.000,00	3.278,76	3.278,76
4121	220.000,00	220.000,00	164.870,15	164.870,15
4122	210.000,00	210.000,00	96.983,94	96.983,94
4123	210.000,00	210.000,00	214.017,63	214.017,63
4124	15.000,00	132.361,00	148.338,63	148.338,63
4131	1.500.000,00	1.551.000,00	1.890.483,53	1.890.483,53
4141	350.000,00	350.000,00	397.310,48	397.310,48
4142	5.000,00	5.000,00	1.542,57	1.542,57
4211	0,00	135.000,00	183.311,72	183.311,72
4212	13.608,00	13.608,00	6.000,00	6.000,00
4213	5.000,00	5.000,00	7.456,62	7.456,62
4214	1.079.000,00	1.574.000,00	1.458.275,98	174.839,72
511	119.955,00	119.955,00	119.955,10	119.955,10
512	763.469,00	763.469,00	763.468,47	763.468,47
	74.158.638,00	78.060.495,19	50.523.095,40	40.759.029,31

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΞΟΔΩΝ 2011 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένος ΠΥ	Διαμορφωμένος ΠΥ	Δεσμευθέντα	Ενταλθέντα	Πληρωθέντα
00.6031	267.000,00	252.000,00	252.000,00	150.602,74	150.602,74
00.6053	53.250,00	56.750,00	56.525,84	24.749,36	24.749,36
00.6056	409.100,00	819.000,00	818.169,21	818.169,21	818.169,21
00.6071	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6073	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6074	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6111	0,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6117	19.000,00	9.000,00	0,00	0,00	0,00

00.6121	304.092,00	264.092,00	264.092,00	261.639,78	261.639,78
00.6122	50.000,00	105.000,00	103.200,00	103.200,00	94.600,00
00.6125	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
00.6126	20.000,00	20.200,00	20.200,00	13.046,97	13.046,97
00.6131	5.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
00.6132	47.000,00	47.000,00	47.000,00	42.305,55	0,00
00.6133	500,00	500,00	500,00	0,00	0,00
00.6134	500,00	500,00	500,00	0,00	0,00
00.6142	1.706.600,00	1.694.700,00	548.292,20	173.470,38	162.100,63
00.6151	97.000,00	97.000,00	89.822,87	89.822,87	89.822,87
00.6153	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6154	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6221	15.000,00	15.000,00	11.261,88	11.261,88	11.261,88
00.6222	50.000,00	50.000,00	51.688,08	51.560,00	51.560,00
00.6223	12.000,00	14.000,00	13.505,06	13.505,06	13.505,06
00.6224	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6312	12.000,00	12.000,00	300,00	285,00	285,00
00.6331	2.500,00	27.500,00	27.273,16	27.273,16	27.273,16
00.6421	3.000,00	3.000,00	2.656,71	1.733,87	1.733,87
00.6423	500,00	2.000,00	894,70	624,91	624,91
00.6431	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6433	5.000,00	5.000,00	1.940,00	40,00	40,00
00.6434	0,00	7.380,00	0,00	0,00	0,00
00.6441	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6442	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6443	10.000,00	17.000,00	14.411,05	4.204,02	4.204,02
00.6444	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6451	7.000,00	7.000,00	7.000,00	4.707,33	3.536,88
00.6453	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6463	2.000,00	2.000,00	1.932,32	1.932,32	1.932,32
00.6492	10.000,00	48.500,00	29.123,42	29.123,42	29.123,42
00.6494	10.000,00	15.000,00	1.502,00	1.502,00	1.206,53
00.6495	1.559.250,00	2.777.542,00	1.717.420,06	1.578.041,63	1.527.929,62
00.6514	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6515	10.000,00	10.000,00	6.749,53	6.730,50	6.730,50
00.6518	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6523	210.000,00	210.000,00	231.912,95	231.912,95	231.912,95
00.6526	365.000,00	365.000,00	362.469,84	362.469,84	362.469,84
00.6699	40.000,00	40.000,00	13.018,32	5.406,82	2.249,94
00.6711	698.000,00	709.500,00	592.230,18	592.230,18	568.402,43

00.6712	50.000,00	34.500,00	34.500,00	34.500,00	34.500,00
00.6714	10.000,00	5.700,00	5.700,00	5.700,00	5.700,00
00.6715	2.990.000,00	2.260.000,00	1.955.000,00	1.955.000,00	1.955.000,00
00.6718	14.748.686,0 0	14.748.686,00	11.986.180,1 8	11.986.180,1 8	11.986.180,1 8
00.6726	65.000,00	72.000,00	69.052,10	69.052,10	69.052,10
00.6731	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6734	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6735	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6736	89.700,00	545.500,00	120.775,01	105.775,01	85.775,01
00.6737	1.417.000,00	1.417.000,00	911.892,54	59.490,30	59.268,90
00.6821	3.000,00	3.000,00	1.110,91	1.110,91	1.110,91
00.6822	1.000,00	1.000,00	254,84	0,00	0,00
00.6823	12.000,00	12.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6011	1.730.000,00	1.620.000,00	1.620.000,00	1.574.993,63	1.574.993,63
10.6012	35.200,00	35.800,00	5.361,92	1.135,12	1.135,12
10.6021	74.000,00	74.000,00	74.000,00	69.180,30	69.180,30
10.6022	1.000,00	1.000,00	1.000,00	599,70	599,70
10.6041	4.500,00	4.500,00	4.500,00	0,00	0,00
10.6051	189.200,00	190.341,11	190.590,52	187.475,88	187.475,88
10.6052	14.700,00	15.350,00	15.850,00	15.819,80	15.819,80
10.6054	1.300,00	1.300,00	1.300,00	0,00	0,00
10.6055	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6061	1.000,00	1.000,00	121,62	0,00	0,00
10.6062	1.000,00	3.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
10.6063	1.000,00	1.000,00	202,00	0,00	0,00
10.6232	19.000,00	19.000,00	19.000,00	14.780,00	13.280,00
10.6234	1.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6235	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6264	14.000,00	14.000,00	8.996,03	0,00	0,00
10.6265	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6266	30.000,00	30.000,00	23.001,00	0,00	0,00
10.6273	30.000,00	30.000,00	30.000,00	19.877,00	19.877,00
10.6274	450.000,00	219.000,00	218.538,71	218.538,71	218.538,71
10.6276	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
10.6277	230.000,00	230.000,00	229.202,17	0,00	0,00
10.6321	0,00	500,00	459,70	459,70	459,70
10.6414	1.000,00	8.523,00	8.215,25	1.942,25	1.942,25
10.6422	1.500,00	1.500,00	469,92	469,92	469,92
10.6423	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00

10.6461	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6462	6.000,00	6.000,00	2.886,21	690,03	531,36
10.6463	5.000,00	5.000,00	1.147,59	1.147,59	1.147,59
10.6611	16.000,00	25.000,00	11.295,60	4.751,32	2.371,27
10.6612	20.000,00	20.000,00	18.749,47	9.165,47	9.165,47
10.6613	35.000,00	35.000,00	34.998,62	20.103,65	17.463,31
10.6614	10.000,00	10.000,00	621,90	481,67	481,67
10.6615	10.000,00	10.000,00	5.013,19	2.012,15	2.012,15
10.6631	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6634	5.000,00	5.000,00	3.944,76	3.944,52	3.944,52
10.6635	5.000,00	5.000,00	3.857,00	1.509,99	1.509,99
10.6643	50.000,00	50.000,00	50.000,00	28.760,57	28.760,57
10.6644	15.000,00	15.000,00	822,92	822,92	822,92
10.6673	2.000,00	2.000,00	472,00	0,00	0,00
10.6682	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6691	2.000,00	3.000,00	2.705,08	495,08	495,08
10.6699	5.000,00	5.000,00	4.688,52	1.736,90	1.736,90
10.7133	32.000,00	32.000,00	0,00	0,00	0,00
10.7134	40.000,00	33.000,00	31.732,47	347,91	0,00
10.7135	5.000,00	5.000,00	1.667,72	1.497,72	1.497,72
10.7513	0,00	44.001,90	0,00	0,00	0,00
15.6011	210.000,00	210.000,00	210.000,00	180.483,32	180.483,32
15.6012	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6021	1.020.000,00	1.020.000,00	1.020.000,00	870.773,76	870.773,76
15.6022	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
15.6041	52.000,00	52.000,00	52.000,00	0,00	0,00
15.6051	25.000,00	27.890,00	27.588,63	26.491,91	26.491,91
15.6052	230.000,00	230.000,00	230.000,00	210.647,56	210.647,56
15.6054	15.000,00	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00
15.6055	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
15.6162	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6232	30.000,00	30.000,00	30.000,00	24.000,00	24.000,00
15.6277	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6413	1.000.000,00	1.200.000,00	1.200.000,00	0,00	0,00
15.6433	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6473	74.000,00	74.000,00	36.018,14	7.389,54	2.989,54
15.6481	50.000,00	50.000,00	40.150,00	5.029,98	0,00
15.6495	50.000,00	40.000,00	40.000,00	0,00	0,00
15.6611	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6661	2.500,00	2.500,00	0,00	0,00	0,00

15.7131	2.500,00	4.000,00	3.232,44	0,00	0,00
15.7133	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7135	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6011	1.560.000,00	1.560.000,00	1.560.000,00	1.541.379,38	1.541.379,38
20.6012	60.000,00	92.000,00	60.000,00	55.209,07	55.209,07
20.6013	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6021	20.000,00	20.000,00	20.000,00	16.095,96	16.095,96
20.6022	0,00	2.500,00	2.000,00	169,06	169,06
20.6041	850.000,00	705.000,00	705.000,00	704.759,00	704.759,00
20.6051	197.800,00	209.150,00	203.530,00	188.415,38	188.415,38
20.6052	5.000,00	5.000,00	5.000,00	4.078,95	4.078,95
20.6054	255.000,00	210.000,00	210.000,00	180.628,98	180.628,98
20.6061	15.000,00	15.000,00	4.395,95	0,00	0,00
20.6063	10.000,00	13.000,00	11.302,73	0,00	0,00
20.6211	680.000,00	1.130.000,00	1.100.476,57	1.100.476,57	1.100.476,57
20.6233	3.000,00	3.000,00	615,00	0,00	0,00
20.6235	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6244	147.000,00	149.000,00	148.726,88	148.726,88	148.726,88
20.6252	5.000,00	5.000,00	3.015,00	3.015,00	0,00
20.6253	15.000,00	15.000,00	12.680,00	12.680,00	0,00
20.6262	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6263	35.000,00	47.000,00	45.782,88	12.135,20	12.135,20
20.6264	5.000,00	20.000,00	19.881,95	0,00	0,00
20.6265	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6275	5.000,00	5.000,00	1.116,29	0,00	0,00
20.6277	265.000,00	261.500,00	179.330,81	131.754,21	130.982,77
20.6322	5.000,00	5.000,00	4.931,48	4.931,48	4.931,48
20.6414	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
20.6422	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6633	3.000,00	3.000,00	2.609,92	0,00	0,00
20.6634	5.000,00	10.000,00	7.114,66	0,00	0,00
20.6641	240.500,00	340.500,00	340.500,00	263.647,05	263.647,05
20.6643	9.000,00	9.000,00	1.245,39	1.245,39	1.245,39
20.6662	4.000,00	4.000,00	1.170,41	0,00	0,00
20.6671	110.000,00	110.000,00	93.899,99	25.223,80	19.620,53
20.6672	20.000,00	50.000,00	29.748,61	3.061,83	3.061,83
20.6673	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6699	90.000,00	80.300,00	79.436,23	8.807,48	8.807,48
20.7132	0,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
20.7135	97.000,00	99.000,00	49.447,29	0,00	0,00

20.7312	49.200,00	49.200,00	24.600,00	0,00	0,00
20.7321	99.000,00	99.000,00	0,00	0,00	0,00
20.7325	155.000,00	149.000,00	73.823,35	11.071,78	11.071,78
20.7326	6.725.000,00	6.725.000,00	6.725.000,00	0,00	0,00
20.7335	175.000,00	184.600,00	18.450,00	0,00	0,00
20.7336	94.200,00	74.200,00	48.708,00	23.370,00	23.370,00
25.6011	51.000,00	51.000,00	51.000,00	0,00	0,00
25.6012	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6051	11.300,00	11.300,00	11.300,00	0,00	0,00
25.6061	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6252	250,00	250,00	0,00	0,00	0,00
25.6253	250,00	250,00	0,00	0,00	0,00
25.6262	75.000,00	68.000,00	5.239,80	2.349,30	2.349,30
25.6263	4.000,00	4.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6264	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6277	20.000,00	25.000,00	24.000,00	24.000,00	24.000,00
25.6322	1.000,00	1.000,00	995,00	995,00	995,00
25.6633	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6641	9.300,00	9.300,00	1.920,78	1.920,78	1.920,78
25.6662	33.000,00	33.000,00	9.766,20	2.398,50	2.398,50
25.6671	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6672	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6699	32.000,00	32.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6011	1.150.000,00	1.150.000,00	1.150.000,00	1.137.588,38	1.137.588,38
30.6012	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6021	75.000,00	75.000,00	75.000,00	55.447,62	55.447,62
30.6022	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6041	50.000,00	50.000,00	50.000,00	45.000,15	45.000,15
30.6051	132.300,00	138.060,00	137.371,86	134.438,04	134.438,04
30.6052	16.500,00	16.500,00	16.500,00	13.941,42	13.941,42
30.6054	15.000,00	15.000,00	15.000,00	10.583,66	10.583,66
30.6061	500,00	500,00	1.299,76	0,00	0,00
30.6063	5.000,00	5.000,00	4.270,00	0,00	0,00
30.6233	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6234	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6252	5.000,00	5.000,00	1.675,00	1.675,00	0,00
30.6253	15.000,00	15.000,00	14.660,00	14.660,00	0,00
30.6261	30.000,00	75.000,00	51.316,00	6.014,70	6.014,70
30.6262	15.000,00	41.500,00	16.635,08	13.682,52	13.082,52
30.6263	15.000,00	19.000,00	15.493,25	6.457,22	6.457,22

30.6264	5.000,00	14.000,00	13.641,89	442,80	442,80
30.6265	1.000,00	1.000,00	369,00	369,00	369,00
30.6277	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6322	6.500,00	8.800,00	8.772,55	8.772,55	8.772,55
30.6323	10.000,00	10.000,00	9.950,00	9.950,00	9.950,00
30.6412	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6422	30.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6462	1.000,00	1.000,00	143,91	0,00	0,00
30.6641	40.000,00	100.000,00	99.999,95	92.378,58	92.378,58
30.6652	1.500,00	1.500,00	0,00	0,00	0,00
30.6661	155.000,00	155.000,00	40.606,21	1.214,94	1.214,94
30.6662	214.600,00	205.000,00	86.466,08	23.120,34	15.500,49
30.6671	35.000,00	40.000,00	26.975,61	1.860,61	1.860,61
30.6672	5.000,00	35.000,00	16.303,10	0,00	0,00
30.6699	5.000,00	10.000,00	9.422,42	0,00	0,00
30.7112	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7122	0,00	45.000,00	45.000,00	0,00	0,00
30.7134	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7135	220.000,00	521.270,00	356.896,34	12.281,55	12.281,55
30.7311	99.500,00	119.500,00	0,00	0,00	0,00
30.7312	12.000,00	12.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7322	4.132.500,00	4.204.114,80	1.072.000,00	0,00	0,00
30.7324	13.600,00	13.600,00	0,00	0,00	0,00
30.7326	123.900,00	593.050,00	565.475,68	100.715,68	100.715,68
30.7331	2.316.850,00	2.307.445,62	1.964.842,08	828.276,41	828.276,41
30.7332	404.350,00	419.350,00	106.657,76	43.237,94	43.237,94
30.7333	4.095.550,00	3.658.946,86	2.945.791,05	489.166,48	489.166,48
30.7334	0,00	55.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7336	341.930,00	341.930,00	35.049,99	1.500,00	1.500,00
30.7411	8.600,00	67.600,00	20.597,70	12.000,00	0,00
30.7412	82.220,00	64.000,00	15.000,00	0,00	0,00
30.7413	13.220,00	16.220,00	0,00	0,00	0,00
35.6011	305.000,00	305.000,00	305.000,00	297.877,32	297.877,32
35.6012	10.000,00	10.000,00	10.000,00	3.859,03	3.859,03
35.6041	150.000,00	12.000,00	12.000,00	10.968,62	10.968,62
35.6051	30.600,00	30.600,00	30.600,00	29.872,47	29.872,47
35.6054	45.000,00	3.000,00	3.000,00	2.421,08	2.421,08
35.6061	6.000,00	6.000,00	511,49	0,00	0,00
35.6063	3.000,00	3.000,00	2.000,00	0,00	0,00
35.6162	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00

35.6233	3.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
35.6261	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6262	250.000,00	194.000,00	121.260,10	104.454,15	104.454,15
35.6264	10.000,00	15.000,00	782,00	356,70	0,00
35.6265	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6277	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6414	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6422	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6462	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6492	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6495	50.000,00	62.803,00	20.000,00	19.163,40	19.163,40
35.6643	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6644	4.000,00	4.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6672	15.000,00	15.000,00	6.212,77	1.014,75	0,00
35.6692	20.000,00	65.000,00	1.119,61	622,41	622,41
35.6693	10.000,00	10.000,00	3.489,09	3.462,10	2.262,10
35.6699	18.000,00	23.000,00	13.611,80	4.967,60	1.213,26
35.7131	32.000,00	28.000,00	5.817,90	0,00	0,00
35.7135	1.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7326	12.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7334	9.000,00	9.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7412	0,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00
40.6011	121.000,00	129.000,00	128.095,47	124.105,25	124.105,25
40.6012	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
40.6041	0,00	100,00	100,00	77,44	77,44
40.6051	14.200,00	19.150,00	19.491,80	18.063,62	18.063,62
40.6054	0,00	50,00	25,00	4,44	4,44
40.6422	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
40.7111	150.000,00	921.500,00	864.486,43	864.486,43	857.006,23
40.7411	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
40.7413	121.240,00	121.240,00	0,00	0,00	0,00
40.7422	12.000,00	12.000,00	12.000,00	0,00	0,00
40.7423	2.500,00	2.500,00	2.384,00	2.384,00	2.384,00
45.6273	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
45.6633	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
45.6634	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
45.6635	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
45.6693	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
45.6699	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
45.7331	25.000,00	25.000,00	0,00	0,00	0,00

50.6011	190.000,00	190.000,00	190.000,00	183.102,49	183.102,49
50.6012	5.000,00	22.000,00	18.647,97	18.647,97	18.647,97
50.6051	21.500,00	24.500,00	25.367,66	24.194,26	24.194,26
50.6061	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
50.6253	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6263	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
50.6265	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
50.6322	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6422	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
50.6463	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6611	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6612	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6613	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6614	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6615	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6631	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6634	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6635	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6671	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6673	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6699	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.7134	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
50.7135	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
8111	2.007.906,00	2.007.906,00	1.713.197,24	307.658,88	307.658,88
8112	107.500,00	107.500,00	107.500,00	20.080,64	20.080,64
8113	457.000,00	457.000,00	453.954,38	418.127,98	407.425,41
8114	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
8115	198.000,00	759.485,91	2.640.807,78	759.485,91	759.485,91
8116	855.000,00	855.000,00	853.868,53	633.108,84	466.074,30
8117	1.502.200,00	1.465.000,00	1.264.580,48	952.320,85	703.018,03
8121	420.000,00	420.000,00	401.118,09	356.927,88	356.370,88
8122	2.119.000,00	2.119.000,00	2.112.110,86	954.533,56	954.533,56
8123	110.000,00	110.000,00	108.805,41	41.031,70	37.031,70
8211	240.000,00	240.000,00	254.991,15	254.991,15	254.991,15
8212	5.000,00	5.000,00	3.278,76	3.278,76	3.278,76
8221	220.000,00	220.000,00	165.099,24	165.099,24	165.099,24
8222	210.000,00	210.000,00	96.971,94	96.971,94	96.971,94
8223	210.000,00	210.000,00	214.017,63	214.017,63	214.017,63
8224	15.000,00	132.361,00	165.233,05	165.233,05	165.233,05
8231	1.500.000,00	1.551.000,00	1.889.814,11	1.889.814,11	1.889.814,11

8241	350.000,00	350.000,00	397.310,48	397.310,48	397.310,48
8242	5.000,00	5.000,00	1.542,57	1.542,57	1.542,57
8251	13.608,00	13.608,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00
8261	2.000,00	47.000,00	34.772,07	34.772,07	34.327,07
8511	4.021.000,00	4.021.000,00	0,00	0,00	0,00
9111	41.086,00	33.197,99	0,00	0,00	0,00
	74.158.638,00	78.060.495,19	61.487.378,36	39.254.650,21	38.572.661,52

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΣΟΔΩΝ 2012 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένος ΠΥ	Διαμορφωμένος ΠΥ	Βεβαιωθέντα	Εισπραχθέντα
0111	349.000,00	349.000,00	201.075,80	159.432,60
0112	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0113	31.500,00	31.500,00	31.797,71	23.636,13
0115	13.700,00	13.700,00	0,00	0,00
0121	7.000,00	7.000,00	0,00	0,00
0122	60.000,00	60.000,00	0,00	0,00
0123	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0125	17.000,00	17.000,00	15.517,10	15.517,10
0129	15.000,00	15.000,00	3.409,39	3.409,39
0211	4.000,00	17.000,00	20.292,51	20.292,51
0213	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0311	3.000.000,00	3.000.000,00	3.505.690,66	3.482.335,41
0313	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
0321	10.000,00	10.000,00	12.529,79	12.529,79
0322	135.000,00	135.000,00	144.410,33	107.302,23
0324	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00
0411	130.000,00	130.000,00	172.115,24	116.837,18
0412	20.000,00	20.000,00	25.065,65	25.065,65
0414	1.000,00	1.000,00	1.161,16	1.161,16
0415	500,00	500,00	173,69	173,69
0417	500,00	1.000,00	1.731,63	1.608,88
0434	150.000,00	168.000,00	247.799,17	223.949,52
0441	500.000,00	500.000,00	573.533,12	573.533,12
0451	10.000,00	10.000,00	5.533,77	5.533,77
0452	50.000,00	50.000,00	39.526,96	39.477,43
0453	2.000,00	2.000,00	468,00	468,00

0461	230.000,00	230.000,00	141.831,42	126.975,19
0462	250.000,00	250.000,00	116.713,82	116.713,82
0464	80.000,00	80.000,00	38.168,20	38.168,20
0468	5.000,00	5.000,00	1.617,28	1.617,28
0471	10.000,00	10.000,00	12.550,00	12.550,00
0511	212.000,00	212.000,00	33.599,08	33.599,08
0512	140.000,00	140.000,00	45.421,76	45.421,76
0514	7.000,00	24.000,00	28.793,76	28.793,76
0521	1.795.000,00	1.795.000,00	0,00	0,00
0522	4.000,00	4.000,00	0,00	0,00
0524	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0611	11.000.000,00	11.000.000,00	8.162.388,93	8.162.388,93
0614	711.000,00	711.000,00	426.511,08	426.511,08
0615	18.000,00	18.000,00	21.132,25	21.132,25
0619	1.800.000,00	2.400.000,00	2.426.380,82	2.426.380,82
0621	15.940.000,00	15.940.000,00	11.811.852,58	11.811.852,58
0712	10.000,00	10.000,00	2.775,00	775,00
0713	35.000,00	35.000,00	32.675,00	32.675,00
0716	10.000,00	10.000,00	1.580,00	1.580,00
0718	16.000,00	16.000,00	13.540,18	13.540,18
1111	75.000,00	75.000,00	0,00	0,00
1115	50.000,00	50.000,00	12.647,27	12.647,27
1116	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
1122	10.000,00	10.000,00	376,40	376,40
1211	291.000,00	291.000,00	0,00	0,00
1311	1.322.000,00	1.822.000,00	4.334.020,00	4.334.020,00
1312	0,00	0,00	199.979,57	199.979,57
1314	0,00	0,00	130.846,16	130.846,16
1321	12.580.400,00	18.529.637,00	1.142.154,98	1.142.154,98
1322	2.361.900,00	4.457.410,00	867.191,01	867.191,01
1323	40.000,00	42.000,00	0,00	0,00
1325	0,00	0,00	46.600,00	46.600,00
1411	1.000,00	1.000,00	152,23	152,23
1421	600,00	600,00	504,00	504,00
1511	30.000,00	30.000,00	30.489,42	30.489,42
1512	400.000,00	400.000,00	225.710,84	179.560,84
1513	10.000,00	10.000,00	20.760,11	20.760,11
1514	150.000,00	150.000,00	0,00	0,00
1516	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
1519	295.000,00	295.000,00	89.388,83	39.594,20

1623	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
1624	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
1625	50.000,00	50.000,00	42.483,44	5.982,12
1629	20.000,00	20.000,00	43.443,96	26.367,75
1693	15.000,00	15.000,00	10.049,25	10.049,25
1699	13.000,00	142.563,10	107.655,33	107.655,33
2111	600.000,00	600.000,00	6.490,23	6.490,23
2112	135.000,00	135.000,00	14.012,65	5.285,57
2115	100.000,00	100.000,00	21.435,07	20.174,15
2117	2.000,00	2.000,00	6.360,35	367,64
2118	30.000,00	47.000,00	126.257,57	53.164,78
2119	120.000,00	100.000,00	300.178,51	106.880,21
2211	52.000,00	52.000,00	323.082,50	41.679,94
2212	0,00	20.000,00	0,00	0,00
3211	30.000,00	30.000,00	94.507,15	25.971,76
3212	150.000,00	150.000,00	256.789,64	109.948,99
3214	350,00	350,00	1.592,64	20,00
3215	15.000,00	15.000,00	24.761,79	1.887,06
3217	50.000,00	50.000,00	66.815,40	5.560,58
3218	250.000,00	250.000,00	604.758,00	48.405,83
3219	1.180.000,00	1.180.000,00	2.949.284,53	217.895,45
3221	2.974.000,00	2.974.000,00	4.188.885,99	36.097,58
3222	836.000,00	836.000,00	1.012.816,81	95.079,66
4111	240.000,00	240.000,00	240.203,00	240.203,00
4112	5.000,00	5.000,00	3.086,98	3.086,98
4121	220.000,00	220.000,00	330.449,98	330.449,98
4122	120.000,00	120.000,00	103.057,31	103.057,31
4123	210.000,00	210.000,00	189.438,71	189.438,71
4124	168.000,00	168.000,00	152.624,90	147.796,38
4131	1.600.000,00	1.600.000,00	1.569.706,29	1.569.706,29
4141	350.000,00	350.000,00	381.100,12	381.100,12
4142	5.000,00	5.000,00	7.488,36	7.488,36
4211	135.000,00	135.000,00	142.879,46	142.879,46
4212	13.600,00	18.600,00	6.000,00	6.000,00
4213	5.000,00	5.000,00	8.349,46	8.349,46
4214	1.552.000,00	1.847.000,00	1.742.064,70	56.710,14
5111	680.000,00	858.379,22	858.379,22	858.379,22
5112	220.000,00	0,00	0,00	0,00
5121	0,00	522.301,90	522.301,90	522.301,90
5122	1.200.000,00	805.690,39	805.690,39	805.690,39

67.801.050,00	77.529.231,61	52.684.665,25	41.415.416,26
---------------	---------------	---------------	---------------

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΞΟΔΩΝ 2012 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένος ΠΥ	Διαμορφωμένος ΠΥ	Δεσμευθέντα	Ενταλθέντα	Πληρωθέντα
00.6031	240.000,00	213.948,36	213.948,36	196.441,48	196.441,48
00.6053	48.900,00	38.942,63	38.942,63	36.166,94	36.166,94
00.6056	820.000,00	530.200,00	530.200,00	530.200,00	530.200,00
00.6071	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
00.6073	1.000,00	180,00	180,00	180,00	180,00
00.6074	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
00.6111	2.000,00	20.000,00	7.620,00	7.380,00	7.380,00
00.6117	16.000,00	10.000,00	10.000,00	1.827,00	1.827,00
00.6121	270.000,00	245.000,00	232.160,88	214.597,88	214.597,88
00.6122	104.000,00	103.200,00	94.600,00	94.600,00	94.600,00
00.6125	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6126	19.200,00	21.994,52	21.994,52	20.830,17	20.830,17
00.6131	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6132	45.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
00.6133	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6134	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6142	1.328.700,00	1.129.900,00	1.010.770,17	287.356,32	287.356,32
00.6151	101.000,00	101.000,00	100.000,00	96.059,80	96.059,80
00.6153	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6154	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6221	10.000,00	20.000,00	19.998,55	19.557,75	19.557,75
00.6222	50.000,00	60.000,00	54.949,00	54.158,10	54.158,10
00.6223	14.000,00	14.000,00	14.000,00	12.038,82	12.038,82
00.6224	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6312	10.000,00	20.000,00	18.000,00	17.954,69	17.954,69
00.6331	8.000,00	8.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6421	3.000,00	4.500,00	3.834,02	3.444,58	3.444,58
00.6423	1.500,00	1.500,00	572,94	571,94	571,94
00.6431	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6433	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6434	7.400,00	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
00.6441	2.000,00	4.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6442	2.000,00	4.000,00	1.016,00	931,99	931,99

00.6443	15.000,00	15.000,00	11.860,00	8.394,01	8.394,01
00.6444	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6451	7.000,00	7.000,00	3.898,19	3.259,70	3.259,70
00.6453	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6463	2.000,00	2.000,00	753,57	0,00	0,00
00.6492	11.000,00	22.750,00	15.828,80	15.668,80	15.668,80
00.6494	3.000,00	3.000,00	3.000,00	1.675,50	1.675,50
00.6495	2.351.800,00	2.667.450,00	2.071.551,87	1.808.783,94	1.808.783,94
00.6514	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6515	10.000,00	10.000,00	7.698,00	5.680,69	5.680,69
00.6518	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6523	243.000,00	208.000,00	208.000,00	204.546,05	204.546,05
00.6526	360.000,00	417.000,00	417.000,00	414.803,03	414.803,03
00.6699	30.000,00	50.000,00	9.222,99	3.236,21	3.236,21
00.6711	630.000,00	645.000,00	632.266,06	602.943,21	602.943,21
00.6715	2.200.000,00	2.201.600,00	2.200.000,00	2.060.538,06	2.060.538,06
00.6718	16.085.200,00	16.130.200,00	12.321.741,72	12.196.166,72	12.196.166,72
00.6726	65.000,00	73.000,00	73.000,00	73.000,00	73.000,00
00.6731	3.000,00	4.500,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00
00.6734	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6735	10.000,00	10.000,00	4.000,00	0,00	0,00
00.6736	534.700,00	601.700,00	102.174,27	72.174,27	72.174,27
00.6737	1.017.000,00	1.155.000,00	324.721,86	323.871,06	323.871,06
00.6821	3.000,00	23.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6822	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6823	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6011	1.464.000,00	1.308.058,91	1.308.058,91	1.308.058,91	1.308.058,91
10.6012	7.600,00	1.644,09	1.644,09	1.537,69	1.537,69
10.6021	70.000,00	55.220,65	55.220,65	50.890,43	50.890,43
10.6022	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.6041	5.000,00	1.584,00	1.584,00	1.408,00	1.408,00
10.6051	184.000,00	181.049,99	181.049,99	181.036,69	181.036,69
10.6052	15.000,00	16.310,97	16.310,97	15.122,87	15.122,87
10.6054	1.300,00	2.509,01	90,99	80,88	80,88
10.6055	500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.6061	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.6062	3.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00
10.6063	1.000,00	201,47	178,60	178,60	178,60
10.6232	19.000,00	25.650,00	25.650,00	25.624,52	25.624,52

10.6234	8.000,00	8.000,00	1.000,00	756,45	756,45
10.6235	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6264	13.500,00	13.500,00	5.914,00	5.468,89	5.468,89
10.6265	5.000,00	15.000,00	7.500,00	0,00	0,00
10.6266	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6271	0,00	119.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6273	30.000,00	52.000,00	42.706,00	40.916,00	40.916,00
10.6276	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
10.6277	240.000,00	240.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6321	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6414	10.000,00	10.000,00	4.310,08	4.310,08	4.310,08
10.6422	1.500,00	1.500,00	268,62	256,52	256,52
10.6423	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6461	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6462	5.000,00	5.000,00	2.751,92	0,00	0,00
10.6463	5.000,00	7.000,00	5.000,00	3.670,93	3.670,93
10.6471	0,00	25.000,00	25.000,00	23.753,44	23.753,44
10.6611	18.000,00	18.000,00	14.501,88	11.923,63	11.923,63
10.6612	10.000,00	10.000,00	8.695,58	6.929,76	6.929,76
10.6613	20.000,00	20.000,00	13.275,32	13.248,17	13.248,17
10.6614	10.000,00	10.000,00	7.726,96	7.661,42	7.661,42
10.6615	5.000,00	7.000,00	4.382,33	4.373,88	4.373,88
10.6631	3.000,00	3.000,00	300,00	264,58	264,58
10.6634	5.000,00	5.000,00	5.000,00	4.999,34	4.999,34
10.6635	5.000,00	5.000,00	4.791,00	534,80	534,80
10.6643	50.000,00	160.000,00	147.009,56	48.131,01	48.131,01
10.6644	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6673	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6682	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6691	3.000,00	3.000,00	560,00	560,00	560,00
10.6699	5.000,00	5.000,00	1.900,50	1.759,16	1.759,16
10.7131	0,00	3.000,00	2.500,00	1.712,50	1.712,50
10.7133	18.000,00	33.000,00	550,00	549,81	549,81
10.7134	25.000,00	34.000,00	5.680,49	5.160,18	5.160,18
10.7135	5.000,00	5.000,00	865,00	857,12	857,12
10.7513	0,00	204.001,90	44.001,90	44.001,90	44.001,90
15.6011	300.000,00	137.674,92	137.674,92	137.674,92	137.674,92
15.6012	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15.6021	730.000,00	638.920,39	638.920,39	589.959,40	589.959,40
15.6022	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00

15.6041	50.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15.6051	46.650,00	24.314,44	24.314,44	24.314,44	24.314,44
15.6052	170.000,00	186.253,53	186.253,53	172.433,81	172.433,81
15.6054	15.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15.6055	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15.6162	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6232	30.000,00	28.550,00	28.550,00	28.515,00	28.515,00
15.6271	0,00	12.500,00	0,00	0,00	0,00
15.6277	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6413	1.200.000,00	1.200.000,00	473.501,25	464.229,28	464.229,28
15.6433	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6473	69.000,00	69.000,00	9.220,00	9.214,00	9.214,00
15.6481	50.000,00	100.000,00	30.717,91	30.313,12	30.313,12
15.6495	120.000,00	920.000,00	79.564,55	40.514,84	40.514,84
15.6611	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6661	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7131	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7133	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7135	260.700,00	260.700,00	260.700,00	58.313,07	58.313,07
20.6011	1.300.000,00	1.257.941,41	1.257.941,41	1.257.941,41	1.257.941,41
20.6012	30.000,00	23.389,62	23.389,62	12.287,88	12.287,88
20.6013	500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20.6021	18.000,00	16.192,56	16.192,56	14.860,07	14.860,07
20.6041	460.000,00	210.000,00	210.000,00	170.846,69	170.846,69
20.6051	165.700,00	182.220,89	180.820,89	178.788,89	178.788,89
20.6052	5.000,00	5.522,40	5.522,40	5.114,52	5.114,52
20.6054	165.000,00	75.000,00	75.000,00	55.102,82	55.102,82
20.6061	10.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20.6063	15.000,00	52.000,00	48.881,85	13.116,15	13.116,15
20.6112	0,00	1.600,00	0,00	0,00	0,00
20.6141	0,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6211	1.150.000,00	1.230.000,00	1.230.000,00	1.141.288,80	1.141.288,80
20.6233	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6235	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6244	149.000,00	149.000,00	149.000,00	148.726,88	148.726,88
20.6252	5.000,00	5.000,00	5.000,00	3.252,00	3.252,00
20.6253	15.000,00	15.000,00	15.000,00	14.991,00	14.991,00
20.6262	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6263	40.000,00	49.900,00	9.554,41	3.519,05	3.519,05
20.6264	20.000,00	33.000,00	1.948,45	98,40	98,40

20.6265	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6275	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6277	259.100,00	255.400,00	111.736,29	62.587,64	62.587,64
20.6322	7.000,00	7.000,00	7.000,00	4.280,00	4.280,00
20.6414	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6422	1.000,00	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00
20.6633	3.000,00	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00
20.6634	10.000,00	10.700,00	0,00	0,00	0,00
20.6641	360.500,00	418.000,00	375.723,43	358.803,50	358.803,50
20.6643	5.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
20.6662	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6671	100.000,00	105.000,00	61.486,36	48.015,62	48.015,62
20.6672	20.000,00	25.000,00	9.484,28	1.094,19	1.094,19
20.6673	1.000,00	1.000,00	87,00	0,00	0,00
20.6699	100.000,00	126.000,00	64.436,34	47.150,55	47.150,55
20.7132	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
20.7135	75.000,00	75.000,00	4.217,34	0,00	0,00
20.7312	49.200,00	27.700,00	0,00	0,00	0,00
20.7321	99.000,00	99.000,00	0,00	0,00	0,00
20.7325	95.000,00	317.000,00	5.771,01	5.471,09	5.471,09
20.7326	3.651.000,00	3.651.000,00	0,00	0,00	0,00
20.7335	29.600,00	29.600,00	6.150,00	6.150,00	6.150,00
20.7336	123.000,00	73.800,00	61.987,08	36.654,00	36.654,00
20.7413	0,00	6.000,00	6.000,00	0,00	0,00
25.6011	50.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25.6012	2.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25.6051	11.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25.6061	500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25.6252	250,00	250,00	250,00	0,00	0,00
25.6253	250,00	250,00	250,00	0,00	0,00
25.6263	2.000,00	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
25.6264	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
25.6277	20.000,00	26.000,00	26.000,00	20.000,00	20.000,00
25.6322	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
25.6633	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
25.6641	9.000,00	9.000,00	6.000,00	0,00	0,00
25.6671	2.000,00	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
25.6672	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
25.7135	0,00	15.000,00	104,00	0,00	0,00
25.7326	0,00	2.530.000,00	2.510.000,00	0,00	0,00

30.6011	950.000,00	924.380,34	901.619,66	901.619,66	901.619,66
30.6012	10.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30.6021	50.000,00	56.329,86	56.329,86	51.768,79	51.768,79
30.6022	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30.6041	50.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30.6051	110.700,00	141.452,67	141.452,67	141.452,67	141.452,67
30.6052	11.000,00	16.766,60	16.766,60	15.472,06	15.472,06
30.6054	13.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30.6061	500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30.6063	5.000,00	7.400,00	5.096,78	4.256,48	4.256,48
30.6233	10.000,00	10.000,00	10.000,00	8.000,00	8.000,00
30.6234	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6252	15.000,00	15.000,00	15.000,00	14.924,00	14.924,00
30.6253	5.000,00	5.000,00	5.000,00	1.019,00	1.019,00
30.6261	44.000,00	94.100,00	64.381,70	60.846,98	60.846,98
30.6262	20.000,00	55.000,00	12.474,00	11.973,00	11.973,00
30.6263	15.000,00	20.000,00	11.427,87	3.397,68	3.397,68
30.6264	5.000,00	13.700,00	6.777,21	1.933,84	1.933,84
30.6265	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
30.6277	2.000,00	2.000,00	120,00	120,00	120,00
30.6322	8.000,00	8.000,00	8.000,00	7.765,02	7.765,02
30.6323	10.000,00	10.000,00	10.000,00	9.982,25	9.982,25
30.6412	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6422	10.000,00	10.000,00	1.703,00	1.578,00	1.578,00
30.6462	500,00	3.000,00	595,32	242,31	242,31
30.6641	155.000,00	202.000,00	186.328,51	67.701,64	67.701,64
30.6652	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6661	68.000,00	76.210,00	50.812,42	34.454,22	34.454,22
30.6662	225.000,00	239.500,00	114.662,67	76.486,74	76.486,74
30.6671	30.000,00	35.000,00	17.378,48	9.157,85	9.157,85
30.6672	10.000,00	15.000,00	9.425,31	5.738,49	5.738,49
30.6699	19.000,00	19.000,00	8.032,41	1.545,76	1.545,76
30.7112	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7122	45.000,00	104.200,00	64.200,00	63.468,00	63.468,00
30.7131	0,00	38.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7132	0,00	225.510,00	2.114,92	0,00	0,00
30.7133	0,00	60.000,00	45.018,60	0,00	0,00
30.7134	15.000,00	3.400,00	0,00	0,00	0,00
30.7135	441.300,00	475.959,00	401.222,27	276.575,34	276.575,34
30.7311	57.000,00	1.453.000,00	823.993,00	50.000,00	50.000,00

30.7322	3.852.000,00	4.212.237,00	3.828.130,49	738.103,07	738.103,07
30.7323	0,00	512.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7324	0,00	1.200.000,00	1.200.000,00	0,00	0,00
30.7326	2.480.000,00	2.525.000,00	1.680.000,00	227.022,13	227.022,13
30.7331	2.810.900,00	3.290.473,00	925.450,97	561.923,40	561.923,40
30.7332	289.000,00	333.200,00	117.238,78	76.799,37	76.799,37
30.7333	3.113.300,00	2.980.940,00	1.804.697,11	371.809,62	371.809,62
30.7334	27.300,00	27.300,00	25.139,78	0,00	0,00
30.7336	314.000,00	306.000,00	305.500,00	24.134,75	24.134,75
30.7411	47.000,00	47.000,00	32.000,00	0,00	0,00
30.7412	54.000,00	269.000,00	212.762,37	17.638,80	17.638,80
30.7413	16.300,00	112.300,00	25.000,00	0,00	0,00
35.6011	250.000,00	216.926,02	216.926,02	216.926,02	216.926,02
35.6012	5.000,00	207,31	207,31	207,31	207,31
35.6021	0,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6041	50.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35.6051	23.550,00	29.941,02	29.941,02	27.796,66	27.796,66
35.6054	15.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35.6061	5.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35.6063	2.000,00	2.000,00	1.531,63	1.250,25	1.250,25
35.6162	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6233	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6261	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6262	87.000,00	106.600,00	35.741,95	11.141,95	11.141,95
35.6264	10.000,00	15.000,00	9.612,53	1.047,95	1.047,95
35.6265	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6272	0,00	90.500,00	0,00	0,00	0,00
35.6277	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6414	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6422	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6462	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6492	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6495	30.000,00	30.000,00	10.000,00	0,00	0,00
35.6643	10.000,00	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
35.6644	4.000,00	4.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6671	0,00	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
35.6672	10.000,00	35.000,00	14.483,15	4.621,34	4.621,34
35.6692	65.000,00	65.000,00	12.701,08	9.549,99	9.549,99
35.6693	15.000,00	15.000,00	8.500,00	0,00	0,00
35.6699	25.000,00	30.000,00	13.372,87	3.326,88	3.326,88

35.7131	71.000,00	57.000,00	8.501,02	0,00	0,00
35.7135	10.000,00	10.000,00	3.800,00	210,04	210,04
35.7326	12.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7334	103.000,00	103.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7412	18.000,00	18.000,00	0,00	0,00	0,00
40.6011	300.000,00	136.345,00	136.345,00	136.345,00	136.345,00
40.6012	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
40.6041	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00
40.6051	44.500,00	18.821,73	18.821,73	18.821,73	18.821,73
40.6054	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00
40.6422	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
40.7111	100.000,00	200.000,00	129.546,06	129.546,05	129.546,05
40.7411	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
40.7413	176.190,00	176.190,00	14.330,00	14.326,79	14.326,79
40.7422	12.000,00	12.000,00	12.000,00	9.343,08	9.343,08
40.7423	2.500,00	2.500,00	0,00	0,00	0,00
45.6273	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
45.6633	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
45.6634	200,00	200,00	200,00	199,88	199,88
45.6635	200,00	200,00	200,00	199,88	199,88
45.6693	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
45.6699	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
45.7331	75.000,00	75.000,00	6.004,99	0,00	0,00
50.6011	170.000,00	143.404,25	143.404,25	143.404,25	143.404,25
50.6012	20.000,00	22.100,00	5.564,00	0,00	0,00
50.6051	21.500,00	22.226,44	22.226,44	21.363,99	21.363,99
50.6061	10.000,00	10.000,00	10.000,00	9.895,03	9.895,03
50.6253	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6263	500,00	500,00	500,00	0,00	0,00
50.6265	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
50.6322	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6422	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
50.6463	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6611	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6612	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6613	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6614	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6615	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6631	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6634	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

50.6635	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6671	300,00	300,00	300,00	0,00	0,00
50.6673	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6699	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.7134	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
50.7135	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
8111	1.672.400,00	2.550.662,67	926.532,20	52.602,66	52.602,66
8112	50.000,00	54.531,12	54.531,12	54.531,12	54.531,12
8113	662.500,00	751.000,00	279.980,79	258.114,58	258.114,58
8114	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
8115	288.700,00	288.700,00	190.786,58	190.786,58	190.786,58
8116	985.000,00	985.000,00	718.271,59	718.270,59	718.270,59
8117	591.700,00	676.700,00	402.295,78	402.267,78	402.267,78
8121	268.400,00	208.400,00	52.098,94	52.098,94	52.098,94
8122	2.012.200,00	2.072.200,00	1.816.224,23	1.722.224,23	1.722.224,23
8123	11.000,00	19.600,00	19.596,40	19.596,40	19.596,40
8211	240.000,00	240.203,00	240.203,00	240.203,00	240.203,00
8212	5.000,00	5.000,00	3.086,98	3.086,98	3.086,98
8221	220.000,00	330.469,02	330.469,02	330.469,02	330.469,02
8222	120.000,00	120.000,00	103.033,70	103.033,70	103.033,70
8223	210.000,00	210.000,00	189.438,71	189.438,71	189.438,71
8224	168.000,00	183.011,19	147.011,19	146.899,86	146.899,86
8231	1.600.000,00	1.600.000,00	1.569.818,29	1.569.818,29	1.569.818,29
8241	350.000,00	381.100,12	381.100,12	381.100,12	381.100,12
8242	5.000,00	7.488,36	7.488,36	7.488,36	7.488,36
8251	13.600,00	18.600,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00
8261	2.000,00	311.488,44	306.906,04	306.247,73	306.247,73
9111	44.610,00	82.780,79	0,00	0,00	0,00
	67.801.050,0	77.529.231,61	52.889.322,3	37.729.113,5	37.729.113,5
	0	0	0	4	4

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΣΟΔΩΝ 2013 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένος ΠΥ	Διαμορφωμένος ΠΥ	Βεβαιωθέντα	Εισπραχθέντα
0111	305.000,00	337.000,00	241.081,30	196.526,49
0112	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0113	33.000,00	33.000,00	32.012,67	26.361,41
0115	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00

0121	7.000,00	7.000,00	0,00	0,00
0122	100.000,00	100.000,00	0,00	0,00
0123	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0125	17.000,00	17.000,00	14.809,00	14.809,00
0129	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00
0211	30.000,00	30.000,00	24.848,33	24.848,33
0213	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0231	0,00	1.000,00	315,00	315,00
0311	3.000.000,00	3.000.000,00	2.892.578,54	2.860.318,90
0313	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
0321	10.000,00	10.000,00	5.236,30	5.236,30
0322	135.000,00	135.000,00	184.002,35	120.688,18
0324	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
0411	200.000,00	200.000,00	104.169,36	70.845,83
0412	20.500,00	20.500,00	27.830,95	27.830,95
0414	1.000,00	1.000,00	808,16	808,16
0415	500,00	500,00	454,65	454,65
0417	1.500,00	1.500,00	2.039,92	2.039,92
0434	350.000,00	350.000,00	212.957,16	194.604,06
0441	450.000,00	500.000,00	547.546,12	547.546,12
0451	5.000,00	5.000,00	5.688,01	5.586,76
0452	30.000,00	30.000,00	28.067,06	27.669,62
0453	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0461	200.000,00	200.000,00	110.213,82	110.090,98
0462	150.000,00	150.000,00	185.681,31	185.681,31
0464	35.000,00	35.000,00	28.240,00	28.240,00
0468	2.000,00	2.000,00	19.386,76	19.386,76
0471	12.000,00	12.000,00	10.850,00	10.850,00
0511	125.000,00	125.000,00	158.432,28	158.432,28
0512	80.000,00	80.000,00	112.461,05	112.461,05
0514	25.000,00	25.000,00	3.841,70	3.841,70
0521	1.795.000,00	0,00	354,81	354,81
0522	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
0524	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
0611	8.570.000,00	8.743.000,00	7.056.326,31	7.056.326,31
0614	444.000,00	569.500,00	578.001,61	578.001,61
0615	18.000,00	18.000,00	7.237,13	7.237,13
0619	4.070.000,00	2.183.000,00	1.581.003,64	1.581.003,64
0621	14.925.000,00	14.925.000,00	9.194.194,45	9.194.194,45
0712	4.000,00	4.000,00	8.166,40	3.352,00

0713	25.000,00	25.000,00	44.903,31	44.903,31
0716	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
0718	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
1115	20.000,00	20.000,00	4.870,20	4.870,20
1122	1.000,00	1.000,00	412,40	412,40
1211	0,00	333.371,59	202.207,27	202.207,27
1214	15.000,00	40.000,00	97.929,15	97.929,15
1215	0,00	4.655.000,00	3.392.701,92	3.392.701,92
1311	1.700.000,00	2.286.000,00	2.224.267,10	2.224.267,10
1312	73.000,00	73.000,00	137.293,75	137.293,75
1321	20.275.835,00	22.004.041,43	4.036.533,31	4.036.533,31
1322	3.335.950,00	4.341.978,89	1.087.598,75	1.087.598,75
1323	30.000,00	270.609,90	84.374,06	84.374,06
1325	0,00	100.000,00	0,00	0,00
1411	500,00	500,00	5.000,00	5.000,00
1421	510,00	510,00	404,00	404,00
1511	20.000,00	20.000,00	40.915,81	40.915,81
1512	310.000,00	310.000,00	283.198,61	244.283,61
1513	20.000,00	20.000,00	17.345,57	17.345,57
1514	0,00	15.000,00	0,00	0,00
1519	105.000,00	105.000,00	211.166,52	40.911,82
1625	50.000,00	50.000,00	70.353,13	11.280,36
1629	25.000,00	25.000,00	23.872,83	9.282,07
1693	10.000,00	10.000,00	12.636,19	12.636,19
1699	230.000,00	230.000,00	35.356,05	35.356,05
2111	700.000,00	700.000,00	543.031,71	543.031,71
2112	135.000,00	135.000,00	184.960,43	143.427,03
2113	0,00	0,00	19,42	19,42
2115	90.000,00	90.000,00	147.357,37	107.063,39
2117	150.000,00	150.000,00	11.233,04	1.381,98
2118	100.000,00	100.000,00	199.716,76	56.405,40
2119	75.000,00	811.000,00	781.649,09	755.459,83
2211	85.000,00	85.000,00	258.040,23	29.669,79
3211	20.000,00	101.626,74	113.563,72	17.031,83
3212	100.000,00	192.675,83	186.432,22	25.001,05
3214	500,00	1.572,64	1.572,64	0,00
3215	2.000,00	24.135,65	23.217,84	1.304,20
3217	4.000,00	67.247,53	39.369,05	2.994,87
3218	9.500,00	629.444,96	620.967,28	16.820,60
3219	398.000,00	3.015.894,03	3.014.476,54	243.208,53

3221	34.500,00	6.143.444,72	6.188.960,15	47.193,39
3222	160.500,00	1.093.206,89	900.331,79	84.874,71
4111	240.000,00	240.000,00	216.327,97	216.327,97
4112	3.500,00	3.500,00	2.363,50	2.363,50
4121	325.000,00	325.000,00	734.410,98	734.410,98
4122	110.000,00	110.000,00	69.212,46	69.212,46
4123	150.000,00	150.000,00	322.430,85	322.430,85
4124	151.000,00	151.000,00	171.886,69	158.901,10
4131	1.550.000,00	1.550.000,00	1.891.140,77	1.891.140,77
4141	390.000,00	390.000,00	360.765,58	360.765,58
4142	9.000,00	9.000,00	10.065,08	10.065,08
4212	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00
4213	10.000,00	10.000,00	3.361,08	3.361,08
4214	2.001.000,00	2.273.000,00	1.750.541,05	210.962,79
5111	1.200.000,00	695.669,60	695.669,60	695.669,60
5112	225.000,00	0,00	0,00	0,00
5121	650.000,00	998.536,23	998.536,23	998.536,23
5122	2.340.000,00	1.992.096,89	1.992.096,89	1.992.096,89
	72.880.795,00	89.089.063,52	57.831.884,09	44.653.583,02

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΞΟΔΩΝ 2013 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένο ς ΠΥ	Διαμορφωμένο ς ΠΥ	Δεσμευθέντ α	Ενταλθέντα	Πληρωθέντα
00.6031	204.000,00	224.000,00	210.276,67	145.895,67	145.895,67
00.6053	40.250,00	41.250,00	36.000,00	15.753,11	15.753,11
00.6056	530.200,00	1.050.700,00	998.208,00	998.207,51	998.207,51
00.6071	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6073	200,00	2.500,00	2.000,00	1.541,00	1.541,00
00.6074	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6111	10.000,00	10.000,00	640,00	250,92	250,92
00.6117	24.000,00	47.600,00	28.600,00	26.248,35	20.948,65
00.6121	175.000,00	175.000,00	222.000,00	182.215,23	182.215,23
00.6122	90.000,00	90.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6123	103.200,00	103.200,00	103.200,00	94.600,00	94.600,00
00.6125	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6126	9.600,00	24.800,00	19.340,50	15.193,62	15.193,62
00.6131	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6133	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00

00.6134	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6142	1.675.000,00	1.602.409,38	1.395.000,00	1.058.960,11	546.616,80
00.6151	100.000,00	100.000,00	100.000,00	97.853,40	97.853,40
00.6153	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6154	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6162	0,00	631.000,00	58.955,92	0,00	0,00
00.6221	20.000,00	24.000,00	20.400,00	16.853,34	16.853,34
00.6222	60.000,00	60.000,00	60.000,00	50.880,29	50.880,29
00.6223	14.000,00	14.000,00	14.000,00	13.564,10	13.564,10
00.6224	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6312	20.000,00	20.000,00	8.500,00	8.469,19	8.469,19
00.6331	3.000,00	3.000,00	164,17	164,17	164,17
00.6421	3.000,00	5.000,00	4.999,50	3.598,31	3.598,31
00.6423	1.000,00	1.000,00	350,00	0,00	0,00
00.6431	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6433	500,00	1.500,00	1.000,00	999,50	999,50
00.6434	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00
00.6441	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6442	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6443	10.000,00	18.000,00	17.732,00	14.217,72	11.664,36
00.6444	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6451	7.000,00	9.000,00	9.000,00	7.216,68	5.253,28
00.6453	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6463	500,00	7.000,00	4.000,00	2.144,14	0,00
00.6492	6.000,00	7.000,00	6.808,89	1.848,00	1.848,00
00.6494	2.000,00	5.000,00	3.664,37	3.411,88	3.411,88
00.6495	2.492.750,00	2.637.950,00	2.460.497,98	1.860.062,69	1.859.788,69
00.6514	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6515	10.000,00	10.000,00	3.811,01	2.475,00	2.475,00
00.6518	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6523	193.000,00	220.400,00	220.327,95	155.001,43	155.001,43
00.6526	371.000,00	414.000,00	413.270,28	413.270,28	413.270,28
00.6711	462.000,00	920.871,79	917.065,57	777.745,98	777.745,98
00.6715	1.700.000,00	1.650.000,00	1.650.000,00	1.638.733,94	1.638.733,94
00.6718	144.550,00	1.054,00	1.008,00	988,58	988,58
00.6726	70.000,00	70.000,00	70.000,00	68.220,73	68.220,73
00.6731	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6734	7.000,00	7.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6735	7.000,00	7.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6736	80.000,00	231.000,00	201.000,00	37.103,88	30.000,00

00.6737	1.742.000,00	742.000,00	609.800,00	547.979,35	480.900,00
00.6741	15.055.000,00	15.055.000,00	9.251.874,73	9.251.874,73	9.251.874,73
00.6821	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6822	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6823	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6011	1.350.000,00	1.310.000,00	1.310.000,00	1.182.382,31	1.182.382,31
10.6012	17.300,00	46.700,00	45.522,12	39.735,64	39.735,64
10.6021	60.000,00	64.000,00	62.764,18	57.116,47	57.116,47
10.6041	2.000,00	3.300,00	3.700,00	3.344,00	3.344,00
10.6051	178.700,00	178.700,00	178.500,00	168.174,83	168.174,83
10.6052	17.000,00	17.000,00	17.000,00	14.694,84	14.694,84
10.6054	100,00	250,00	212,31	192,09	192,09
10.6062	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6063	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6232	11.000,00	11.000,00	5.200,00	5.168,00	5.168,00
10.6234	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6235	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6264	8.200,00	10.700,00	8.624,82	5.275,34	5.275,34
10.6265	5.000,00	7.500,00	7.500,00	0,00	0,00
10.6266	20.000,00	20.000,00	20.000,00	184,50	184,50
10.6271	120.000,00	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00
10.6273	50.000,00	50.000,00	50.000,00	48.095,00	48.095,00
10.6274	0,00	200.000,00	178.000,00	126.809,21	126.809,21
10.6276	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
10.6277	280.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.6414	5.000,00	9.000,00	8.176,43	8.176,43	8.176,43
10.6422	1.000,00	41.000,00	908,56	833,28	833,28
10.6423	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6461	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6462	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6463	5.000,00	8.000,00	7.999,45	7.675,45	6.390,10
10.6611	18.000,00	15.000,00	11.497,00	8.546,08	8.426,08
10.6612	10.000,00	12.000,00	12.000,00	11.135,40	7.829,16
10.6613	20.000,00	20.000,00	20.000,00	13.816,05	13.445,33
10.6614	10.000,00	12.000,00	12.000,00	11.969,12	11.969,12
10.6615	6.000,00	6.000,00	1.512,00	1.511,94	1.511,94
10.6631	500,00	2.500,00	1.450,00	1.449,04	1.449,04
10.6634	3.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
10.6635	5.000,00	5.000,00	5.000,00	3.209,97	2.226,96

10.6643	75.500,00	75.500,00	67.588,80	48.143,62	48.143,62
10.6673	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6682	500,00	1.700,00	150,00	149,88	149,88
10.6691	1.000,00	1.000,00	369,00	369,00	369,00
10.6699	2.000,00	3.000,00	2.850,00	2.839,90	1.439,90
10.7131	2.000,00	2.000,00	1.678,00	1.677,18	1.677,18
10.7133	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.7134	35.000,00	39.000,00	36.240,64	20.135,77	17.183,77
10.7135	1.000,00	7.200,00	7.200,00	7.007,07	5.807,07
15.6011	140.000,00	140.000,00	140.000,00	132.783,47	132.783,47
15.6021	660.000,00	570.000,00	570.000,00	479.086,83	479.086,83
15.6022	0,00	247.990,00	0,00	0,00	0,00
15.6041	5.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
15.6051	24.500,00	24.500,00	24.400,00	23.257,57	23.257,57
15.6052	190.000,00	190.000,00	190.000,00	136.955,65	136.955,65
15.6054	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
15.6055	500,00	500,00	500,00	0,00	0,00
15.6162	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6232	26.000,00	26.000,00	25.860,00	25.860,00	25.860,00
15.6271	8.000,00	8.000,00	8.000,00	0,00	0,00
15.6277	500,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15.6279	0,00	500,00	0,00	0,00	0,00
15.6413	495.000,00	713.800,00	713.787,19	707.967,19	707.967,19
15.6433	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
15.6471	0,00	240.609,90	48.378,97	41.199,09	40.839,09
15.6473	69.000,00	69.000,00	54.981,50	4.095,90	996,30
15.6481	90.000,00	92.500,00	68.700,00	49.692,37	44.403,48
15.6495	730.000,00	730.000,00	80.000,00	49.314,15	49.314,15
15.6611	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6661	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7131	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7133	500,00	10.500,00	0,00	0,00	0,00
15.7134	0,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7135	201.000,00	201.000,00	200.000,00	104.446,68	104.446,68
20.6011	1.253.000,00	1.253.000,00	1.253.000,00	1.240.288,35	1.240.288,35
20.6012	30.000,00	30.000,00	30.000,00	14.244,00	14.244,00
20.6013	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
20.6021	17.000,00	17.000,00	17.322,37	14.657,39	14.657,39
20.6041	456.000,00	452.500,00	452.500,00	341.376,26	310.864,61
20.6051	181.600,00	181.600,00	178.850,00	176.915,47	176.915,47

20.6052	5.500,00	5.500,00	5.787,65	4.971,89	4.971,89
20.6054	134.000,00	134.000,00	134.000,00	106.279,18	96.802,75
20.6061	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6063	52.000,00	52.000,00	51.500,00	44.757,25	41.466,58
20.6112	24.600,00	24.600,00	0,00	0,00	0,00
20.6141	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6211	1.350.000,00	1.350.000,00	1.365.000,00	1.364.645,81	1.364.645,81
20.6233	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
20.6235	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
20.6244	149.000,00	149.000,00	149.000,00	148.726,88	148.726,88
20.6252	3.000,00	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00
20.6253	12.000,00	12.000,00	12.000,00	6.149,00	0,00
20.6262	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
20.6263	35.000,00	25.000,00	25.000,00	14.399,04	12.003,11
20.6264	15.000,00	10.000,00	10.000,00	6.771,50	5.892,05
20.6265	12.000,00	16.000,00	4.800,00	3.780,00	3.780,00
20.6275	5.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6277	198.400,00	137.400,00	132.400,00	128.237,47	128.237,47
20.6279	0,00	98.200,00	49.825,00	32.685,62	32.685,62
20.6322	7.000,00	7.000,00	7.000,00	6.972,00	6.972,00
20.6414	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6422	5.000,00	5.000,00	5.000,00	3.157,97	3.157,97
20.6633	3.000,00	3.000,00	3.000,00	699,78	699,78
20.6634	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	1.304,35
20.6641	415.000,00	415.000,00	365.143,99	243.768,58	227.543,52
20.6643	9.100,00	9.100,00	7.517,77	0,00	0,00
20.6662	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6671	90.000,00	90.000,00	90.000,00	50.935,11	37.911,34
20.6672	20.000,00	20.000,00	20.000,00	10.777,48	3.028,36
20.6673	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
20.6699	160.000,00	205.000,00	185.000,00	108.759,64	48.961,20
20.7132	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
20.7135	93.800,00	83.800,00	77.793,16	45.081,31	45.081,31
20.7312	27.600,00	27.600,00	27.600,00	26.862,00	26.862,00
20.7321	0,00	45.000,00	45.000,00	45.000,00	0,00
20.7325	307.000,00	373.045,00	345.067,73	76.196,41	76.196,41
20.7326	3.766.000,00	3.766.000,00	3.766.000,00	600.000,00	600.000,00
20.7335	20.000,00	20.000,00	15.000,00	0,00	0,00
20.7336	73.800,00	24.600,00	24.600,00	23.921,00	23.921,00
20.7413	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00

25.6011	45.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6012	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6041	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6051	7.000,00	7.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6054	6.500,00	6.500,00	0,00	0,00	0,00
25.6061	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
25.6252	250,00	250,00	250,00	0,00	0,00
25.6253	250,00	250,00	250,00	0,00	0,00
25.6262	76.000,00	76.000,00	0,00	0,00	0,00
25.6263	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
25.6264	500,00	500,00	500,00	0,00	0,00
25.6275	0,00	37.000,00	37.000,00	0,00	0,00
25.6277	20.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25.6279	0,00	26.000,00	26.000,00	26.000,00	26.000,00
25.6322	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
25.6633	5.000,00	5.000,00	5.000,00	4.898,10	4.898,10
25.6641	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
25.6671	2.000,00	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
25.6672	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
25.7326	2.590.000,00	2.538.955,00	2.538.955,00	1.162.923,47	1.162.923,47
30.6011	850.000,00	790.000,00	790.000,00	773.857,29	773.857,29
30.6013	37.000,00	44.000,00	43.537,76	43.537,76	43.537,76
30.6021	60.000,00	60.000,00	60.000,00	50.325,07	50.325,07
30.6041	1.500,00	10.000,00	2.100,00	2.057,53	2.057,53
30.6051	142.950,00	142.950,00	149.300,00	124.266,84	124.266,84
30.6052	17.000,00	17.000,00	17.000,00	13.393,79	13.393,79
30.6054	500,00	10.500,00	700,00	629,80	629,80
30.6063	8.000,00	8.000,00	7.400,00	5.176,77	4.297,91
30.6233	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
30.6234	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6252	12.500,00	12.500,00	12.500,00	4.942,00	0,00
30.6253	5.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
30.6261	32.000,00	86.000,00	45.821,70	32.329,19	32.267,69
30.6262	40.000,00	99.000,00	44.110,70	33.935,70	33.825,00
30.6263	20.000,00	13.500,00	13.500,00	8.523,90	8.523,90
30.6264	20.000,00	15.000,00	15.000,00	7.114,05	7.114,05
30.6265	1.000,00	1.150,00	0,00	0,00	0,00
30.6277	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30.6279	0,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6322	8.000,00	8.000,00	7.987,27	6.902,27	6.902,27

30.6323	10.000,00	10.000,00	9.922,31	8.872,31	8.872,31
30.6412	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6422	5.000,00	5.000,00	1.250,00	904,47	904,47
30.6462	2.000,00	2.000,00	1.513,18	802,21	373,92
30.6641	212.000,00	212.000,00	186.103,76	138.187,50	135.035,90
30.6652	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6661	71.000,00	74.500,00	68.015,75	59.259,51	33.943,02
30.6662	239.000,00	176.000,00	156.531,00	137.107,22	105.460,31
30.6671	30.000,00	30.000,00	30.000,00	24.262,34	19.029,81
30.6672	20.000,00	20.000,00	20.000,00	9.123,17	5.154,60
30.6699	13.000,00	13.000,00	1.934,40	1.896,64	1.896,64
30.7112	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7122	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7131	38.000,00	103.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7134	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7135	126.000,00	761.680,32	204.388,38	48.294,57	23.064,03
30.7311	1.396.000,00	3.196.000,00	3.192.000,00	182.818,00	182.818,00
30.7312	0,00	490.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7322	3.815.150,00	3.875.150,00	3.196.727,11	1.578.210,64	1.578.210,64
30.7323	537.000,00	537.000,00	537.000,00	225.215,14	225.215,14
30.7324	1.200.000,00	1.200.000,00	1.200.000,00	313.001,05	313.001,05
30.7326	2.070.500,00	1.981.300,00	1.497.800,00	251.679,01	251.679,01
30.7331	4.354.840,00	4.837.648,00	3.844.292,00	436.947,00	436.947,00
30.7332	350.000,00	350.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7333	4.228.825,00	3.245.145,00	3.177.968,01	443.582,85	443.582,85
30.7334	27.300,00	27.300,00	27.300,00	0,00	0,00
30.7336	326.000,00	321.050,00	301.911,00	145.934,35	133.270,44
30.7411	27.100,00	27.100,00	19.100,00	17.520,70	17.520,70
30.7412	215.000,00	270.000,00	235.000,00	135.682,77	135.682,77
30.7413	107.300,00	110.300,00	38.915,00	21.826,50	21.826,50
35.6011	220.000,00	220.000,00	220.000,00	200.858,55	200.858,55
35.6012	250,00	250,00	250,00	0,00	0,00
35.6021	0,00	24.000,00	24.000,00	7.895,00	7.895,00
35.6041	40.000,00	122.000,00	40.000,00	0,00	0,00
35.6051	27.600,00	27.600,00	27.600,00	25.685,91	25.685,91
35.6052	0,00	0,00	2.800,00	2.167,95	2.167,95
35.6054	13.000,00	13.000,00	13.000,00	0,00	0,00
35.6063	2.500,00	2.500,00	2.400,00	1.616,49	1.475,30
35.6233	1.000,00	1.000,00	369,00	369,00	369,00
35.6261	15.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00

35.6262	79.200,00	184.200,00	179.200,00	58.234,77	58.234,77
35.6264	15.000,00	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00
35.6265	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6272	0,00	240.000,00	240.000,00	0,00	0,00
35.6277	100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35.6414	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6422	500,00	500,00	120,13	120,12	120,12
35.6462	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6492	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6495	22.000,00	17.400,00	0,00	0,00	0,00
35.6641	6.200,00	6.200,00	5.279,64	0,00	0,00
35.6643	2.000,00	2.000,00	1.503,54	0,00	0,00
35.6644	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6671	2.000,00	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00
35.6672	15.000,00	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00
35.6692	15.000,00	15.000,00	12.500,00	9.490,31	6.350,04
35.6693	15.000,00	15.000,00	7.100,00	6.581,62	1.408,53
35.6699	18.000,00	18.000,00	8.500,00	3.268,60	0,00
35.7131	41.000,00	41.000,00	4.200,00	1.094,70	1.094,70
35.7135	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7334	110.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35.7412	18.000,00	18.000,00	0,00	0,00	0,00
40.6011	135.000,00	125.000,00	125.000,00	108.680,09	108.680,09
40.6051	19.200,00	19.200,00	20.200,00	16.639,77	16.639,77
40.6422	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
40.7111	200.000,00	265.000,00	223.114,22	217.560,15	217.560,15
40.7413	222.985,00	229.135,00	6.150,00	6.027,81	6.027,81
45.6262	0,00	12.000,00	12.000,00	11.951,50	11.951,50
45.6635	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
45.7331	10.000,00	10.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
50.6011	142.000,00	123.000,00	123.000,00	119.558,54	119.558,54
50.6012	1.000,00	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
50.6051	22.500,00	22.500,00	22.500,00	17.707,24	17.707,24
50.6061	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
50.6253	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6263	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6265	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6322	300,00	300,00	0,00	0,00	0,00
50.6422	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00
50.6463	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

50.6611	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6612	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6613	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6614	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6615	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6631	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6634	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6635	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6671	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6673	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.6699	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
50.7134	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
50.7135	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
8111	1.846.500,00	170.438,85	170.376,92	170.337,48	170.337,48
8112	50.000,00	101.230,91	101.230,91	101.230,91	101.230,91
8113	564.000,00	462.975,68	462.975,68	401.312,49	394.712,52
8114	2.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8115	158.000,00	133.605,62	126.963,66	39.402,45	39.402,45
8116	716.500,00	507.751,70	507.751,70	477.102,28	408.089,03
8117	287.000,00	218.033,90	218.033,90	77.721,53	60.957,80
8121	180.000,00	395.237,84	395.237,84	395.237,84	395.237,84
8122	1.160.500,00	581.974,11	581.974,11	392.241,84	392.241,84
8123	15.000,00	19.937,63	19.937,63	19.937,63	19.937,63
8211	240.000,00	240.000,00	216.327,97	216.327,97	216.327,97
8212	3.500,00	3.500,00	2.363,50	2.363,50	2.363,50
8221	325.000,00	325.000,00	734.410,98	734.410,98	734.410,98
8222	110.000,00	110.000,00	69.212,46	69.212,46	69.212,46
8223	150.000,00	150.000,00	322.430,85	322.430,85	322.430,85
8224	126.000,00	126.000,00	138.021,90	138.021,90	138.021,90
8231	1.550.000,00	1.550.000,00	1.891.140,77	1.891.140,77	1.891.140,77
8241	390.000,00	390.000,00	360.765,58	360.765,58	360.765,58
8242	9.000,00	9.000,00	10.065,08	10.065,08	10.065,08
8251	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00
8261	300.000,00	622.000,00	621.917,39	618.115,71	618.115,71
8311	0,00	2.467.152,11	2.467.152,11	2.403.817,88	2.392.296,92
8313	0,00	407.463,99	407.463,99	407.457,09	407.457,09
8315	0,00	5.537,69	5.537,69	5.370,61	5.370,61
8316	0,00	266.250,82	266.250,82	266.146,00	265.826,20
8317	0,00	193.077,58	193.077,58	192.906,07	192.906,07
8321	0,00	53.989,84	53.989,84	53.989,84	53.989,84

8511	0,00	10.664.000,00	0,00	0,00	0,00
9111	7.545,00	24.661,86	0,00	0,00	0,00
	72.880.795,00	89.089.063,52	65.735.435,90	43.071.551,87	42.019.656,99

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΣΟΔΩΝ 2014 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένος ΠΥ	Διαμορφωμένος ΠΥ	Βεβαιωθέντα	Εισπραχθέντα
0111	205.000,00	205.000,00	323.679,91	247.724,45
0113	15.000,00	15.000,00	32.301,85	26.673,59
0122	0,00	0,00	105.969,00	20.020,16
0124	0,00	0,00	1,40	1,40
0125	12.000,00	12.000,00	14.171,20	14.171,20
0129	3.000,00	3.000,00	14.033,25	3.337,01
0211	20.000,00	20.000,00	18.220,00	18.220,00
0231	0,00	0,00	265,00	265,00
0311	3.584.000,00	3.584.000,00	2.822.027,08	2.786.648,31
0321	0,00	0,00	1.200,70	1.200,70
0322	0,00	0,00	6.637,60	5.737,60
0411	146.700,00	146.700,00	73.421,68	57.033,62
0412	15.000,00	15.000,00	24.873,35	24.873,35
0414	1.000,00	1.000,00	97,02	97,02
0415	300,00	300,00	241,38	241,38
0417	1.000,00	1.000,00	1.523,10	1.523,10
0434	130.000,00	130.000,00	86.829,46	69.188,40
0441	525.000,00	525.000,00	497.521,46	497.521,46
0451	2.000,00	2.000,00	8.736,60	6.901,77
0452	25.000,00	25.000,00	46.288,93	42.378,53
0453	400,00	0,00	0,00	0,00
0461	100.000,00	100.000,00	100.304,26	94.223,07
0462	116.700,00	116.700,00	155.320,90	155.320,90
0464	15.000,00	15.000,00	378,00	378,00
0468	4.000,00	4.000,00	15.587,75	15.587,75
0471	12.000,00	12.000,00	8.800,00	8.800,00
0511	115.000,00	115.000,00	155.902,14	155.902,14
0512	45.400,00	45.400,00	26.730,00	26.730,00
0514	18.000,00	18.000,00	42.884,27	42.884,27
0521	350,00	350,00	793,80	396,90

0611	7.569.388,00	7.569.388,00	8.071.047,37	8.071.047,37
0614	595.751,00	595.751,00	582.787,16	582.787,16
0619	427.646,00	1.344.294,19	1.295.065,14	1.295.065,14
0621	10.803.840,00	10.803.840,00	9.120.861,47	9.120.861,47
0712	3.225,00	3.225,00	5.122,38	2.608,86
0713	30.000,00	30.000,00	39.995,05	39.995,05
0716	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00
0718	1.000,00	1.400,00	0,00	0,00
1115	8.000,00	8.000,00	24.066,96	24.066,96
1122	400,00	400,00	0,00	0,00
1211	0,00	154.798,65	154.798,65	154.798,65
1214	0,00	78.037,48	62.332,51	62.332,51
1215	0,00	142,00	0,00	0,00
1311	1.077.375,00	1.425.729,50	1.518.450,10	1.518.450,10
1312	137.293,00	142.458,95	142.485,95	142.485,95
1321	12.217.233,00	13.730.133,00	4.705.514,57	4.705.514,57
1322	210.000,00	1.277.025,00	146.621,72	146.621,72
1323	185.000,00	187.081,00	2.080,66	2.080,66
1328	2.982.507,00	3.206.807,00	25.000,00	25.000,00
1411	150,00	5.150,00	5.642,74	5.642,74
1421	500,00	500,00	504,00	504,00
1511	22.900,00	22.900,00	429.015,92	429.015,92
1512	140.000,00	140.000,00	354.866,70	296.531,48
1513	15.000,00	15.000,00	4.873,62	4.873,62
1519	18.500,00	18.500,00	121.205,52	24.683,36
1625	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
1629	15.000,00	15.000,00	13.824,44	9.291,44
1693	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
1699	94.692,00	240.576,12	302.443,22	302.273,22
2111	700.000,00	700.000,00	575.213,09	562.327,13
2112	0,00	0,00	1.586,65	682,00
2113	20,00	20,00	0,00	0,00
2115	92.000,00	92.000,00	90.704,97	88.752,05
2117	300,00	300,00	6.479,24	1.312,03
2118	40.000,00	40.000,00	148.589,32	82.725,45
2119	547.000,00	547.000,00	423.877,33	290.893,83
2211	39.000,00	39.000,00	279.296,58	32.852,56
3211	87.659,00	143.558,00	140.719,67	40.065,71
3212	0,00	266.278,74	262.657,93	49.917,96
3214	0,00	1.572,64	1.572,64	0,00

3215	23.224,00	62.207,62	53.136,84	18.443,74
3217	65.275,00	46.225,24	37.487,98	2.312,53
3218	617.976,00	747.884,42	740.954,94	23.446,49
3219	2.821.863,00	2.754.140,07	2.746.266,10	142.982,43
3221	6.088.816,00	7.980.224,06	7.923.264,20	621.592,59
3222	1.027.545,00	1.138.756,00	1.135.372,48	169.035,41
4111	219.000,00	219.000,00	194.175,69	194.175,69
4112	2.500,00	2.500,00	1.762,12	1.762,12
4121	1.042.345,00	1.042.345,00	372.181,83	372.181,83
4122	77.760,00	77.760,00	53.454,21	53.454,21
4123	314.320,00	314.320,00	248.873,27	248.873,27
4124	150.000,00	150.000,00	115.308,12	115.308,12
4131	2.183.100,00	2.183.100,00	1.523.044,63	1.523.044,63
4141	368.000,00	368.000,00	319.551,92	319.551,92
4142	9.000,00	43.000,00	43.566,20	43.566,20
4212	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00
4213	4.000,00	4.000,00	5.277,69	1.837,59
4214	6.000,00	6.000,00	55.037,92	52.533,92
4218	239.242,00	239.242,00	301.766,07	0,00
4219	43.000,00	1.014.608,83	468.102,18	468.102,18
5111	566.000,00	330.883,00	330.883,15	330.883,15
5121	340.000,00	288.095,47	288.095,47	288.095,47
5122	2.760.000,00	1.992.337,41	2.014.947,41	2.014.947,41
	62.159.195,00	68.978.945,39	52.622.554,78	39.452.172,65

ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΧΕΙΑ ΕΞΟΔΩΝ 2014 (Ιανουάριος - Δεκέμβριος)

ΚΑΕ	Εγκεκριμένος ΠΥ	Διαμορφωμένο ς ΠΥ	Δεσμευθέντα	Ενταλθέντα	Πληρωθέντα
00.6031	164.000,00	164.000,00	149.595,80	138.374,19	138.374,19
00.6053	18.100,00	19.000,00	17.433,45	14.234,61	14.234,61
00.6056	1.035.600,00	862.600,00	862.600,00	861.140,18	861.140,18
00.6071	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6073	500,00	8.000,00	500,00	500,00	500,00
00.6111	2.000,00	7.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6117	31.600,00	26.600,00	17.983,00	15.980,46	15.980,46
00.6121	200.000,00	200.000,00	184.461,26	158.858,14	158.858,14
00.6123	103.200,00	103.200,00	94.600,00	94.600,00	94.600,00
00.6125	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00

00.6126	14.670,00	16.170,00	14.934,60	12.521,58	12.521,58
00.6131	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6133	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6134	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6142	173.000,00	213.200,00	40.383,82	22.066,20	10.996,20
00.6151	100.000,00	100.000,00	93.932,26	93.932,26	93.932,26
00.6153	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6154	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6162	0,00	330.000,00	209.227,91	98.959,82	98.959,82
00.6221	20.000,00	20.000,00	20.000,00	19.878,35	19.878,35
00.6222	60.000,00	60.000,00	60.000,00	52.149,25	52.149,25
00.6223	14.000,00	14.000,00	14.000,00	11.753,60	11.753,60
00.6224	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6312	20.000,00	63.700,00	63.656,13	63.656,13	63.656,13
00.6331	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6421	3.000,00	3.000,00	1.377,36	1.377,36	1.377,36
00.6423	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6431	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6433	1.500,00	1.500,00	1.485,00	1.485,00	1.485,00
00.6441	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6442	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6443	10.000,00	10.000,00	9.218,09	9.218,09	9.218,09
00.6444	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6451	8.500,00	10.000,00	9.478,30	8.373,81	8.193,81
00.6453	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6463	3.000,00	3.000,00	2.959,63	2.959,63	2.959,63
00.6492	5.000,00	15.500,00	13.820,00	13.820,00	13.820,00
00.6494	5.000,00	2.000,00	897,38	897,38	897,38
00.6495	338.342,00	498.005,00	195.657,23	185.699,74	185.699,74
00.6514	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6515	22.301,00	22.301,00	21.564,15	17.244,49	17.244,49
00.6516	427.904,00	432.904,00	430.795,01	430.795,01	430.795,01
00.6521	129.200,00	149.200,00	141.592,72	141.592,72	141.592,72
00.6523	25.000,00	25.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6711	589.814,00	761.612,65	738.042,63	690.601,04	690.601,04
00.6715	1.500.000,00	1.664.683,48	1.658.843,09	1.658.843,09	1.658.843,09
00.6718	550,00	9.090,00	9.041,76	9.041,76	9.041,76
00.6726	70.000,00	70.000,00	64.924,97	64.924,97	64.924,97
00.6731	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6734	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00

00.6735	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6736	137.000,00	1.295.403,88	1.003.937,97	509.302,24	509.302,24
00.6737	624.500,00	624.500,00	566.926,56	541.914,66	541.914,66
00.6818	239.242,00	95.242,00	78.962,51	78.962,51	78.962,51
00.6821	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00
00.6822	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
00.6823	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6011	1.155.000,00	1.211.000,00	1.200.200,00	1.200.184,42	1.200.184,42
10.6012	1.200,00	43.940,00	43.940,00	42.120,52	42.120,52
10.6021	81.000,00	81.000,00	75.033,90	71.902,03	71.902,03
10.6041	17.000,00	15.000,00	16.515,60	4.630,68	4.630,68
10.6051	161.300,00	201.053,00	200.804,92	200.600,01	200.351,93
10.6052	22.000,00	22.000,00	20.538,78	19.666,54	19.666,54
10.6054	5.250,00	5.250,00	4.399,50	934,83	934,83
10.6062	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6063	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6232	6.500,00	6.500,00	5.200,00	5.168,00	5.168,00
10.6234	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6235	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6264	7.000,00	11.000,00	7.110,90	7.106,22	7.106,22
10.6266	0,00	50.000,00	14.563,60	24.243,30	14.243,40
10.6271	110.000,00	110.000,00	52.971,00	52.971,00	52.971,00
10.6273	50.000,00	50.000,00	49.783,64	49.783,64	49.783,64
10.6274	232.000,00	177.000,00	132.166,67	124.833,31	124.833,31
10.6414	7.000,00	10.000,00	9.293,25	9.293,25	9.293,25
10.6422	1.000,00	2.700,00	1.420,30	1.020,45	1.020,45
10.6423	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.6461	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6462	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.6463	5.000,00	5.000,00	4.416,85	2.750,28	2.750,28
10.6611	10.000,00	13.000,00	8.115,73	8.115,73	8.115,73
10.6612	12.000,00	8.000,00	7.574,55	7.574,55	7.574,55
10.6613	20.000,00	15.000,00	14.649,15	9.918,81	9.918,81
10.6614	12.000,00	11.000,00	10.264,46	9.932,26	9.932,26
10.6615	6.000,00	7.500,00	5.798,92	5.798,72	5.798,72
10.6631	2.000,00	2.000,00	690,92	690,92	690,92
10.6634	5.000,00	5.000,00	2.949,54	2.949,54	2.949,54
10.6635	5.000,00	5.000,00	4.079,42	4.079,42	4.079,42
10.6643	40.000,00	40.000,00	38.242,45	24.708,73	24.708,73
10.6673	200,00	200,00	0,00	0,00	0,00

10.6682	1.500,00	1.500,00	0,00	0,00	0,00
10.6691	1.000,00	2.000,00	999,97	999,97	999,97
10.6699	2.000,00	4.500,00	1.720,84	1.717,86	1.717,86
10.7131	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
10.7133	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
10.7134	10.000,00	11.500,00	6.105,71	6.084,96	6.084,96
10.7135	6.000,00	7.000,00	10,36	239,64	0,00
10.7341	84.500,00	84.500,00	26.729,00	26.229,00	26.229,00
10.7513	0,00	5.869,00	0,00	0,00	0,00
10.7518	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6011	135.000,00	135.000,00	135.000,00	134.144,69	134.144,69
15.6013	0,00	26.100,00	26.034,32	26.026,81	26.026,81
15.6021	61.554,00	285.054,00	268.678,51	268.260,77	268.260,77
15.6051	24.700,00	29.100,00	29.100,00	23.351,89	23.351,89
15.6052	17.000,00	81.000,00	76.668,95	76.105,46	76.105,46
15.6232	26.000,00	26.000,00	25.860,00	25.860,00	25.860,00
15.6271	5.000,00	5.000,00	2.002,50	2.002,50	2.002,50
15.6433	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
15.6471	210.000,00	210.000,00	0,00	0,00	0,00
15.6473	95.000,00	100.000,00	24.603,40	19.253,44	19.253,44
15.6481	120.000,00	120.000,00	101.966,75	76.086,20	76.086,20
15.6495	124.000,00	124.000,00	29.166,76	18.735,68	18.735,68
15.6741	10.803.840,00	10.827.054,00	9.171.928,46	9.195.141,44	9.171.927,95
15.7131	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
15.7133	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7134	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
15.7135	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
15.7341	755.000,00	635.950,00	324.303,87	102.166,61	102.166,61
20.6011	1.245.500,00	1.210.500,00	1.209.000,00	1.208.526,53	1.208.526,53
20.6012	40.000,00	70.000,00	70.000,00	66.731,92	66.731,92
20.6021	16.000,00	16.000,00	14.667,51	14.657,39	14.657,39
20.6041	340.000,00	372.000,00	339.953,00	338.887,93	338.887,93
20.6051	175.100,00	217.245,00	217.242,86	217.153,47	217.153,47
20.6052	5.500,00	5.500,00	5.130,77	4.333,43	4.333,43
20.6054	105.000,00	321.461,22	312.615,97	309.901,00	309.901,00
20.6063	32.000,00	32.000,00	26.226,38	21.198,47	21.198,47
20.6211	1.236.400,00	1.315.400,00	1.315.367,19	1.315.367,19	1.315.367,19
20.6233	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6244	149.000,00	149.000,00	148.726,88	148.726,88	148.726,88

20.6252	3.000,00	3.000,00	680,00	680,00	680,00
20.6253	12.000,00	13.500,00	11.946,00	11.946,00	11.946,00
20.6263	40.000,00	40.000,00	29.027,17	28.630,69	28.630,69
20.6264	35.000,00	35.000,00	28.007,50	23.630,90	23.630,90
20.6265	5.000,00	5.000,00	3.671,00	3.671,00	3.671,00
20.6277	150.000,00	203.000,00	171.906,83	125.724,55	125.724,55
20.6279	93.200,00	96.200,00	52.799,20	40.761,19	40.761,19
20.6322	13.000,00	13.000,00	12.937,00	12.937,00	12.937,00
20.6422	5.000,00	5.000,00	4.706,60	880,20	880,20
20.6492	0,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6633	3.000,00	3.000,00	2.110,68	2.110,68	2.110,68
20.6634	12.000,00	12.000,00	11.063,86	11.063,86	11.063,86
20.6641	301.000,00	296.500,00	283.278,46	259.107,61	259.107,61
20.6643	9.000,00	9.000,00	0,00	0,00	0,00
20.6671	82.500,00	82.500,00	64.370,75	63.832,69	63.832,69
20.6672	17.500,00	17.500,00	16.887,96	16.887,96	16.887,96
20.6699	166.000,00	199.450,00	123.271,96	111.490,28	111.490,28
20.7135	55.500,00	72.597,00	69.209,30	69.209,30	69.209,30
20.7325	0,00	50.900,00	24.900,52	24.900,52	24.900,52
20.7335	2.000,00	44.500,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00
20.7336	24.600,00	24.600,00	4.797,92	4.797,92	4.797,92
20.7341	2.742.000,00	3.382.000,00	831.000,00	831.000,00	831.000,00
25.7341	1.018.000,00	1.518.000,00	710.044,96	710.044,96	710.044,96
30.6011	770.000,00	770.000,00	850.000,00	661.738,81	661.738,81
30.6013	23.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6021	56.000,00	56.000,00	51.417,93	50.402,77	50.402,77
30.6041	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6051	120.300,00	138.305,00	139.125,00	122.692,62	122.692,62
30.6052	15.700,00	15.700,00	14.531,91	13.806,27	13.806,27
30.6054	4.500,00	4.500,00	4.500,00	20,00	20,00
30.6061	0,00	5.000,00	4.965,87	4.965,87	4.965,87
30.6063	6.400,00	6.400,00	5.624,97	4.931,86	4.931,86
30.6233	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6234	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6252	12.500,00	12.500,00	7.142,00	7.142,00	7.142,00
30.6253	5.000,00	5.000,00	2.601,00	2.601,00	2.601,00
30.6261	8.000,00	15.500,00	9.915,84	4.115,84	4.115,84
30.6262	28.000,00	59.000,00	26.440,77	21.170,11	21.170,11
30.6263	13.500,00	13.500,00	4.382,03	4.089,05	4.089,05
30.6264	15.000,00	15.000,00	10.854,90	10.516,50	10.516,50

30.6265	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6279	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6322	8.000,00	8.000,00	2.922,00	2.922,00	2.922,00
30.6323	12.000,00	12.000,00	3.922,31	3.922,31	3.922,31
30.6412	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6422	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
30.6462	1.000,00	1.000,00	266,66	266,66	266,66
30.6641	136.000,00	131.500,00	106.842,17	104.843,63	104.843,63
30.6652	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
30.6661	63.000,00	71.000,00	30.245,82	24.166,30	24.166,30
30.6662	179.000,00	188.000,00	112.749,48	109.482,29	109.482,29
30.6671	30.000,00	30.000,00	22.663,78	21.641,50	21.641,50
30.6672	20.000,00	20.000,00	18.002,29	17.751,32	17.751,32
30.6699	7.000,00	7.000,00	1.927,09	1.544,56	1.544,56
30.7112	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7122	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7131	35.000,00	40.300,00	5.289,00	5.289,00	5.289,00
30.7134	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7135	208.500,00	243.500,00	24.089,69	38.978,73	23.980,36
30.7311	15.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7322	40.000,00	40.000,00	37.761,69	37.761,69	37.761,69
30.7323	62.000,00	62.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7326	50.000,00	29.000,00	22.686,95	22.686,95	22.686,95
30.7331	527.000,00	700.500,00	432.481,88	432.474,64	432.474,64
30.7332	40.000,00	90.000,00	55.863,65	55.863,65	55.863,65
30.7333	1.284.740,00	1.094.840,00	379.971,05	382.382,99	288.176,02
30.7334	27.300,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30.7336	202.000,00	280.000,00	61.682,55	61.682,55	61.682,55
30.7341	10.870.240,00	12.233.765,00	2.852.888,41	2.834.275,82	2.834.275,82
30.7412	90.000,00	25.000,00	0,00	0,00	0,00
30.7413	87.300,00	86.000,00	12.500,00	12.500,00	12.500,00
35.6011	205.000,00	205.000,00	205.000,00	182.155,25	182.155,25
35.6012	250,00	250,00	0,00	0,00	0,00
35.6021	20.000,00	20.000,00	18.393,00	18.127,68	18.127,68
35.6041	5.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00
35.6051	26.600,00	33.000,00	33.000,00	28.231,84	28.231,84
35.6052	5.500,00	5.500,00	5.105,32	4.281,78	4.281,78
35.6054	1.500,00	1.500,00	0,00	0,00	0,00
35.6063	2.500,00	2.500,00	1.717,01	1.534,43	1.534,43

35.6162	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6233	2.000,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6261	15.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6262	235.000,00	144.000,00	109.672,36	43.609,13	43.609,13
35.6264	15.000,00	15.000,00	873,02	873,02	873,02
35.6265	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6272	100.000,00	100.000,00	99.813,32	99.813,32	99.813,32
35.6414	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6422	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6462	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
35.6492	10.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6495	24.600,00	24.600,00	16.605,00	16.605,00	16.605,00
35.6643	1.500,00	1.500,00	0,00	0,00	0,00
35.6644	3.000,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6671	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
35.6672	10.000,00	10.000,00	7.253,28	7.111,90	7.111,90
35.6692	15.000,00	15.000,00	12.180,81	12.180,81	12.180,81
35.6693	15.000,00	15.000,00	5.610,51	5.610,51	5.610,51
35.6699	12.000,00	12.000,00	7.374,77	7.374,77	7.374,77
35.7131	17.000,00	17.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7135	7.000,00	7.000,00	1.949,98	1.949,98	1.949,98
35.7322	60.000,00	60.000,00	0,00	0,00	0,00
35.7334	24.600,00	24.600,00	0,00	0,00	0,00
35.7412	4.000,00	4.000,00	0,00	0,00	0,00
40.6011	110.000,00	83.000,00	83.000,00	82.699,44	82.699,44
40.6051	16.100,00	14.350,00	14.900,00	13.121,73	13.121,73
40.6422	1.000,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00
40.7111	0,00	80.000,00	33.271,23	33.271,23	33.271,23
40.7413	233.585,00	233.585,00	0,00	0,00	0,00
50.6011	43.000,00	28.000,00	28.000,00	21.090,56	21.090,56
50.6051	6.500,00	6.500,00	6.500,00	3.269,10	3.269,10
8111	134.000,00	413.871,85	410.105,34	405.886,35	405.886,35
8112	16.500,00	26.000,00	26.000,00	25.089,93	25.089,93
8113	1.100.000,00	1.126.376,59	1.050.044,09	1.014.256,77	994.100,46
8115	610.000,00	218.132,93	158.520,29	158.461,09	158.248,09
8116	430.000,00	512.905,32	495.726,45	493.027,98	492.984,24
8117	220.000,00	455.680,13	282.898,21	289.136,59	278.136,59
8122	0,00	189.732,27	0,00	0,00	0,00
8211	219.000,00	219.000,00	194.515,32	194.515,32	194.515,32
8212	2.500,00	2.500,00	1.762,12	1.762,12	1.762,12

8221	1.042.345,00	1.042.345,00	372.181,83	372.181,83	372.181,83
8222	77.760,00	77.760,00	53.454,21	53.454,21	53.454,21
8223	314.320,00	314.320,00	248.873,27	248.873,27	248.873,27
8224	127.000,00	127.000,00	107.647,66	107.647,66	107.647,66
8231	2.183.100,00	2.183.100,00	1.523.043,87	1.523.043,87	1.523.043,87
8241	368.000,00	368.000,00	319.815,25	319.815,25	319.815,25
8242	9.000,00	43.000,00	43.485,64	43.485,64	43.485,64
8251	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00
8261	0,00	540.891,70	539.740,29	539.740,29	539.740,29
8313	0,00	63.926,91	0,00	0,00	0,00
8511	10.153.351,0 0	10.482.553,62	0,00	0,00	0,00
9111	45.237,00	180.118,84	0,00	0,00	0,00
	62.159.195,0 0	68.978.945,39	36.950.276,4 1	35.390.752,8 1	35.205.183,3 1

Πίνακας 2 Έσοδα- Έξοδα Δήμου Κομοτηνής

2.4 Αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης

Η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου έχει ως στόχο να εντοπίσει τα κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης που αφορούν την περιοχή του Δήμου και να οδηγήσει στα απαραίτητα συμπεράσματα για την σύνταξη του επιχειρησιακού προγράμματος. Για την εφαρμογή της θα εξεταστούν τόσο τα εσωτερικά χαρακτηριστικά του δήμου, όσο και οι εξωγενείς παράγοντες που διαμορφώνουν το σημερινό οικονομικό, πολιτικό και αναπτυξιακό πλαίσιο. Ειδικότερα δε για το εξωτερικό περιβάλλον θα διερευνηθούν παράγοντες όπως:

- Γενικές εξελίξεις στο ευρύτερο περιβάλλον (πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές κ.α.).
- Γενικές εξελίξεις στο πολιτικό και διοικητικό σύστημα της χώρας (Καλλικράτης).
- Οικονομικές εξελίξεις στη χώρα (μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δημοσιονομικής στρατηγικής).
- Τάσεις εξέλιξης των χαρακτηριστικών (οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών κ.α.) στην περιοχή του δήμου.
- Θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης.

- Εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες.
- Πολιτικές και προγράμματα φορέων αναπτυξιακού προγραμματισμού (Ευρωπαϊκής ένωσης, διακρατικά, τομεακά επιχειρησιακά, περιφερειακά επιχειρησιακά κ.α.).
- Εθνικές, Ευρωπαϊκές και διεθνής εξελίξεις και προοπτικές.

Με την ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) που ακολουθεί θα εντοπιστούν όλοι εκείνοι οι σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν το περιβάλλον δράσης του δήμου για τον στρατηγικό του σχεδιασμό. Θα εξασφαλιστεί έτσι η σύνδεση όλων των παραγόντων, που επηρεάζουν τον Δήμο Κομοτηνής και συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στον καθορισμό και υλοποίηση των πολιτικών του.

Έτσι σε εσωτερικό επίπεδο έχουμε:

1. Πλεονεκτήματα (Strengths): Πρόκειται για τα ενδογενή χαρακτηριστικά της περιοχής στα οποία μπορεί να βασιστεί η αναπτυξιακή προοπτική και σχετίζονται άμεσα με τη δυναμική της περιοχής και του οργανισμού του δήμου. Τα πλεονεκτήματα αυτά αφορούν τους φυσικούς και μη πόρους της περιοχής, τους συντελεστές παραγωγής, την οργάνωση, τη λειτουργία και τη διάρθρωση του κοινωνικο-οικονομικού ιστού και γενικά όλους τους παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητα των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

2. Αδυναμίες (Weaknesses): Πρόκειται για τα ενδογενή χαρακτηριστικά της περιοχής που εμποδίζουν ή δυσχεραίνουν την αναπτυξιακή προσπάθεια. Οι παράγοντες αυτοί, με την αρνητική τους επιρροή, μειώνουν την απόδοση και την αποτελεσματικότητα είτε ορισμένων, είτε όλων των κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας και ταυτόχρονα καταγράφονται ως προβλήματα για την περιοχή μελέτης. Όπως ισχύει και για τα πλεονεκτήματα, οι αδυναμίες συσχετίζονται με όλους τους παράγοντες που άμεσα ή έμμεσα επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων.

Ενώ σε εξωτερικό επίπεδο:

1. Ευκαιρίες (Opportunities): Πρόκειται για τις υφιστάμενες, καθώς και τις μελλοντικές συνθήκες του γενικού περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο υφίσταται και

λειτουργεί η περιοχή μελέτης, συνθήκες που έχουν ή τείνουν να έχουν θετική επιρροή στην αναπτυξιακή διαδικασία και βοηθούν τις εσωτερικές προσπάθειες για πρόβλεψη και προώθηση των οικονομικών αλλαγών, αναδιάρθρωση του τοπικού προϊόντος, αναβάθμιση του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, βελτίωση και επέκταση των προσφερόμενων υπηρεσιών κ.α.

2. Απειλές (Threats): Πρόκειται για τις τρέχουσες ή μελλοντικές συνθήκες του γενικού περιβάλλοντος που ασκούν αρνητική επιρροή στις προσπάθειες ανάπτυξης της περιοχής. Αναφέρονται σε παράγοντες που απειλούν τη βιώσιμη ανάπτυξη με την έννοια αποτελώντας εμπόδιο στη μέχρι σήμερα οργάνωση και λειτουργία των οικονομικών δραστηριοτήτων και δυσκολεύοντας τις προσπάθειες για μελλοντική βελτίωσή τους.

Συνοψίζοντας και ιεραρχώντας τα προβλήματα, προκύπτουν τα κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης σε κάθε θέμα, το οποίο συνδέεται με τον αντίστοιχο άξονα του στρατηγικού σχεδιασμού του Δήμου. Τα κρίσιμα ζητήματα είναι πολυάριθμα και σημαντικά (στρατηγικής σημασίας) προβλήματα της περιοχής του Δήμου, τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπίσει κατά την επόμενη περίοδο, αξιοποιώντας τις σχετικές Δυνατότητες και Ευκαιρίες, προκειμένου να εκπληρώσει καλύτερα την αποστολή του απέναντι στους πολίτες, θέτοντας ταυτόχρονα τον Δήμο σε αναπτυξιακή τροχιά βασιζόμενος σε στέρεα θεμέλια. Εναλλακτικά τα κρίσιμα ζητήματα είναι οι σημαντικές Δυνατότητες και Ευκαιρίες που θα πρέπει να αξιοποιήσει ο Δήμος κατά την επόμενη περίοδο, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα Προβλήματα και τους Περιορισμούς. Κάποια από τα ζητήματα που τίθενται στην ανάλυση είναι διαχρονικά και απαιτούν μακροπρόθεσμη στρατηγική, ενώ άλλα είναι θέματα καθημερινής διαχείρισης, για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται η βελτίωση του συστήματος διαχείρισης και παροχής υπηρεσιών στους πολίτες του.

Τα ζητήματα παρουσιάζονται ιεραρχημένα σε πέντε θεματικούς τομείς:

- Εσωτερική οργάνωση του δήμου και βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών του.
- Κοινωνική πολιτική, παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός.
- Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και πολιτική προστασία.

- Τοπική οικονομία και απασχόληση.

Στον τομέα της εσωτερικής οργάνωσης και βελτιστοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών του δήμου έχουμε:

Θεματικός τομέας: Εσωτερική οργάνωση του δήμου και βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών του	
Προβλήματα & Περιορισμοί	Δυνατότητες & Ευκαιρίες
<p>-Κάλυψη από το υπάρχον σύστημα διαχείρισης υπηρεσιών ISO μόνον για ορισμένες από τις διευθύνσεις του Δήμου Κομοτηνής, και όχι σε όλο το εύρος των διευθύνσεων και των επιχειρήσεων.</p> <p>- Συνεχής εισαγωγή από την κεντρική διοίκηση νέων ηλεκτρονικών εργαλείων, διαδικασιών, και πλατφορμών που δεν σχετίζονται ή συνδέονται μεταξύ τους.</p> <p>-Ελάχιστοι γνώστες όσον αφορά στα εγκατεστημένα εργαλεία διαχείρισης και αδυναμία αξιοποίησής τους στο έπακρο.</p> <p>-Μεγάλα ανελαστικά έξοδα του Δήμου αφενός και μη αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας συστηματικά αφετέρου.</p> <p>-Ανεπαρκής υλικοτεχνική υποδομή στις δημοτικές υπηρεσίες – υποστελέχωση.</p> <p>-Ελλιπής καταγραφή της υλικοτεχνικής υποδομής του νέου Δήμου.</p> <p>-Ελλιπής πληροφόρηση των πολιτών όσον αφορά στους θεσμούς που στόχο έχουν να τον ενημερώσουν και να τον υποστηρίξουν σχετικά με τα δικαιώματά του.</p> <p>-Ελλιπής πρόσβαση των υπηρεσιών του Δήμου</p>	<p>-Δυνατότητα επέκτασης των υπηρεσιών διαχείρισης και των ηλεκτρονικών εργαλείων του Δήμου καθώς και ενσωμάτωσής τους στην ίδια υποδομή και οργανωτικό σύστημα.</p> <p>-Δια βίου εκπαίδευση του προσωπικού του Δήμου Κομοτηνής.</p> <p>-Μοντέλο από πόρτα σε πόρτα: Εύκολη και γρήγορη ενημέρωση των πολιτών στα δημοτικά διαμερίσματα και τους οικισμούς.</p> <p>-Σημαντική δημοτική περιουσία με ισχυρή πολιτιστική ταυτότητα-πολιτιστική κληρονομιά.</p> <p>-Πρωώθηση της κοινωνικής διαβούλευσης με εφαρμογή πολιτικής στους χώρους συνάντησης: «στρατηγική των συναθροίσεων» αλλά και «επιλεκτική ευαισθητοποίηση πόρτα – πόρτα» με την έννοια της ενημέρωσής στα δημοτικά διαμερίσματα εκεί ακριβώς όπου μπορούν να εκφραστούν και να συλλάβουν τα μηνύματα ευκολότερα οι κάτοικοι.</p> <p>- Δυνατότητα ανάπτυξης περισσότερων ηλεκτρονικών εργαλείων και εφαρμογών προς τους δημότες, καθώς υπάρχει μεγαλύτερη χρήση πια των νέων μέσων της τεχνολογίας</p>

<p>σε ΑΜΕΑ.</p> <p>-Έλλειψη νοοτροπίας όσον αφορά στη διαβούλευση, καθώς και στην αξιοποίηση των τοπικών συμβουλίων και των ομάδων πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.</p>	
Κίνδυνοι ή Περιορισμοί	Ευκαιρίες
<p>-Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού που θα προωθήσει τις διαδικασίες αναδιοργάνωσης.</p> <p>- Σημαντική υστέρηση ικανού αριθμού προσωπικού σε κρίσιμους τομείς δραστηριότητας του Δήμου, λόγω συνταξιοδοτήσεων, που δεν αναπληρώνονται</p> <p>- Συνεχείς αλλαγές στην κεντρική δημόσια διοίκηση</p> <p>-Καθυστερήσεις στην έγκριση αποφάσεων από την κεντρική διοίκηση.</p> <p>-Μειωμένοι πόροι λόγω οικονομικής κρίσης.</p>	<p>-Δυνατότητα του Δήμου Κομοτηνής (ως έδρα της περιφέρειας) να καταστεί το διοικητικό κέντρο αυτής και να έχει ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε περιφερειακό αλλά και εθνικό επίπεδο.</p> <p>-Αναβάθμιση του επιπέδου των πολιτών σε επίπεδο ενημέρωσης, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων-ενίσχυση του αποκαλούμενου 'ενεργού πολίτη'.</p> <p>-Ενίσχυση του επιπέδου εκπαίδευσης και της κοινωνικής παιδείας.</p> <p>-Δικτύωση του Δήμου Κομοτηνής με άλλους Δήμους και περιφέρειες της Ελλάδας και του εξωτερικού.</p>
Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης	
<p>-Συνεχής οργάνωση του Καλλικρατικού Δήμου – διάρθρωση των συνεννούμενων υπηρεσιών σύμφωνα με τις νέες προκλήσεις και την νέα νομοθεσία.</p> <p>-Πλήρης εφαρμογή των νέων αρμοδιοτήτων του Καλλικρατικού Δήμου.</p> <p>-Αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών από το στελεχιακό δυναμικό του Δήμου μέσω εκπαίδευσεων και καταρτίσεων – αναβάθμιση και εφαρμογή του ISO.</p> <p>-Ενίσχυση των οικονομικών πολιτικών και διαδικασιών του Δήμου με σκοπό την εξυγίανση και αυτοτέλειά του.</p>	

- Αναβάθμιση υλικοτεχνικής υποδομής και νέων υποδομών των υπηρεσιών του Δήμου.
- Ηλεκτρονική διακυβέρνηση.
- Διευκόλυνση της προσβασιμότητας των υπηρεσιών στους πολίτες.
- Συμπαρασάτης του Δημότη.
- Ενίσχυση της αποκέντρωσης και συμμετοχή των δημοτικών διαμερισμάτων στις διαδικασίες.
- Αναβάθμιση και υποστήριξη των διαδικασιών διαβούλευσης και διαλόγου με τους πολίτες.

Στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, της παιδείας, του πολιτισμού και του αθλητισμού έχουμε:

Θεματικός τομέας: Κοινωνική πολιτική, παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός	
Προβλήματα & Περιορισμοί	Δυνατότητες & Ευκαιρίες
<ul style="list-style-type: none"> -Το ασφυκτικό οικονομικό περιβάλλον - Η αύξηση του αριθμού των δημοτών που διαβιούν στο όριο της φτώχειας ή κάτω από αυτό -Γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και οι υστερήσεις (χρονικές και οικονομικές) στη χρηματοδότηση των υποδομών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας. -Έλλειψη σταθερού θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη κοινωνικών δομών. -Ανικανότητα εξυπηρέτησης της ζήτησης από την υπάρχουσα υποδομή των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών για τους πολίτες. - Ανικανότητα επαρκούς εξυπηρέτησης της ζήτησης από τις υπάρχουσες υποδομές των ΚΑΠΗ για τους πολίτες. 	<ul style="list-style-type: none"> -Συσσωρευμένη εμπειρία των κοινωνικών δομών του Δήμου Κομοτηνής και των τοπικών φορέων σε στήριξη κοινωνικών δομών και των δικτύων συνεργασίας που έχουν αναπτυχθεί. -Αυξημένη ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας σε φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας. -Αυξημένο ενδιαφέρον για δράσεις εθελοντισμού. -Αυξανόμενη δράση των εθελοντικών ομάδων της περιοχής του Δήμου Κομοτηνής. -Τηλεπικοινωνιακές υποδομές του Δήμου Κομοτηνής (μητροπολιτικό δίκτυο οπτικών ινών, ασύρματο ευρυζωνικό σύστημα N. Ροδόπης. -Ενσωμάτωση και χρήση τεχνολογιών ΤΠΕ στις λειτουργίες του Δήμου. -Υπαρξη Κινητής Μονάδας Παροχής υπηρεσιών

<p>-Μη ικανοποιητικό επίπεδο της φιλικότητας παροχής υπηρεσιών προς τους ΑΜΕΑ καθώς και της πρόσβασης και δυνατότητας αυτόνομης μετακίνησης στις επιχειρήσεις, δημόσιους χώρους, σχολεία, κτίρια και εγκαταστάσεις της πόλης της Κομοτηνής.</p> <p>-Μη αξιοποίηση όλων των εκπαιδευτικών υποδομών του Δήμου.</p> <p>-Προβλήματα «γήρανσης» στις σχολικές υποδομές του Δήμου, αν και ικανοποιητικές ως προς τον αριθμό αντιμετωπίζουν, καθώς δε διαθέτουν σύγχρονη ενεργειακή θωράκιση που τα καθιστά «ενεργοβόρα» και ως αποτέλεσμα αδυνατούν να υποστηρίξουν τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας.</p> <p>-Έλλειψη βιβλιοθηκών στους οικισμούς του Δήμου Κομοτηνής.</p> <p>-Χαμηλή προσφορά και συμμετοχή των ενήλικων κατοίκων του Δήμου σε επιμορφωτικά προγράμματα επανεκπαίδευση ή απόκτησης δεξιοτήτων.</p> <p>-Χαμηλή προβολή των πολιτιστικών δρώμενων και πρωτοβουλιών των κατοίκων της περιοχής.</p> <p>-Ελλιπής συνέργεια μεταξύ των δράσεων πολιτισμού.</p> <p>-Προβλήματα υποδομών και συντήρησης των υπαρχόντων αθλητικών εγκαταστάσεων.</p> <p>-Έλλειψη κουλτούρας ερασιτεχνικής άθλησης στους κατοίκους της περιοχής.</p> <p>-Ανεπάρκεια υποδομών αθλητικών εγκαταστάσεων κατάλληλων για αθλητικό</p>	<p>υγείας.</p> <p>-Πρόωθηση του Δήμου Κομοτηνής ως προορισμός διακοπών για ΑΜΕΑ, λόγω της εύκολης πρόσβασης στις παραθαλάσσιες περιοχές.</p> <p>-Αξιοποίηση κινητής βιβλιοθήκης.</p> <p>-Υπαρξη Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας στην πόλη της Κομοτηνής.</p> <p>-Συνεργασία με το Ανοιχτό πανεπιστήμιο.</p> <p>-Εκπόνηση και συντονισμός από το Δ.Π.Θ. θεματικών δράσεων δια βίου Μάθησης σε συνεργασία με τις υπηρεσίες του Δήμου Κομοτηνής, καθώς και να συντονισμός εθελοντικών δράσεων.</p> <p>-Υπαρξη εθελοντικών ομάδων από τους κατοίκους με αξιολογη δράση στο κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα και ανάπτυξη δομής συνεργασίας εθελοντικών ομάδων</p> <p>-Υπαρξη πολυποίκιλων και πολυδιάστατων υποδομών πολιτισμού στα όρια του Δήμου που μπορούν να φιλοξενήσουν αξιολογες πολιτιστικές δράσεις (θερινός κινηματογράφος, Τσανάκλειος κ.λ.π., παλιά Καπναποθήκη).</p> <p>-Αξιοποίηση μέσα από τοπικές και περιφερειακές συνέργειες του «Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου Κομοτηνής».</p> <p>-Δράσεις και έργο του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Κομοτηνής στα πολιτιστικά δρώμενα.</p> <p>-Αυξανόμενη τάση και ενδιαφέρον των πολιτών για εναλλακτικές μορφές πολιτισμού.</p> <p>-Υπαρξη αξιολογων αθλητικών υποδομών στο Δήμο.</p> <p>-Υπαρξη της σχολής ΤΕΦΑΑ του Δ.Π.Θ. και των</p>
---	--

<p>τουρισμό.</p> <p>- Η προσφυγική κρίση που ταλανίζει τη χώρα, αλλά και η ανάγκη ενίσχυσης των προσφύγων</p>	<p>υποδομών της Πανεπιστημιούπολης</p> <p>-Η αξιοποίηση και ανάδειξη του ιστορικού κέντρου της Κομοτηνής</p>
Κίνδυνοι ή Περιορισμοί	Ευκαιρίες
<p>-Προβλήματα κοινωνικής συνοχής και ανάγκη στήριξης των ασθενέστερων λόγω γενικότερης οικονομικής δυσχέρειας.</p> <p>Συνεχής διεύρυνση του φάσματος των δημοτών που χρήζουν υποστήριξης από τις υπηρεσίες του Δήμου Κομοτηνής</p> <p>-Δυσκολία στην εύρεση πόρων για τη λειτουργία και επέκταση του συνόλου των κοινωνικών υποδομών του Δήμου Κομοτηνής.</p> <p>-Αδυναμία υλοποίησης εξειδικευμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης και δραστηριοτήτων λόγω έλλειψης κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής στις σχολικές μονάδες.</p> <p>-Έλλειψη υλικοτεχνικών υποδομών με αποτέλεσμα τις μειωμένες δυνατότητες παροχής υπηρεσιών από τους βρεφονηπιακούς σταθμούς.</p> <p>-Μη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και κατανάλωση πολύτιμων πόρων λόγω της παλαιότητας των σχολικών υποδομών.</p> <p>-Υποβάθμιση της παιδείας λόγω της μη λειτουργίας των εκπαιδευτικών υποδομών.</p> <p>-Υψηλό κόστος συντήρησης των αθλητικών εγκαταστάσεων.</p>	<p>-Η αξιοποίηση του υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής του Δήμου.</p> <p>-Οι δυνατότητες υποβολής και υλοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων με τη συνεργασία ή τη σύμπραξη εθελοντικών ομάδων.</p> <p>-Η θετική υποδοχή που έλαβε το πρόγραμμα «Βοήθεια Στο σπίτι» και «Ιατροκοινωνικό Κέντρο Ρομά και άλλων ευπαθών ομάδων» από τους πολίτες του Δήμου κατά την υλοποίηση του.</p> <p>-Δυνατότητες χρηματοδότησης για πιλοτικές δράσεις προγραμμάτων προληπτικής Ιατρικής.</p> <p>-Οι δυνατότητες αναβαθμίσεις των σχολικών υποδομών μέσα από τις δράσεις του ΠΕΠ Μακεδονίας – Θράκης.</p> <p>-Ωρίμανση και υποβολή προτάσεων για χρηματοδότηση για την κατασκευή νέων σχολικών μονάδων και την ενίσχυση της υλικοτεχνικής υποδομής των υφιστάμενων σχολικών υποδομών από τις προσκλήσεις του ΠΕΠ Μακεδονίας-Θράκης.</p> <p>-Αξιοποίηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης για τη στήριξη και ενίσχυση των «Κέντρων Δημιουργικής απασχόλησης».</p> <p>-Υποβολή θεματικών προγραμμάτων Δια βίου Μάθησης προς Χρηματοδότηση στα πλαίσια του τομεακού επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση».</p>

<p>-Κίνδυνος να υποβαθμιστούν οι αθλητικές και πολιτιστικές υποδομές λόγω της οικονομικής συγκυρίας.</p>	<p>-Υποβολή και υλοποίηση Ευρωπαϊκών προγραμμάτων με τη συνεργασία ή την σύμπραξη εθελοντικών ομάδων.</p> <p>-Ενθάρρυνση και υποστήριξη των εθελοντικών δράσεων μέσω της υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής του Δήμου.</p> <p>-Υπαρξη μόνιμου μηχανισμού συνεργασίας με τις εθελοντικές ομάδες.</p> <p>-Δυνατότητα αξιοποίησης του Δυναμικού του ΤΕΦΑΑ Κομοτηνής για την ανάπτυξη προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού στους οικισμούς του Δήμου.</p> <p>-Αυξανόμενο ενδιαφέρον για φυσιολατρικό τουρισμού, και γενικότερα την παραλιακή, αλλά και ορεινή ζώνη της Κομοτηνής</p> <p>-Στροφή των κατοίκων προς τον ερασιτεχνικό αθλητισμό και δραστηριοποίηση των αθλητικών συλλόγων του Δήμου για να αξιοποιηθούν οι υποδομές του.</p> <p>-Εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων του Δήμου Κομοτηνής με στόχο την ενεργοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου και ειδικών πληθυσμιακών ομάδων, όπως άτομα με αναπηρία, άτομα τρίτης ηλικίας κ.λ.π.</p> <p>-Δημιουργία στο Καλλικρατικό Δήμο Κομοτηνής ενός δικτύου συναυλιών και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων σχεδιασμένο χωρικά και χρονικά, ώστε να επωφεληθούν όλοι οι κάτοικοι των οικισμών του Δήμου.</p> <p>-Αξιοποίηση των πολιτιστικών υποδομών στο Δήμο η οποία μπορεί να δημιουργήσει εστίες πολιτισμούς σε χώρους κατάλληλους για τέτοιες δράσεις</p>
--	--

	- Η ύπαρξη του σχεδιασμού και της χρηματοδότησης από την ΟΧΕ Εγνατία
Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης	
<p>-Υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής πρόνοιας με στήριξη των υπαρχουσών υποδομών και έναρξη λειτουργίας συμπληρωματικών προς αυτές.</p> <p>- Ανάπτυξη της δυνατότητας του Δήμου Κομοτηνής και των υπηρεσιών του να ανταποκρίνεται άμεσα στις συνεχώς κλιμακούμενες και αυξανόμενες ανάγκες των δημοτών</p> <p>-Διαμόρφωση μιας φιλικής πόλης ως προς τα Άτομα με αναπηρία.</p> <p>-Αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας.</p> <p>-Υποστήριξη των υπηρεσιών παιδείας.</p> <p>-Ενίσχυση της Δια βίου Μάθησης.</p> <p>-Αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας με χρήση ΤΠΕ.</p> <p>-Υποστήριξη των δράσεων Νέας γενιάς.</p> <p>-Υποστήριξη του Εθελοντισμού.</p> <p>-Αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων και δράσεων ενίσχυσης του αθλητισμού.</p> <p>-Ανάπτυξη δράσεων πολιτισμού.</p> <p>-Αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών.</p> <p>-Συντονισμός και οργάνωση πολιτιστικών δράσεων.</p>	

Στον τομέα του περιβάλλοντος έχουμε:

Θεματικός τομέας: Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και πολιτική προστασία.	
Προβλήματα & Περιορισμοί	Δυνατότητες & Ευκαιρίες
<p>-Διασπορά οικισμών και θέσεων συγκέντρωσης οικιακών απορριμμάτων που δυσχεραίνει την αποκομιδή.</p> <p>-Αύξηση του αριθμού των δημοτών και επισκεπτών, που επισκέπτονται την παραθαλάσσια ζώνη την καλοκαιρινή περίοδο</p>	<p>-Αναδιοργάνωση και συνεργασία υπηρεσιών και φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης.</p> <p>-Αναβάθμιση εσωτερικών δικτύων ύδρευσης των οικισμών του Δήμου Κομοτηνής.</p> <p>-Εγκατάσταση, επέκταση, αντικατάσταση και συντήρηση δικτύου ύδρευσης των οικισμών του Δήμου.</p>

<p>-Έλλειψη προσωπικού και τεχνικών μέσων (απορριματοφόρα, κάδοι) για την έναρξη του προγράμματος ανακύκλωσης συσκευασιών στις νέες δημοτικές ενότητες Αιγείρου και Ν. Σιδηροχωρίου και για την σωστή λειτουργία του ΧΥΤΑ Κομοτηνής.</p> <p>-Ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων από τα ανεπεξέργαστα λύματα των οικισμών και των κτηνοτροφικών μονάδων όπως και από την χρήση φυτοπροστατευτικών χημικών και λιπασμάτων.</p> <p>- Γήρανση του υφιστάμενου εξοπλισμού</p> <p>-Έλλειψη περιβαλλοντικής συνείδησης των κατοίκων.</p> <p>-Υπερεκμετάλλευση των υπόγειων υδάτων για την άρδευση καλλιεργειών με συνεπακόλουθη πτώση του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα.</p> <p>-Έλλειψη υλικού για επικάλυψη του απορριμματικού όγκου του ΧΥΤΑ, καθώς και έλλειψη περιβαλλοντικά αδειοδοτημένου χώρου για την λήψη υλικού επικάλυψης.</p> <p>-Προβληματικές περιοχές με τοπικά ζητήματα ρύπανσης και θέματα οικιστικής αισθητικής .</p> <p>-Αυθαίρετη δόμηση και καταπάτηση δημοτικής περιουσίας εντός περιοχών των οικισμών του Δήμου.</p> <p>-Ελλιπές δίκτυο συστήματος αποχέτευσης σε τμήματα οικισμών του Καλλικρατικού Δήμου, μη σύνδεση με το βιολογικό</p>	<p>-Δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών γεωργίας (πχ βιολογικής), κτηνοτροφίας και μελισσοκομεία που δεν απαιτεί τη χρήση φυτοφαρμάκων.</p> <p>-Λειτουργία του ΣΜΑ – ΚΔΑΥ Κομοτηνής.</p> <p>-Μείωση αστικών απορριμμάτων μέσω ενημέρωσης του πληθυσμού για καλύτερη διαχείριση στην πηγή.</p> <p>-Προώθηση εναλλακτικής διαχείρισης των απορριμμάτων μέσω προγραμμάτων ανακύκλωσης και διαλογής στην πηγή.</p> <p>-Δυνατότητα δημιουργίας συστήματος κομποστοποίησης του οργανικού υπολείμματος των απορριμμάτων του Δήμου Κομοτηνής.</p> <p>-Συντήρηση και ανάδειξη παλαιών /εγκαταλελειμμένων δημοτικών κτισμάτων και αξιοποίηση τους από φορείς και δραστηριότητες των πολιτών.</p> <p>-Αισθητική αναβάθμιση των περιοχών με εργασίες αναπλάσεων και ανάδειξης κοινόχρηστων χώρων.</p> <p>-Χάραξη και προώθηση τοπικών πολιτικών κτιριακής ενεργειακής εξοικονόμησης.</p> <p>-Ενθάρρυνση ιδιωτικής πρωτοβουλίας για την αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών των δημοτικών κτιρίων.</p> <p>- Εκτεταμένη χρήση των ποδηλάτων εντός της πόλης της Κομοτηνής</p> <p>- Η αυξημένη εμπειρία του υπάρχοντος προσωπικού του Δήμου Κομοτηνής στην</p>
---	--

<p>καθαρισμό.</p> <p>-Προβλήματα σε τμήματα του δικτύου ύδρευσης.</p> <p>-Προβλήματα ποιότητας τοπικού οδικού δικτύου και υλοποίησης χαράξεων αγροτικής οδοποιίας.</p>	<p>εκπόνηση και υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων παρέμβασης</p>
Κίνδυνοι ή Περιορισμοί	Ευκαιρίες
<p>-Έλλειψη οργανωμένου συστήματος διαχείρισης αποβλήτων εκσκαφών κατασκευών και κατεδαφίσεων(ΑΕΚΚ) με κίνδυνο να μετατραπούν περιοχές σε τοπικές εστίες περιβαλλοντικής μόλυνσης.</p> <p>-Έλλειψη οργανωμένου συστήματος συλλογής και επεξεργασίας του οργανικού κλάσματος (υπολείμματα κρεάτων - ψαριών από αγορές, πράσινα υπολείμματα πάρκων/κήπων, υπολείμματα κουζίνας νοικοκυριών), με κίνδυνο τον υπερκορεσμό του ΧΥΤΑ από τη δημιουργία τοπικών εστιών μόλυνσης .</p> <p>-Αδυναμία λειτουργίας των περιβαλλοντικών πάρκων των οικισμών του Δήμου με κίνδυνο να μετατραπούν σε μικρούς χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων.</p> <p>-Κίνδυνος δασικών πυρκαγιών στις ορεινές περιοχές εξαιτίας προβλημάτων πρόσβασης (δύσβατες) και έλλειψης ζωνών πυροπροστασίας.</p> <p>-Κίνδυνος δυσχερούς αντιμετώπισης έκτακτων φαινομένων εξαιτίας της έλλειψης</p>	<p>-Δημιουργία χώρου επεξεργασίας των αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) σε κατάλληλο χώρο του Δήμου.</p> <p>-Δυνατότητες εκμετάλλευσης τομεακών επιχειρησιακών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων σε θέματα περιβάλλοντος και οικολογίας.</p> <p>-Δημιουργία και προώθηση στοχευμένων προγραμμάτων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης των κατοίκων και των φορέων της περιοχής και ευαισθητοποίησης για την ανάπτυξη και ενίσχυση της οικολογικής συνείδησης και την ενεργό συμμετοχή στη διατήρηση της καθαριότητας του περιβάλλοντος.</p> <p>-Παρουσία εθελοντικών δράσεων από εθελοντικές ομάδες σε θέματα αντιμετώπισης έκτακτων φαινομένων και πολιτικής προστασίας.</p> <p>-Εκμετάλλευση τομεακών επιχειρησιακών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την ωρίμανση, υποβολή και χρηματοδότηση</p>

<p>ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης πολιτικής προστασίας και μη συντονισμού εθελοντών και τοπικών φορέων.</p> <p>-Πιθανές αλλαγές και αυξημένη περίοδος αναμονής σε πολεοδομικά και χωροταξικά θέματα εξαιτίας της νέας διοικητικής μεταρρύθμισης και των επικείμενων αλλαγών στο Γ.Ο.Κ.</p> <p>-Περιορισμένοι κοινόχρηστοι χώροι και χώροι πρασίνου στους οικισμούς.</p> <p>-Οι μερικώς άναρχες επεκτάσεις χρήσεων γης εντός των οικισμών ασκούν πιέσεις στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον.</p> <p>-Προβλήματα προσπελασιμότητας δικτύων και κυρίως αστικών οδών και πεζοδρομιών, με κίνδυνο τον κοινωνικό αποκλεισμό ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (πχ ΑΜΕΑ).</p>	<p>προτάσεων σχετικών με το δομημένο περιβάλλον.</p> <p>-Δυνατότητες επίλυσης σύνθετων πολεοδομικών και χωροταξικών προβλημάτων.</p> <p>-Ευκαιρίες αναβάθμισης και αξιοποίησης οικιστικά υποβαθμισμένων περιοχών.</p> <p>-Εκμετάλλευση τομεακών, επιχειρησιακών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την ωρίμανση, υποβολή και χρηματοδότηση προτάσεων σχετικών με τα δίκτυα υποδομής και την αγροτική οδοποιία.</p> <p>-Ενημέρωση πολιτών για τη σωστή λειτουργία των συστημάτων αποχέτευσης εντός των οικισμών με στόχο την αποφυγή προβλημάτων.</p> <p>-Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προσπελασιμότητας δικτύων και υποδομών.</p>
---	--

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών καθαριότητας, μέσω της ενίσχυσης των υλικοτεχνικών υποδομών του Δήμου και την προώθηση στοχευμένων ενημερωτικών δράσεων.
- Διαρκής ετοιμότητα αντιμετώπισης εκτάκτων φαινομένων και πολιτική προστασία διά της αναβάθμισης και επικαιροποίησης του σχεδίου αντιμετώπισης εκτάκτων φαινομένων και μέσω Ενημερωτικών εκστρατειών προς τους πολίτες, επαγγελματίες και τις εμπλεκόμενες πληθυσμιακές ομάδες.
- Πολιτικές εξοικονόμησης ενέργειας δημοτικών κτιρίων, σε συνδυασμό με την κεντρική διοίκηση και την ιδιωτική πρωτοβουλία.
- Εφαρμογή του γενικού πολεοδομικού σχεδίου και των ειδικών τοπικών.

- Παροχή υπηρεσιών υποδομών και διαχείρισης δομημένου περιβάλλοντος.
- Αναβάθμιση οδικού δικτύου.
- Παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και έργων βελτιώσεων, μέσω της κατασκευής νέων και της συντήρησης υπαρχόντων δικτύων εντός του Δήμου.
- Ενίσχυση και προστασία των χώρων πρασίνου.
- Ενίσχυση και επέκταση του συστήματος ανακύκλωσης σε όλο τον Καλλικρατικό Δήμο.
- Ενίσχυση της οικολογικής και περιβαλλοντικής συνείδησης με την προώθηση στοχευμένων ενημερωτικών προγραμμάτων ευαισθητοποίησης.
- Εφαρμογές των δικτύων οπτικών ινών και ηλεκτρονική διακυβέρνηση μέσω της αξιοποίησης και επέκτασης των δικτύων οπτικών ινών του Δήμου Κομοτηνής.
- Η κατασκευή του TAP

Στον τομέα της τοπικής οικονομίας και της απασχόλησης έχουμε:

Θεματικός τομέας: Τοπική οικονομία και απασχόληση	
Προβλήματα & Περιορισμοί	Δυνατότητες & Ευκαιρίες
<ul style="list-style-type: none"> -Η οικονομική κρίση και η αύξηση της ανεργίας - Η αύξηση της φορολογίας για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αγρότες -Χαμηλό μέσο μορφωτικό επίπεδο και επίπεδο εξειδίκευσης. -Διαρκώς αυξανόμενη ανεργία στην περιοχή. -Γήρανση ενεργούς πληθυσμού. -Έλλειψη επιχειρηματικών διαδικασιών και γνώσεων από τον πληθυσμό. -Επιτάχυνση των διαδικασιών έναρξης και 	<ul style="list-style-type: none"> -Προώθηση των ποιοτικών τοπικών προϊόντων. -Δυνατότητα ανάπτυξης του Δευτερογενή τομέα μέσα από την ίδρυση και λειτουργία μεταποιητικών επιχειρήσεων τοπικών προϊόντων. -Ανάπτυξη βιολογικών προϊόντων. -Αξιοποίηση εναλλακτικών αλιευτικών δραστηριοτήτων. -Ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (θρησκευτικός, φυσιολατρικός, κ.λ.π). -Πόλος έλξης ιστορικού κέντρου της πόλης για τους δυνητικούς επισκέπτες της.

<p>λειτουργίας επιχειρήσεων.</p> <p>-Συρρίκνωση του εισοδήματος λόγω της εφαρμογής της ΚΑΠ.</p> <p>-Χαμηλή Διάχυση πληροφόρησης επενδυτικών ευκαιριών στους Αγρότες και κτηνοτρόφους.</p> <p>-Υπαρξη κυρίως παραδοσιακών καλλιεργειών (έλλειψη σε θερμοκήπια, βιομηχανικά φυτά κλπ).</p> <p>-Αναγκαιότητα πραγματικής εφαρμογής ενός τοπικού συμφώνου ποιότητας.</p> <p>-Έλλειψη επιχειρηματικής κουλτούρας στην περιοχή.</p> <p>-Ελλιπής διασύνδεση στην αγορά εργασίας μεταξύ πιθανών εργοδοτών και εργαζομένων.</p> <p>-Ανάγκη άρτιου συντονισμού όλων των δράσεων που αφορούν στο πρόβλημα της απασχόλησης.</p> <p>-Δημιουργία χώρων εξυπηρέτησης επαγγελματιών και εκτός της Κομοτηνής.</p> <p>-Απουσία μεταποιητικών μονάδων και μονάδων συσκευασίας και τυποποίησης των αγροτικών και κτηνοτροφικών.</p> <p>-Περιορισμοί στις χρήσεις Γης λόγω των περιοχών (SPA SCI, NATURA).</p> <p>-Ανάγκη συντονισμού και συνέργειας των δράσεων για την ανάπτυξη του Τουρισμού.</p> <p>-Μη ύπαρξη Ξενοδοχείων 5 αστέρων στην</p>	<p>-Πόλος έλξης των παραλίμνιων και παράκτιων περιοχών του Δήμου για δραστηριότητες εναλλακτικού Τουρισμού (πηνο-παρατήρηση, πεζοπορία, δίκτυο ποδηλατικών διαδρομών, προσπελασιμότητα ΑΜΕΑ).</p> <p>-Εύκολα προσβάσιμες εμπορικές οδοί της πόλης για άτομα με αναπηρίες.</p> <p>-Σύνδεση με την ενδοχώρα της Βουλγαρίας μετά την ολοκλήρωση του Κάθετου Άξονας Κομοτηνή-Νυμφαία-Ελληνο-Βουλγαρικά σύνορα.</p> <p>-Υπαρξη ηλεκτρονικών πλατφόρμων ενημέρωσης για το τουριστικό προϊόν της περιοχής σε διάφορες γλώσσες</p> <p>-Τηλεπικοινωνιακές υποδομές του Δήμου Κομοτηνής (μητροπολιτικό δίκτυο οπτικών ινών, ασύρματο ευρυζωνικό σύστημα Ν. Ροδόπης.</p> <p>- Νέες προοπτικές που δημιουργεί κατασκευή του ΤΑΡ</p>
--	---

<p>περιοχή.</p> <p>-Περιορισμένη δυνατότητα οργανωμένης μεταφοράς από και προς το Αεροδρόμιο Αλεξανδρούπολης.</p> <p>-Ανάγκη αξιοποίησης και ανάδειξης των μνημείων, μουσείων και αρχαιολογικών χώρων του Δήμου.</p>	
Κίνδυνοι ή Περιορισμοί	Ευκαιρίες
<p>-Γενικότερη διεθνής και εγχώρια οικονομική συγκυρία.</p> <p>-Συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα.</p> <p>-Αδυναμία διάθεσης αγροτικών προϊόντων σε τοπικές μεταποιητικές και τουριστικές επιχειρήσεις.</p> <p>-Μείωση των βιομηχανικών μονάδων μεταποίησης της περιοχής.</p> <p>-Έλλειψη μηχανοργάνωσης των διαδικασιών.</p> <p>-Κατακερματισμός της ιδιοκτησίας.</p> <p>-Έλλειψη συντονισμού και ολοκληρωμένης προσέγγισης στον τομέα των ποιοτικών υπηρεσιών τουρισμού.</p>	<p>-Στροφή των καταναλωτών στα τοπικά βιολογικά προϊόντα.-Αξιοποίηση των ποιοτικών παραγόμενων προϊόντων του πρωτογενή τομέα.</p> <p>-Αξιοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης για απόκτηση τεχνικών ικανοτήτων, αναβάθμιση τεχνογνωσίας, προσαρμογή στις αλλαγές του οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος.</p> <p>-Χρηματοδοτικά εργαλεία από Ευρωπαϊκά και άλλα διακρατικά προγράμματα σχετικά με οικονομικές δραστηριότητες και επιχειρηματικότητα.</p> <p>-Στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας.</p> <p>-Δυνατότητες Δικτύωσης και συμμετοχή σε θεματικά δίκτυα τουρισμού.</p> <p>-Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη προώθηση του τουρισμού μέσω Ε.Π. ψηφιακή σύγκλιση.</p> <p>-Επένδυση σε ΑΠΕ.</p> <p>-Δυνατότητες ενίσχυσης του εισοδήματος</p>

	<p>μέσω επενδύσεων στον αγροτουρισμό από κοινοτική πρωτοβουλία LEADER.</p> <p>-Αξιοποίηση του προγράμματος κοινωνικής εργασίας.</p>
<p>Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης</p>	
<p>-Η συνεχής συρρίκνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας</p> <p>- Η αντιμετώπιση του φαινομένου της ανεργίας και ιδιαίτερα των νέων</p> <p>- Η δημιουργία ενός ευρύτερου αναπτυξιακού σχεδιασμού για την περιοχή με τη συμβολή όλων των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων</p> <p>-Ο Σχεδιασμός θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στη περιοχή μετά την ολοκλήρωση του Κάθετου Άξονα Κομοτηνή-Νυμφαία-Ελληνο-Βουλγαρικά Σύνορα. Επίσης το ιδιαίτερο φυσικό κάλλος της περιοχής, την τοπική παραγωγή μοναδικών προϊόντων, η παραλίμνια και παραλιακή ζώνη, και το ιστορικό κέντρο της περιοχής είναι εν δυνάμει αναπτυξιακοί παράγοντες. Παράλληλα θα πρέπει ο Δήμος να δουλέψει ώστε να εξαλειφθούν οι αδυναμίες της περιοχής όσον αφορά την υιοθέτηση των υψηλών τεχνολογιών, την έλλειψη τεχνογνωσίας, επιχειρηματικής κουλτούρας από τον τοπικό πληθυσμό και την καταπολέμηση των εμποδίων που τίθενται από το θεσμικό πλαίσιο και τις διαδικασίες.</p> <p>-Ενίσχυση της απασχολησιμότητας των πολιτών και καταπολέμηση της ανεργίας.</p> <p>- Συντονισμένες τουριστικές δράσεις στον Δήμο Κομοτηνής και στην ευρύτερη περιοχή</p> <p>-Προβολή του Δήμου με στόχο την Τουριστική Ανάπτυξη.</p> <p>-Οργάνωση υπηρεσιών αδειοδοτήσεων & ρύθμισης εμπορικών δραστηριοτήτων.</p> <p>-Αγροτική & κτηνοτροφική ανάπτυξη.</p> <p>-Ανάπτυξη αλιευτικών & υδρογεωλογικών δραστηριοτήτων.</p> <p>-Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.</p>	

2.5 Στρατηγική του Ο.Τ.Α. και αναπτυξιακές προτεραιότητες

Για την ανάπτυξη της στρατηγικής του Δήμου Κομοτηνής κυρίαρχο ρόλο έχει το αναπτυξιακό όραμα για την περιοχή και των κατευθυντήριων αρχών που το διέπουν, αρχών που πρέπει να διέπουν τον τρόπο λειτουργίας του και τον τρόπο διοίκησης των τοπικών υποθέσεων.

Το όραμα αποτελεί συνοπτική διατύπωση της μελλοντικής επιδιώξιμης κατάστασης της περιοχής του Δήμου και του ίδιου του Δήμου Κομοτηνής, ως οργανισμού, για την επόμενη μεσοπρόθεσμη περίοδο, την οποία θα επιδιώξει με την εφαρμογή της στρατηγικής που θα επιλέξει και με την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση.

Η στρατηγική του επομένως και ο προσδιορισμός της αποτελείται από εκείνες τις γενικές στρατηγικές τις οποίες υλοποιώντας τις, ο Δήμος Κομοτηνής, θα πετύχει το όραμά του.

Ο προσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, σύμφωνα με τις οποίες διαρθρώνεται το επιχειρησιακό πρόγραμμα, λαμβάνει υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες.

2.5.1 Η στρατηγική του Δήμου Κομοτηνής για την περίοδο 2015-2019

Διανύουμε μια περίοδο έντονων πιέσεων και αλλαγών σε τοπικό, εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι προκλήσεις των καιρών είναι πιο έντονες από ποτέ σε σχέση με τις τελευταίες δεκαετίες, ενώ η κοινωνική πίεση είναι συνεχώς αυξανόμενη. Περίπου αυτά ήταν και τα δεδομένα 4 χρόνια πριν, κατά την κατάρτιση του προηγούμενου επιχειρησιακού προγράμματος, όμως πλέον έχει έρθει η κόπωση σε όλα τα επίπεδα, ενώ η οικονομική ανάκαμψη δεν έχει έρθει και οι προοπτικές δεν διαφαίνονται ευοίωνες, σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς. Ταυτόχρονα ένα νέο μεγάλο πρόβλημα έχει διαφανεί στην Ελλάδα, το προσφυγικό, μια πρόκληση ιδιαίτερη με πολλές διαστάσεις και επιμέρους ζητήματα, με κύριο πάντα άξονα για την επίλυσή του, τον ανθρωπισμό.

Οι αντίξοες οικονομικές συνθήκες, η έλλειψη οποιασδήποτε νέας ουσιαστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, ο φόβος του επιχειρείν και οι επιπτώσεις των

προαναφερθέντων σε όλους τους τομείς της καθημερινότητας συνθέτουν ένα σταθές σκηνικό, που δημιουργεί προβλήματα στο κράτος, την τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και τους πολίτες. Και το πρόβλημα αυτό διογκώνεται μέρα με τη μέρα, καθώς δεν υπάρχει στον ορίζοντα μια λύση, που θα μπορούσε να κινητοποιήσει τις δημιουργικές δυνάμεις του τόπου.

Αυτά είναι τα βασικά δεδομένα της σημερινής εποχής, τα οποία ο Δήμος Κομοτηνής λαμβάνει υπόψη για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών του, όπως αυτές εκφράζονται στον στρατηγικό σχεδιασμό αλλά και το πενταετές επιχειρησιακό πρόγραμμα για την περίοδο 2019-2019.

Ταυτόχρονα, ο Δήμος Κομοτηνής λαμβάνει υπόψη και τα δεδομένα της περιοχής, που δεν συνδέονται με τις σημερινές συνθήκες της κρίσης, αλλά αποτελούν σταθερούς παράγοντες, προκλήσεις και ευκαιρίες ανάπτυξης, ή και σε κάποιες περιπτώσεις χρόνια προβλήματα, που διαιωνίζονται στην περιοχή και σχετίζονται με πολλούς παραμέτρους, όπως η γεωγραφική της θέση, η ξεχωριστή της ανθρωπογεωγραφική σύνθεση, το επιχειρηματικό περιβάλλον, κ.α. Ελάχιστα από αυτά τα δεδομένα έχουν αλλάξει σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο. Άξια αναφοράς είναι η οριστική διάνοιξη και η χρήση του κάθετου οδικού άξονα Κομοτηνή – Μακάζα, η έναρξη των διαδικασιών κατασκευής του TAP, αλλά και η υλοποίηση του ολοκληρωμένου προγράμματος αστικής ανάπτυξης στο κέντρο της Κομοτηνής.

Έτσι, ο αναπτυξιακός επιχειρησιακός σχεδιασμός του Δήμου Κομοτηνής δεν στοχεύει αποκλειστικά στην αντιμετώπιση των φαινομένων που δημιουργεί η κρίση, αλλά συνθετικά επιχειρεί να δημιουργήσει ένα σταθερό περιβάλλον ανάπτυξης που θα βασίζεται σε στέρεα βήματα δίνοντας αναπτυξιακή πνοή, θέτοντας τις βάσεις για να επιλύσει χρόνια προβλήματα της περιοχής, εκμεταλλευόμενος τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα αλλά και αντιμετωπίζοντας στον βαθμό που μπορεί τις κοινωνικές ανισορροπίες που δημιουργούνται.

Είναι λοιπόν ευδιάκριτο από τα προηγούμενα ότι η στρατηγική του Δήμου Κομοτηνής της ερχόμενης περιόδου στοχεύει στην δημιουργία ενός σταθερού περιβάλλοντος ανάπτυξης, τόσο όσον αφορά την εσωτερική του λειτουργία, όσο και την παροχή υπηρεσιών προς τους δημότες του, λαμβάνοντας φυσικά υπόψη τις ραγδαίες εξελίξεις

που κατά καιρούς λαμβάνουν χώρα και επηρεάζουν την «κανονικότητα» στη χώρα και την δυνατότητα για έναν ολοκληρωμένο και απρόσκοπτο σχεδιασμό.

Οι κύριοι άξονες της στρατηγικής του Δήμου Κομοτηνής για την περίοδο 2015-2020, όπως αποτυπώνονται και στην ανάλυση του επιχειρησιακού προγράμματος συνίστανται στα εξής:

- Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου Κομοτηνής, αλλά και της ευρύτερης περιοχής
- Χρησιμοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών και των δυνατοτήτων τους για την βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες
- Τήρηση των διαχειριστικών και νομικών διαδικασιών, όπως προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία
- Δημιουργία σταθερού οικονομικού περιβάλλοντος στον Δήμο Κομοτηνής, ως οργανισμό και τις επιχειρήσεις του
- Εγκαθίδρυση ενιαίου συστήματος κοινωνικών παροχών και υπηρεσιών προς τους πολίτες, το οποίο μπορεί να ανταποκριθεί στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες
- Αξιοποίηση όλων των δυνατών χρηματοδοτικών εργαλείων μέσα από την υλοποίηση εθνικών, συγχρηματοδοτούμενων και Ευρωπαϊκών προγραμμάτων
- Ανάπτυξη τοπικών και περιφερειακών συνεργειών
- Η ανάδειξη της φυσιογνωμίας του ιστορικού κέντρου της Κομοτηνής
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου της περιοχής
- Ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον
- Αξιοποίηση των αυξανόμενων τουριστικών ροών προς την περιοχή
- Η ενίσχυση των δράσεων επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στην περιοχή
- Συνεργασία με το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

2.5.2 Οι στόχοι του Δήμου Κομοτηνής για την περίοδο 2015-2019

Ο Δήμος Κομοτηνής ενόψει της κατάρτισης και υλοποίησης του επιχειρησιακού του προγράμματος για την περίοδο 2015-2019 θέτει ρεαλιστικούς στόχους, σύμφωνα με τις πραγματικές δυνατότητες του Δήμου. Οι δυνατότητες αυτές, όπως προαναφέρθηκε βασίζονται στα οικονομικά δεδομένα, το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό και τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που υπάρχουν για τον Δήμο Κομοτηνής και τα νομικά του πρόσωπα.

Αυτή η προσέγγιση στην κατάρτιση του επιχειρησιακού προγράμματος, όπως αποτυπώνεται και στο πρότυπο επιχειρησιακού προγράμματος που δημοσίευσε το ΥΠΕΣ., οδηγεί σε έναν ρεαλιστικό στρατηγικό σχεδιασμό, που αντιμετωπίζει τα προβλήματα της καθημερινότητας αλλά ταυτόχρονα δίνει μια πραγματική αναπτυξιακή χροιά στην πολιτική του Δήμου, με άξονα πάντα την δημιουργία ενός οικονομικού σταθερού περιβάλλοντος για τον Δήμο ως οργανισμό, αλλά και για τους δημότες του.

Οι βασικοί στόχοι, άμεσα συναρτώμενοι με τις στρατηγικές επιλογές του Δήμου, αλλά και σύμφωνοι με τις οικονομικές του δυνατότητες του, λαμβάνοντας υπόψη το ευρύτερο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, αλλά και τις όποιες ευκαιρίες υπάρχουν, καθορίζονται ως εξής:

- Βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών του Δήμου μέσα από την καθιέρωση ποσοτικών και ποιοτικών μονάδων μέτρησης, αλλά και τη συνεχή υποστήριξη του ανθρωπίνου δυναμικού του Δήμου Κομοτηνής
- Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την εξυπηρέτηση και ενημέρωση του δημότη
- Ενίσχυση «διαλόγου» ανάμεσα στην δημοτική αρχή και τους πολίτες του Δήμου Κομοτηνής
- Δημιουργία θεματικών και χωρικών σχεδίων παρεμβάσεων και υλοποίησή τους
- Ενίσχυση της οικονομικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας

- Αξιοποίηση του τουριστικού ρεύματος προς την περιοχή του Δήμου Κομοτηνής και στήριξη των πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της τουριστικής φυσιογνωμίας της περιοχής.
- Δημιουργία ολοκληρωμένου και συνεχώς αναβαθμιζόμενου συστήματος κοινωνικών παροχών και υπηρεσιών
- Ανάδειξη του πολιτιστικού χαρακτήρα της περιοχής και ενθάρρυνση της καλλιτεχνικής και ερασιτεχνικής δημιουργίας και συμμετοχής
- Διασύνδεση των οικισμών του Δήμου Κομοτηνής με την πόλη της Κομοτηνής και ενίσχυση των κατοίκων των οικισμών
- Ενίσχυση και οργάνωση των εθελοντικών ομάδων και πρωτοβουλιών
- Δράσεις ενίσχυσης της περιβαλλοντικής συνείδησης, αλλά και πρακτική αντιμετώπιση οικολογικών-περιβαλλοντικών προβλημάτων
- Ουσιαστική ανταπόκριση του Δήμου Κομοτηνής στις ανάγκες του πρωτογενούς τομέα
- Σταθερή και στοχευμένη συνεργασία ανάμεσα στον Δήμο Κομοτηνής και το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

2.5.3 Πολιτικές Κατάρτισης Στρατηγικού Σχεδιασμού και Επιχειρησιακού Προγράμματος

Η οικονομική κρίση που ταλανίζει τη χώρα τα τελευταία χρόνια, δεν έχει αφήσει ανεπηρέαστη ούτε την τοπική αυτοδιοίκηση και τον Δήμο Κομοτηνής. Μέσα σε ένα κλίμα ασφυκτικών πιέσεων προς τους δημότες, η άμεση χρηματοδότηση του Δήμου Κομοτηνής μειώθηκε πάνω από 60% σε σχέση με το 2010. Η εντατική δουλειά με συνέπεια, με εξορθολογισμό των δαπανών και των διαδικασιών και με αξιοποίηση του ΕΣΠΑ, αλλά και ο αρτιότερος συντονισμός των υπηρεσιών και των νομικών προσώπων του Δήμου Κομοτηνής, αποτελούν την βάση για την επίτευξη των στόχων την επόμενη περίοδο.

Στόχος είναι ένας Δήμος Κομοτηνής, ο οποίος θα συνεχίζει να στέκεται μέσα στην κρίση στηρίζοντας τους δημότες του, αλλά ταυτόχρονα χαράζοντας και

ακολουθώντας με σταθερά βήματα και συγκροτημένα μια αναπτυξιακή τροχιά, που θα τον παγιώσει στη θέση που του αναλογεί, συμβάλλοντας στην ευημερία του τόπου.

Κατά την προηγούμενη περίοδο, η διοίκηση του Δήμου Κομοτηνής διέβλεψε την δύσκολη οικονομική κατάσταση και την δραματική μείωση των χρηματοδοτήσεων και στράφηκε στοχευμένα στην αξιοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, το γνωστό σε όλους ΕΣΠΑ. Οι εντάξεις των έργων αποτελούν από μόνες τους τον καλύτερο μάρτυρα της επιτυχίας στην αξιοποίηση του ΕΣΠΑ. Ο Δήμος Κομοτηνής προετοίμασε, ενέταξε και υλοποιεί μαζί με τη ΔΕΥΑΚ, έργα ύψους 72.502.675. ευρώ. Ενδεικτικά έργα όπως ο ποδηλατόδρομος, η ανάπλαση της Πλατείας Αρχιεπισκόπου Χρυσάνθου, οι δρόμοι ήπιας κυκλοφορίας, η ανακατασκευή του χειμερινού θεάτρου μας και η ολοκλήρωση των αστικών παρεμβάσεων στην περιοχή της Μοσυνούπολης, αλλά και το κολοσσιαίο πρόγραμμα ύδρευσης-υδροδότησης και αποχέτευσης της ΔΕΥΑΚ για τις γειτονιές και τα περισσότερα από τα 45 χωριά του Δήμου, αφενός αλλάζουν τη μορφή της πόλης και δημιουργούν μια νέα πραγματικότητα, καλύτερη για τους συμπολίτες μας, αφετέρου εξασφαλίζουν σε όλους τους δημότες ισότιμη πρόσβαση σε αδιαπραγμάτευτα κοινωνικά αγαθά, που για δεκαετίες ήταν ζητούμενα. Ενώ ταυτόχρονα δημιουργούν και τις προϋποθέσεις για την επέκταση των παρεμβάσεων και την ανάδειξη της φυσιογνωμίας του ιστορικού κέντρου της Κομοτηνής. Φυσικά, δεν είναι δυνατόν να αλλάξει η κατάσταση και να αντιμετωπιστούν τα χρόνια προβλήματα από τη μία μέρα στην άλλη.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι όλα αυτά τα έργα επιστρέφουν στην κοινωνία, όχι μόνο μέσα από τη χρήση τους, αλλά και λόγω του γεγονότος ότι δημιουργούν εκατοντάδες θέσεις εργασίας κατά το διάστημα κατασκευής και συντήρησής τους.

Με τους ίδιους, και ακόμη πιο εντατικούς ρυθμούς, ο Δήμος Κομοτηνής θα κινηθεί και τη νέα περίοδο. Ενόψει της περιόδου 2014 – 2019 η πρότασή του Δήμου Κομοτηνής στο συγκεκριμένο θέμα διαμορφώνεται ως εξής:

- Ακόμη μεγαλύτερη συνέπεια στην ωρίμανση, ένταξη και υλοποίηση έργων χρηματοδοτούμενων από ευρωπαϊκά κονδύλια

- Πλήρης και στοχευμένη αξιοποίηση των ιδίων πόρων του Δήμου και της κρατικής χρηματοδότησης για την υλοποίηση έργων υποδομών και υποστήριξης στην Κομοτηνή και τους οικισμούς της
- Υλοποίηση του τουριστικού προγράμματος που έχει καταρτιστεί με συντονιστικό όργανο τη δημοτική επιτροπή τουρισμού

Σε μία περίοδο που η οικονομική κρίση δημιούργησε σημαντικά προβλήματα στον κοινωνικό ιστό και μεγάλωσε τις κοινωνικές ανάγκες, ο Δήμος Κομοτηνής μέσω των υπηρεσιών του και του προσωπικού του έκανε το καθήκον του στεκόμενος αλληλέγγυος στους δημότες του. Αύξησε τις κοινωνικές του παροχές ποιοτικά και ποσοτικά, χρησιμοποιώντας το υφιστάμενο ανθρώπινο δυναμικό, αναπτύσσοντας συνέργειες με την κοινωνία των πολιτών και το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και αξιοποιώντας τα χρηματοδοτικά εργαλεία του ΕΣΠΑ, χωρίς δηλαδή να δημιουργεί καμία επιπλέον επιβάρυνση στους δημότες της Κομοτηνής.

Ωστόσο η προσπάθεια και ο σχεδιασμός δεν τελειώνει εδώ. Οι συνεχώς διογκούμενες ανάγκες που συσσωρευτικά γεννά η κρίση στην ελληνική οικογένεια αποτελεί μια συνεχή πρόκληση, η οποία αποτελεί προτεραιότητά για την περίοδο 2015 - 2019. Οι προτεραιότητές που τίθενται στην κοινωνική πολιτική για την επόμενη περίοδο είναι οι εξής:

- Την παροχή των αναγκαίων κοινωνικών υπηρεσιών σε κάθε δημότη που το έχει ανάγκη
- Την διατήρηση των υφιστάμενων δομών κοινωνικής πολιτικής και την βελτιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Την δημιουργία νέων δομών κοινωνικής υποστήριξης και η στενότερη συνεργασία με τις εθελοντικές ομάδες της περιοχής, και μέσα από το «σύμφωνο συνεργασίας» εθελοντικών ομάδων που έχει δημιουργηθεί, αλλά και με τις νέες ομάδες εθελοντών που συνεχώς δημιουργούνται
- Την επέκταση της συνεργασίας με το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης για την δημιουργία και υποστήριξη των κοινωνικών δομών του Δήμου Κομοτηνής

Κατά την περίοδο της υλοποίησης του προηγούμενου επιχειρησιακού προγράμματος, και όχι μόνο, η διοίκηση του Δήμου Κομοτηνής κλήθηκε να αντιμετωπίσει τα ζητήματα της καθημερινότητας με τα βαρίδια του αντιφατικού νομοθετικού πλαισίου, την πολύ χαμηλή χρηματοδότηση, που έφτασε το 1/3 της χρηματοδότησης του 2010, τους ασφυκτικούς περιορισμούς στη δυνατότητα προσλήψεων, ακόμη και προσωπικού ορισμένου χρόνου, καθώς και το καθεστώς οικονομικής δυσπραγίας και αναξιοπιστίας στο οποίο είχε περιέλθει ο Δήμος.

Το προσωπικό του Δήμου Κομοτηνής που δίνει τη μάχη της καθημερινότητας (πράσινο, παιδικές χαρές, φωτισμός, καθαριότητα, συντηρήσεις, εξυπηρέτηση πολιτών) ήταν λιγότερο από το μισό σε σχέση με την προ Καλλικράτη περίοδο και είχε να ανταποκριθεί στη χωρική διεύρυνση του Δήμου Κομοτηνής. Μέσα σε αυτήν την συγκυρία κατάφερε άξια να ανταποκριθεί στην αποστολή του και να επιτελέσει το καθήκον του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Την επόμενη περίοδο, στο μέτρο που θα επιτρέψει το νομοθετικό πλαίσιο, ο Δήμος Κομοτηνής θα προσπαθήσει να ενισχύσει την υλικοτεχνική υποδομή του Δήμου Κομοτηνής, αλλά και να ενισχύσει το υφιστάμενο προσωπικό, τόσο στη συνεχή κατάρτισή του, όσο και στη στελέχωση των υπηρεσιών με νέο προσωπικό, κατάλληλο να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες προκλήσεις της εποχής.

Τα προηγούμενα χρόνια αναπτύχθηκε ένα νέο πνεύμα στη σχέση διοίκησης του Δήμου και πολίτη. Η αντιμετώπιση του πολίτη είχε να κάνει με τη φύση του αιτήματός του/προβλήματός του και όχι την πολιτική ή παραταξιακή του τοποθέτηση. Δεν υπήρξαν γεωγραφικοί διαχωρισμοί εντός του Δήμου Κομοτηνής. Οι παρεμβάσεις και οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν στους οικισμούς και τις γειτονιές του Δήμου επιλέχτηκαν με βάση την αρχή της ισότιμης πρόσβασης στις υπηρεσίες και υποδομές, τηρώντας την διακήρυξη ότι για εμάς Δήμος Κομοτηνής δεν είναι μόνο το κέντρο της πόλης.

Την ίδια στιγμή, η διοίκηση του Δήμου Κομοτηνής στο αίτημα των πολιτών για την ανάπτυξη συμμετοχικών διαδικασιών κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, προχώρησε σε μια σειρά από διαβουλεύσεις με τους δημότες, αλλά και θεσμικούς και κοινωνικούς φορείς ενόψει σημαντικών ζητημάτων, όπως ο επιχειρησιακός

σχεδιασμός, ο προϋπολογισμός, το τεχνικό πρόγραμμα, ο τουριστικός σχεδιασμός, και άλλα.

Σε αυτό το πνεύμα θα συνεχιστεί και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων και δράσεων κατά την περίοδο 2015 – 2019, εκμεταλλευόμενος ακόμη περισσότερο τις δυνατότητες της τεχνολογίας.

Τέλος, ο Δήμος Κομοτηνής αντιλαμβανόμενος την ανάγκη που υπάρχει για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην περιοχή, δεδομένων και των ειδικών συνθηκών που διανύει η χώρα και η περιοχή, και λαμβάνοντας υπόψη την ευκαιρία που έχει διαμορφωθεί με την διάνοιξη του κάθετου άξονα Κομοτηνή – Μακάζα, θα προωθήσει με όλες του τις δυνάμεις έργα και δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Η ανάδειξη της φυσιογνωμίας του ιστορικού κέντρου, η ενίσχυση σε επίπεδο έργων του παραλιακού μετώπου, αλλά και η βελτίωση των αναγκαίων υποδομών, που λείπουν από την περιοχή, ώστε να γίνουν η πόλη και οικισμοί του Δήμου ελκυστικοί, αποτελούν βασική προτεραιότητα για την περίοδο 2015 – 2019. Ταυτόχρονα, ο Δήμος Κομοτηνής θα συμβάλει, είτε μέσα από συγχρηματοδοτούμενα έργα, είτε μέσω συλλογικών πρωτοβουλιών, στην ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και οργάνωσης στην περιοχή, σε συνεργασία με τους τοπικούς παραγωγικούς φορείς της περιοχής.

2.5.4 Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες - Άξονες Επιχειρησιακού Προγράμματος

Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες εκφράζονται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα με τη μορφή αξόνων. Οι άξονες αυτοί είναι:

1. Εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών του Καλλικρατικού Δήμου Κομοτηνής

Ο άξονας Α΄ αποσκοπεί στην ανάπτυξη του Ο.Τ.Α. και των Νομικών Προσώπων του, ως οργανισμών, και στη βελτίωση των σχέσεων τους με τους πολίτες, την πολιτεία και τους τοπικούς φορείς και αφορά:

- α. Στη γενική οργάνωση και λειτουργία του Ο.Τ.Α., καθώς και σε ζητήματα αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και χρηστής τοπικής διοίκησης.
  - β. Στις οριζόντιες ή υποστηρικτικές λειτουργίες του Ο.Τ.Α. και των Νομικών Προσώπων του.
  - γ. Στις ανάγκες υποστήριξης των οργάνων διοίκησης και των υπηρεσιών για την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, καθώς και για τη γενικότερη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Ο.Τ.Α.
2. Πόλη της Ισότητας
  3. Βιώσιμη Ανάπτυξη και Οικολογία
  4. Τοπική Οικονομική Ανάπτυξη

Α' Άξονας: Εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών του Καλλικρατικού Δήμου Κομοτηνής

ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ
1.1 Οργάνωση του Καλλικρατικού Δήμου Κομοτηνής – διάρθρωση των υπηρεσιών	1.1.1. Κατάρτιση και εφαρμογή του νέου Οργανισμού Εσωτερικών Υπηρεσιών του Δήμου Κομοτηνής με βάση τις νέες συνθήκες που έχουν προκύψει
	1.1.2. Πλήρης εφαρμογή του ΣΥΖΕΥΞΙΣ σε όλες τις υπηρεσίες του Καλλικρατικού Δήμου Κομοτηνής μέσα από την ολοκληρωμένη λειτουργία του μητροπολιτικού δικτύου οπτικών ινών
	1.1.3. Διεύρυνση του συστήματος ηλεκτρονικής διαχείρισης και ενημέρωσης ανάμεσα στις υπηρεσίες του Δήμου Κομοτηνής
	1.1.4. Καταγραφή και αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του Καλλικρατικού Δήμου Κομοτηνής
	1.1.5. Διοικητική και τεχνική κάλυψη των Δήμων Μαρωνείας - Σαπών, Αρριανών και Ιάσμου στις υπηρεσίες Πολεοδομίας και Πρόνοιας
1.2. Αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών από το στελεχιακό δυναμικό του Δήμου	1.2.1. Αναβάθμιση του συστήματος ποιότητας ISO με βάση τη διάρθρωση, καθώς και τις αρμοδιότητες του Δήμου Κομοτηνής, όπως

μέσω εκπαιδεύσεων και καταρτίσεων – αναβάθμιση και εφαρμογή του ISO και της διαχειριστικής επάρκειας	συνεχώς προκύπτουν
	1.2.2. Κατάρτιση εκπαιδευτικού και ενημερωτικού προγράμματος για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών από το στελεχιακό δυναμικό του Δήμου Κομοτηνής, σε συνεργασία και τους αρμόδιους φορείς (Περιφέρεια, ΥΠΕΣ, ΙΝΕΠ, ΕΕΤΑΑ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, κλπ)
	1.2.3. Επέκταση της δομής ενημέρωσης και εξυπηρέτησης πολιτών εντός του Δήμου Κομοτηνής – επέκταση γραμμής δημότη
	1.2.4. Επικαιροποίηση διαχειριστικής επάρκειας των υπηρεσιών του Δήμου Κομοτηνής σύμφωνα με τους κανονισμούς του Νέου ΕΣΠΑ
1.3. Αναβάθμιση υλικοτεχνικής υποδομής και νέων υποδομών των υπηρεσιών του Δήμου	1.3.1. Πλήρης καταγραφή και αξιοποίηση της υλικοτεχνικής υποδομής του Δήμου Κομοτηνής και των επιχειρήσεών του
	1.3.2. Βέλτιστη αξιοποίηση δημοτικών κτηριακών υποδομών
1.4. Ηλεκτρονική διακυβέρνηση	1.4.1. Βελτιστοποίηση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Δήμου Κομοτηνής
	1.4.2. Επέκταση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Δήμου Κομοτηνής και ενημέρωση των πολιτών για τις δυνατότητες τους

	<p>1.4.3. Αξιοποίηση των εγκατεστημένων δικτύων (ευρυζωνικά, οπτικές ίνες, κλπ) που υπάρχουν στον αστικό ιστό και στους οικισμούς του Δήμου Κομοτηνής</p>
	<p>1.4.4. Αναβάθμιση, αξιοποίηση και ανάδειξη της ιστοσελίδας του Δήμου Κομοτηνής ως κόμβο ενημέρωσης και πληροφόρησης - Διασύνδεση της με ιστοσελίδες και πλατφόρμες άλλων φορέων ή έργων</p>
	<p>1.4.5. Δημιουργία ηλεκτρονικών εργαλείων (ψηφιοποίηση αρχείων, καταγραφή δικτύων, κλπ)</p>
	<p>1.4.6. Ανάπτυξη και αξιοποίηση Κομβικών Σημείων Εφαρμογής (ΚΟΣΕ) Δήμου Κομοτηνής</p>
<p>1.5. Διευκόλυνση της προσβασιμότητας των υπηρεσιών στους πολίτες</p>	<p>1.5.1. Λειτουργία γραφείου εξυπηρέτησης των πολιτών με προβλήματα προσβασιμότητας</p>
<p>1.6. Συμπαραστάτης του Δημότη</p>	<p>1.6.1. Υλικοτεχνική και στελεχιακή στήριξη του θεσμού του «Συμπαραστάτη του Πολίτη»</p>
	<p>1.6.2. Ενημέρωση των δημοτών για τη λειτουργία του θεσμού και των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτόν</p>
<p>1.7. Ενίσχυση της αποκέντρωσης και συμμετοχή των δημοτικών</p>	<p>1.7.1. Τακτική σύγκλιση και ενημέρωση των τοπικών συμβουλίων</p>

<p>διαμερισμάτων στις διαδικασίες</p>	<p>1.7.2. Λειτουργία αποκεντρωμένων γραφείων στις έδρες των παλιών Καποδιστριακών δήμων</p>
<p>1.8. Ενίσχυση των οικονομικών πολιτικών και διαδικασιών του Δήμου με σκοπό την διαφάνεια, εξυγίανση και αυτοτέλειά του</p>	<p>1.8.1. Ενίσχυση και δημιουργία ανταποδοτικών υπηρεσιών του Δήμου Κομοτηνής και των επιχειρήσεών του</p>
	<p>1.8.2. Κατάρτιση σχεδίου αξιοποίησης της δημοτικής περιουσίας</p>
<p>1.9. Αναβάθμιση και υποστήριξη των διαδικασιών διαβούλευσης και διαλόγου με τους πολίτες</p>	<p>1.9.1. Στήριξη και ενίσχυση του θεσμού της επιτροπής διαβούλευσης</p>
	<p>1.9.2. Ενίσχυση των θεσμών τοπικής διαβούλευσης σε θέματα μείζονος ενδιαφέροντος των πολιτών</p>
	<p>1.9.3. Ενίσχυση των διαδικασιών συνεχούς ηλεκτρονικής διαβούλευσης σε κρίσιμα ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος</p>

Β' Άξονας : Πόλη της Ισότητας

ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ
2.1. Αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας	2.1.1. Βελτίωση των υπηρεσιών υγείας του Δήμου Κομοτηνής στις δομές όπου απαιτείται (π.χ. ΚΑΠΗ)
	2.1.2. Ανάπτυξη προγράμματος προληπτικής ιατρικής στην πόλη και τους οικισμούς του Δήμου Κομοτηνής
	2.1.4. Αξιοποίηση της κινητής μονάδας σε συνεργασία με το Νοσοκομείο Κομοτηνής
	2.1.5. Συνεργασία με το Νοσοκομείο Κομοτηνής με σκοπό την βελτίωση των εγκαταστάσεών του
	2.1.6. Τεχνική υποστήριξη στην υποβολή της πρότασης για την κατασκευή του νέου Νοσοκομείο Κομοτηνής στην κτηματική περιοχή Αιγείρου
	2.2. Υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής πρόνοιας
2.2.2. Στήριξη και ενίσχυση των δομών των «Κέντρων Κοινότητας» Κομοτηνής και Μελέτης	
2.2.3. Λειτουργία του «Κέντρου Σίτισης» του Δήμου Κομοτηνής	

2.2.4. Λειτουργία «Στέγης Αστεγών» του Δήμου Κομοτηνής
2.2.5. Λειτουργία « Κέντρου Παροχής Ειδών Ρουχισμού, Σίτισης, Καθαριότητας, Καύσιμης ύλης και Ιατροφαρμακευτικού Υλικού»
2.2.6. Λειτουργία των ΚΑΠΗ Δήμου Κομοτηνής
2.2.7. Λειτουργία παιδικών σταθμών δήμου Κομοτηνής
2.2.8. Ενίσχυση της υλικοτεχνικής υποδομής των παιδικών σταθμών, καθώς και δημιουργία νέων
2.2.9. Δημιουργία και λειτουργία «Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων»
2.2.10. Λειτουργία «Στέγης προσωρινής διαβίωσης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας»
2.2.11. Λειτουργία της «Στέγης ημιαυτόνομης διαβίωσης ΑΜΕΑ»
2.2.12. Ολοκληρωμένη παρέμβαση για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ανθρωπιστικής κρίσης (ΤΕΒΑ)
2.2.13. Ανέγερση κτιρίου προσωρινής διαβίωσης και κοινωνικής ενσωμάτωσης αστεγών

	2.2.14 Λειτουργία «Κοινωνικού φροντιστηρίου»
	2.2.15. Ολοκληρωμένο σχέδιο οικιστικής αποκατάστασης κατοίκων περιοχής Τέρμα Αδριανουπόλεως
	2.2.16. Δικτύωση των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων, ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων και αλληλοσυμπλήρωση σε επίπεδο υπηρεσιών
	2.2.17 Ενίσχυση και υποστήριξη αστικής συγκοινωνίας
2.3. Υποστήριξη των υπηρεσιών παιδείας	2.3.1. Στήριξη και ενίσχυση των «Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης»
	2.3.2. Λειτουργία Βιβλιοθήκης Δήμου Κομοτηνής και επέκτασή της στους οικισμούς του Δήμου
	2.3.3. Ενίσχυση της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολικών μονάδων στον αστικό ιστό και στους οικισμούς του Δήμου Κομοτηνής
	2.3.4. Κατασκευή νέων σχολικών μονάδων
	2.3.5. Λειτουργία του ωδείου και δημοτικής χορωδίας
	2.3.6. Λειτουργία Εργαστηρίων Χορού
	2.3.7. Σίτιση μαθητών σχολείων

2.4. Ενίσχυση της Δια Βίου μάθησης	2.4.1. Ανάπτυξη θεματικών προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης αξιοποιώντας συγχρηματοδοτούμενα και διακρατικά προγράμματα
	2.4.2. Ανάπτυξη θεματικών προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης σε συνεργασία με το Δ.Π.Θ.
2.5. Υποστήριξη των δράσεων νέας γενιάς	2.5.1. Ανάπτυξη μόνιμης συνεργασίας με το Δ.Π.Θ.
	2.5.2. Ανάπτυξη δράσεων ενθάρρυνσης της ερασιτεχνικής δημιουργίας (εκθέσεις, διαγωνισμοί, ανοιχτές δράσεις, κ..α.)
2.6. Υποστήριξη του εθελοντισμού	2.6.1. Λειτουργία μόνιμου μηχανισμού συνεργασίας του Δήμου Κομοτηνής με τις εθελοντικές ομάδες
	2.6.2. Στήριξη με υλικοτεχνική υποδομή και τεχνική υποστήριξη των δράσεων των εθελοντικών ομάδων
	2.6.3. Υποβολή και υλοποίηση Ευρωπαϊκών προγραμμάτων με τη συνεργασία ή την σύμπραξη εθελοντικών ομάδων
2.7. Ανάπτυξη δράσεων πολιτισμού	2.7.1. Λειτουργία ερασιτεχνικών θεατρικών ομάδων για παιδιά, ΑΜΕΑ, φοιτητές και Τρίτη ηλικία
	2.7.2. Λειτουργία και υποστήριξη σχολικών

θεατρικών ομάδων
2.7.3. Λειτουργία θερινού κινηματογράφου
2.7.4. Οργάνωση θεματικών εκδηλώσεων με θέμα τον κινηματογράφο, το χορό, το θέατρο, τα παραδοσιακά δρώμενα
2.7.5. Ολοκλήρωση και αξιοποίηση της «Τσανακλείου»
2.7.6. Ολοκλήρωση του κτιρίου της «καπναποθήκης» και αξιοποίησής της σε συνεργασία με εθελοντικές ομάδες και πολιτιστικούς συλλόγους του Δήμου Κομοτηνής
2.7.7. Οργάνωση συναυλιών και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων
2.7.8. Ενίσχυση των πολιτιστικών εκδηλώσεων των οικισμών του Δήμου Κομοτηνής
2.7.9. Ανάδειξη ιστορικών μνημείων του Δήμου Κομοτηνής σε συνεργασία με αρχαιολογικούς φορείς, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και εθελοντικούς και πολιτιστικούς συλλόγους
2.7.10. Αναβάθμιση, αξιοποίηση και λειτουργία μουσείων Δήμου Κομοτηνής
2.7.11. Υποστήριξη της λειτουργίας της Φιλαρμονικής του Δήμου Κομοτηνής, αλλά και

	των αντίστοιχων σχημάτων του Ν. Σιδηροχωρίου και της Αιγείρου
	2.7.12. Ολοκλήρωση και λειτουργία πολιτιστικού κέντρου Θρυλορίου
	2.7.13. Καθιέρωση πολιτιστικών εκδηλώσεων στην παραλιακή ζώνη κατά την καλοκαιρινή περίοδο
	2.7.14. Διασύνδεση των αρχαιολογικών και πολιτιστικών χώρων του Δήμου Κομοτηνής
2.8. Πολιτικές στήριξης ατόμων με αναπηρία	2.8.1. Ενίσχυση της προσβασιμότητας των δημοτικών και δημόσιων χώρων
	2.8.2. Αναβάθμιση υλικοτεχνικής υποδομής ειδικών σχολείων αλλά και υποδομών σχολικών μονάδων για τα παιδιά με αναπηρίες
	2.8.3. Σχεδιασμός και υλοποίηση σχεδίου «Κομοτηνή Προσβάσιμη Πόλη»
	2.8.4. Προμήθεια Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός εξοπλισμού πρόσβασης ΑΜΕΑ στη θάλασσα
	2.8.5. Ολοκληρωμένο σύστημα φροντίδας ατόμων με αναπηρία
	2.8.6. Δημιουργία ηλεκτρονικού υλικού για την στήριξη ατόμων με αναπηρία

2.9. Αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων και δράσεων ενίσχυσης του αθλητισμού	2.9.1. Αναβάθμιση των αθλητικών εγκαταστάσεων του Δήμου Κομοτηνής και αξιοποίησής τους σε συνεργασία με τους αθλητικούς συλλόγους της πόλης.
	2.9.2. Υλοποίηση προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού
	2.9.3. Συνεργασία με το Δ.Π.Θ. για την ανάπτυξη προγραμμάτων άθλησης
	2.9.4. Ανάπτυξη προγραμμάτων άθλησης στους οικισμούς του Δήμου Κομοτηνής
	2.9.5. Αναβάθμιση υποδομών και επαναλειτουργία κατασκηνώσεων Πανδρόσου
	2.9.6. Δημιουργία ανοιχτού χώρου άθλησης και εκγύμνασης στην Πανεπιστημιούπολη
2.10. Αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας	2.10.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση θεματικών ενημερώσεων για την αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας
	2.10.2 Στήριξη δομών αντιμετώπισης φαινομένων κοινωνικής παθογένειας και διαρκή συνεργασία με φορείς, εθελοντές και πανεπιστήμιο

Γ' Άξονας: Βιώσιμη Ανάπτυξη και Οικολογία

ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ
3.1. Αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών καθαριότητας και ενίσχυση του συστήματος ανακύκλωσης σε όλο τον Καλλικρατικό Δήμο και ενίσχυση της οικολογικής και περιβαλλοντικής συνείδησης	3.1.1. Ενίσχυση της υλικοτεχνικής υποδομής του Δήμου
	3.1.2. Ενημερωτική εκστρατεία με σκοπό τη συνεργασία με επαγγελματίες και επιχειρήσεις του Δήμου Κομοτηνής σε θέματα καθαριότητας και ανακύκλωσης
	3.1.3. Προμήθεια και εγκατάσταση Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Στόλου Οχημάτων
	3.1.4. Δημιουργία στοχευμένων ενημερωτικών δράσεων προς τους πολίτες και ιδιαίτερα τους νέους
	3.1.5. Ολοκλήρωση λειτουργία των νέων εγκαταστάσεων του ΧΥΤΑ του Δήμου Κομοτηνής
	3.1.6. Συντηρήσεις υφιστάμενων υποδομών
	3.1.7. Δημιουργία συστήματος συλλογής στην πηγή, μηχανικής διαλογής και κομποστοποίησης του οργανικού υπολείμματος των

	<p>απορριμμάτων του Δήμου Κομοτηνής</p> <p>3.1.8. Συνέργειες για την ανάπτυξη και αξιοποίηση του δημοτικού φυτωρίου - θερμοκηπίου</p>
<p>3.2. Αναβάθμιση φυσικού περιβάλλοντος και Ενίσχυση και προστασία του πρασίνου</p>	3.2.1. Αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής του Δήμου Κομοτηνής
	3.2.2. Ενίσχυση και αναβάθμιση χώρων πρασίνου (π.χ. Άλσος Νυμφαίας)
	3.2.3. Αξιοποίηση περιοχής «Καρυδορέμματος»
	3.2.4. Συντηρήσεις υφιστάμενων υποδομών
	3.2.5. Δεντροφύτευση παλιού ΧΑΔΑ
	3.2.6. Εφαρμογή Κανονισμού Πρασίνου
<p>3.3. Διαρκής ετοιμότητα αντιμετώπισης εκτάκτων φαινομένων και πολιτική προστασία</p>	3.3.1. Συνεχής επικαιροποίηση του σχεδίου αντιμετώπισης εκτάκτων φαινομένων του Δήμου Κομοτηνής και ενημέρωση των εμπλεκόμενων φορέων
	3.3.2. Υλοποίηση όλων των προληπτικών δράσεων για την αντιμετώπιση έκτακτων φαινομένων
	3.3.3 Συνεχής κατάρτιση του στελεχιακού δυναμικού του Δήμου που σχετίζεται με την αντιμετώπιση εκτάκτων φαινομένων

	<p>3.3.4. Ενημερωτικές εκστρατείες προς τους πολίτες, επαγγελματίες και ειδικές πληθυσμιακά ομάδες για την αντιμετώπιση εκτάκτων φαινομένων</p>
<p>3.4. Παροχή υπηρεσιών υποδομών και διαχείρισης δομημένου περιβάλλοντος</p>	<p>3.4.1. Ανάπλαση και ανάδειξη του ιστορικού κέντρου της Κομοτηνής</p> <p>3.4.2. Εργασίες ανάπλασης και συντήρησης δημοτικών κτιρίων και σχολικών μονάδων</p> <p>3.4.3. Εργασίες βελτίωσης της προσβασιμότητας (πεζοδρόμια, βελτίωση αστικών οδών, κατασκευή ραμπών, υποδομές προσβασιμότητας σε δημοτικούς χώρους, κ.α.)</p> <p>3.4.4. Κατασκευή έργων κοινωνικής διάστασης (πλατείες, παιδικές χαρές, ανοιχτοί χώροι κ.α.)</p> <p>3.4.5. Αναβάθμιση και αξιοποίηση περιοχής «Αλάν Κουγιου»</p> <p>3.4.6. Συντηρήσεις υφιστάμενων υποδομών</p> <p>3.4.7. Αστική ανάπλαση περιοχής του Ανατολικού Τομέα του Δήμου Κομοτηνής</p> <p>3.4.8. Επέκταση των ποδηλατοδρόμων στην πόλη της Κομοτηνής</p> <p>3.4.9. Μεταστέγαση πυροσβεστικής υπηρεσίας και αξιοποίηση του χώρου</p>

3.5. Αναβάθμιση οδικού δικτύου	3.5.1. Εργασίες αγροτικής οδοποιίας και οδών πρόσβασης σε κτηνοτροφικές μονάδες
	3.5.2. Κατασκευή οδών ήπιας κυκλοφορίας στο ιστορικό κέντρο της Κομοτηνής
	3.5.3. Συντηρήσεις υφιστάμενων υποδομών
	3.5.4. Έργα σύνδεσης της πόλης με τους οικισμούς
3.6. Πολιτικές εξοικονόμησης ενέργειας	3.6.1. Εφαρμογή ολοκληρωμένου σχεδίου ενεργειακής αποτύπωσης και εξοικονόμησης ενέργειας των δημοτικών κτιρίων
	3.6.2. Ένταξη σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα και ενθάρρυνση ιδιωτικής πρωτοβουλίας για την αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών των δημοτικών κτιρίων
	3.6.3. Αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας
	3.6.4. Προώθηση και υποστήριξη του έργου για την τηλεθέρμανση της Κομοτηνής
	3.6.5. Αξιοποίηση του Γεωθερμικού Πεδίου στην Ισμαρίδα Λίμνη
	3.6.6. Αξιοποίηση των ανταποδοτικών οφελών του TAP

	<p>3.6.7. Συνεργασία με την ΔΕΠΑ και την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης για την επέκταση του δικτύου φυσικού αερίου μέσα στην πόλη της Κομοτηνής</p>
<p>3.7. Παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και εγγείων βελτιώσεων</p>	<p>3.7.1. Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων τ.δ. Θρυλορίου - Φύλακα – Ανθοχωρίου</p>
	<p>3.7.2. Εξωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων τ.δ. Θρυλορίου - Φύλακα – Ανθοχωρίου</p>
	<p>3.7.3. Κατασκευή φράγματος Συμβόλων</p>
	<p>3.7.4. Κατασκευή τροφοδοτικού αγωγού μεταφοράς νερού από φράγμα Γρατινής στις εγκαταστάσεις του κεντρικού υδραγωγείου της ΔΕΥΑΚ.</p>
	<p>3.7.5. Κατασκευή Επέκταση δικτύου όμβριων στον οικισμό Κικιδίου</p>
	<p>3.7.6. Κατασκευή δικτύου ύδρευσης σε σημεία της πόλης Κομοτηνής</p>
	<p>3.7.7. Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης σε σημεία της πόλης Κομοτηνής</p>
	<p>3.7.8. Κατασκευή δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης οικισμού Ηφαιίστου</p>

3.7.9. Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης στους οικισμούς φαναρά, Αρωγή, Παραλία Μέσης, Πόρπη και Παλιά Καλλιστη
3.7.10. Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης στους οικισμούς Αίγειρο, Μεσούνη και Μελέτη
3.7.11. Αντικατάσταση εσωτερικού δικτύου ύδρευσης στους οικισμούς Αγ. Θεόδωροι, Μικρό Δουκάτο, Μεγ. Δουκάτο και Καλαμόκαστρο
3.7.12. Εσωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων τοπικών διαμερισμάτων Υφαντών, Μεσοχωρίου, Παραδημής, Μικρού και Μεγάλου Κρανοβουνίου
3.7.13. Εξωτερικό δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων τοπικών διαμερισμάτων Υφαντών, Μεσοχωρίου, Παραδημής, Μικρού και Μεγάλου Κρανοβουνίου
3.7.14. Εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης τοπικών διαμερισμάτων Κάλχαντα, Τυχηρού, Ιάμπολης
3.7.15. Προμήθεια και εγκατάσταση τηλεμετρικού συστήματος διαχείρισης και ελέγχου διαρροών στο δίκτυο ύδρευσης της πόλης Κομοτηνής
3.7.16. Υδρευτική ενίσχυση οικισμών ορεινού

	όγκου (Σιδηράδες – Στυλάριο)
	3.7.17. Ύδρευση οικισμών τ.δ. Νέου Σιδηροχωρίου (γ' φαση)
	3.7.18. Βιολογικός καθαρισμός οικισμού παλινοστυντωνΠαγουριών
	3.7.19. προμήθεια και εγκατάσταση συστήματος τηλεμετρίας και ελέγχου διαρροών στο δίκτυο ύδρευσης του Δήμου Κομοτηνής
	3.7.20. Αποχέτευση Αιγείρου, Μεσούνης, Μελέτης
	3.7.21. Αποχέτευση Νέου Σιδηροχωρίου
	3.7.22. Αξιοποίηση της παρόχθιας περιοχής του Βοσβόζη
3.8. Έργα συντήρησης, υποδομής και υποστήριξης οικισμών	3.8.1. Σύνταξη μελετών και κατασκευή έργων εσωτερικής οδοποιίας οικισμών
	3.8.2. Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων
	3.8.3. Αναβάθμιση λιμένα Φαναρίου
3.9. Βιώσιμη αστική κινητικότητα	3.9.1. Βελτιστοποίηση της λειτουργίας των αστικών συγκοινωνιών
	3.9.2. Σύνταξη μελέτης σκοπιμότητας για την δημιουργία χώρων στάθμευσης περιμετρικά του

	κέντρου
	3.9.3. Δημιουργία δημοτικού χώρου στάθμευσης βαρέων οχημάτων ιδιωτικής και δημόσιας χρήσης
	3.9.4. Δράσεις αποσυμφόρησης κυκλοφοριακού φόρτου του κέντρου της Κομοτηνής
	3.9.5. Βελτίωση της λειτουργίας του Δημοτικού Κυνοκομείου
3.10. Εφαρμογή του γενικού πολεοδομικού σχεδίου και σχεδίου πόλεως	3.10.1. Αναβάθμιση των προσφερόμενων στους πολίτες υπηρεσιών μέσα από την αναδιοργάνωση της υπηρεσίας αλλά και την ενίσχυση και κατάρτιση του στελεχιακού δυναμικού
	3.10.2. Εφαρμογή του νέου γενικού πολεοδομικού σχεδίου
	3.10.3. Εκπόνηση μελετών σε εφαρμογή του ΓΠΣ
	3.10.4. Η δημιουργία έργων υποδομής στις υπό ένταξη περιοχές αλλά και στις πυκνοδομημένες βόρειες γειτονιές
	3.10.5. Η ανάπλαση των κοινόχρηστων χώρων στις υπό ένταξη γειτονιές.
	3.10.6. Η δημιουργία υποδομών εκπαίδευσης

	και κοινωνικού εξοπλισμού στις γειτονιές αυτές
	3.10.7. Ολοκλήρωση των εκκρεμών μελετών εφαρμογής του σχεδίου της παραλιακής ζώνης της Αρωγής
	3.10.8. Τοπικό πολεοδομικό της περιοχής τέρμα Αδριανουπόλεως (ΑλάνΚογιού)
	3.10.9. Ολοκλήρωση των διαδικασιών έγκρισης του ΣΧΟΟΑΠ της Δημοτικής Κοινότητας Αιγείρου

Δ' Άξονας: Τοπική Οικονομική Ανάπτυξη

ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ
4.1. Δράσεις ενίσχυσης της απασχολησιμότητας των πολιτών και καταπολέμησης της ανεργίας	4.1.1. Υλοποίηση προγραμμάτων απασχόλησης
	4.1.2. Ίδρυση και λειτουργία γραφείου τοπικής απασχόλησης και επιχειρηματικότητας
	4.1.3. Συνεργασία με τοπικούς φορείς (επιμελητήρια, ομοσπονδίες, εμπορικό σύλλογο, εργατουπαλληλικό κέντρο) για την ενίσχυση των δράσεων επιχειρηματικότητας
	4.1.4. Υποβολή και υλοποίηση προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας και κατάρτιση των επαγγελματιών του Δήμου
	4.1.5. Υποστήριξη για τη δημιουργία και τη λειτουργία θερμοκοιτίδων επιχειρηματικότητας
	4.1.6. Ενίσχυση της δημιουργίας και λειτουργίας των κοινωνικών επιχειρήσεων
	4.1.7. Υλοποίηση «Τοπικών Σχεδίων για την Απασχόληση»
4.2. Προβολή και Δικτύωση του Δήμου με στόχο την Τουριστική Ανάπτυξη	4.2.1. Υλοποίηση ολοκληρωμένου τουριστικού προγράμματος για την ανάδειξη του Δήμου με εξειδίκευση σε ετήσια βάση
	4.2.2. Ανάπτυξη ηλεκτρονικών εργαλείων

	<p>προώθησης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής</p>
	<p>4.2.3. Προώθηση και καθιέρωση μιας πολιτιστικής και τουριστικής ταυτότητας του Δήμου Κομοτηνής (City Branding)</p>
	<p>4.2.4. Ανάπλαση και ανάδειξη της παραλίας Μολυβωτής και Γλυφάδας</p>
	<p>4.2.5. Βελτίωση της σηματοδότησης σε χώρους ευθύνης του Δήμου Κομοτηνής</p>
	<p>4.2.6. Δημιουργία παρατηρητηρίων εντός της περιοχής Natura στον Δήμο Κομοτηνής</p>
	<p>4.2.7. Δημιουργία διεθνών συμμαχιών και συμμετοχή σε δίκτυα για την τουριστική ανάπτυξη του Δήμου Κομοτηνής</p>
<p>4.3. Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας</p>	<p>4.3.1. Δημιουργία συστήματος προώθησης τοπικών παραδοσιακών προϊόντων (cluster)</p>
	<p>4.3.2. Αναβάθμιση και αξιοποίηση της Δημοτικής αγοράς</p>
	<p>4.3.3. Προβολή του ιστορικού κέντρου της Κομοτηνής</p>
	<p>4.3.4. Αναβάθμιση και υποστήριξη παράκτιων περιοχών του Δήμου Κομοτηνής</p>

	4.3.5. Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των υποδομών και των υπηρεσιών του Δημοτικών σφαγείων
	4.3.6. Αξιοποίηση πρώην Αμπελουργικού Σταθμού Αιγείρου
	4.3.7. Καθιέρωση εκδηλώσεων προώθησης τοπικών προϊόντων
	4.3.8. Δράσεις συμβουλευτικής υποστήριξης νέων επαγγελματιών, αγροτών και κτηνοτρόφων της περιοχής
	4.3.9. Έργα και δράσεις αναβάθμισης και ανάδειξης εμπορικών και ιστορικών οδών της πόλης της Κομοτηνής
4.4. Αγροτική & κτηνοτροφική ανάπτυξη	4.4.1. Διαρκής ενημέρωση των αγροτών και κτηνοτρόφων του Δήμου Κομοτηνής με βάση τις αρμοδιότητες του Δήμου Κομοτηνής
	4.4.2. Οριοθέτηση και εκτέλεση προγραμμάτων βελτίωσης στους βοσκότοπους του Καλλικρατικού Δήμου Κομοτηνής
4.5. Ανάπτυξη αλιευτικών & υδρογεωλογικών δραστηριοτήτων	4.5.1. Υποστήριξη της αλιευτικής δραστηριότητας με βάση τις αρμοδιότητες του Δήμου Κομοτηνής
4.6. Οργάνωση υπηρεσιών	4.6.1. Βελτίωση των υπηρεσιών του Δήμου

αδειοδοτήσεων & ρύθμισης εμπορικών δραστηριοτήτων	απέναντι σε επαγγελματίες και πολίτες σε σχέση με τις αδειοδοτήσεις και τη ρύθμιση των εμπορικών δραστηριοτήτων
--	---